

HENRYK SIENKIEWICZ
SIVATAGON ÉS VADONBAN

REGÉNY

Fordította
Mészáros István

I.

- Hallottad, Nel - szólt Staś Tarkowski barátnőjéhez, a kis angol leánykához -, tegnap zabtjék (rendőrök) jöttek, s letartóztatták Smain felügyelő feleségét és három gyermekét. Azt a Fatmét, aki már néhányszor bent járt az irodában apádnál meg az enyémnél is.

Olyan volt ez a kicsi Nel, mint egy gyönyörű kép, ahogy most Staśra emelte zöldes szemecskéjét, s félig csodálkozva, félig félelemmel kérdezte:

- Bezárták a börtönbe?

- Nem, de nem engedik el Szudánba. Egy hivatalnokot rendeltek mellé, aki vigyáz rá, hogy ki ne mozduljon Port Saidból.

- Miért?

A tizennégy éves Staś nagyon szerette a nyolcéves játszótársát, de még kisgyereknek tartotta, ezért öntelt képpel felelte:

- Ha olyan idős leszel, mint én, te is tudni fogsz mindent, ami nemcsak a csatorna mentén Port Saidtól Szuezig, hanem egész Egyiptomban történik. Hát semmit sem hallottál Mahdiról?

- Hallottam, hogy csúnya és illetlen.

A fiú szánakozva elmosolyodott.

- Hogy csúnya-e, azt nem tudom. A szudániak azt mondják, hogy gyönyörű, de csak egy nyolcesztendő, rövid szoknyás kislány képes illetlennek nevezni valakit, aki annyi embert lemészárolt.

- Apuska mondta, pedig ő a legjobban tudja!

- Azt csak azért mondta, mert másképp nem értetted volna meg. Nekem másképp mondta volna. Mahdi gonoszabb, mint egy sereg krokodilus. Érted? Szép kis „illetlenség”. Ezt csak a pólyás babáknak mondják.

De látva a kislány borús arcocskáját, elhallgatott, majd így szólt:

- No, nem akartalak bántani, Nel, leszel még te is tizennégy éves. Ezt biztosra ígérem.

- Az ám! - szólt a kislány aggodalmaskodó tekintettel - de addig Mahdi betör Port Saidba, és megesz!

- Mahdi nem emberevő, tehát nem eszik emberhúst. Az embereket csak meggyilkolja. Port Saidba sem tör be, de ha betörne is, és téged meg akarna ölni, előbb velem gyűlne meg a baja.

Ez a kijelentés, valamint az a Mahdi számára baljós süvöltés, ahogyan Staś a levegőt orrába szívta, teljesen megnyugtatta Nelt saját biztonsága felől.

- Tudom - ismerte el -, te nem hagynád, hogy bántsanak. De miért nem engedik el Fatmét Port Saidból?

- Mert Fatme Mahdi unokahúga, Smain pedig, a férje azt ígérte az egyiptomi kormánynak Kairóban, hogy elmegy Mahdihoz Szudánba s rábírja, bocsásson szabadon minden európai foglyot.

- Akkor hát Smain jó?

- Várj csak! A te apád is meg az enyém is nagyon jól ismerik Smain, egyáltalán nem bíztak benne, s Nubar pasát is figyelmeztették, hogy ne higgyen neki. De a kormány ráállt, hogy Smain küldjék ki, s ő immár fél esztendeje Mahdinál van. A foglyok pedig nemcsak hogy nem jöttek haza, hanem jelentés érkezett Kartútból, hogy a mahdisták egyre kegyetlenebbül bánnak velük, Smain pedig a rengeteg pénzt zsebre vágta, a kormányt jól becsapta, és teljesen Mahdihoz pártolt, aki kinevezte emírré. Azt mondják, hogy abban a véres csatában, melyben Hicks tábornok is elesett, Smain volt Mahdi tüzérségének vezére, s ő tanította meg a mahdistákat az ágyúval bánni, mert azelőtt nem értettek hozzá. Most pedig Smain azon töri a fejét, hogy feleségét és gyermekeit kiszabadítsa Egyiptomból. Amikor Fatme, aki nyilván előre tudta, mire készült Smain, gyermekeivel együtt meg akart szökni Port Saidból, a kormány elfogatta.

- No és mi haszna a kormánynak Fatméból és a gyerekeiből?

- A kormány majd azt mondja Mahdinak: „Add vissza a foglyokat, s mi kiadjuk Fatmét...”

A beszélgetés itt egyelőre megszakadt, mert Staś figyelmét egy madárraj foglalta le, mely Ehtum om Farag felől a Manzalai-tó irányába repült. A madarak elég alacsonyan húztak, a tiszta levegőben világosan fel lehetett ismerni néhány pelikánt, amint hátukra hajtott nyakkal, lassan lengetik óriási szárnyukat. Staś mindjárt utánozni kezdte röptüket, hátraszegte fejét, s szökdécselve futott a gáton néhány lépést, miközben széttárt karjait lengette.

- Nézd, flamingók is repülnek! - kiáltotta Nel.

Staś nyomban megállt, mert a pelikáncsapat mögött, valamivel magasabban, csakugyan mintha két óriási, bíborban játszó, rózsaszínű virág függött volna a kék égbolton.

- Flamingók! Flamingók!

- Ezek estére visszatérnek a szigetekre, a fészükbe. Hej, ha puskám volna!

- Miért lőnéd le őket?

- A nők nem értenek ehhez. De menjünk tovább, talán többet is látunk.

Azzal kézen fogta a kisleányt, s elindultak a gáton a Port Said mögötti első csatornaállomás felé. A szerecsen Dinah, a kis Nel hajdani dajkája követte őket. A Manzalai-tó vizét a csatornától elválasztó töltésen haladtak. A csatornán éppen akkor siklott tova egy hatalmas angol gőzhajó, melyet a révkalauz kormányzott. Estére járt az idő. A nap még elég magasan állt ugyan, de már a tó felé vette útját, melynek arányló sós vize a pávatoll minden színében játszott. Az arab parton, ameddig a szem ellátott, vészjósló, fakósárga, kihalt homoksivatag terült el. Az élettelen, szinte üvegszerű égbolt és a végtelen, fodros homoktenger között nyoma sem volt élőlénynek. Míg a csatornán pezsgett az élet, nyüzsögtek a csónakok, gőzhajók szirénái hasogatták a levegőt, a Manzalai-tó felett pedig sirály- és vadkacsacsapatok villóztak a napfényben - addig az arab part mintha a halál birodalma lett volna. Csak mikor a nap hanyatlani kezdett s egyre vörösebbé vált, öltött lilás színt a sivatag homokja, mint amilyenben a lengyel erdőkben ősszel az avar pompázik.

A kikötő felé lépegetve láttak még néhány flamingót, s boldogan gyönyörködtek bennük, de ekkor Dinah kijelentette, hogy Nelnek haza kell mennie. Egyiptomban a gyakran még télen is perzselő nappalokat a nap leáldoztával hűvös este követi, mivel pedig Nel egészségi állapota óvatosságot követelt, édesapja, Rawlison úr nem engedte meg, hogy naplemente után a parton tartózkodjék. Visszafordultak hát a város felé, melynek szélén, a csatorna közelében állt Rawlison villája, s mire a nap a tó vizébe merült, már otthon is voltak. Csakhamar megérke-

zett Staś édesapja, Tarkowski mérnök is, akit szintén meghívtak estebédre. Mikor tehát mindnyájan együtt voltak, Nel francia tanítónőjével, Olivier kisasszonnyal együtt asztalhoz ültek.

Rawlison, a Szezi Társaság egyik igazgatója és Władysław Tarkowski, a Társaság főmérnöke, már hosszú évek óta a legszorosabb barátságban éltek. Mindketten özvegyek voltak, de míg a francia származású Tarkowska asszony akkor halt meg, mikor Staś a világra jött, tehát már több mint tizenhárom éve, addig Nel édesanyja lassú sorvadásban, Heluánban hunyt el, éppen mikor leánykája hároméves volt. A két jóbarát egymás tőszomszédságában lakott Port Saidban, s foglalkozásuk is naponta összehozta őket. A közös balsorsban még közelebb kerültek egymáshoz, s még szorosabbra fűződött régi barátságuk. Rawlison úgy megszerette Staśt, mintha édesfia lett volna, Tarkowski pedig tűzbe-vízbe ment volna a kis Nelért. Napi munkájuk végeztével, az esti pihenés óráiban az volt legkedvesebb szórakozásuk, hogy a gyerekekről, neveltetésükről és jövőjükéről beszélgettek. Az ilyenfajta beszélgetések során Rawlison rendszerint Staś okosságát, ügyességét és erélyességét magasztalta, míg Tarkowski a bájos kis Nel anygali arcocskájáért és jóságáért lelkesedett. Egyiknek is, másiknak is igaza volt. Staś kissé elbizakodott volt, szeretett hencegni, ámde kitűnően tanult, s a Port Said-i angol iskola tanárai gyakran dicsérték rendkívüli tehetségét. Bátorságát és talpraesettségét édesapjától örökölte. Tarkowski ugyanis bővében volt e szép tulajdonságoknak, s főleg ezeknek köszönhette jelenlegi magas állását. 1863-ban tizenegy hónapon át körömszakadtáig harcolt. Később megsebesült, fogságba esett, Szibériába száműzték, de Oroszország legmélyebb belsejéből megszökött, s sikerült külföldre menekülnie. Mikor a felkelés zászlaja alá állt, már kész mérnök volt, de most még egy esztendő vízi építészeti tanulmányainak szentelt. A Szezi-csatorna építésénél kapott állást, s néhány év múlva, miután szaktudását s kitartó szorgalmát megismerték, elnyerte a magas főmérnöki tisztet.

Staś Port Saidban született, s ott nevelkedett a csatorna mellett, ott érte meg tizennegyedik életévét. Apjának mérnök társai ezért a sivatag gyermekének nevezték. Később, már iskolás fiú korában, a szünidők alatt gyakran elkísérte apját vagy Rawlison urat távoli kirándulásokra, a csatorna mentén Port Saidtól egészen Szezig, mert a mérnököknek időnként hivatalból ellenőrizniük kellett a gátépítési és kotrási munkálatokat. Ismert is mindenkit, a szakosztály minden tisztviselőjét, mérnökét és munkását, arabokat és négereket egyaránt. Mindenütt ott lábatlankodott, mindenüvé befurakodott, kirándult a töltésen jó messzire, csónakázott a Manzalai-tavon, s néha bizony nagyon is mélyen bemerészkedett. Átkelt az arab partra, s ha megkaphatta bárkinek a lovát vagy a tevéjét vagy akár csak a szamarát, legott felpattant rá, sivatagi harcosnak képzelte magát, s - ahogy Tarkowski mondta - ficánkolt, mint egy vad csikó. Általában minden szabad idejét a vízparton töltötte.

Édesapja nem is ellenezte ezt, mert tudta, hogy az evezés, a lovaglás, általában a szabad levegőn való tartózkodás erősíti szervezetét, s növeli, kifejleszti talpraesettségét. Staś valóban magasabb, erősebb volt a korabeli fiúknál, s elég volt a szemébe nézni, hogy az ember meggyőződjék róla, ez a fiú bármilyen baj esetén inkább vakmerőségével követhet el hibát, mintsem félénkségével. Tizennégy éves korában Port Saidban a legjobb úszók egyike volt, ami nagy szó, mert az arabok meg a négerek úgy úsznak, mint a hal. Kicsiny karabélyából mindig golyóval lövöldözött vadkacsákra és egyiptomi ludakra, ily módon a céllövést nagy tökélyre vitte. Vágyainak netovábbja az volt, hogy egykor nagyvadra vadászhaszon Közép-Afrikában, mohó figyelemmel hallgatta hát a csatornánál dolgozó szudániak elbeszéléseit, akik hazájukban gyakran találkoztak nagyragadozókkal és vastagbőrűekkel.

Ennek megvolt az a haszna is, hogy a szudániak nyelvét is megtanulta. A Szezi-csatornát nem volt elég kiásni, karban is kell azt tartani, medrét állandóan mélyíteni, mert különben a mindkét partját borító sivatagi homok egy esztendő alatt betemetné. Lesseps nagy műve

állandó munkát és éber figyelmet kíván. Éppen ezért a mélyítési munkálatokon a mai napig is óriási gépszörnyetegek s a munkások ezrei dolgoznak, gyakorlott mérnökök vezetésével. A csatorna építésén annak idején huszonötezer munkás dolgozott. Ma, hogy ez a mű már elkészült, s a gépek is tökéletesebbek, sokkal kevesebb munkásra van szükség, de számuk még mindig elég jelentős. Történetünk idején főképpen helybeliek dolgoztak itt, de nem kevés volt közöttük a núbiai, szudáni, szomáli és sok másfajta Fehér- és Kék-Nílus menti néger, tehát arról a vidékről valók, melyet Mahdi előtt az egyiptomi kormány foglalt volt el. Staś mindegyikükkel pajtáskodott, s mivel - mint a lengyelek általában - könnyen tanult meg idegen nyelveket, észre sem vette, és több nyelvjárásukat megtanulta. Mint egyiptomi születésű fiú, arabul úgy beszélt, mint bármelyik arab. A kazánfűtők között sok zanzibári szolgált, ezektől megtanulta a Közép-Afrikában nagyon elterjedt szuahéli nyelvet, sőt meg tudta értetni magát a Dinka és Siluk törzsből származó négekkel is, akik Fazodától délre laknak a Nílus völgyében. Ezenkívül folyékonyan beszélt angolul, franciául és lengyelül, mert apja, mint lelkes hazafi, nagy gondot fordított arra, hogy Staś anyanyelvét is elsajátítsa. Staś természetesen ezt tartotta a világ legszebb nyelvének, s nem csekély eredménnyel taníttatta rá a kis Nelt is. Csak azt nem tudta elérni, hogy nevét „Sztás”-nak ejtse a kislány, ne pedig „Sztesz”-nek. Ezért néha nézeteltérések is támadtak, de ezek csak addig tartottak, amíg a kislány szemecskéjében meg nem csillant a könny. Ilyenkor „Sztás” nyomban kiengesztelte, s inkább önmagára haragudott.

Megvolt azonban az a csúnya szokása, hogy félvállról beszélt Nel nyolc esztendejéről, s hencegve állította vele szembe saját meglelt korát és élettapasztalatait. Azt bizonygatta, hogy egy tizennégy éves fiú, ha még nem is kész felnőtt, már nem is gyerek, s mindenféle vitézi cselekedetre képes, különösen, ha ereiben lengyel és francia vér csörgedez. Vágyott is rá szörnyen, hogy egyszer alkalma adódjék ilyen cselekedetekre, különösen Nel védelmében. Kitaláltak mindenféle eshetőséget, s Staśnak ilyenkor felelnie kellett Nel kérdéseire, hogy például mit csinálna, ha a házba bemászna egy tíz méter hosszú krokodilus vagy egy olyan nagy skorpió, mint egy kutya. Akkor még egyikük sem álmodott arról, hogy a borzalmas valóság nemsokára felülmúlja képzeletük legmerészebb csapongását is.

II.

Ezalatt otthon, ebéd idejére nagyon kellemes meglepetés várt rájuk. Tarkowskit és Rawlisont mint ügyes mérnököket néhány héttel előbb megbízták azzal, hogy tekintsék meg az egész csatornahálózatnál, tehát El-Faiyum tartományban, Medinet város környékén, a Karun-tó közelében, valamint a Juszeft és Nílus folyók mentén folyó munkálatokat. E feladat elvégzése egy hónapot vett volna igénybe, s erre az időre szabadságot kaptak. Minthogy közeledett a karácsony, s a két apa az ünnepek alatt nem szívesen maradt volna távol gyermekétől, elhatározták, hogy Staś és Nel is velük megy Medinetbe. E hír hallatára a gyerekek majd kibújtak a bőrukból örömben. Eddig is ismerték már a nagy csatorna mentén fekvő városokat, mint Izmailiát és Szuezt, a csatorna túlsó partján pedig Alexandriát és Kairót, ahol a piramisokat és a szfinxet megcsodálták, de ezek csak rövid kirándulásnyira voltak, míg Medinet el Faiyumba egy álló napig kellett vonaton utazni a Nílus mentén, dél felé, majd El-Wastától nyugatra, a Líbiai-sivatag felé. Staś ismerte már Medinetet a fiatalabb mérnökök és utazók elbeszéléseiből, akik vadászni jártak oda, mindenféle vízimadárra, sivatagi farkasra meg hiénára. Tudta, hogy Medinet különálló nagy oázis a Nílus bal partján, de független a folyó áradásaitól, mert a Karun-tó, a Bahr Juszeft és az apró csatornák egész hálózata révén külön vízrendszere van. Akik ezt az oázist látták, azt állítják, hogy ámbár Egyiptomhoz tartozik, a sivatag annyira elválasztja tőle, hogy különálló egységet alkot. Csak a Juszeft folyó köti össze kék szalag gyanánt ezt a vidéket a Nílus völgyével. A bőséges víz, a nagyszerű, televény földek és a pompás növényzet szinte földi paradicsommá varázsolják, s a hajdani Krokodilopolisz kiterjedt romjai százával vonzzák ide a kíváncsi turistákat. Staśt azonban főképpen a Karun-tó partvidéke csábította, ahol száz- meg százféle vízimadár tanyázik, de örült a Gebei el-Szedment hegyvidékre tervezett farkasvadászatoknak is.

Minthogy azonban Staś szünideje csak néhány nap múlva kezdődött volna meg, a munkálatok ellenőrzése viszont nagyon sürgős volt, s a két szülő nem vesztegethette az időt, úgy határoztak, hogy nyomban útra kelnek, a gyerekek pedig Olivier kisasszonnyal egy hét múlva követik őket. Nel is, Staś is szeretett volna azonnal utazni, de Staś nem mert e kéréssel előállni, ezért inkább szüleiket kérdezték az utazás felől, s új örömrivalgással fogadták a hírt, hogy nem laknak majd valamelyik kényelmetlen görög szállodában, hanem a Cook-féle utazási irodától bérelt sátrakban ütik fel tanyájukat. Rendszerint ezt teszik a Kairóból Medinetbe ránduló turisták még akkor is, ha huzamosabb időre tervezett kirándulásról van szó. Cook bocsátja rendelkezésükre a sátrakat, a cselédséget, a szakácsokat, az élelmiszerkészleteket, a lovakat, a szamarakat, a tevéket és a vezetőket is, úgyhogy az utazóknak semmiről sem kell gondoskodniuk. Igaz, hogy ez a kényelem sok pénzbe kerül, de Tarkowskinak és Rawlisonnak ezzel nem kellett törődni, mert az utazás költségeit az egyiptomi kormány fedezte, amely szakértőkként hívta meg őket a csatornázási munkálatok megvizsgálására és ellenőrzésére. Nelnek legkedvesebb mulatsága volt a teveháton való nyargalás, édesapja tehát megígérte neki, hogy külön púpos paripát kap, s Olivier kisasszonnyal vagy Dinahval, sőt néha Staśsal is teveháton vehet részt a sivatag belseje felé meg a Karun-tóhoz teendő rövidebb kirándulásokon. Staśnak pedig Tarkowski úr megígérte, hogy egy-egy éjszaka elengedi farkasvadászatra, s - ha jó lesz a bizonyítványa - vesz neki egy igazi angol karabélyt és hozzá teljes vadászfelszerelést. Mivel Staś a bizonyítványt illetően biztos volt a dolgában, máris a fegyver boldog tulajdonosának érezte magát, s előre elképzelte, milyen világrengető vitézi tetteket fog ő majd azzal véghezvinni.

Ilyen beszédek és tervezgetések közepette telt el a boldog gyermekek ebédje. A tervezett utazásért Olivier kisasszony lelkesedett a legkevésbé, mert nem szívesen mozdult ki a Port Said-i kényelmes villából. Különben is megrémítette, hogy huzamosabb ideig sátorban kell laknia, de még inkább kétségbeejtette a teveháton való kirándulások terve. Néhányszor volt már része ebben az élvezetben, amit az Egyiptomban lakó európaiak kíváncsiságból rendszerint kipróbálnak - ezek a kísérletek azonban mindannyiszor siralmasan végződtek. Egyszer a teve túl korán tápázkodott fel, mielőtt ő jól elhelyezkedett volna a nyeregben, miért is szépen legurult a hátáról, máskor egy nehéz járású dromedár annyira összerázta, hogy két napig nem bírt magához térni. Egyszóval, míg Nel néhány kirándulás után, amelyeken atyja engedelmével részt vehetett, kijelentette, hogy nincs nagyobb élvezet a világon a teveháton való nyargalásnál, Olivier kisasszonynak csak kellemetlen emlékei maradtak. Az volt a véleménye, hogy ez az araboknak való vagy az olyan morzsányi teremtéseknek, mint Nel, akit a teve nem ráz össze jobban, mint a púpjára telepedő legyecskét, de nem való egy tekintélyes súlyú, komoly egyénnek, aki ráadásul nagyon is hajlamos a kiállhatatlan tengeri betegsége.

Medinet el Faiyumot illetően azonban egyéb aggályai is voltak. Port Saidban ugyanis éppen úgy, mint Alexandriában, Kairóban és egész Egyiptomban egyébről sem beszéltek, mint a Mahdi-féle felkelésről. Olivier kisasszony, nem tudván pontosan, merre van Medinet, attól félt, nincs-e az nagyon közel a mahdistákhoz. Végül is Rawlison urat kezdte faggatni.

Az igazgató azonban mosolyogva felelte:

- Mahdi jelenleg Kartúmot ostromolja, melyet Gordon tábornok védelmez. Tudja, milyen messze van Kartúm Medinettől?

- Fogalmam sincs róla.

- Körülbelül, mint ide Szicília - világosította fel Tarkowski.

- Körülbelül - bizonyította Staś is. - Kartúm ott van, ahol a Fehér- és Kék-Nílus egyesül. Így hát Egyiptom óriási területe és egész Núbia választ el tőle.

Hozzá akarta még tenni, hogy ha Medinet közelebb volna ahhoz a területhez, ahol a felkelés dúl, akkor is ott lesz ő, angol karabélyával, de eszébe jutott, hogy az efféle hengegésekért már többször kikapott édesapjától, tehát hirtelen elhallgatott.

Szüleik azonban Mahdiról és a felkelésről kezdtek beszélgetni, mert Egyiptomra nézve most ez volt a legfontosabb esemény. Kartútból rossz hírek érkeztek. A mahdisták már másfél hónap óta ostromolták a várost. Az egyiptomi és az angol kormány lassan mozgolódott. A felmentő sereg éppen hogy csak útnak indult, attól tartottak tehát, hogy ez a rendkívül fontos város Gordon tábornok minden vitézsége ellenére is az ellenség kezébe kerül. Ez volt Tarkowski véleménye is, aki bizonyos volt benne, hogy Anglia szándékosan játssza Szudánt a mahdisták kezére, hogy aztán tőlük elhódítva angol gyarmattá tehesse ezt az óriási országot. Rawlisonnal azonban nem közölte gyanúját, mert nem akarta megsérteni barátja hazafias érzelmeit.

Az ebéd vége felé Staś firtatni kezdte, hogy miért foglalta el az egyiptomi kormány a Nílustól délre fekvő országokat, Kordofánt, Darfúrt és Szudánt, egészen az Albert-Nyanzáig, s miért igázta le az ott lakó népeket.

Rawlison úr elhatározta, hogy megmagyarázza ezt Staśnak, már csak azért is, mert minden, amit az egyiptomi kormány tett, Anglia utasítására történt. Egyiptom ugyanis Anglia védelme alatt állt, mely azonban a valóságban azt tette vele, amit akart.

- Az egyiptomi kormány nem fosztott meg ott senkit a szabadságától - kezdte a magyarázatot -, sőt ellenkezőleg, sok százezer vagy akár sok millió embernek visszaszerezte szabadságát. Kordofánban, Darfurban és Szudánban az utóbbi időkben egyetlen független állam sem volt. Alig egy-két helyen akadt egy-egy apró törzsfőnök, aki jogot formált bizonyos területhez, s azt meghódítva, lakosait szó nélkül leigázta. Ezeket a területeket többnyire független arab-néger törzsek lakták, vagyis olyanok, melyeknek vére e két fajtából keveredett. E törzsek főnökei szüntelenül hadilábon álltak egymással. Egymásra törtek, elhajtották egymás lovait, marháit, tevéit, de főképpen rabszolgákra vadásztak. Közben rengeteg kegyetlenséget követtek el. A leggonoszabbak voltak az elefántsontra és rabszolgákra vadászó kereskedők. Ezek mintegy külön kasztot alkottak. Hozzájuk tartoztak az egyes törzsfőnökök meg a gazdagabb kereskedők. Valóságos hajtóvadászokat rendeztek Afrika belsejébe, elefántagarakat zsákmányoltak, s ezrével fogdosták el az embereket: férfiakat, nőket és gyermekeket egyaránt. Közben feldúlták a falvakat, pusztították a földeket és ültetvényeket, rengeteg ártatlan vért ontottak ki, s irgalom nélkül meggyilkoltak mindenkit, aki ellenállni merészelt. Szudán, Darfur és Kordofán déli vidékei, valamint a Felső-Nílus vidéke, el egészen a tavakig csaknem teljesen elnéptelenedtek. E bandák azonban egyre beljebb nyomultak, úgyhogy már egész Közép-Afrika földje könnytől és vértől ázott. Anglia tehát hozzájárult, hogy az egyiptomi kormány elfoglalja Szudánt, Darfurt és Kordofánt, mert ez volt az egyetlen módja annak, hogy e garázdálkodók felhagyjanak alávaló tetteikkel, s csakis így lehetett őket valamelyest megfékezni. Ámde Mohamed Ahmed, aki most Mahdinak nevezi magát, szent háborút hirdetett azzal az ürüggyel, hogy Egyiptomban hanyatlóban van a tiszta mohamedán vallás. Egy emberként fegyvert ragadtak valamennyien. Így kezdődött ez a rettenetes háború, amely az egyiptomiakra nézve, legalábbis eddigelé, nagyon kedvezőtlenül folyik. Mahdi mindenütt megverte a kormány csapatait, elfoglalta Kordofánt, Darfurt és Szudánt, jelenleg Kartúmot ostromolja, s egyre északabbra nyomul előre, úgyhogy most már Núbia határán áll.

- S Egyiptomig is eljuthatnak? - kérdezte Staś.

- Nem - felelte Rawlison. - Mahdi azt hirdeti ugyan, hogy meghódítja az egész világot, de még Egyiptomot sem foglalja el, mert azt Anglia nem tűrné.

- De ha az egyiptomi csapatokat végképp megsemmisíti?

- Akkor majd jön az angol hadsereg, amelyet még soha senki le nem győzött.

- De hát miért engedte meg Anglia, hogy Mahdi annyi országot elfoglaljon?

- Honnan tudod, hogy megengedte? - felelte Rawlison. - Anglia sosem siet.

A beszélgetést megszakította a néger szolga belépése, aki jelentette, hogy Fatme, Smain felesége van itt, s kihallgatásért könyörög.

Keleten az asszonyok jóformán semmi mással nem foglalkoznak, mint házimunkával, s a háremből is csak ritkán mozdulnak ki. Csak a szegényebbek járnak a piacra vagy a szántóföldekre dolgozni, mint például a fellahok, vagyis az egyiptomi parasztok feleségei. De ilyenkor ezek is fátyolt viselnek. Noha Szudánban, ahonnan Fatme származott, ezt nem vették nagyon szigorúan, s bár ő már azelőtt is gyakran bejárt Rawlison irodájába, ez a késői látogatás s különösen a magánlakásban, nem csekély megütközést keltett.

- Most hallunk valamit Smain felől - vélte Tarkowski.

- Úgy van - helyeselt Rawlison is, s intett az inasnak, hogy vezesse be Fatmét.

Csakhamar be is lépett egy fiatal, magas szudáni nő, teljesen födetlen arccal. Bőre nagyon sötét, szeme gyönyörű, de tekintete kissé vad és vészjósló. Alig lépett be, nyomban arcra borult, s mikor Rawlison intett neki, hogy keljen fel, felemelkedett ugyan, de térden állva maradt.

- Szidi - kezdte -, Allah áldjon meg téged, utódaidat, házadat és marháidat.

- Mit kívánsz? - kérdezte Rawlison.

- Könyörületet, kegyelmet és segítséget szerencsétlenségemben, jó uram. Íme, fogoly vagyok Port Saidban, s a pusztulás függ a magam és gyermekeim feje fölött.

- Azt mondd, fogoly vagy. Mégis idejöhettél s ráadásul éjjel.

- A zabtjék kísérték ide, akik éjjel-nappal őrzik házamat, s tudom, parancsot kaptak már, hogy hamarosan üssék le a fejünket.

- Beszélj úgy, ahogy okos asszonyhoz illik - szólt rá Rawlison vállat vonva. - Nem Szudánban vagy, hanem Egyiptomban, itt nem ölnek meg senkit bírói ítélet nélkül, tehát nyugodt lehetsz, egy hajatok szála sem görbül meg sem neked, sem gyermekeidnek.

Ám az asszony csak tovább könyörgött, hogy még egyszer járjon közbe érdekében a kormányzónál, s eszközölje ki, hogy gyermekeivel együtt elmelessen Smainhoz.

- Az ilyen nagy angol urak, amilyen te vagy, mindent megtehetnek - mondotta. - Kairóban a kormány azt hiszi, hogy Smain áruló, pedig az nem igaz. Tegnap arab kereskedők voltak nálam, Suakinból jöttek, azelőtt pedig gumit és elefántcsontot vásároltak Szudánban, ők mondták, hogy Smain betegen fekszik El Fasherben, s hív engem meg a gyerekeket, hogy megáldhassa őket...

- Ezt csak te találtad ki, Fatme - vetette közbe Rawlison.

De az asszony Allahra esküdözött, hogy igazat beszél, azután fogadkozott, hogy ha Smain felgyógyul, biztosan kivált minden keresztény foglyot a dervisek rabságából, ha pedig meghalna, akkor ő könnyen bejut a vezérhez, aki rokona, s kieszközöl mindent, amit akar. Csak engedjék meg, hogy elutazzék, mert a szíve vérzik a férje utáni vágyakozástól. Mit vétett ő, szerencsétlen asszony a kormánynak és a kedivének? Tehet ő arról, és felelősségre vonhatják-e érte, hogy szerencsétlenségére rokona egy Mohamed Ahmed nevű dervisnek?

Fatme az „angolok” előtt nem merte Mahdinak nevezni rokonát, mert az azt jelenti: „a világ megváltója” - márpedig tudta, hogy az egyiptomi kormány lázadónak és csalónak tekinti Mahdít. Egyre a földet verte homlokával, az eget hívta igazának és balsorsának tanújául, s oly keservesen siránkozott és jajveszékelt, ahogy Keleten szokták az asszonyok, ha férjüket vagy fiaikat veszti el. Végül ismét arcra borult a földön, jobban mondva a szőnyegen, mely a padlót takarta, s szótlánul várakozott.

Nel az ebéd vége felé kissé elálmosodott, most azonban kiment az álom a szeméből, s mivel jó szívecskéje volt, elkapta édesapja kezét, s azt csókokkal borítva könyörgött Fatme érdekében:

- Apuskám, segíts rajta! Segíts rajta!

Fatme nyilván értett angolul, mert anélkül hogy arcát felemelte volna a szőnyegről, nagy zokogás közepette megszólalt:

- Allah áldjon meg, mennyország virága, Omaj öröme, ragyogó mennyei csillag!

Stašt, lelkében bármily dühös volt is a mahdistákra, szintén megindította Fatme könyörgése és fájdalma, s íme, Nel is a pártjára állt, márpedig ő mindig ugyanazt akarta, amit Nel. Kisvártatva tehát ő is megszólalt, mintha csak magában beszélne, de úgy, hogy mégis mindenki meghallja:

- Én az egyiptomi kormány helyében megengedném Fatménak, hogy elutazzék.

- Mivel azonban nem te vagy a kormány - vetette oda Tarkowski úr -, jobban teszed, ha hallgatsz, s nem avatkozol abba, ami nem tartozik rád.

Rawlisonnak is könyörületes szíve volt, s átérezte Fatme helyzetét, de figyelmét megragadta az asszony néhány állítása, melyeket merő hazugságoknak tartott. Szinte naponta érintkezett az izmailiai vámhivatallal, így hát nagyon jól tudta, hogy az utóbbi időben semmiféle elefántcsont- és gumiszállítmány nem érkezett a csatornán. Ezeknek az árucikkeknek a forgalma csaknem teljesen megszűnt. Az arab kereskedők vissza sem térhettek a szudáni El-Fasher városból, mert a mahdisták kezdetben egyáltalán nem engedtek be kereskedőket, azokat pedig, akiket elfoghattak, kirabolták és rabságra vetették. Csaknem bizonyos volt, hogy a Smain betegségéről szóló hír is hazugság.

Mivel azonban Nel tekintete oly könyörögve szegeződött rá, ő pedig nem akarta leánykáját megszomorítani, rövid szünet után így szól Fatméhez:

- Hallod-e, Fatme! Már egyszer írtam a kormánynak érdekedben, de eredménytelenül. Most tehát ide figyelj! Holnap ezzel a mehendivel (mérnökkel), akit itt láatsz, Medinet el-Faiyumba utazunk, s útközben egy napot töltünk Kairóban, mert a kedive a Bahr Juszefti csatornáról akar velünk beszélni és bizonyos megbízást adni. Beszéd közben majd megemlítem neki a kérésedet, s igyekszem megnyerni számodra kegyét. Egyebet nem tehetek, s nem is ígérek.

Fatme felállt, s köszönete jeléül két kezét kinyújtva mondta:

- Meg vagyok mentve!

- Nem, Fatme! - vetette közben Rawlison úr. - Ne beszélj megmentésről, hiszen megmondtam, hogy sem téged, sem gyermekeid életét nem fenyegeti veszély. Arról azonban nem kezeskedem, hogy a kedive elenged Port Saidból, mert Smain nem beteg, hanem áruló, aki zsebre vágta a kormány pénzét, s kisebb gondja is nagyobb annál, mint hogy a foglyokat kiváltsa Mohamed Ahmedtől.

- Nagyuram, Smain ártatlan - ismételte meg Fatme. - Betegen fekszik El-Fasherben. Ha mégis becsapta volna a kormányt, esküszöm, mint jótévő uramnak, hogy ha elengedtek Szudánba, addig fogok könyörögni Mohamed Ahmednek, amíg szabadon nem bocsátja a foglyokat.

- Jól van, Fatme. Mondom, megígérem, hogy szószólód leszek a kedivénél.

Fatme meghajolt.

- Köszönöm, szidi! Nemcsak hatalmas vagy, de igazságos is. Most még csak azt kérem, engedd meg, hogy úgy szolgáljunk neked, mintha rabszolgáid volnánk.

- Egyiptomban senki sem lehet rabszolga - felelte Rawlison mosolyogva. - Van elég cselédem, s a te szolgálatodat már csak azért sem fogadhatom el, mert amint mondtam - mindnyájan Medinetbe utazunk, s talán a ramazánig¹ is ott maradunk.

¹ Ramazán vagy ramadán a mohamedán naptár szerint a kilencedik hónap, amelyet a mohamedánok böjtöléssel ünnepelnek meg

- Tudom, jó uram, mert Khadigi felügyelőtől is hallottam, magam sem csak azért jöttem, hogy segítségért könyörögjek, hanem hogy megmondjam, Medinetben van a két tevehajcsár, Idrisz és Gebhr, kik az én törzsemből, a Dangalok nemzetségéből valók. Ezek, amint megérkezel, arcra borulnak előtted, s szolgálatodra felajánlják önmagukat és tevéiket.

- Jó, jó - felelt az igazgató -, de ez a Cook vállalat dolga, nem az enyém.

Fatme kezét csókolt mind a két mérnöknek, majd a gyerekeknek is, aztán távozott, miközben főképpen Nelt halmozta el áldásaival. A két úr egy darabig hallgatott, majd Rawlison szólalt meg:

- Szegény asszony... ámbár hazudik, ahogyan csak itt, Keleten tudnak. Még a hálálkodásaiban is van valami hamis íz.

- Ez kétségtelen - felelte Tarkowski -, de szó, ami szó, akár áruló Smain, akár nem, a kormánynak nincs joga Egyiptomban tartani Fatmét, ő nem felelhet a férjéért.

- A kormány most egy szudáninak sem engedi meg, hogy külön engedély nélkül Suakinba vagy Núbiába utazzék, tehát ez a tilalom nemcsak Fatmét érinti. Sok szudáni van itt Egyiptomban, mert munkát keresni jönnek ide, s akad közöttük jó néhány a Dangalok nemzetségéből is, amelyikből Mahdi is származik. Közülük való például Fatmén kívül Khadigi meg az a két medineti tevehajcsár is. A mahdisták törököknek nevezik az egyiptomiakat, s háborúban vannak velük, de azért az itteni arabok között is akad igen sok Mahdi-hívő, akik szívesen elszöknének hozzá. Ezek közé kell számítanunk az összes fanatikusokat, Arabi pasa valamennyi hajdani párthívét és a legszegényebb néposztály jó részét. Ezek rossz néven veszik a kormánytól, hogy teljesen alávetette magát az angol befolyásnak, mert azt állítják, hogy ez árt a vallásnak. Isten tudja, hányan szöktek már meg a sivatagon át a Suakin felé vezető rendes vízi út megkerülésével. Miután tehát a kormánynak tudomására jutott, hogy Fatme is szökni akar, elrendelte, hogy szemmel tartsák. Csak érte és gyermekeiért mint Mahdi rokonaiért lehet esetleg kiszabadítani a foglyokat.

- Az egyiptomi alacsonyabb néposztályok csakugyan Mahdi felé hajlanak?

- Mahdinak még a katonaságban is vannak párthívei, talán éppen ezért harcolnak olyan lanyhán.

- De hogyan szökhetnek a szudániak a sivatagon át, hiszen az több ezer mérföld!

- Pedig a rabszolgákat is ezen az úton hozták be Egyiptomba.

- Azt hiszem, Fatme gyerekei nem bírnák ki ezt az utat...

- Azért is akarja megrövidíteni azzal, hogy Suakinig vízi úton megy.

- Azért mégiscsak... szegény asszony...

Ezzel véget ért a beszélgetés.

S tizenkét órával később a „szegény asszony”, Khadigi felügyelő fiával, gondosan bezárkózott szobájába, s szemöldökét összehúzáva, szép szemét komoran villogtatva súgta a fülébe:

- Khamisz, Khadigi fia, íme, itt a pénz. Még ma elutazol Medinetbe, s átadod Idrisznak ezt az írást, melyet az én kérésemre írt neki Bellali, a szent életű dervis... A mehendi gyermekei jószívűek, de ha nem kapok engedélyt az elutazásra, nem marad más mód. Tudom, hogy nem árulsz el... Ne feledd, hogy te is meg apád is a Dangalok törzséből származtok, amelyből a nagy Mahdi született.

III.

A két mérnök másnap éjjel Kairóba utazott, ahol meg kellett látogatniuk az angol ügyvivőt s kihallgatáson jelentkezniük az alkirálynál. Staś úgy számított, hogy ez körülbelül két napot vesz igénybe, s kiderült, hogy számítása helyes volt, mert harmadnap már a következő táviratot küldte édesapja Medinetből: „A sátrak készen várnak, jöjjetek azonnal, amint a szünidőt kiadják. Fatménak üzend meg Khadigi útján, hogy semmit sem tudtunk elérni érdekében.” Hasonló táviratot kapott Olivier kisasszony is, aki a néger Dinahval együtt azonnal az utazás előkészületeihez látott.

Már maga a készülődés is örömmel töltötte el a gyerekek szívét. De hirtelen közbejött valami, ami megzavart minden tervet, sőt azzal fenyegetett, hogy lehetetlenné teszi az utazást. Aznap, mikor megkezdődött Staś téli szünideje, vagyis az utazás előestéjén, Olivier kisasszonyt - ebéd után éppen a kertben szundikált - megcsípte egy skorpió. Ezek a mérges állatkák Egyiptomban rendszerint nem nagyon veszélyesek, de a csípés ezúttal könnyen végzetessé is válhatott volna. A skorpió felmászott a nyugvószék vászontámlájára, s midőn Olivier kisasszony fejével véletlenül megnyomta, megcsípte a nyakát. Mivel pedig Olivier kisasszonynak korábban orbáncos volt az arca, attól lehetett tartani, hogy a betegség megismétlődik. Azonnal orvosért küldtek, de az csak két óra múlva érkezett meg, mert másutt volt elfoglalva. A nyak, sőt már az arc is megdagadt, azután fellépett a láz, a mérgezés egyéb tüneteivel együtt. Az orvos kijelentette, hogy ilyen körülmények között szó sem lehet utazásról, s meghagyta Olivier kisasszonynak, hogy azonnal feküdjék ágyba. A gyerekeket tehát az a veszedelem fenyegette, hogy a karácsonyi ünnepeket itthon kell tölteniök. Az igazság kedvéért el kell ismerni, hogy Nelt - különösen az első pillanatokban - sokkal inkább tanítónőjének szenvedései bántották, mintsem az, hogy a medineti örömek kútba esnek. Itt-ott ugyan nagy titokban el is pityeredett bánatában, hogy édesapját csak néhány hét múlva láthatja. Staś az eseményt nem vette olyan tragikusan, hanem először is táviratozott, majd levelet írt édesapjának, s megkérdezte, mitévők legyenek.

Két nap múlva megérkezett a válasz. Rawlison úr előbb az orvossal lépett érintkezésbe, majd mikor megtudta, hogy a közvetlen veszélyt sikerült elhárítani, s az orvos csak azért nem engedi Olivier kisasszonyt elutazni, mert attól tart, hogy az orbánc esetleg visszatérhet, mindekelőtt gondoskodott a beteg ápolásáról, csak aztán engedte meg, hogy a két gyerek Dinahval útra keljen. Csakhogy Dinah, akárhogyan szerette is Nelt, a vasutakon és szállodákban nem boldogult volna, ezért a vezető és a pénztáros szerepét útközben Staśnak kellett betölteni. Nem nehéz elképzelni, milyen büszke volt Staś e szerepére, s mennyi lovagi lelkesedéssel biztosította Nelt, hogy haja szála sem görbülhet meg, mintha bizony a Port Saidból Medinetbe való utazás Isten tudja milyen veszedelmekkel járt volna.

Az előkészületeket már korábban megtették, a gyerekek tehát még aznap útra keltek a csatornán Izmailiába, onnan vonaton Kairóba, ahol meg kellett hálniuk, hogy másnap továbbinduljanak Medinetbe. Izmailiát elhagyva megpillantották a Timsah-tavat, melyet Staś már régebben ismert, hiszen apja, aki szabad óráiban szenvedélyesen vadászgatott, néha őt is magával vitte, vízimadarakra lesni. Ezután az út a Wadi Tumilat mentében haladt, közvetlenül az édesvízi csatorna mellett, mely a Nílustól Izmailiába és Szuezebe vezet. Ezt a csatornát még a szuezi előtt építették, különben a Lesseps nagy művén dolgozó munkásoknak nem lett volna ivóvizük. De hát volt annak még más haszna is. Ugyanis az egész vidék, mely azelőtt terméketlen sivatag volt, a hatalmas édesvízi csatorna áldásos hatására csakhamar felvirágzott. A gyerekek a vasúti kocsi ablakaiból baloldalt széles, zöld földszávot láttak.

Ennek egy része zöldellő rétekből állt, melyeken lovak, tevék és juhnyájak legelésztek, majd tengerivel, kölessel, lucernával és egyéb takarmányfélékkel bevetett földek következtek. A csatorna partján sűrűn követték egymást nagy kerekcsutak, óriási vedreikkel és közönséges gémescsutak, melyeknek vizét a fellahok méregették serényen széjjel, vagy éppenséggel bivaly vontatta hordóscsúcsokon szállították el a földekre. A gabonatenger fölött nagy csapatokban repkedtek a galambok, de néha egy-egy csapat fű is felröppent. A csatorna partján nagy komolyan lépkedtek a gólyák és a darvak. A távolban a fellahok agyagkunyhói fölött datolya-pálmák emelték magasra bokrájukat.

A vasútvonaltól északra azonban kopár sivatag terült el, ámde nem olyan, mint a Szuezi-csatorna túlsó oldalán. Amaz ugyanis olyan volt, mint a tengerfenék, melyről a víz elvonult, s csak a hullámos homok maradt meg. Ennek a homokja sokkal sárgább volt, nagy buckákba halmozódott, melyeknek oldalát itt-ott sárgás növényzet bokrai borították. A buckák helyenként magas dombokká növekedtek, s a közöttük húzódó tágas völgyekben néha feltűnt egy-egy karaván.

A vasúti kocsi ablakából a gyerekek jól kivehették a homokos terepen hosszú libasorban baktató, alaposan felmálházott tevéket. Mindegyik tevé előtt egy-egy arab lépkedett fekete köpenyben, fején fehér turbánnal. A kis Nelnek a képes biblia jutott eszébe, melyben odahaza annyit nézegette a József korában Egyiptomba zárandokló zsidók képét. Az is éppen ilyen volt. De hát nem nézhette meg jól a karavánokat, mert az ablak felőli oldalon két angol tiszt ült, s eltakarták a kilátást.

Alig mondta ezt meg Staśnak, a fiú komoly képpel a tisztokhoz fordult, s ujját kalapjához emelve szólt:

- Uraim, nem volnának szívesek helyet adni ennek a kis miss-nek aki a tevéket szeretné nézni?

A tisztok hasonló komolysággal fogadták az ajánlatot, s az egyik nemcsak hogy átengedte helyét a kíváncsi missnek, hanem fel is emelte s odaállította az ablak melletti ülésre.

Staś pedig magyarázni kezdett:

- Ez itt a régi Gósen földje, amelyet a fáraó átengedett Józsefnek, a zsidók számára. Hajdanában is volt itt egy édesvízű csatorna, úgyhogy a mostani csak annak átalakítása, de az később feltöltődött, s a vidék sivataggá változott. Most a föld ismét kezd termékenyvé válni.

- Honnan tudja, ezt a gentleman? - kérdezte az egyik tiszt.

- Az én koromban az ilyesmit már tudja az ember - felelte Staś -, különben pedig Sterling tanár úr nemrég magyarázott nekünk Wadi Tumilatról.

Staś kitűnően beszélt ugyan angolul, kissé idegenszerű kiejtésére a másik tiszt mégis figyelmessé lett, s megkérdezte:

- A kis gentleman nem angol?

- Miss Nel a kicsi, akit édesapja rám bízott, hogy útközben gondját viseljem, én pedig nem vagyok angol, hanem lengyel, s az apám mérnök a Csatorna Társaságnál.

A tiszt az önérzetes fiú válaszára elmosolyodott, majd így szólt:

- Nagyra becsülöm a lengyeleket. Abban a lovasezredben szolgálók, mely Napóleon korában sokat harcolt a lengyel ulánusok ellen, s ez a hagyomány a mai napig legnagyobb büszkesége.

- Örülök a szerencsének - felelte Staś.

A beszélgetés könnyedén folyt tovább, mert a tisztek nyilván jól szórakoztak. Kiderült, hogy ők is Kairóba utaznak Port Saidból, hogy az angol nagykövettel találkozzanak, akitől utasításokat kell kapniuk az előttük álló hosszú útra vonatkozóan. A fiatalabb katonaorvos volt, az pedig, ki Staással beszélgetett Glen kapitány, kormánya utasítására Kairóból Szuezen át Mombasába készült, hogy átvegye a kikötőhöz csatlakozó s egészen az ismeretlen Szamburu vidékéig húzódó ország rész kormányzását. Staś élvezettel olvasgatta az afrikai útleírásokat, s így tudta, hogy Mombasa néhány fokkal az Egyenlítőn túl fekszik, s a hozzá csatlakozó vidék, ámbár az angol érdekkörbe tartozik, még úgyszólván ismeretlen, teljesen vad, tele elefánttal, zsiráffal, orrszarvúval, bivallyal és mindenféle antilopfajtával, melyekkel a katonai, hittérítői és kereskedelmi karavánok igen gyakran találkoznak. Irigyelte is Glen kapitányt, s kijelentette, meglátogatja Mombasában, hogy együtt vadászhassanak oroszlanra vagy bivalyra.

- Jól van - szólt nevetve a kapitány -, de ez a kis miss is jöjjön el - mutatott Nelre, aki éppen akkor hagyta ott az ablakot, s a tiszt mellé ült.

- Miss Rawlisonnak édesapja van, én csak útközben vagyok a gyámja - felelte Staś.

E név hallatára a másik tiszt élénk érdeklődéssel kérdezte:

- Rawlison? Nem a Csatorna egyik igazgatója, akinek bátyja Bombayban él?

- Bombayban lakik a nagybácsim! - kiáltotta Nel, ujjacskáját felemelve.

- Akkor a te nagybácsid, darling, az én húgomat vette feleségül. Engem Clarynek hívnak. Szóval rokonok vagyunk, s nagyon örülök, drága kismadárkám, hogy megismertelek.

A doktor csakugyan örült. Elmondta, hogy Port Saidba érkezve kérdezősködött Rawlison úr felől, de az igazgatóságnál azt mondták, hogy elutazott az ünnepekre. Nagyon sajnálta, hogy a gőzös, melyen Glen kapitánnyal Mombasába utazik, már néhány nap múlva indul Szuezből, s így nem lesz ideje, hogy Medinetbe ellátogasson.

Meghagyta azonban Nelnek, hogy édesapjának adja át üdvözlését, s megígérte, hogy Mombasából ír neki. Most már mindkét tiszt inkább Nellel társalgott, úgyhogy Staś kissé háttérbe szorult. Ezzel szemben minden állomáson előkerült a friss mandarin, a datolya és a pompás sörbet. Staśon és Nelen kívül nagyon élvezte ezt Dinah is, aki minden jó tulajdonsága mellett rendkívül torkos volt.

Ily módon gyorsan eltelt az idő Kairóig. Búcsúzásnál a tisztek megcsókolták Nel kezét és fejecskéjét, Staással pedig kezet szorítottak, miközben Glen kapitány, kinek az önérzetes legényke nagyon megtetszett, félig tréfásan, félig komolyan így szólt:

- Hallod-e, fiacskám, ki tudja, hol, mikor és milyen körülmények között találkozhatunk még az életben, ezért el ne feledd, hogy mindenkor számíthatsz jóindulatomra és segítségemre.

- És viszont! - felelte Staś méltóságteljes meghajtással.

IV.

A két mérnök, de különösen Rawlison nagyon megörült a gyerekek érkezésének, hiszen kislányát életénél is jobban szerette. A gyermekpár örömrivalgással üdvözölte a papákat, s nyomban szemlét tartott a sátrakban, melyek már teljesen be voltak rendezve, vagyis készen álltak a kedves vendégek fogadására. Kiderült, hogy csakugyan pompás kettős sátrak voltak, az egyik kék, a másik vörös flannellel bélelve, s oly nagyok, mint egy-egy jókora szoba. A vállalatnak fontos volt, hogy a Csatorna Társaság előkelő tisztviselői meg legyenek elégedve, mindent megtett hát a vendégek kényelmére. Rawlison eleinte félt, hogy a huzamosabb sátorozás megárhathat Nel gyenge szervezetének, s csak azért egyezett mégis bele, mert rossz időjárás esetén bármely pillanatban átköltözködhettek a szállodába. Most azonban, hogy az egészet a helyszínen látta, arra a meggyőződésre jutott, hogy naphosszat a szabad levegőn való tartózkodás mellett a sátorlakás sokkal többet használ majd egyetlen leánykájának, mint a helyi szállodák dohos szobái. E véleményét igazolta a pompás időjárás is. A Líbiai-sivatag magas homokdombjaitól övezett Medinet vagy El-Medinet éghajlata sokkal jobb, mint Kairóé, s méltán nevezik a „rózsák országának”. Védett helyzeténél, a levegő nagyobb páratartalmánál fogva az éjszakák itt sokkal enyhébbek, mint Egyiptom jóval délebbre eső részeiben. A tél valósággal gyönyörű, s éppen november végén kezdődik a növényvilág csodás éledése. Datolyapálmák, az Egyiptomban egyébként ritka olajfák, füge-, narancs-, mandarin-fák, óriási ricinusok, gránátalma-fák és egyéb délszaki növények egész erdei borítják ezt a gyönyörű oázist. A kerteket valósággal elárasztják az akácok, orgonák és rózsafák, s a legenyhébb esti szellő is telítve van bódító illatukkal. Az ember itt teli tudóval lélegzik, s „nem akar meghalni”, amint a helybeli lakosok mondják.

Hasonló klímája van a Nílus túlsó partján sokkal északabbra fekvő Heluánnak, de annak sincs ilyen gazdag növényvilága.

Rawlison urat azonban szomorú emlékek fűzték Heluánhoz, mert ott halt meg Nel édesanyja. Ezért jobban szerette Medinetet, s most, hogy a kis Nel sugárzó arcocskáját nézte, arról ábrándozott, hogy hamarosan kertes telket vásárol itt, kényelmes angol házat építtet, s itt, ezen az áldott vidéken tölti majd minden szabadságát, kisleánya társaságában. Ha pedig a Csatornánál befejezte működését, talán állandó lakhelyét is itt üti fel.

Ezek azonban még nagyon távoli tervek voltak, s nem is öltöttek valami határozott formát. A gyerekek megérkezésük óta összevissza röpködtek mindenfelé, akárcsak a legyek, hogy még ebéd előtt megnézhessenek minden sátrat, a tevéket meg a szamarakat, melyeket Cook a helyszínen bérelt számukra. Kiderült azonban, hogy az állatok a távoli legelőkön vannak, s csak másnap láthatják őket. Ehelyett Nel és Staś Rawlison sátránál legnagyobb örömeikre Khamiszt, Khadigi fiát pillantották meg, aki régi Port Said-i ismerősük volt. Khamisz nem tartozott Cook személyzetéhez, s Rawlison úr csodálkozott is, amikor Medinetben meglátta, de mivel már Port Saidban is gyakran alkalmazta műszerek hordozására, szívesen fogadta fel itt is kifutófiúnak meg egyéb szolgálatokra.

Az estebéd kitűnő volt, hiszen az öreg kopt, a Cook-társaság régi szakácsa mindenáron ki akart tenni magáért. Ebéd közben a gyerekek elmesélték, hogy az úton ismeretséget kötöttek két tiszttel, ami főleg Rawlisont érdekelte, akinek bátyja, Richard, feleségével, Clary orvossal együtt csakugyan már hosszú évek óta Indiában élt. Mivel nekik nem voltak gyermekeik, a nagybácsi nagyon szerette kis unokahúgát, akit voltaképpen csak fényképről ismert, de minden levelében kérdezősködött felőle. A két mérnök nagyon jól mulatott azon, hogy Glen kapitány meghívta Staśt Mombasába. Staś komolyan vette ezt a meghívást, s erősködött,

hogy meg is látogatja Egyenlítőn túli új barátját. Édesapja azonban megmagyarázta neki, hogy az angol tisztviselők az afrikai gyilkos klíma miatt nem szoktak sokáig egy állomáshelyen maradni, tehát mire Staś megnő, ki tudja, Glen kapitány nem a tizedik állomáshelyén lesz-e már, vagy egyáltalán ezen a világon lesz-e még.

Ebéd után az egész társaság kitelepedett a sátrak elé, ahol a személyzet már felállította az összerakható vászonszékeket, s az urak számára odakészítette a szódavizet meg a „brandyt”. Éjszaka volt már, de nagyon enyhe idő járt, s a telehold szinte nappali világosságot árasztott. A sátrakkal szemben zöldesen fénylettek a városi házak fehér falai, az égen csillagok ragyogtak, s a levegő telítve volt a rózsa, az akácvirág és a heliotropium illatával. A város már aludt. Az éjszaka csendjében csak ritkán hallatszott a gémek, kócsagok és flamingók éles rikoltása, amint a Nílus felől a Karun-tó felé szálltak. Egyszerre csak mély, öblös kutyaugatás verte fel a csendet, amin Staś és Nel annál is inkább elámultak, mert a hang mintha az egyik sátorból jött volna, melyet még nem volt idejük megnézni, s mely nyergek, szerszámok és mindenféle más úti holmi raktárául szolgált.

- Micsoda óriási kutya lehet az?! - kiáltott Staś. - Gyerünk, nézzük meg!

Tarkowski elnevette magát, Rawlison pedig szivarjáról leverte a hamut, s szintén nevetve szólt:

- Well! Nem használt semmit, hogy bezártuk!

Aztán a gyerekekhez fordult.

- Tudjátok, hogy holnap szenteste van, s ezt a kutyát Mister Tarkowski ajándékkul szánta Nelnek, de mivel az ajándék elvakkantotta magát, kénytelen vagyok már most megmondani.

Nel e szavak hallatára egy pillanat alatt Tarkowski ölében termett, átkarolta nyakát, aztán átugrott apja ölébe.

- Apuskám, olyan boldog, olyan boldog vagyok!

Vége-hossza nem volt a csókoknak és az öleléseknek, s mikor Nel végre a saját lábán állt, kérőn nézett Tarkowski szemébe.

- Mister Tarkowski...

- Tessék, Nel!

- Ha már úgyis tudom, hogy ott van, nem nézhetném meg mindjárt?

- Tudtam - szólt Rawlison színlelt méltatlankodással -, hogy ez a bogárka nem elégszik meg a puszta hírrel.

Tarkowski azonban Khadigi fiához fordult.

- Khamisz, hozd ide a kutyát.

A szudáni legény eltűnt a konyhasátor mögött, és kisvártatva ismét megjelent egy óriási állatot vezetve pórázon.

Nel visszahőkölt.

- Jaj! - sikoltott fel, és apja karjába kapaszkodott.

Staś viszont lelkesülten kiáltotta:

- De hisz ez nem is kutya, hanem oroszlán!

- Úgy is hívják, hogy Sába (oroszán) - felelt Tarkowski -, Sába még csak kétéves, s máris ritka nagy példány. Ne félj, Nel, olyan szelíd, akár a bárány. Csak bátran! Ereszd el, Khamisz.

A fiú eleresztette a pórázt, amellyel a szelindeket fogta, az pedig megérezve, hogy szabad, mindjárt csóválni kezdte farkát, s hízelkedve, csaholva dörgölődött Tarkowskihoz, akit már korábban megismert.

A gyerekek csodálkozva bámulták a hold világánál a kutya óriási, kerek fejét, lelógó ajkait, vaskos lábait s óriási testét, mely egyenletes, fakósárga színével csakugyan oroszánra emlékeztetett. Ilyet még soha életükben nem láttak.

- Egy ilyen kutyával bátran be lehetne járni egész Afrikát! - lelkesedett Staś.

- Kérdezd meg tőle, el bírná-e apportírozni az orrszarvút - évődött Tarkowski.

A kutya erre a kérdésre nehezen tudott volna válaszolni, de egyre vidámabban csóválta hatalmas farkát, s oly hevesen dörgölözött az emberekhez, hogy Nel minden félelme elpárolgott, s csakhamar maga is simogatni kezdte a kutya fejét.

- Sába! Kedves jó Sába!

Rawlison a kutya fölé hajolt, az állat kerek fejét a kislány felé fordította, s így szólt:

- No, Sába, nézd meg jól ezt a kisasszonyt, ez a te úrnőd! Engedelmeskedj neki, s vigyázz reá, értetted?

- Vau! - felelte Sába mély, öblös hangján, mintha csak tudta volna, miről van szó.

S úgy látszik, csakugyan tudta, jobban, mintsem hitték volna, mert kihasználva az alkalmat, hogy feje csaknem egy szinten van Nelével, hódolata jeléül széles nyelvével végignyalta a kislány orrocskáját és arcát.

Ez általános derűtséget keltett. Nel bement a sátorba megmosdani, s mikor egy negyedóra múlva kijött, Sába éppen két hátsó lábára ágaskodva, mellső lábaival Staś vállára támaszkodott, hogy a fiú csak úgy görnyedezett e teher alatt. Sába legalább egy fejjel magasabb volt nála.

Ideje lett volna már lefeküdni, de Nel kikönyörögte, hadd játsszék még egy félórácskát új pajtásával, hogy jobban megismerkedhessenek egymással. Az ismerkedés olyan könnyen ment, hogy kis idő múlva Tarkowski a kislányt a kutya hátára ültette női módon, de azért tartotta, hogy le ne essék, Staś pedig pórázon vezette az ebet. Így lovagolt egy darabig, majd Staś is megpróbált felülni e szokatlan paripa hátára, de az ilyenkor hátsó lábára ereszkedett, úgyhogy Staś egyszeriben a homokba csúszott, a kutya farka mellé.

A gyerekek már éppen készültek nyugovóra térni, mikor a holdfényes piactéren két fehér alak tűnt fel, s a sátrak felé igyekezett.

Sába eddig szelíd volt, de most egyszerre elkezdett fenyegetően morogni, úgyhogy Khamisz Rawlison parancsára ismét pórázra fogta, mikor a két idegen megjelent a sátor előtt.

- Kik vagytok? - kérdezte Tarkowski.

- Tevehajcsárok - felelte a jövevények egyike.

- Ah, Idrisz és Gebhr? Mit akartok?

- Eljöttünk megkérdezni, hogy holnap nem lesz-e ránk szükség.

- Nem. Holnap meg holnapután nagy ünnep van, amikor nem illik kirándulni. Gyertek el holnapután reggel.

- Köszönjük, efendi.

- Jó tevéitek vannak? - kérdezte Rawlison.

- Bismillah! - felelte Idrisz. - Valódi hegin (hátas) mind, púpjuk kövér, s oly szelídek, mint a ha-ga (bárány). Másként Cook nem fogadott volna fel.

- Nem nagyon rázósak?

- Ó, uram, akár egy marék babot tehetsz a púpjukra, s egyetlen szem sem esnék le, bárhogyan futnának.

- Ha már lúd, hát legyen kövér! Amúgy arab módra! - nevetett Tarkowski.

- Vagy szudáni módra - tette hozzá Rawlison.

Ezalatt Idrisz és Gebhr úgy álltak ott, mint két fehér oszlop, s tüzetesen szemügyre vették Stašt meg Nelt. A hold megvilágította sötét arcukat, mely e világításnál olyan volt, mintha bronzból kovácsolták volna. Szemük fehérje zöldesen fénylett a turbán alól.

- Jó éjszakát - búcsúzott tőlük Rawlison.

- Allah őrködjék felettetek, efendi, éjjel és nappal egyaránt.

Mélyen meghajoltak s távoztak. Messzire elkísérte őket Sába dühös morgása, mert tetszését nyilván nemigen nyerte meg a két szudáni.

V.

A következő napokban nem volt kirándulás. Ellenben a szentestén, amint az első csillag feltűnt az égen, Rawlison úr sátrában száz meg száz gyertyafény csillant meg Nel karácsonyfáján. Igaz, hogy a karácsonyfát egy el-medineti kertből kivágott tujafa helyettesítette, de Nel az ágak között bőven talált mindenféle nyalánkságot, a fa alatt pedig ott pompázott egy Kairóból hozatott gyönyörű baba meg Staś várva várt angol karabélyá. Édesapjától ezenfelül töltényeket, vadászfelszerelést és nyeregszerszámot is kapott. Nel örömeiben nem fért a bőrébe, Staś pedig, noha szilárd véleménye volt, hogy akinek valódi angol karabélyá van, azt illő komolyság kötelezi, nagy örömeiben mégsem állhatta meg, hogy alkalmas pillanatban, mikor a sátor közelében senkit sem látott, cigánykerekét ne vessen. E művészetet nagyban űzték a Port Said-i iskolában, Staś pedig különösképpen értett hozzá, s gyakran mulattatta vele Nelt, aki őszintén irigyelte érte.

A szenteste meg az ünnep első napja részben az istentiszteletekkel, részben az ajándékokban való gyönyörködéssel, no meg Sába idomításával telt el. Az új pajtás hallatlanul tanulékony-nak bizonyult. Már az első napon megtanulta mancsát nyújtani, zsebkendőt apportírozni - melyet különben nem volt hajlandó ellenállás nélkül visszaadni -, s megértette, hogy egy gentleman kutya nem nyalogathatja végig úrnője arcát. Nel, ujját orrocskáján tartva, tanítgatta mindenféle okos dologra, a kutya pedig farkcsóválva jelezte, hogy nagy figyelemmel hallgatja a leckét, s megszívleli a parancsokat. Egy-két séta a város homokos terén óráról órára növelte Sába hírét, de mint minden hírnévnek, ennek is megvolt az árnyoldala, ugyanis az arab gyerekek tömegeit vonzotta köré. Eleinte tisztességteljes távolban maradtak, de látván, hogy a „szörnyeteg” milyen szelíd, egyre közelebb merészkedtek, végre már annyira ellepték a sátrak környékét, hogy mozogni sem lehetett tőlük. Mivel pedig az arab gyerekek reggeltől estig cukornádat szopogatnak, egész rajokban követték őket a legyek, melyek már tolakodó szemtelenségüknél fogva is kellemetlenek, ráadásul veszedelmesek is, mert a ragályos egyiptomi szemgyulladás baktériumait terjesztik. A cselédség igyekezett is a gyerkőcöket elzavarni, de Nel nemcsak hogy védelmükre kelt, hanem a kisebbeknek „helout”, vagyis édességeket is osztogatott, ami csak fokozta ragaszkodásukat, de egyszersmind számukat is alaposan megnövelte.

Három nap múlva megkezdődtek a társas kirándulások, hol keskeny vágányú vasutakon, mert az angolok Medinet el-Faiyumban sok ilyen vasutat építettek, hol számárháton, de néha teveháton is. Kiderült, hogy a dicséreteken, melyekkel Idrisz a tevéket elhalmozta, sok túlzás volt, mert nemcsak a bab nem maradt volna meg a hátukon, hanem az embernek is vigyáznia kellett, hogy le ne pottyanjon. Volt azonban a dicséreteken némi igazság is. A tevék csakugyan a „hegin” azaz a hátas fajtához tartoztak, s mivel bőven táplálták őket durhával (helybeli vagy szíriai kukoricával), púpjuk kövér volt, s olyan elevennek és gyors lábúnak bizonyultak, hogy erővel kellett őket visszatartani. Idrisz és Gebhr szolgálatkészségükkel és főleg Nel iránti gyöngéd figyelmességükkel, szemük vad csillogása ellenére is, csakhamar megnyerték a társaság bizalmát. Gebhr arckifejezése mindig kegyetlen és kissé állatias volt, de Idrisz, látván, hogy a kislány az egész társaság szeme fénye, sietett minden alkalommal kijelenteni, hogy többre becsüli őt, mint a „tulajdon” lelkét. Rawlison sejtette, hogy a szudáni így akar az ő zsebéhez közelebb férközni, de természetesnek tartotta, hogy az ő egyetlen leánykáját mindenkinek szeretnie kell, így hát hálás volt Idrisznak, s nem sajnálta tőle a „baksist”.

Az öt nap során a társaság megtekintette a hajdani Krokodilopolisz romjait, hol az egyiptomiak hajdanában Szebak nevű bálványukat imádták, kinek emberi teste és krokodilusfeje volt. A következő kirándulás célja a Hanar piramisnak és a Labirint maradványainak megtekintése volt, a leghosszabbnak a végpontjául pedig a Karun-tavat jelölték, s úgy tervezték, hogy az egész utat teveháton teszik meg. A tó északi partja sivár pusztaság, melyen a régi egyiptomi városok romjain kívül az életnek semmilyen nyoma nincs. Ellenben dél felé dúsan termő vidék terül el, s a partot sűrű sás és nád borítja, melyben csak úgy hemzseg a sok pelikán, flamingó, kócsag, vadlúd és vadkacsa. Itt igazán bőséges alkalma volt Staśnak arra, hogy céllövő művészetét bemutassa. Akár közönséges vadászfegyverrel vadászott, akár karabéllyal lőtt célba, sohasem hibázott, s minden lövés után hallatszott Idrisz és az arab csónakosok csettintése, s egy-egy lúd vagy kacsa zuhanását mindannyiszor „Bismillah!” és „Masallah!” kiáltásokkal kísérték.

Az arabok bizonygatták, hogy a túlparti sivatagban sok a farkas meg a hiéna, s ha a buckák közé kitesznek egy döglött juhot, egész bizonyosan lövésre lehet őket kapni. E biztatásra Tarkowski úr és Staś két éjszakát töltöttek el a sivatagban vadlesen, Dine romjai alatt. Ám az első döglött juhot alig hagyták ott, ellopták a beduinok, a második pedig csak egy sánta sakált csalt oda, melyet aztán Staś leterített. A további vadászatok el kellett halasztaniuk, mert eljött az ideje, hogy a két mérnök megkezdje ellenőrző útját Medinetől délkeletre a Bahr Juszeft és El-Lahum környékén folyó vízi munkálatoknál.

Rawlison csak Olivier kisasszony érkezésére várt. Helyette azonban - sajnos - levél érkezett az orvostól, melyben közölte, hogy a marás következtében a régi orbánc kiújult, s a beteg hosszabb ideig nem utazhat el Port Saidból. A helyzet valóban kínos volt. A sátrakat, a gyerekeket, a vén Dinaht és az egész cselédséget már csak azért sem vihették magukkal, mert a mérnököknek ma itt, holnap amott kellett megjelenniük, s bármely pillanatban parancsot kaphattak, hogy utazzanak le egészen az ibrahimi nagy csatornáig. Végül is Rawlison rövid tanácskozás után elhatározta, hogy a kis Nelt Medinetben hagyja Dinah és Staś, valamint az olasz ügyvivő és a helyi „mudir” (kormányzó) oltalma alatt, kit már korábban megismert. Nel nagyon bántódott, hogy édesapjától meg kell válnia, s ezért Rawlison megígérte neki, hogy a közeli helységekből időnként be-benéznek Medinetbe, vagy ha valami érdekes látnivaló akad, a gyerekeket vitetik el magukhoz.

- Magunkkal visszük Khamiszt - mondta -, s majd alkalomadtán őt küldjük értetek. Dinah legyen mindig Nel mellett, de mivel Nel azt csinálja vele, amit akar, te, Staś, vigyázz majd mindkettőjükre.

- Nyugodt lehet a bácsi - felelte Staś -, úgy fogok rá vigyázni, mintha saját testvérem volna. Neki ott van Sába, nekem meg a karabélyom, hát csak próbálja valaki bántani.

- Nem arról van szó - vágott közbe Rawlison -, Sábára meg a karabélyra biztosan nem lesz szükségetek. Te csak légy szíves arra vigyázni, hogy ki ne fáradjon és meg ne hűljön. A konzult megkértem, hogy ha rosszul érezné magát, hívasson azonnal orvost Kairóból. Khamiszt minél gyakrabban elküldjük majd, hogy hírt hozzon rólatok. A mudir is gyakran meglátogat. Különbösen is remélem, hogy távollétünk sosem lesz huzamosabb.

Tarkowski is bőven ellátta Staśt atyai intelmekkel. Megmondta neki, hogy Nelnek semmi szüksége az ő védelmére, mert El-Medinetben éppen úgy, mint az egész El-Faiyum tartományban sem vademberek, sem vadállatok nincsenek. Ilyesmire még csak gondolni is nevetséges, s nem volna méltó egy ifjúhoz, aki maholnap betölti a tizennegyedik évét. Tehát legyen csak gondos és figyelmes, ne rendezzen a saját szakállára semmiféle kirándulást, s főleg ne

Nellel, de már semmiképpen sem teveháton, mert a teveháton való nyargalás önmagában is fárasztó.

Ám Nel e beszéd hallatára olyan szomorú képet vágott, hogy Tarkowski kénytelen volt vigasztalni.

- Majd nyargaltok teveháton is - mondta, a leányka haját simogatva -, de csak mivelünk, vagy majd ha elküldjük értetek Khamiszt, hogy hozzánk kísérjen kettőtöket.

- És mi magunk nem mehetünk el kirándulásra? Még ilyen csöpp, ilyen pirinyó útra sem? - kérdezte a kislány ujjacskáján mutogatva, hogy milyen kis kirándulásra gondol.

Az apák végre beleegyeztek, hogy kirándulhatnak, de nem teve-, hanem számárháton, s nem a romokhoz, ahol könnyen beleeshetnének valami gödörbe, hanem az utakon, a mezők vagy a város mögött fekvő kertek felé, és csak úgy, hogy Cook szolgaszemélyzete is mindig elkísérje őket.

Ezután a két mérnök útnak indult, de csak a közeli Hamaret el-Maktáiba, úgyhogy tíz óra múlva, éjszakára már vissza is tértek Medinetbe. Ez így ismétlődött néhány napig, míg a közelben folyó munkálatokat sorban meg nem tekintették. Azután, mikor munkájuk már távolabbi, de még nem nagyon messze eső vidékekre tolódott ki, éjszakánként megérkezett Khamisz, hogy Staš és Nelt korán reggel magával vigye azokba a városkákba, ahol szüleik valami érdekességet akartak megmutatni nekik. A gyerekek a nap legnagyobb részét apjukkal töltötték, csak napnyugtával tértek vissza Medinetbe. Előfordult azonban az is, hogy Khamisz álló napig nem jelentkezett. Ilyenkor Nel vágyakozó pillantásokkal leste érkezését, hiába volt mellette Staš és Sába, melynek napról napra újabb és újabb „erényeit” fedezte fel. Így telt el az idő vízkeresztig, melyre a mérnökök visszatértek Medinetbe.

Két nap múlva azonban ismét elutaztak, jelezve, hogy ezúttal huzamosabban távol maradnak, mert alighanem elmennek Beni Suefba s onnan El-Fashuba, ahol a hasonló nevű csatorna kezdődik s húzódik messze dél felé a Nílus mentén.

Mennyire elámultak hát a gyerekek, mikor harmadnap délelőtt tizenegy óra tájban megjelent Khamisz. Staš látta meg először, mikor a legelőre ment, hogy megnézzé a tevéket. Khamisz Idrisszel beszélgetett, Stašnak csak annyit mondott, hogy érte és Nelért jött, s azonnal megy a sátrakhoz, s megmondja, hogy a mérnök urak parancsára hova kíséri őket. Staš nyomban futott Nelhez a jó hírrel, aki éppen Sábával játszadozott a sátrak előtt.

- Itt van Khamisz! - kiáltotta már messziről.

Nel azonnal ugrálni kezdett páros lábbal, mintha ugrókötéllal játszanék.

- Megyünk! Megyünk!

- Megyünk bizony, mégpedig messzire.

- Hova? - kérdezte a kislány, hátrasimítva arcába hulló fürtjeit.

- Nem tudom. Khamisz megígérte, hogy azonnal idejön és megmondja.

- Akkor honnan tudod, hogy messzire?

- Mert hallottam, mikor Idrisz azt mondta, hogy ő meg Gebhr nyomban indulnak a tevékkel. Ez azt jelenti, hogy mi vonaton utazunk, s a tevéket már ott találjuk, ahol apuskáék vannak, s onnan kirándulásokra megyünk.

Nel fürtjei ugráندozás közben ismét eltakarták nemcsak szemét, hanem egész arcát, s lábcskái úgy pattantak fel a földről, mintha gumiból lettek volna.

Negyedóra múlva megjött Khamisz, s mélyen meghajolt a gyerekek előtt.

- Khanagé (úrfi) - fordult Stašhoz -, három óra múlva indulunk az első vonattal.

- Hova?

- Gharak el-Szultániba s onnan a mérnök urakkal együtt teveháton tovább Wadi Rajanba.

Stašnak örömeiben nagyot dobbant a szíve, de ugyanakkor csodálkozott is Khamisz szavain. Tudta ugyanis, hogy Wadi Rajan egy hatalmas, kör alakú dombvidék a Líbiai-sivatagban, s Medinetből délre és délnyugatra esik, Tarkowski és Rawlison ellenben elutazásukkor azt mondták, hogy a Nílus felé, tehát ellenkező irányba mennek.

- Mi az, hát apám és Rawlison úr nem Beni Suefben vannak, hanem El-Gharakban?

- Így esett a dolog - felelte Khamisz.

- De hiszen azt mondták, hogy El-Fashuba írjunk nekik.

- Az efendi ebben a levélben megírja, miért mentek el El-Gharakba.

Egy darabig keresgélte a levelet ruhájában, végül felkiáltott:

- Ó, Nabi (próféta)! A tevéknél felejtettem, rohanok érte, amíg Idrisz és Gebhr el nem indulnak.

Azzal elszaladt a tevehajcsárokhoz, a gyerekek pedig Dinahval együtt lázasan készülődtek az elutazásra. Mivel hosszabb kirándulásra volt kilátás, Dinah becsomagolt Nel számára néhány ruhát, egy kevés fehérneműt s melegebb holmit is. Staš sem feledkezett meg önmagáról s főképpen a karabélyáról meg a történetekről, mert bizton remélte, hogy Wadi Rajan buckái között farkasokkal és hiénákkal fog találkozni.

Khamisz csak egy óra múlva tért vissza, verejtékezve, és annyira lihegett, hogy alig bírt szólni.

- Már nem találtam ott a hajcsárokat - mondta -, utánuk futottam, de nem értem el őket. No nem baj, hiszen El-Gharakban megtaláljuk a levelet is meg az efendiket is. Dinah is velünk jön?

- Miért ne jönne?

- Talán jobb volna, ha itt marad. Az efendi egy szót sem szóltak róla.

- De mikor elutaztak, meghagyták, hogy Dinah mindig a kisasszony mellett legyen, tehát most is velünk tart.

Khamisz kezét melléhez értetve mélyen meghajolt, s így szólt:

- Siessünk, úrfi, mert a katr (vonat) itthagyt.

A poggyász készen volt, így hát idejében kiértek az állomásra. A Medinet és Gharak közti távolság nem több harminc kilométernél, de a keskeny vágányú vonat a mellékvonalon lassan halad, s igen gyakran megáll. Staš, ha egyedül van, szívesebben ment volna teveháton, mintsem vonaton, mert kiszámította, hogy Idrisz és Gebhr, akik két órával előbb indultak el, hamarabb Gharakban lesznek, mint ők. De hát Nelnek hosszú lett volna ez az út, s a kis gyám nagyon szívére vette az apák intelmét, s nem akarta kockáztatni, hogy gyámoltja valamilyen kimerüljön. Különben az idő hamar eltelt, s alig nézelődtek szét, már meg is érkeztek Gharakba.

A kis állomás, ahonnan az angolok Wadi Rajan felé teendő kirándulásaikra szoktak indulni, most teljesen üres volt. Csak néhány lefátyolozott asszonyt láttak mandarinok kosarakkal, két idegen tevehajcsárt meg Idriszt és Gebhrt hét tevével, melyek közül az egyik alaposan fel volt málházva. Ellenben Tarkowskinak és Rawlisonnak nyoma sem volt.

Idrisz azonban így magyarázta meg távollétüket:

- A két efendi előrement a sivatagba, hogy felállítsák az Etszából hozott sátrakat. Azt mondták, hogy menjünk utánuk.

- És hogy találjuk meg őket a dombok között? - kérdezte Staś.

- Küldtek két vezetőt, azok majd megmutatják.

Azzal a beduinokra mutatott, mire az idősebb beduin meghajolt, ujjával megtörölte egyetlen szemét, s így szólt:

- A mi tevéink nem olyan kövérek, mint a tieitek, de legalább olyan gyorsak. Egy óra múlva ott leszünk.

Staś örült, hogy az éjszakát a sivatagban töltik, de Nel némi csalódást érzett, mert eddig abban bizakodott, hogy Gharakban találkozik édesapjával.

Ehelyett az álmos egyiptomi állomásfőnök, fején vörös fezzel, orrán sötét szemüveggel, közelebb lépett, s egyéb dolga nem lévén, nézegetni kezdte az európai gyerekeket.

- Ezek annak a két „inglész”-nek a gyerekei, akik reggel puskával a sivatagba mentek - szólt Idrisz, Nelt nyeregbe ültetve.

Staś karabélyát átadta Khamisznak, ő maga pedig Nel mögé ült, mert a nyereg elég nagy volt, akár egy palankin,² éppen csak a teteje hiányzott. Dinah Khamisz mögött helyezkedett el, a többiek külön-külön tevékre ültek s elindultak.

Ha az állomásfőnök kissé jobban utánuk néz, netán el is csodálkozik, mert míg reggel a két angol egyenesen délnek, a romok felé tartott, ezek mindjárt éppen ellenkező irányba, Talej felé fordultak. De hát az állomásfőnök már előbb hazament, hiszen aznap már nem érkezett vonat Gharakba.

Délután öt óra volt, az idő csodaszép. A nap már átsiklott a Nílus innenső oldalára, s a nyugati égboltot elárasztó aranyosbíbor alkonypírba merülve hanyatlott a sivatag felé. A levegő annyira betelt káprázatos, rózsaszín fénnel, hogy az ember önkéntelenül is behunyta szemét. A mezők lila színárnyalatot öltöttek, míg a távoli hegyek az alkonypiroságba burkolt égtől élesen elhatárolva, a legtisztább ametiszt színében tündököltek. A világ mintha nem is valóság, hanem földöntúli fények pusztája játéka volna.

Amíg a megművelt, zöldellő földeken jártak, a vezető beduin mérsékelt iramban vezette a karavánt, de mihelyt a tevék lába alatt megcsikordult a kemény homok, minden egyszerre megváltozott.

- Jalla! Jalla! - harsantak fel egyszerre a vad kiáltások.

Egyszerre suhogni kezdtek az ostorok, a tevék ügetésből vágta csaptak s rohantak, mint a szélvész, magasra rugdalva patáikkal a sivatag homokját és kavicsait.

- Jalla! Jalla!

² Palankin - gyaloghintó. Keleten az elefánt hátára erősített utazófülke neve

A tevék ügetése szörnyen ráz, vágtaja azonban, melybe különben ritkán csapnak át, inkább ringat, s így a gyerekeknek eleinte tetszett ez az örült száguldás. Csakhogy a gyors ringatás, akár csak a hinta, szédülést okoz. S íme, hogy a száguldás nem szűnt, a kicsi Nel nemsokára szédülni kezdett, s szeme előtt elsötétült a világ.

- Staś, miért rohanunk annyira? - fordult kis pajtásához.

- Azt hiszem, nagyon nekieresztették a tevéket, s most nem bírják megfékezni - válaszolt a fiú.

De látván, hogy a kislány arcocskája elhalványodik, rákiáltott az elől vágató beduinokra, hogy lassítsanak. Ennek azonban csak az lett az eredménye, hogy megint felhangzott a „jalla!” kiáltás, s a tevék még veszettebb vágatásba fogtak.

Staś először azt hitte, hogy a beduinok nem hallották meg a kiáltását, de mikor az ismételt kiáltás sem használt, s észrevette, hogy az utánuk vágató Gebhr folyton csapkodja ostorával a tevét, melyen ő és Nel ülnek, ráébredt, hogy nem a tevék bokrosodtak meg, hanem a beduinok sietnek ennyire valamiért, de hogy miért, azt nem tudta.

Gondolta, talán eltévesztették az utat, s most így akarják behozni az idővesztést, hogy a késői megérkezésért össze ne szidják őket. De hát ez lehetetlen, hiszen Rawlison úr sokkal jobban haragudnék, amiért Nelt kifárasztották. De hát akkor mit jelent ez? És miért nem engedelmeskednek neki? A fiúcska szívében gyülemelni kezdett a harag és a Nel miatti aggodalom.

- Állj! - kiáltott Gebhrre teljes erejéből.

- Uszku! (Hallgass!) - üvöltötte a szudáni.

És tovább száguldottak. Egyiptomban hat óra körül köszönt be az éjszaka, az alkonypír tehát csakhamar kialudt, s röviddel utóbb felsiklott az égboltra a hold hatalmas korongja, s szelíd fénnel árasztotta el a sivatagot.

A mély csendben csak a tevék nehéz zihálása, patájuk csattogása s néha az ostorok suhogása hallatszott. Nel már annyira kimerült, hogy Staśnak kellett tartania a nyeregben. Minduntalan kérdezgette, hamar odaérnek-e már, s nyilván csak az a remény tartotta benne a lelket, hogy nemsokára meglátja édesapját. Ám hiába tekingettek körül mind a ketten, elmúlt egy óra, azután a másik, de sem sátrat, sem őrtüzet nem láttak sehol.

Staśnak egyszerre minden haja szála az égnek meredt, mert rádöbbsent, hogy elrabolták őket.

VI.

Rawlison és Tarkowski csakugyan várták gyermekeiket, de nem Wadi Rajan homokbuckái között, ahova eszük ágában sem volt kirándulni, hanem El-Fashn városában, a hasonló nevű csatorna partján, ahol az év vége felé elkészült csatornaműveket tekintették meg. Az El-Fashn és Medinet közötti távolság légvonalban körülbelül negyvenöt kilométer lehet. Mivel azonban közvetlen összeköttetés nem volt, hanem El-Wasta felé kellett utazni, a távolság csaknem megkétszereződött. Rawlison úr a vasúti menetrendben lapozgatva így okoskodott:

- Khamisz tegnapelőtt este indult el - mondta Tarkowskinak -, El-Wastában elérte a Kairó felé menő vonatot, tehát ma reggel már Medinetben van. A gyerekek egy óra alatt becsomagolnak. Ha azonban még aznap délben elindulnának, meg kellene várniuk éjszaka a nílusi vonatot. Mivel azonban megtiltottam, hogy Nel éjszaka utazzék, így hát csak ma reggel indulnak, s alkonyatkor valószínűleg meg is érkeznek.

- Úgy van - hagyta helyben Tarkowski -, Khamisznak ki kell pihennie magát. Staś forrófejű legényke ugyan, de ha Nelről van szó, mindig lehet rá számítani. Különbö magam is megírtam neki, hogy ne utazzanak éjszaka.

- Staś derék fiú, s én teljesen megbízom benne - felelte Rawlison.

- Szó, ami szó, magam is. Sokféle hibája ellenére becsületes jellem, sohasem hazudik, mert bátor fiú, a hazudozás pedig csak a gyávák szokása. Elég akaratereje is van, s ha idővel némi higgadt megfontoltságra is szert tesz, hiszem, hogy minden tekintetben megállja a helyét az életben.

- Az kétségtelen. De ami a megfontoltságot illeti, te megfontolt voltál az ő korában?

- Bevallom, nem - felelte nevetve Tarkowski -, ámbar azt hiszem, mégsem voltam annyira öntelt, mint ő.

- Az majd elmúlik. Addig is büszke lehetsz, hogy ilyen fiad van.

- Te is a kedves, gyönyörű kislányodra.

- Áldja meg az Isten! - sóhajtott fel Rawlison megindultan.

A két jó barát kezét szorított egymással, aztán hozzáfogtak a csatornamunkálatok terveinek és költségvetéseinek átvizsgálásához. Ezzel eltöltötték az időt estig.

Hat óra tájban, mikor már lenyugodott a nap, kimentek az állomásra, s a peronon sétálgatva a gyerekekről beszélgettek.

- Gyönyörű az idő, de egy kicsit hűvös van - jegyezte meg Rawlison. - Vajon Nel hozott-e magával meleg ruhát?

- Staśnak bizonyosan volt gondja rá meg Dinahnak is.

- Most már bánom, hogy idehozattuk őket, s nem magunk mentünk értük Medinetbe.

- Emlékezz vissza, én is azt tanácsoltam.

- Tudom. S ha innen nem kellene továbbmennünk dél felé, bele is egyeztem volna. Kiszámítottam azonban, hogy az út sok időnket elveszi, s kevesebbet lehetünk a gyerekekkel. Különbö bevallom, Khamisz ajánlotta, hogy hozassuk le a gyermekeket. Kijelentette, nagyon

vágyódik utánuk, s boldog lenne, ha őt küldeném értük. Nem csodálom, hogy annyira megszerette őket...

A beszélgetést megszakította a vonat közeledését jelző harang. Röviddel utóbb feltűnt a mozdony két lámpaszeme, s fáradt pöfögés, éles fütty hallatszott.

A peron előtt elvonult a kivilágított vasúti kocsik sora, majd egyet rándult és megállt.

- Nem láttam őket az ablakban - jegyezte meg Rawlison.

- Talán beljebb ülnek, s mindjárt kiszállnak.

Egymás után szálltak ki az utasok, de főként arabok, hiszen El-Fashnban a gyönyörű pálma- és akácligeteken kívül nincs semmi látnivaló. A gyerekek nem érkeztek meg.

- Khamisz vagy nem érte el a vonatot El-Wastában, vagy pedig az éjszakai utazás után elaludt, s csak holnap jönnek meg - vélte Tarkowski, hangjában némi kesernyés árnyalattal.

- Lehetséges - szólt nyugtalanul Rawlison. - De az sem lehetetlen, hogy valamelyikük megbetegedett.

- Akkor Staś táviratozott volna.

- Ki tudja, nem találjuk-e a táviratot a szállodában?

- Gyerünk.

A szállodába azonban semmiféle értesítés nem érkezett. Rawlison egyre nyugtalanabb lett.

- Tudod, mi történhetett még? - vigasztalta Tarkowski. - Ha Khamisz elaludt, nyilván nem vallotta be a gyerekeknek, hanem csak ma ment el hozzájuk, s azt mondta, hogy holnap kell utazniuk. Mielőttünk majd azzal próbál mentetgetőzni, hogy nem értette meg az utasítást. Mindenesetre táviratozom Staśnak.

- Én pedig a faiymi mudirnak.

A két távirat csakhamar elment. Még nem volt ugyan ok a nyugtalankodásra, a mérnökök azonban, a válaszra várakozva, rosszul töltötték az éjszakát, s másnap már korán reggel talpon voltak.

Tíz óra tájban jött meg a mudir válasza, s a következőképpen hangzott:

„Az állomáson meggyőződtem róla, hogy a gyerekek tegnap elutaztak Gharak el-Szultániba.”

Könnyű elképzelni, mennyire elámult a két apa e hírre, s hogy előntötte szívüket a harag. Jó ideig úgy néztek egymásra, mintha nem értenék a táviratot, azután az indulatos Tarkowski az asztalra csapott.

- Ez Staś műve - kiáltotta -, de majd kiverem a fejéből az ilyen ötleteket!

- Ezt nem vártam volna tőle! - felelte Nel apja.

De kisvártatva hozzátette:

- Hát Khamisz?

- Vagy nem találta őket otthon, s nem tudja, mitévő legyen, vagy utánuk ment.

- Magam is azt hiszem.

Egy órával később elindultak Medinetbe. A sátortelepen megtudták, hogy a tevehajcsárok nincsenek ott, az állomáson pedig megmondták, hogy Khamisz a gyerekekkel együtt El-Gharakba ment. A dolog egyre zavarosabb lett, s a homályt csak El-Gharakban lehetett eloszlatni.

Valóban, csak ezen az állomáson tárult fel a szörnyű valóság.

A fekete pápaszemes, vörös fezes, álmos képű egyiptomi állomásfőnök elmondta, hogy látott egy tizennégy év körüli fiút meg egy nyolc év körüli leánykát egy öreg néger nővel, akik a sivatag felé mentek. Nem emlékezett, hogy nyolc vagy kilenc tevéjük volt-e, de azt világosan látta, hogy az egyik tevét alaposan felmálházták, mintha hosszú útra készültek volna, s a két beduin szintén hatalmas batyukat vitt a nyerge mögött. Arra is emlékezett, hogy az egyik szudáni tevehajcsár azt mondta, a gyerekek annak a két angol úrnak a gyermekei, akik reggel Wadi Rajanba utaztak.

- S az a két angol visszajött? - kérdezte Tarkowski.

- Igen. Még tegnap este, s két lelőtt sivatagi farkast hoztak magukkal - felelte az állomásfőnök. - Fel is tűnt nekem, hogy a gyerekek nélkül térnek vissza, de nem kérdezősködtem, mert semmi közöm hozzá.

Azzal el is ment a dolgára.

E beszéd közben Rawlison arca fehér lett, mint a papír. Egy darabig révülten nézett barátjára, aztán levette kalapját, kezét verejtékező homlokához emelte. Megtántorodott.

- Rawlison, légy férfi! - kiáltotta Tarkowski. - Gyermekeinket elrabolták, meg kell őket mentenünk.

- Nel, Nel! - ismételte a boldogtalan angol. - Nel és Staś. Tehát mégsem Staś a hibás. Alattomosan idecsalták őket, aztán elrabolták! Ki tudja, miért? Talán a váltságdíj kedvéért. Khamisz kétségtelenül benne van a cselszövésben. Idrisz és Gebhr szintén.

Eszébe villantak Fatme szavai, hogy a két szudáni a Dangalok nemzetségéből származik. Abból származik Mahdi is, valamint Khadigi, Khamisz apja. Ettől egy pillanatra elállt a szívverése, mert rádöbbsent, hogy a gyerekeket nem a váltságdíj kedvéért rabolták el, hanem hogy kicseréljék őket Smain családjáért.

Mit művelnek majd velük a félelmetes próféta rokonai? A sivatagban vagy valahol a Nílus partján elrejtőzniük lehetetlen, mert a sivatagban meghalának étlen és szomjan, a Nílus mentén pedig kétségtelenül elfognák őket. Legfeljebb azt tehetik meg, hogy Mahdihoz szöknek a gyerekekkel.

Ez a gondolat kétségbeejtette Tarkowskit, de a kemény katonaviselt ember hamarosan magához tért. Még egyszer átgondolta a történeteket, s máris mentő ötlet után kutatott.

Fatménak - gondolta - semmi oka sem volt arra, hogy akár rajtunk, akár gyermekeinken bosszút álljon. Ha tehát mégis elrabolták őket, bizonyosan csak azért tették, hogy kiszolgáltatassák Smainnak. Életüket tehát semmi esetre sem fenyegeti veszély. Ez még szerencse a szerencsétlenségben, ámbár olyan szörnyű út vár rájuk, amely mindkettőjükre nézve végzetessé válhat.

Gondolatait közölte barátjával is, majd így szólt:

- Idrisz és Gebhr azt hiszik, hogy Mahdi csapatai már a közelben vannak, pedig csak most érték el Kartúmot, s az még kétezer kilométernyire van innen. Ezt az utat a Nílus mentén kell megtenniük, s nem távolodhatnak el a folyamtól, mert tevék és emberek egyaránt szomjan

pusztulnának. Menj azonnal Kairóba! Követeld a kedivétől, hogy táviratozzon minden helyőrségnek, s rendelje el a szökevények üldözését a Nílus mindkét partja mentén. A folyam menti sejkeknek ígérj gazdag pénzjutalmat a szökevények kézre kerítéséért. A falvakban tartóztassanak fel mindenkit, aki vízért megy a folyamhoz. Így Idrisz és Gebhr minden bizonnyal a hatóság kezére kerül, s mi visszkapjuk gyermekeinket.

Rawlison már visszanyerte hidegvérét.

- Megyek - mondta. - Ezek a gazemberek elfelejtik, hogy a Gordon segítségére kiküldött Wolseley-hadsereg már útban van, s elvágja őket Mahditól. Nem menekülnek meg! Nem menekülhetnek meg! Azonnal táviratozom miniszterünknek, aztán indulok Kairóba. Hát te mit szándékozol tenni?

- Táviratilag szabadságot kérek, s a válaszra nem is várva, azonnal utánuk megyek a Nílus mentén Núbia felé, hogy az üldözést ellenőrizzem.

- Akkor hát találkozunk, mert amint Kairóban végeztem, én is ugyanezt teszem.

- Jól van! Munkára hát!

- Isten segítségével! - felelte Rawlison.

VII.

Ezalatt a tevék mint a szélvész vágattak a holdfényben csillogó homokon. Sötét éjszaka lett. A hold, mely eleinte vörös volt, s olyan nagy, mint egy kerék, most elhalványult, s magasra felsiklott az égbolton. A sivatag távoli dombjait muszlinfátyolként ezüstös köd borította, s oly bizonytalanná tette, mintha délibáb volna. Az elszórtan meredező sziklák közül felhangzott a sakálok panaszos üvöltése.

Megint eltelt egy óra. Staś átölelve tartotta Nelt, hogy ezáltal is enyhítse az eszeveszett vágatás fárasztó lökéseit. A leányka mind gyakrabban faggatta, hogy miért vágatnak annyira, s miért nem látni sem a sátrakat, sem szüleiket. Staś végre elhatározta, hogy megmondja neki az igazat, hiszen előbb-utóbb úgyis meg kell tudnia.

- Nel - mondta halkan -, húzd le a kesztyűdet, s észrevétlenül dobd a földre.

- Miért?

Staś erősebben magához ölelte, s szokatlan gyöngédséggel sürgette:

- Tedd, amit mondtam.

Nel egyik karjával Staśba kapaszkodott, s mivel nem merte elengedni, úgy segített magán, hogy fogaival kezdte a kesztyűt húzogatni, mindegyik ujjacskájáról külön-külön. Mikor az egészet lehúzta, észrevétlenül leeresztette a földre.

- Kis idő múlva dobd le a másikat is - szólt Staś. - Én a magamét már ledobtam, de a tiedet könnyebben észreveszik, mert világosabb.

S látván, hogy a kislány kérdő tekintettel néz rá, így folytatta:

- Nel, ne ijedj meg... de látod... lehetséges, hogy egyáltalán nem találkozunk sem a te apuskáddal, sem az enyémmel... és hogy ezek a gyalázatos emberek elraboltak bennünket. De azért ne félj, mert üldözőbe veszik őket. Biztosan utol is érik, s minket kiszabadítanak. Azért mondtam, hogy dobd le a kesztyűdet, mert így az üldözők könnyebben nyomunkra akadnak. Egyelőre semmi mást nem tehetünk, de később majd kisütök valamit... Biztosan kisütök valamit, csak ne félj, és bízzál bennem...

Nel azonban rádöbbenve, hogy nem láthatja viszont apuskáját, mert elrabolták őket, s viszik be mélyen a sivatagba, reszketett és sírt félelmében. Erősen odasimult Staśhoz, s a zokogástól elcsukló hangon kérdezte, miért rabolták el s hova viszik őket. Staś vigasztalta, ahogy tudta - körülbelül ugyanazokkal a szavakkal, amelyekkel édesapja vigasztalta Rawlisont. Elmondta, hogy szüleik maguk is utánuk erednek, de értesítik az összes Nílus menti helyőrséget is. Végül biztosította, hogy bármi történjék is, ő sosem hagyja el, s mindig védelmezni fogja.

De Nel bánata és apja utáni vágyakozása talán még félelménél is nagyobb volt. Sokáig nem bírta hát abbahagyni a sírást, s így száguldottak szomorúan, összeölelkezve a világos éjszakában a sivatag fakó homokján.

Staś szívét azonban nemcsak a harag és a félelem, hanem a szégyen is marcangolta. Ő nem tehetett ugyan arról, ami történt, de önkéntelenül eszébe jutott gyakori kérkedése, melyért édesapja annyiszor megfeddte. Eddig meg volt győződve róla, hogy nincs az a helyzet, amelyből ne tudná kivágni magát. Legyőzhetetlen lovagként kész lett volna kihívni maga ellen az egész világot. Most azonban belátta, hogy ő bizony csak tehetetlen kisfiú, akivel mindenki azt teheti, amit akar. Íme, most is akarata ellenére vágat egy teve hátán, csak azért, mert

tevéjét hátulról egy félvad szudáni korbácsolja. Mindez szörnyen megalázta, mivel nem talált semmi módot arra, hogy ellenállhasson. Be kellett vallania önmagának, hogy bizony fél... fél ezektől az emberektől; fél a sivatagtól, s fél mindattól, ami még őt és Nelt érheti.

Megfogadta azonban, nemcsak Nelnek, hanem önmagának is, hogy soha el nem hagyja kis pajtását, örködni fog felette, s élete árán is megvédi minden veszedelemtől.

Nel a sírástól meg az immár hat órája tartó szüntelen vágatástól kimerülten el-elszundított, sőt egy-egy pillanatra el is aludt. Staś tudta, hogy aki vágató tevéről leesik, könnyen szörnyet halhat, Nelt tehát magához kötözte a nyerge mögött talált kötéllel. Kis idő múlva azonban észrevette, hogy a tevék irama lassul, noha most sima, puha homokon haladtak. A távolban hegyek körvonalai látszottak, a síkságon pedig fel-felrémlettek a szokásos éjszakai látomások. A hold egyre halványabban világított, előttük pedig elég alacsonyan furcsa, áttetsző, rózsaszínű felhőcskék úszkáltak, melyeket mintha fénysugarakból szőttek volna. Nem tudni, hogy keletkeztek ezek a felhőcskék. Úgy úsztak előre, mintha lenge szellő hajtaná őket. Staś látta, milyen rózsaszínűekké válnak a beduinok burnuszai és a tevék is, amint e megvilágított térbe érnek, s később már az egész karavánt szelíd, rózsaszínű fény ölelte körül. Néha e felhőcskék kékes színt öltöttek, aztán már így maradt ez egészen a hegyekig.

A dombok alján a tevék irama tovább csökkent. Körös-körül sziklák meredeztek fel a homokbuckákból, s a szakadéokban is sziklák vad összevisszasága tűnt elő. A talajt kövek borították. Áthaladtak néhány mélyedésen, melyeknek feneké kövel volt tele, s kiszáradt folyók medréhez hasonlított. Itt-ott szurdékok vágták el útjukat, melyeket meg kellett kerülniök. Az állatok óvatosan lépkedtek, szinte táncot jártak a jerikói rózsák kemény, száraz bokrai között, melyek dúsan borították a sziklákat és az omladékokat. Hol egyik, hol másik teve botlott meg, nyilvánvaló volt tehát, hogy pihentetni kell őket.

A beduinok csakugyan megálltak egy elrejtett szurdékban, s tevéikről leszállva hozzáfogtak a málhák kioldásához. Idrisz és Gebhr is követték példájukat. Először a tevéket látták el, megeresztették a hevedereket, leszedték az élelmiszereket, azután lapos köveket kerestek a tábortűz számára. Fa vagy száraz trágya, amit az arabok tüzelőnek használnak, nem volt kéznél, de Khamisz, Khadigi fia összeszedett egy csomó jerikói rózsát, abból hatalmas máglyát rakott, aztán meggyújtotta. Egy kis ideig, amíg a szudániak a tevékkel foglalatostkodtak, Staś, Nel és öreg dajkája, Dinah a többiektől elkülönítve együvé kerültek. Dinah még jobban meg volt rémülve, mint a gyerekek, s egy szót sem bírt szólani. Csak beburkolta Nelt egy vastag takaróba, aztán lekuporodott mellé a földre, s nyögve, siránkozva csókolgatta kezecskéit. Staś nyomban kérdőre vonta Khamiszt, hogy mit jelent mindez, de a fiú csak nevetett, fehér fogait villogtatta, aztán továbbment tűzrevalót szedni. Staś ekkor Idriszhez fordult, de az röviden csak ennyit mondott: „majd meglátod”, s megfenyegette ujjával. Mikor végre megvillant a jerikói rózsából rakott tűz, mely ugyan inkább izzott, mintsem lánggal égett, mindnyájan köréje telepedtek, Gebhren kívül, aki még a tevékkel foglalatostkodott, s hozzáláttak az estebédhez, mely kukoricalepényből meg szárított bárány- és kecskehúsból állt. A gyerekek a hosszú úton kiéhezve szintén ettek, ámbár Nel szeme majd leragadt az álomtól. Ezalatt a homályos háttérben megjelent a sötét bőrű Gebhr, s szemét forgatva két kis világos kesztyűt emelt a magasba.

- Kié ez? - kérdezte.

- Az enyém - felelte Nel álmos, fáradt hangon.

- A tied, te kis kígyó? - sziszegte a szudáni összeszorítva fogát. - Az utat jelzed, hogy az apád tudja, merre üldözzön?

Azzal végigsuhintott rajta korbácsával, azzal a rettenetes ostorral, mely még a teve bőrét is átvágja. Nel be volt ugyan bugyolálva a vastag takaróba, mégis felsikoltott a rémülettől és a fájdalomtól, de Gebhrnek másodszor már nem volt ideje lesújtani, mert Staś abban a pillanatban úgy ugrott neki, akár egy vadbivaly, fejével mellbe vágta, aztán torkon ragadta.

Mindez oly váratlanul történt, hogy a szudáni hanyatt esett, Staś ráugrott, mindketten a földön hemperegtek. Staś, korához képest, rendkívül erős volt. Gebhr azonban mégis gyorsan elbánt vele. Mindenekelőtt torkát szabadította ki ujjai közül, aztán arcával a föld felé fordította a fiút, egyik öklével a nyakát szorította le, a másikkal a hátát kezdte korbácsolni.

Nel elkapta a vadember kezét, sírt, könyörgött, hogy bocsásson meg Staśnak. Ez azonban mit sem használt volna, ha ekkor egészen váratlanul segítségül nem siet Idrisz. Ő idősebb volt Gebhrnél és jóval erősebb is. A szökés ideje alatt Gharak el-Szultánitól kezdve mindnyájan az ő parancsaihoz alkalmazkodtak. Most kitépte a korbácsot öccse kezéből, s messzire elhajítva, rákiáltott:

- Félre, ostoba!

- Agyonverem ezt a skorpiót! - kiáltotta Gebhr fogcsikorgatva.

De Idrisz megragadta mellén burnuszát, s élesen a szemébe nézve, halk, de fenyegető hangon szólt:

- A nemes³ Fatme megtiltotta, hogy a gyerekeket bántódás érje, mert szót emeltek érte...

- Agyonverem! - ismételte Gebhr.

- Én pedig azt mondom, hogy egyikőjükre sem emelsz többet kezet, vagy ha igen, én minden ütést tízszeresen adok vissza neked.

Azzal megrázta, mint egy rongyot, s így folytatta:

- Ezek a gyerekek a Smainéi, s ha bármelyikük nem jutna el hozzá élve, maga Mahdi (az Isten nyújtsa meg élete napjait a végtelenségig) akasztana fel. Érted, te számár!

Mahdi neve olyan hatással volt híveire, hogy Gebhr nyomban lehorgasztotta fejét, és megrettenve ismételte:

- Allah akbar! Allah akbar!⁴

Staś megverve, lihegve állt fel, ám érezte, hogy ha édesapja e pillanatban látná és hallaná őt, büszke volna rá, mert gondolkodás nélkül Nel segítségére sietett, és ha a korbácsütések égették is, mint a tűz, nem a maga fájdalmával törődött, hanem Nelt vigasztalta s kérdezgette, nem fájt-e nagyon a korbácsütés.

Aztán így szólt:

- Amit kaptam, megkaptam, de az bizonyos, hogy többet nem emel rád kezet! Hej, csak lenne valami fegyverem!

A leányka mindkét karjával átölelte a fiú nyakát, arcát könnyeivel áztatta, aztán vigasztalgatta, hogy csak azért sír, mert Staśt sajnálja. Erre Staś száját Nel füléhez hajtva suttogta:

- Én sem azért sírok, mert engem megvert, hanem mert rád merte emelni a kezét. Esküszöm, ezt nem viszi el szárazon!

³ Mahdi minden rokonát ez a cím illette

⁴ Allah akbar! - Isten nagy! A mohamedánok fohászképpen is mondják

Ezzel vége volt a dolognak. Kis idő múlva Idrisz és Gebhr immár teljes egyetértésben leterítették a burnuszokat, s aludni tértek. Példájukat csakhamar Khamisz is követte. A beduinok durrát tettek a tevék elé, aztán egy-egy vezetéket tevére felülve elnyargaltak a Nílus felé. Nel a vén Dinah ölébe hajtotta fejcskáját, s elaludt. A tűz kihamvadt, s kis idő múlva már nem hallatszott más, mint a durra ropogása a tevék foga között. Az égen apró felhők gyülekeztek, s időnként eltakarták a holdat, de az éjszaka azért világos volt. A sziklák mögül fel-felhangzott a sakálok panaszos üvöltése.

Két óra múlva visszatértek a beduinok tevéikkel s rajtuk a vízzel telt bőrtömlőkkel. Felszították a tüzet, letelepedtek a homokra, aztán ők is vacsorához láttak. Megérkezésük felébresztette Staśt, aki közben szintén elszundított, de felsekert a két szudáni, valamint Khamisz, Khadigi fia is. Ekkor a tűz körül a következő beszélgetés indult meg:

- Indulhatunk tehát? - kérdezte Idrisz.

- Nem. Meg kell pihennünk nekünk is meg tevéinknek is.

- Nem látott meg senki?

- Nem. Két falu között surrantunk a folyóhoz. Csak messziről hallatszott kutyaugatás.

- Mindig éjfélkor kell majd vízéért menni s elhagyatott helyen meríteni. Bárcsak elhagynánk az első „khallalt” (vízesést), azon túl már ritkábbak a falvak, s a nép inkább hajlik a próféta felé. Az üldözés biztosan megindul.

Erre Khamisz hasra fordult, és arcát öklére támasztva megszólalt:

- A mehendik egész éjszaka, még a következő vonattal is várni fogják a gyerekeket, aztán elutaznak Faiyumba, onnan meg Gharakba. Csak ott tudják majd meg, mi történt, onnan aztán vissza kell menniük Medinetbe, hogy elküldjék a rézdróton járó szavakat a Nílus menti városokba és a tevék katonáit, hogy üldözőbe vegyenek. Ez legalább három napba kerül, addig nem kell hajszoznunk a tevéket, s nyugodtan „ihatjuk a füstöt” a pipaszárakból.

Azzal kivett a tűzből egy lángoló rózsaindát, s avval pipára gyújtott, Idrisz pedig arab módra csámcsogva fejezte ki meglepését.

- Ezt jól csináltad, Khadigi fia - jelentette ki -, de nekünk ki kell használnunk az időt, hogy e három nap és három éjszaka minél messzebbre jussunk dél felé. Én csak akkor lélegzem fel, ha átjutunk a sivatagon, mely a Nílus és a Kharga (nagy oázis a Nílustól nyugatra) között fekszik. Adja Isten, hogy a tevék kibírják.

- Kibírják - jegyezte meg az egyik beduin.

- Azt beszélnek, hogy Mahdi (Isten nyújtsa hosszúra az életét) katonái már Assuanhoz közelednek.

Staś e beszélgetésből egy szót sem szalasztott el, s arra is jól emlékezett, amit az imént Idrisz mondott Gebhrnek, most hát felállt és így szólt:

- Mahdi csapatai Kartúm alatt vannak.

- La, la! (Nem, nem) - tiltakozott Khamisz.

- Ne hallgassatok rá - felelte Staś -, mert neki nemcsak az arca, hanem az agya is sötét - folytatta. - Kartúmra pedig, ha minden harmadnap új tevéket vásárolnátok, s úgy vágatnátok is, mint ma, legfeljebb egy hónap alatt érhetek el. Meg nyilván azt sem tudjátok, hogy nem az egyiptomi, hanem az angol hadsereg áll utatokban...

E szavak nem maradtak hatás nélkül, amit Staś észre is vett, s így folytatta:

- Még mielőtt a Nílus és a nagy oázis közé érnétek, a sivatagban már minden utat az őrszemek egész sora fog őrizni. A rézdróton járó szavak gyorsabbak a tevénél! Hogyan akartok átsurranni?

- Elég széles a sivatag! - felelte az egyik beduin.

- De a Nílus mellett kell haladnotok.

- Még át is mehetünk rajta, s ha ezen a parton keresnek, mi már a másikon leszünk.

- A rézdróton járó szavak eljutnak mind a két part falvaiba.

- Mahdi elküldi nekünk angyalát, aki majd befogja az angolok és a törökök (egyiptomiak) szemét, s minket betakar szárnyával.

- Idrisz - kezdte Staś -, nem Khamiszhoz szólok, akinek a feje olyan, mint egy üres tök, sem Gebhrhez, aki alávaló sakál, hanem hozzád. Most már tudom, hogy Mahdihoz akartok vinni s átadni Smainnak. Ha ezt a haszon kedvéért teszitek, tudd meg, hogy e kis „bint” (kisasszony) édesapja gazdagabb, mint az összes szudániak együttléve.

- Hát aztán? - vágott szavába Idrisz.

- Hát aztán? Forduljatok vissza saját jószántatokból, s biztosítalak, hogy sem a nagy mehendi, sem az én apám nem fogják tőletek sajnálni a pénzt.

- Vagy kiadnak a kormányznak, s az majd felakasztat.

- Nem, Idrisz. Lógni csak akkor fogtok, mégpedig feltétlenül, ha szökés közben fognak el benneteket. Pedig ez okvetlenül megtörténik. Ellenben ha önként visszatértek, semmi bántódásotok nem lesz, sőt életetek végéig gazdag emberek lesztek. Íme, szavamat adom mind a két mehendi nevében, hogy úgy lesz, amint mondtam.

Staś meg volt győződve róla, hogy szüleik szívesebben teljesítik ígéretét, semhogy kitegyék őket s főleg Nelt a rettenetes útnak s a még borzalmasabb életnek Mahdi táborában.

Nagy szorongással várta hát Idrisz válaszát, az azonban mély hallgatásba merült, s csak jó idő múlva felelte:

- Azt mondod, hogy a kis „bint” apja meg a tied sok pénzt adna nekünk?

- Igen.

- De vajon az ő összes vagyonuk meg tudja-e úgy nyitni előttünk a mennyország kapuját, mint Mahdi egyetlen áldása?

- Bismillah! - kiáltotta egyszerre Khamisz, Gebhr és a két beduin.

Staś egyszerre minden reményét elvesztette, mert tudta ugyan, hogy Keleten az emberek kapzsiak és megvesztegethetők, de ha egy igaz mohamedán a hite szemszögéből tekint valamire, akkor már nincs a világnak az a kincse, amiért el hagyná magát tántorítani.

Idriszt feltüzelte társainak lelkesedése, tovább beszélt, már nyilván nem is azért, hogy Staśnak válaszoljon, hanem hogy társai szemében tekintélyét növelje, s minél nagyobb tetszést arasson:

- Mi csak abban a szerencsében részesültünk, hogy abból a nemzetségből származunk, amely a nagy Mahdit szülte, de a nemes Fatme és gyermekei éppenséggel rokonai a prófétának, s a nagy Mahdi szereti őket. Ha titeket a kezébe adunk, ő kicserél Fatméért és fiaiért, elenged benneteket, minket pedig megáld. Tudd meg, hogy már az a víz is, amelyben ő reggelenként a

Korán rendelései szerint megmosdik, meggyógyítja a betegségeket, s eltörli a bűnöket. Hát még áldása?!

- Bismillah! - ismételték meg a szudániak és beduinok.

Staś azonban az utolsó mentő szalmaszálat sem akarván elszalasztani, így szólt:

- Akkor vigyetek el engem, a beduinok pedig térjenek vissza a kis „bint”-tel. Én értem kiadják Fatmét és gyerekeit.

- De kettőtökért még biztosabban kiadják.

Staś erre Khamiszhoz fordult.

- A te hitszegésedért majd apád felel.

- Apám már a sivatagot járja, útban a prófétához.

- Majd elfogják és felakasztják.

Idrisz jónak látta, hogy bátorítsa társait, tehát közbevágott:

- Azok a keselyűk, melyek a mi húsunkat fogják csontjainkról lecsipegetni, még talán ki sem keltek. Tudjuk, mi fenyeget bennünket, de nem vagyunk gyerekek, s a sivatagot is régóta ismerjük. Ezek az emberek (mutatott a beduinokra) már sokszor jártak Berberben, s ismernek olyan utakat, amelyeken csak a gazellák járnak. Ott senki ránk nem talál, de nem is üldöz. Igaz, hogy vissza-vissza kell kanyarodnunk vízért a Bahr el-Juszeffhez, később pedig a Nílushoz, de ezt majd éjszakánként tesszük. Meg aztán azt hiszitek, hogy a folyam mentén nincsenek Mahdinak titkos hívei? Hát tudjátok meg, hogy minél délebbre érünk, a prófétának annál több hívével találkozunk, s egész nemzetségek várják, sejkjeikkel együtt, az alkalmas pillanatot, hogy fegyvert ragadjanak az igaz hit védelmére. Ezek majd ellátnak minket élelemmel, vízzel, tevékkel, s tévútra vezetik üldözőinket. Nagyon jól tudjuk. Mahdi messze van, de azt is tudjuk, hogy minden nappal közelebb jutunk a juhbórhöz, melyen a szent életű próféta térdel, mikor reggeli imáját mondja.

- Bismillah! - kiáltották társai immár harmadszor.

Idrisz tekintélye szemmel láthatólag nagyon megnövekedett társai szemében. Staś látta, minden veszve van, mégis, hogy legalább Nelt megóvjá, így szólt:

- A kis „bint” hatórai utazás után félholtan ért ide, hogyan képzelitek hát, hogy ezt a hosszú utat kibírja? Ha pedig meghal, én is meghalok, s akkor kit visztek el Mahdinak?

Erre viszont Idrisz nem tudott megfelelni. Staś ezt látva, így folytatta:

- S hogy fogad majd benneteket Mahdi meg Smain, ha megtudják, hogy Fatme és gyermekei a ti ostobaságtok miatt lakolnak életükkel?

Idrisz azonban már észbe kapott, s így felelt:

- Láttam, hogyan ragadtad torkon Gebhrt, Allahra! Oroszlánkölők vagy te, és nem halsz meg, ő pedig...

Azzal a Dinah ölében szunnyadó Nelre pillantott, s különös, lágy hangon folytatta:

- ...neki puha fészket rakunk a teve púpján, akár egy madárkának, hogy ne érezzen fáradtságot, s útközben is olyan nyugodtan tudjon aludni, mint most.

Azzal a tevékhez lépett, s a beduinokkal együtt kényelmes, puha ülést készített Nel számára a legjobb dromedár púpján. Közben sokat beszéltek, sőt veszekedtek is, de végül kötelekből,

takarókból és bambuszrudakból mégis elkészítettek egy szilárd, mély, kosárszerű alkotmányt, melyben Nel ülhetett is, feketett is, de ki nem eshetett. Az ülés oly tágas volt, hogy Dinah is elfért benne; föléje pedig vászontakarót húztak.

- Na látod - mutatta Staśnak Idrisz -, még a fürjtojások sem törnének össze benne. A vénasszony a kisasszonnyal együtt marad, hogy éjjel-nappal szolgálhasson neki... Te velem jössz, de azért mellette lehetsz, s vigyázhatsz rá.

Staś örült, hogy legalább ennyit elért. Újra átgondolta az egész helyzetet, s arra a meggyőződésre jutott, hogy biztosan elfogják őket még az első vízesés előtt. Ez némileg visszaadta önbizalmát. Egyelőre roppant álmos volt, elhatározta hát, hogy mivel már nem kell Nelt tartania, odakötözi magát a nyereghez, s néhány órát alszik.

Az éjszaka világosodott, s a sakálok sem üvöltöttek már a szakadékokban. A karavánnak indulnia kellett volna, de a szudániak látván, hogy virrad, néhány lépésnyire félrehúzódtak egy szikla mögé, s a Korán utasításai szerint hozzáfogtak a reggeli mosakodáshoz, ámde nem vizet használtak hozzá, mert azzal takarékoskodni kellett, hanem homokot. Aztán felhangzottak a hajnali ima szavai. A mély csendben tisztán kivehető volt az ima szövege: Dicséret Allahnak, a világok Urának. Az Irgalmasnak, a Könyörületesnek. Az ítélet napja Urának! Neked szolgálunk, és Hozzád esedezünk segítségért. Vezess minket a helyes ösvényen. Azoknak ösvényén, akikkel kegyes vagy. Nem azokén, akikre haragszol és nem a tévelygőkén.

Staś e szavak hallatára az égre emelte tekintetét, s itt, a messze idegenben, a sivár, fakó homoktenger közepette halkan rebegte:

- „Oltalmad alá futunk, Istennek szent Anyja...”

VIII.

Virradt. Az emberek éppen nyeregbe szálltak, mikor észrevettek egy sivatagi farkast, amely farkát hasa alá húzva, a karavántól mintegy százlépésnyi távolságban átfutott a szakadékon, s a szemközti fennsíkon riadtan továbbiramodott, mintha üldözője elől menekülne. Az egyiptomi sivatagban nincs olyan ragadozó, melytől a farkas félne, ez a jelenség tehát erősen nyugtalanította a szudániakat. Mi lehetett az? Az üldözők közelednének? Az egyik beduin gyorsan felkúszott a sziklára, de alig tekintett szét, még gyorsabban vissza is csúszott megint.

- A próféta szakállára! - kiáltott ijedt zavarában. - Alighanem oroszlán közeledik felénk, s már itt is van!

- Vau! - zendült fel ekkor a szikla mögül egy erős, mély hang.

- Sába! Sába! - kiáltotta Staś és Nel egyszerre.

Mivel pedig ez arabul oroszlánt jelent, a beduinok még jobban megijedtek, de Khamisz nevetve szólt:

- Én ismerem ezt az oroszlánt!

Azzal hosszút fütttyentett, s az óriási szelindek abban a pillanatban a tevék közé ugrott. Amint a gyerekeket meglátta, örömeiben fellökte Nelt, aki kezét nyújtotta feléje, aztán Staś vállára ágaskodott, majd továbbiramodott, szűkülve és csaholva néhányszor körülfutotta őket, újra fellökte Nelt, újra Staś vállára kapaszkodott, végül lihegve lábuk elé heveredett.

Oldala horpadt volt, s kilógó nyelvéről nagy csomókban hullott le a hab, mégis farkát csóválta, s oly gyöngéden nézett fel Nelre, mintha csak azt akarná mondani: „Jó apád meghagyta, vigyázzak rád, én hát itt vagyok!”

A gyerekek kétoldalt melléje telepedtek s dédelgették. A két beduin még sosem látott ily hatalmas ebet, bámulva csóváltgatták hát fejüket, s egyre ismételték: „Allah! o kelb kebir!” (Allahra, micsoda nagy kutya!) Sába egy darabig nyugodtan hevert, azután felemelte fejét, óriási szarvasgombához hasonló fekete orrával nagyot szippantott, s egy iramodással a tűz mellett heverő ételmaradékok között termett.

A következő pillanatban a kecske- és báránycsontok mint gyenge szalmaszálak ropogtak hatalmas fogai között. Nyolc ember után, Nelt és Dinaht is beleértve még egy ilyen „kelb kebir” számára is éppen elég maradék volt ott.

Ám a szudániakat nagyon megzavarta a kutya megjelenése, s a két beduin, Khamiszt félrevonva, nyugtalanul, sőt felháborodással kezdett tanakodni.

- Iblisz hozta nyakunkra ezt a dögöt - mondta Gebhr. - Mi módon talált ide a gyerekek után, ha Gharakig vonaton utaztak?

- Nyilván a tevék nyomán - felelte Khamisz.

- Az baj. Aki csak meglátja közöttünk, biztosan emlékezni fog rá, s elmondja mindenkinek, merre mentünk. Bármilyen áron túl kell adnunk rajta.

- De hogyan? - kérdezte Khamisz.

- Itt a puska, vidd és lödd föbe.

- Puska van, de nem tudok vele bánni, hacsak ti nem tudtok...

Khamisz talán el tudta volna sütni a karabélyt, mert Staś nemegyszer nyitotta ki s csukta be előtte, de sajnálta a kutyát, mert nagyon megszerette, hiszen ő viselte gondját, mielőtt a gyerekek Medinetbe érkeztek volna. Azt azonban nagyon jól tudta, hogy a két szudáninak fogalma sincs, hogyan kell a legújabb rendszerű fegyverrel bánni.

- Ha ti nem boldogultok a puskával, akkor a kutyát csak ez a fiatal „nouzráni” (keresztény) ölhetné meg, de ez a puska soklövetű, tehát nem ajánlom, hogy a kezébe adjátok.

- Isten ments! - felelte Idrisz. - Úgy összelövdöznék bennünket, akár a fürjeket.

- Van késünk - jegyezte meg Gebhr.

- Próbáld meg, de el ne feledd, hogy torkod is van, melyet a kutya szétmarcangol, mielőtt leszúrnád.

- Hát akkor mit tegyünk?

Khamisz vállat vont.

- Miért akarjátok ezt a kutyát megölni? Hiszen, ha elásnátok is, a hiénák kikaparják a homokból, a csontjait meg otthagyják, s abból az üldözők megtudják, hogy nem keltünk át a Nílus túlsó partjára, hanem ezen a parton menekülünk. Hadd fusson utánunk. Ha a beduinok vízárt mennek a Nílushoz, mi pedig bebújunk valami szurdékba, a kutya biztosan a gyerekeknél marad. Allahra! Jobb, hogy most jött utánunk, mert később az üldözőket vezethette volna a nyomunkon egészen Berberig. Etetni sem nagyon kell, mert ha a mi ételmaradékaikkal be nem éri, elcsíp majd egy-egy sakált vagy hiénát. Mondom, hagyjátok békében, s ne vesztegessük az időt fecsegésre.

- Talán igazad is van! - felelte Idrisz.

- Ha igazam van, akkor vizet is adok neki, hogy ne ő futkosson a Nílushoz s mutogassa magát a falubeliek előtt.

Így dőlt el Sába sorsa. Miután kipihente magát, s alaposan jóllakott, felhabzsolt egy lábos vizet, aztán újult erővel indult a karaván után.

Magas fennsíkra értek. Itt a szél felfodrozta a homokot, s minden irányban mérhetetlen sivatagot lehetett belátni. Az ég gyöngyházzsínű volt. A keleti égbolton gyülekező bárányszerű felhők az opál színeiben játszottak, majd hirtelen arany színt öltöttek. Felragyogott az első napsugár, s ekkor a nap nem felkelt, hanem mint a déli országokban, ahol jóformán sem alkonyat, sem virradat nincsen - tűzoszlop gyanánt tört elő a látóhatár mögül, s káprázatos fénnel árasztotta el a tájat. Felvidult az ég, felvidult a föld is. Beláthatatlan homoksivatag tárult az ember elé.

- Sietnünk kell - vélte Idrisz -, mert itt messziről megláthatnak.

A megpihent, megitatott tevék úgy vágattak, mint a gazellák, Sába elmaradt tőlük, de nem kellett attól tartani, hogy eltéved, s az első etetéskor nem jelentkezik. Idrisz tevéje, melyen Staással együtt ült, közvetlenül Nelé mellett haladt úgy, hogy a gyerekek kényelmesen beszélgethettek egymással. Az ülés, melyet a szudániak készítettek Nelé számára, kitűnőnek bizonyult, s a kislány csakugyan úgy ült benne, mint madár a fészekben. Még alvás közben sem eshetett le, s az utazás kevésbé fárasztotta, mint az elmúlt éjszakán. A nappali viláossággal új erő költözött szívükbe. Staásban újra feléledt a remény, hogy ha Sába utolérte őket, utoléri majd az üldözők is. E reményét mindjárt közölte Nellel is, s a kislány - elraboltatásuk óta először - rámosolygott.

- De hát mikor érnek utol? - kérdezte franciául, hogy Idrisz meg ne értse.

- Nem tudom. Lehet, hogy még ma, lehet, hogy holnap, vagy talán csak két-három nap múlva.
- De visszafelé nem teveháton megyünk!
- Nem, csak a Nílusig, s onnan hajóval El-Wastába.
- Akkor jó, nagyon jó!

Szegény Nel, azelőtt mennyire szeretett teveháton nyargalni, úgy látszik, most már megelégedte.

- Hajóval El-Wastáig, aztán apuskához - ismételte álmos hangon.

S mivel előző éjjel nem aludta ki magát eléggé, most ismét mély álomba merült, amilyen az embert nagy fáradalmak után, reggel felé szokta elnyomni. Közben a beduinok pihenés nélkül hajszolták a tevéket, s Staś megfigyelte, hogy a sivatag belseje felé tartanak.

Meg akarta ingatni Idrisznak azt a reményét, hogy egérutat vehetnek az üldözők elől, s tudára akarta adni, hogy ő maga nagyon is számít az üldözésre, ezért így szólt hozzá:

- Eltávolodtok a Nílustól és a Bahr Juszeftől, de nem értek vele semmit, mert senki sem fog benneteket a Nílus partján keresni, ahol közel vannak egymáshoz a falvak, sokkal inkább a sivatag belsejében.

Idrisz megkérdezte:

- Honnan tudod, hogy eltérünk a Nílustól, holott nem látod a partokat?
- Mert a nap, mely most a keleti égbolton van, a hátunkba tűz, ez pedig azt jelenti, hogy nyugat felé megyünk.
- Okos fiú vagy - jegyezte meg Idrisz elismeréssel.

Kis idő múlva pedig hozzátette:

- De azért sem az üldözők utol nem érnek, sem te el nem szökhetsz.
- Nem - felelte Staś -, én nem szököm el, legfeljebb vele együtt.

S az alvó Nelre mutatott.

Délig szinte szusszantás nélkül vágattak, de mikor a nap az égbolt közepére ért s perzselni kezdett, a tevéket, noha máskülönben ritkán izzadnak, elöntötte a verejték, s iramuk csökkent. A karavánt ismét sziklák és omladékok vették körül. Egyre gyakoribbak voltak a szurdékutak, vagyis az úgynevezett „khorok” is, melyek esős időben patakok medréül szolgálnak. A beduinok végül is megállapodtak egy ilyen szurdékban, mely teljesen el volt rejtve a sziklák között. De alighogy leszálltak a tevékről, nagy lármával futásnak eredtek, s le-lehajolva köveket hajigáltak maguk elé. Staś még nem szállt le a tevéről, s ezért most különös látványban volt része. A „khor” fenekén burjánzó bozótból hatalmas kígyó csusszant elő, s a kötörmelékek között villámgyorsan kanyarogva nyilván ismerős búvóhely felé igyekezett. A beduinok nyomban üldözőbe vették, Gebhr késsel a kezében sietett segítségükre. Ám az egyenetlen talajon éppoly nehéz volt a kígyót kövel eltalálni, mint késsel a földhöz szegezni. Nemsokára vissza is tértek mind a hárman, de arcukról rémület tükröződött.

Aztán felhangzottak az arabok szokásos kiáltásai:

- Allah!
- Biszmillah!
- Masallah!

A szudániak különös kémlelő, de egyúttal kérdő tekintettel néztek Staśra, akinek fogalma sem volt róla, miről van szó.

Közben Nel is leszállt a tevéről, s noha kevésbé volt kimerülve, mint a múlt éjjel, Staś egy sima helyen mégis szétteregette számára a takarókat, s kérte, feküdjék le, hogy - amint mondta - kinyújthassa lábacskaikat. Az arabok ebédhez láttak, mely azonban csak kétszersültből, datolyából s egy korty vízből állt. A tevéket nem itatták, mert éjjel ittak. Idrisz, Gebhr és a beduinok folyvást gondterhelt arccal, szótlanul töltötték a pihenés idejét. Végül Idrisz félrehívta Staśt, s titokzatos, de egyszersmind nyugtalan arccal kezdte faggatni:

- Láttad a kígyót?

- Láttam.

- Nem te bővölted meg, hogy elébünk kerüljön?

- Nem.

- Valami szerencsétlenség ér bennünket, mert azok a szamarak nem bírták agyonütni.

- Elér benneteket az akasztófa!

- Hallgass! Nem varázsló az apád?

- De igen! - vágta rá Staś gondolkozás nélkül, mert megértette, hogy ezek a babonás emberek a kígyó megjelenését rossz jelnek tekintik, s arra magyarázzák, hogy szökésük nem fog sikerülni.

- Akkor hát apád küldte őt ránk, pedig meggondolhatná, hogy varázslatáért rajtad állhatunk bosszút.

- Semmit sem tehettek velem, mert Fatme fiai lakolnának érte.

- Már ezt is megértetted? Tudd meg, ha én nem vagyok, elvéreztél volna Gebhr korbácsa alatt, te is meg a kis „bint” is.

- Teérted szót is emelek, de Gebhr akasztófára kerül.

Erre Idrisz egy darabig csodálkozva nézett rá, majd így szólt:

- Még nincs a kezekben életünk, máris úgy beszélsz, mintha urunk volnánk...

Kis idő múlva hozzátette:

- Furcsa egy „uled” (fiú) vagy, ilyen még életemben nem láttam. Eddig jó voltam hozzátok, de te is vigyázz magadra, és ne fenyegetőzz.

- Az Úristen megbünteti az árulást - felelte Staś.

Világos volt azonban, hogy az a biztonság, ahogy Staś beszélt, különösen a kígyó rosszat jelentő elmenekülése után, nagyon nyugtalanította Idriszt. Már a teve hátán ült, de mintha csak Staśnak akarná minden eshetőségre emlékeztetnie, még néhányszor megismételte: „Igen, én jó voltam hozzátok.” Azután imaláncának „dum” dióból faragott szemecskéit morzsolgatva, imába kezdett.

Noha téli időszak járta, délután két óra tájban a hőség elviselhetetlenné vált. Az égen egy szem felhőcske sem látszott, de a láthatár széle elsűrült. A karaván fölött néhány keselyű lebegett, s szélesen kiterjesztett szárnyuk mozgékony árnyékfoltokat vetett a fakó homokra. Az áttüzesedett levegőben égés szaga terjengett. A tevék, anélkül hogy megálltak volna, furcsán krákogni kezdtek.

Az egyik beduin Idriszhez lépett.

- Valami rossz készülődik - szólt.

- Mire gondolsz? - kérdezte a szudáni.

- A gonosz szellemek felébresztették a sivatag nyugati szélén alvó szelet, az felriadt, s most felénk közeledik.

Idrisz kissé felemelkedett nyergében, a távolba kémlelt, aztán így szólt:

- Úgy van, kelet és dél felől közeledik, de hát ez nem olyan dühös, mint a khamzin.⁵

- Három évvel ezelőtt Abu Hamed mellett mégis betemetett egy egész karavánt, s csak a múlt télen ásta ki megint. Ualla! Ahhoz elég ereje lehet, hogy a tevék orrát betömje, s a tömlőkből kiszárita a vizet.

- Vágtassunk, hogy csak egyik szárnyával akadjon belénk.

- Éppen nekirohanunk, nem kerülhetjük ki.

- Minél hamarabb ideér, annál hamarabb odább is áll.

Azzal Idrisz korbácsával végigvágott tevéjén, s példáját a többiek is követték. Egy darabig csak a „jalla” kiáltások s vastag korbácsok tapsszerű, éles csattogása hallatszott... Délnyugaton az előbb még fehérés láthatár elsötétült. A forróság azonban nem lanyhult, a nap valósággal perzselte az utasok fejét. A keselyűk nyilván nagyon magasra emelkedtek, mert szárnyuk árnyéka egyre kisebbedett, végül teljesen eltűnt.

A levegő valósággal fojtogatta az embert és állatot egyaránt.

Az arabok addig ordítottak tevéikre, míg be nem rekedtek, aztán elhallgattak, s a halálos csendben csak a tevék nehéz lihegése hallatszott. Két nagy fülű, aprócska sivatagi róka⁶ surrant el a karaván előtt, s ellenkező irányba menekült.

Ugyanaz a beduin, aki az imént Idrisszel beszélgetett, újra megszólalt idegenszerű, síri hangon:

- Ez nem közönséges szél lesz. Gonosz varázslat üldöz bennünket. Mindennek a kígyó az oka.

- Tudom - felelte Idrisz.

- Nézd, remeg a levegő. Pedig télen nem szokott.

S csakugyan, az áttüzesedett levegő remegni kezdett, s ez az utasokat annyira megzavarta, hogy azt hitték, a homok is reszket. Az egyik beduin levette átizzadt sapkáját, s megjegyezte:

- A sivatag szíve kalapál félelmében.

E pillanatban a másik beduin, ki mint vezető, a karaván élén haladt, hátrafordulva kiáltotta:

- Jön már! Jön már!

S csakugyan, jött a szél. A távolban feltűnt egy felhőszerű, sötét folt, s szemlátomást növekedve közeledett a karaván felé. Körös-körül meglendültek a levegő első hullámai, s a fuvallat máris kavarni kezdte a homokot. Itt-ott tölcserék támadtak, mintha valaki bottal furkálta volna a sivatag felszínét. Máshol gyorsan forgó örvények keletkeztek, mint megannyi karcsú oszlop,

⁵ Szintén délnyugati szél. Tavasz felé jelentkezik

⁶ A mi rókánknál kisebb állat. Fenek a neve

melyek alul keskenyek, felül pedig széjjelomlóak, akárcsak a tollbokréta. De mindez csak szempillantásnyi ideig tartott. A felhő, melyet először a karavánvezető beduin vett észre, leírhatatlan gyorsasággal zúdult rájuk. Mintha óriási madár szárnya csapta volna meg az embereket és állatokat egyaránt. Szemük-szájuk egy pillanat alatt megtelt homokkal.

Porfelleg takarta el az eget, a napot, s a világ homályba borult. Az emberek elszakadtak egymástól, s a legközelebbi tevék is csak homályosan látszottak. Nem a zúgás, mert a sivatagban nincsenek fák, hanem a vihar bömbölése nyomta el a vezető beduin kiáltozását s az állatok bögését. A levegőben mintha széngáz szaga terjengett volna. A tevék megálltak, hátat fordítottak a szélnek, s hosszú nyakukat kinyújtva úgy lelógatták fejüket, hogy orruk csaknem a homokot érte.

A szudániak azonban nem akartak pihenőt tartani, mert ha a karaván orkán idején megáll, könnyen betemetheti a homok. Legjobb ilyenkor szélmentében vágatni, de Idrisz és Gebhr ezt sem tehették, mert akkor Faiyum felé kellett volna tartaniuk, ahonnan az üldözőket várták. Mikor tehát az orkán első rohama elmúlt, újra nekihajtották a tevéket.

Pillanatnyi csend lett, de a vöröses homály csak lassan oszladozott, a nap nem bírta áttörni a levegőben terjengő porfelhőt. A nagyobb és nehezebb homokszemek hamar lehullottak. Megtöltötték a nyergek minden rését, s leülepedtek a ruhák redőiben. Emberek és állatok minden lélegzésre port szívtak be, mely izgatta tüdejüket, s ropogott a foguk között.

Ráadásul az orkán ismét kitörhetett s elboríthatta a világot. Staśnak eszébe villant, hogy az újabb sötétségben Nellel egy tevéen megfordulhatna, s a széllal vágthatna észak felé. Ki tudja, észrevennék-e szökésüket az elemek harca közepette, s ha eljuthatnának a Bahr Juszefig vagy a Nílusig, az első part menti falucskába, meg lennének mentve. Idrisz és Gebhr még csak üldözni sem mernék őket, hiszen az első falucskában biztosan a „zabtjék” kezébe kerülnének.

Staś mindezt jól megfontolva, megbökte Idrisz karját, s így szólt:

- Add ide a vizeskulacsodat.

Idrisz nem ellenkezett, mert noha reggel mélyen bekanyarodtak a sivatagba, s messze voltak a folyótól, vízzel bőven el voltak látva, s a tevék is eleget ittak az éjjeli pihenőn. Ezenfelül jól ismerte a sivatagot, s tudta, hogy a szélvihar után jön az eső, s a kiszáradt „khor”-okat egy időre patakokká változtatja.

Staś csakugyan szomjas volt, jót húzott tehát a kulacsból, azután anélkül hogy visszaadta volna, újra megbökte Idrisz karját.

- Állítsd meg a karavánt.

- Minek? - kérdezte a szudáni.

- Mert át akarok ülni a kis „bint” tevéjére, hogy vizet adjak neki.

- Dinahnak ennél nagyobb kulacsa van.

- De ő mohó, s biztosan kiitta az egész vizet, meg aztán a szél a nyeret is telehordhatta homokkal, mert kosár alakúra formáltátok. Dinah egymagában nem boldogul vele.

- Nemsokára újra kitör a vihar, s megint telehord mindent.

- Annál nagyobb szüksége lesz a kis „bint”-nek a segítségemre.

Idrisz ostorával meglegyintette a tevét, s egy darabig szótlanul nyargaltak tovább.

- Mért nem felelsz? - sürgette Staś.

- Mert azon gondolkozom, ne kötözzek-e erősebben a nyereghez, vagy ne kössem-e hátra a kezemet.

- Megőrültél?

- Nem. Csak kitaláltam, miben sántikálsz.

- Nincs rá semmi szükségem, mert az üldözők úgyis utolérnek.

- A sivatag Isten kezében van.

Ismét elhallgatott. A durvább homokszemek már teljesen lehulltak, csak a száraz, finom por lebegett a levegőben, melyen át a nap nagy, vörösréz korongnak látszott. Most már messzebbre lehetett látni. A karaván előtt tágas lapály terült el, melynek távoli peremén az arabok éles szeme újra felhőt vett észre. Ez magasabb volt az előbbinél, s mintha oszlopok avagy felső végüknél kiszélesedő kémények meredeztek volna ki belőle. Erre a látványra megremegett az arabok és beduinok szíve, mert az oszlopokban felismerték a hatalmas homoktölcséreket. Idrisz felemelte kezét, s tenyerét füléhez értetve bókolt a vihar felé. Egyistenhite nyilván nem zavarta abban, hogy más erőket is imádjon és féljen, mert Staś tisztán hallotta, amint morgta:

- Uram, mi a te gyermekeid vagyunk, nem falhatsz fel bennünket!

Az „úr” pedig megjelent, s oly erővel csapott a tevékre, hogy alig bírtak megállni a lábukon. Az állatok most fejükkel befelé fordulva, szorosan összebújtak. A szél óriási homoktömegeket kavart fel. A karavánt az előbbinél sűrűbb sötétség fogta körül, s e homályban még sötétebb árnyak suhantak el mellettük, mint óriási madarak vagy a viharral együtt száguldó tevék. Az arabok megrémültek, mert azt hitték, hogy ezek az árnyak a sivatagban elpusztult és betemetett emberek és állatok lelkei. A szélvész süvöltése és bömbölése közepette különös hangok hallatszottak, melyek hol síráshoz, hol kacagáshoz, hol segélykiáltáshoz hasonlítottak. Ez azonban csak az érzékek csalóka játéka volt. A karavánt sokkal szörnyűbb veszedelem fenyegette. A szudániak jól tudták, hogyha a szélvész ölen folytonosan és gyors egymásutánban képződő homoktölcsérek egyike elkapja őket, könnyen lesodorja a tevék hátáról, s a tevéket szétrebbenti, ha pedig éppen ott törik meg fölöttük s rájuk omlik, egy szempillantás alatt olyan hatalmas sírdombot rak följük, hogy aztán várhatják, amíg a legközelebbi szélvihar ismét előkaparja csontjaikat.

Staśnak szédült a feje, elakadt a lélegzete, s egészen megvakította a homok. De időnként mintha Nel sírását és kiáltását hallotta volna, most hát csak rá gondolt. Kihasználta az alkalmat, hogy a tevék szorosan összebújva álltak, és Idrisz sem figyelhetett rá, s átmászott Nel tevéjére, már nem is azért, hogy megszökjenek, hanem hogy segítségére legyen s bátoríthassa. De alig húzta maga alá lábát, s nyújtotta ki kezét, hogy Nel nyergébe kapaszkodjék, Idrisz hatalmas ökle visszarántotta. A szudáni úgy felkapta, mint a pelyhet, maga elé ültette, s pálmakötéllel gúzsba kötötte, majd keresztülfektette nyergén. Staś összeszorított foggal védekezett, ahogyan tudott, de mindhiába. Torka kiszáradt, szája tele homokkal, nem tudta hát, de nem is akarta meggyőzni Idriszt, hogy csak segíteni akart Nelnek, nem pedig szökni.

Kis idő múlva azonban úgy érezte, hogy fulladozik. Fojtott hangon kiabálni kezdett:

- Mentsétek meg a kis „bint”-et, mentsétek meg a kis „bint”-et!

Ám az arabok inkább a saját életükkel törődtek. A fergeteg oly borzalmas erővel tombolt, hogy sem ők nem maradhattak meg nyergükben, sem a tevék nem állhattak meg lábaikon. A két beduin, valamint Khamisz és Gebhr leugrottak, hogy a tevéket kötőféken tartsák. Idrisz

Stašt áttolta a nyereg végébe, aztán ő is a többiek példáját követte. A tevék, amennyire csak bírták, szétterpesztették lábaikat, hogy ellenálljanak a szélviharnak, de nem győzték erővel, s a karaván, a kavics és a homok csapásai alatt, melynek durvábbja korbácsként csapkodta, apraja pedig ezernyi tű gyanánt szúrta arcukat, hol lassabban, hol gyorsabban kezdett forgolódni s hátrálni az elemek nyomása elől. A vihar olykor egész gödröket ásott lábuk alatt, máskor meg a tevék oldalához vágódó kavics pillanatok alatt térdig, sőt azon felül érő buckákba verődött. Így telt el egyik óra a másik után. A veszély nőttön nőtt. Idrisz végre belátta, hogy nincs más menekülés, mint felülni a tevékre és vágtatni a vihar irányában. De ez azt jelentette volna, hogy visszamennek Faiyum felé, ahol az egyiptomi bíróság és az akasztófa várt rájuk.

- Ej, mindegy! - gondolta Idrisz. - Az orkán az üldözőket is feltartóztatta, s mihelyt eláll, újra nekiiramodunk dél felé.

Aztán kiáltozni kezdett, hogy üljenek fel a tevékre.

Ekkor azonban olyasvalami történt, ami teljesen megváltoztatta a helyzetet.

A homályos, csaknem fekete homokfelhőket egyszerre csak kékes fény világította át. A sötétség még sűrűbb lett, de ugyanakkor valahol a magasban felébredt a vihar által felzavart mennydörgés, s hatalmasan, fenyegetően, szinte félelmetesen száguldott végig az arábiai és líbiai sivatag között. Olyan volt ez, mintha sziklák és hegyek gördülnének alá az égből. A fülsiketítő harsogás egyre erősödött, nőtt, megremegtette a világot, átfogta az egész láthatárt, helyenként oly vad erővel robbant ki, mintha az égboltozat omlana lefelé a földre - azután ment tovább, szakadatlan tompa dübörgéssel: ismét kirobbant, majd ismét megtört, vakító villámokat szórt, sziklákat hasogatott, lejjebb szállt, majd felemelkedett, bömbölt, és szünet nélkül harsogott tovább.⁷

A szél ijedtében elcsendesült, s ha valahol a távolban az ég kapui becsapódtak egy-egy villámlás után, halálos csend lett.

Kis idő múlva e néma csendben felhangzott a vezető kiáltása:

- Az Úr hatalmasabb a szélviharnál! Meg vagyunk mentve!

Elindultak. De olyan áthatolhatatlan sötétség vette őket körül, hogy jöllehet a tevék szorosan egymás mellett haladtak, az emberek nem látták egymást, s folytonosan kiabálniuk kellett, hogy valamiképpen el ne tévedjenek. Időnként egy-egy kékes vagy vörös fényű villám világította meg a homoktengert, de utána megint sűrű, szinte kézzel tapintható sötétség támadt. A vezető kiáltása lelket öntött ugyan az emberekbe, de mégsem nyugodtak meg egészen, mert a teljes sötétségben nem tudták, nem forognak-e körben, vagy éppen nem észak felé haladnak-e. A tevék lassan botladoztak, és oly nehezen, hangosan lihegtek, mintha az egész sivatag zihálna félelmében. Végül kövér cseppekben megeredt az eső, mely minden szélvihart követni szokott, s ugyanakkor a sötétben felhangzott a vezető kiáltása.

- Khor!...

Egy szakadék szélén jártak. A tevék megálltak a parton, aztán vigyázva, óvatosan megindultak lefelé.

⁷ A szerző Aden közelében hallott ilyen mennydörgést, amely megszakítás nélkül félóránál tovább tartott

IX.

A khor széles volt, fenekét kövek borították, a kövek között tüskés, törpe bokrok burjánzottak. Déli falát meg-megtörő omladékos sziklák alkották. Az arabok mindezt a távolodó, de egyre sűrűbb villámlások fényénél látták meg. Csakhamar felfedeztek a sziklafalban egy alacsony barlangfélét vagy inkább tágasabb bemélyedést, melyben az emberek könnyen elfértek, s a zápor elől menedéket találhattak. A tevék is kényelmesen elhelyezkedtek a barlang melletti sík magaslaton. A beduinok és a két szudáni leszedték a tevékről a terhet, hogy kényelmesen kipihenhessék magukat. Khamisz, Khadigi fia pedig tüzelni való ágakat vagdalt. A ritkás, kövér esőcseppek egyre hullottak, de a zápor csak akkor eredt meg, mikor az emberek már elhelyezkedtek a barlangban éjszakai pihenőre. Eleinte mintha cérnaszálak, majd kötelek estek volna, végül azonban úgy nekieredt, mintha egész patakok zúdultak volna lefelé a magasban úszó, láthatatlan felhőkből. Ilyen zápor néhány évben egyszer fordul elő, s még télen is megduzzasztja a csatornák és a Nílus vizét, s Adenben megtölti a hatalmas ciszternákat, melyek nélkül a város el sem lehetne. Staś még soha életében nem látott ilyet. A szakadék alján patak csörgedezett, a barlang bejárata elé függönyt vont a szakadó zápor, s körös-körül mindenütt csak locsogás és csobogás hallatszott. A tevék magaslaton álltak, s így legfeljebb fürdőben lehetett részük, az arabok mégis minduntalan kinézegettek, hogy az állatokat nem fenyegeti-e valami veszély. Az embereknek kellemes volt az eső ellen védett, tágas barlangban a száraz harasztból rakott tűz körül üldögélniük. Az arcokról öröm sugárzott. Idrisz megérkezésük után mindjárt kioldotta Staś kötelékeit, hogy enni tudjon, s gúnyos mosollyal vetette oda:

- Mahdi hatalmasabb minden fehér bőrű varázslónál. Ő csillapította le a szélvészt s küldte az esőt.

Staś nem felelt, mert Nellel volt elfoglalva, aki már alig pihegett. Először kirázta hajából a homokot, s miután Dinahnak meghagyta, hogy csomagolja szét Nel holmiját, melyet az öreg dajka abban a tudatban hozott el Faiyumból, hogy a gyerekek szüleikhez mennek, egy törülközőt megnedvesített, s megtörülte vele a kislány szemét és arcát. Dinah ezt nem tehette volna meg, mert csak fél szeme volt s az is gyenge, a szélviharban tehát csaknem egészen megvakult. Hiába mosogatta gyulladásoz szemhéját, egyelőre ez sem segített. Nel tehetetlenül túrta Staś minden igyekezetét, csak nézett rá, mint egy megtépázott madárka, mikor azonban a fiú már cipőcskéit is lehúzta - hogy a homokot kiszórja belőlük, s fekvőhelyét is elkészítette -, Nel mindkét karjával átölelte nyakát.

Staś szíve csordultig megtelt a kislány iránti szánalommal. Megérezte, hogy ő ennek a kislánynak gyámja, bátyja s e pillanatban egyetlen védelmezője, de megérezte azt is, hogy kis testvérkéjét nagyon, nagyon szereti, sokkalta jobban, mint ezelőtt bármikor. Hiszen szerette ő Port Saidban is, de csak kis pocoknak tartotta, s esze ágába sem jutott, hogy a „jóéjszakát” után kezét csókoljon neki. Ha valaki ilyen javaslattal állt volna eléje, kétségtelenül azt feleli, hogy egy tizennégy éves ifjú nem csinálhat ilyesmit korának megcsúfolása és méltóságának csorbítása nélkül. Most azonban a közös balsors felébresztette gyöngédségét, úgyhogy a kislánynak nem is csak az egyik, hanem mindkét kezét megcsókolta.

Már lefeküdt, s még mindig Nelen járt az esze. Elhatározta, hogy valami világraszóló cselekedettel fogja őt megszabadítani a rabságból. Nem bánta volna, ha megsebesül, sőt ha meghal is, de lelke mélyén titkon kikötötte, hogy a seb ne fájjon nagyon, s a halál se legyen okvetlenül igazi, mert akkor nem élvezhetné a megszabadított Nel boldogságát. Majd azon gondolkozott, hogy mi is lenne a megmentés leghősiesebb módja, de gondolatai már összevissza keveredtek.

Egy pillanattig úgy érezte, egész homokfelhők zúdulnak rájuk, később, hogy a tevék mind a fejébe rohannak - aztán elaludt.

A szélviharral való viaskodásban kimerült arabok ellátták a tevéket, s szintén mély álomba merültek. A tűz elhamvadt, a barlangra sötétség borult. Rövidesen felhangzott az emberek hortyogása, kívülről pedig egyre hallatszott a víz csobogása s a szakadék fenekén szerte-freccsenő habok zúgása. Így telt el az éjszaka.

Stašt mély álmából még virradat előtt felserkentette a hideg. Kiderült, hogy a víz, mely a barlang fölött a sziklahasadékban meggyülemlett, valahogyan átszivárgott a barlang mennyezetén, s lassú cseppekben hullott Staš fejére. A fiú felült fekvőhelyén, s néhány pillanattig viaskodott az álommal, nem tudván megérteni, hol van és mi történik vele.

De hamarosan öntudatra ébredt.

- Tegnap orkán tombolt, minket elraboltak, s ez itt az a barlang, ahová az eső elől behúzódtunk.

Figyelmesen körülnézett. Ámulva tapasztalta, hogy az eső elállt, s a barlangban nincs is sötét, mert szépen bevilágít a hold, amely már hanyatlóban van, s mélyen az ég alján ragyog. Halvány fényénél jól látszott a tágas, de alacsony barlang egész belseje. Staš világosan látta a mellette fekvő arabokat, az átellenes falnál pedig a Dinah mellett alvó Nel fehér ruhácskáját.

Szívét most ismét túláradó gyöngédség töltötte el.

- Alszik Nel, alszik - mondta önmagának. - De én nem alszom... és... meg kell őt mentenem.

Azután végignézett az arabokon, s lelke mélyén hozzátette:

- Hej, ezeket a latrokat legszívesebben...

Megremegett.

Tekintete a karácsonyi ajándékkul kapott karabély bőrtokjára s a mellette heverő tölténytartóra tapadt, mely a szomszédságában alvó Khamisz mellett hevert, olyan közel, hogy elég lett volna a kezét kinyújtania...

Szíve hevesen megdobbant. Ha kezébe kaparinthatja a fegyvert és a töltényeket; egyszeriben ő lesz a helyzet ura. Csak óvatosan ki kell osonnia a barlangból, ötven-hatvan lépésnyire elrejtőznie az omladékok között s onnan figyelni a kijáratot.

Ha a szudániak és a beduinok észreveszik, hogy nem vagyok itt - gondolta magában -, kirohannak a barlangból. Akkor két lövéssel leterítem a két elsőt, s mire a többiek előkerülnek, a fegyver már újra meg lesz töltve. Ott maradna még Khamisz, de vele könnyen elbánok.

Elképzelte, hogyan hever ott vérében a négy hullá, s irtózat fogta el lelkét. Négy embert meggyilkolni! Mégiscsak szörnyűség! Eszébe jutott, hogy Port Saidban látott egyszer egy fellah munkást, akit leütött a gőzkotrógép forgattyúja, emlékébe idézte, milyen rettenetes hatással volt rá az a vértócsában rángatózó emberroncs. Már maga ez a visszaemlékezés megremegettette. Most pedig négyet... Bűn is... szörnyűség is! Nem, nem! Ezt soha nem bírná megtenni.

Birokra kelt gondolataival. Önmagáért meg nem tenné, az bizonyos! De itt Nelről van szó, az ő védelméről, az ő megmentéséről, életéről, hiszen mindezt ki nem bírja, meghal vagy még útközben, vagy pedig a dervisek között. Szabad-e ilyen helyzetben habozni?

- Nel-ért! Nel-ért!...

Agyán hirtelen végigcikázott egy gondolat, melytől a haja szála is az égnek meredt. Mi lesz, ha e haramiák valamelyike kést szegez Nel szívének, s kijelenti, hogy meggyilkolja, ha ő, Staś meg nem adja magát, s vissza nem adja a fegyvert? Mi lesz akkor?

Akkor - mondta magában - azonnal megadom magam.

S tehetetlensége érzetében kétségbeesetten hanyatlott vissza fekhelyére.

A hold most már csak oldalvást pillantott be a nyíláson, s a barlangban sötétebb lett. Az arabok tovább hortyogtak, Staś egy darabig csendben feküdt, aztán új gondolat ötlött eszébe.

Hátha a barlangból kiszökve nem ölné meg az embereket, csak a tevéket lövöldözné le? Igaz, kár volna az ártatlan állatokért, de mit tehet egyebet? Hiszen az emberek nemcsak életek megmentéséért öldösnek le állatokat, hanem levesnek és pecsenyének is. Kétségtelen, hogyha megölne négy vagy öt tevét, a további utazás lehetetlen volna. A karavánból senki sem merne bemenni a közeli falvak egyikébe, hogy új tevéket vásároljon. Akkor aztán Staś a szülők nevében büntetlenséget vagy akár pénzjutalmat ígérne az embereknek, s azoknak nem volna más választásuk, mint visszafordulni.

Az ám! De hátha ideje sem lesz arra, hogy ezt az ígéretét megtegye, mert első dühükben megölik?

Kénytelenek lesznek meghallgatni, mert a puskával a kezében tiszteletteljes távolban tarthatja őket mindaddig, amíg meg nem mondta, amit akart. Ha ezt megteszi, belátják, hogy az egyetlen menekvés számukra a megadás. Akkor aztán a karaván élére áll, s egyenesen a Bahr Juszeffhez és a Nílushoz vezeti. Igaz, hogy most jó messze vannak onnan, egy- vagy akár kétnapi járóföldre is eltávolodtak, mert az arabok óvatosságból mélyen bekanyarodtak a sivatagba, de az nem baj, hiszen megmarad néhány teve, s az egyik jó lesz Nelnek. Staś figyelmesen szemügyre vette az arabokat. Mélyen aludtak, mint általában a halálra fáradt emberek, de az éjszaka már vége felé járt, tehát bármely pillanatban felébredhettek. Azonnal cselekedni kellett.

A történetgyártó megszerzése nem okozott nehézséget, hiszen ott feküdt mellette. Bajosabb volt a fegyverrel, mert azt Khamisz a túlsó oldalon helyezte el. Staś elhatározta, hogy kilopja a fegyvert a tokjából, de a csövet csak akkor illeszti rá az agyra, ha már tíz-tizenöt lépésnyire lesz a barlangtól, mert a vas kattanása felébreszthetné az alvókat.

Elérkezett a döntő pillanat. Staś ívben áthajolt Khamiszra, megragadta a tok fülét, s lassacskán áthúzta a maga oldalára. Szíve hevesen dobogott, halántéka lázasan lüktetett, szeme előtt elsötétült a világ, lélegzete meggyorsult, de összeszorította fogát, s igyekezett erőt venni izgalmán. Mikor azonban a bőrtok szíjai megcsikordultak, homlokára kiült a hideg verejték. E pillanat hosszú volt, mint egy évszázad.

De Khamisz meg sem moccant. A bőrtok széles ívet írt le fölötte, s máris ott volt a történetgyártó mellett.

Staś fellélegzett. A munka felét elvégezte. Most már csak nesztelenül ki kellett osonnia a barlangból, elszaladni ötven-hatvan lépésnyire, elbújni valami hasadékba, összeállítani és megtölteni a fegyvert s jó néhány történetet a zsebébe csúsztatni. Akkor a karaván valóban a kezében lett volna.

Staś fekete árnyéka élesen rajzolódott ki a barlang nyílásában. Még egy másodperc s kint lesz. Még egy perc s elbújjik a sziklahasadékban. Akkor aztán, ha valamelyik haramia fel is ébred, míg ráeszmél, hogy mi történt, míg felveri a többieket, már késő. Vigyázva, hogy a barlang

nyílásánál sűrűn heverő kövek közül valamelyiket meg ne rúgja, egyik lábát kinyújtotta a nyíláson, s talpával tapogatva keresett biztos talajt.

Már a fejét is kidugta, már-már teljesen kint is volt, mikor hirtelen olyasvalami történt, amitől a vér megfagyott ereiben.

Íme, a mély csendben mint valami mennydörgés harsant fel Sába vidám csaholása, s felverte a barlang mélyén szendergő visszhangokat.

Az arabok egy emberként ugrottak talpra, s az első látvány, ami szemük elé tárult, Staś volt, amint egyik kezében a fegyvertokkal, másikkban a tölténytartóval igyekszik kisurranni.

- Ó Sába, Sába, mit tettél!...

X.

Egy szempillantás alatt Staśra vetették magukat, kitépték kezéből a töltényeket és a fegyvert, letéperték a földre, kezét-lábát gúzsba kötötték, agyba-főbe verték, összerugdalták, amíg végül Idrisz a fiú életét féltve el nem kergette őket. Még azután is akadozott a szavuk, mint akiket rettenetes veszedelem fenyegetett, s csak a véletlen révén menekültek meg.

- Ez maga a sátán! - kezdte Idrisz a félelemtől és izgalomtól sápadt arccal.

- Lelövöldözött volna, mint a vadludakat - vélte Gebhr.

- Hej, ha az a kutya itt nincs!

- Az Isten küldte.

- Ti pedig meg akartátok ölni! - vetette szemükre Khamisz.

- Ezentúl senki sem nyúl hozzá.

- Kap mindig csontot és vizet.

- Allah! Allah! - hajtogatta Idrisz még mindig nyugtalanul. - Felettünk lebegett a halál!

S vad gyűlölettel, de egyszersmind csodálattal méregették a földön heverő Staśt, hogy egy ilyen kis fiú lehetett volna rettenetes vesztük okozója.

- A próféta szakállára! - kiáltotta az egyik beduin. - Gondoskodnunk kell róla, hogy ez az Iblisz kölyke ki ne tekerje a nyakunkat. Kígyót viszünk Mahdinak! Mit gondoltok, mit tegyünk vele?

- Le kell vágni a jobb kezét! - kiáltotta Gebhr.

A beduinok nem feleltek, de Idrisz tiltakozott. Eszébe villant, hogy ha az üldözők elfognák őket, a gyerek megcsonkításaért annál rettenetesebb büntetés várna rájuk, különben is, ki kezekedhetett volna érte, hogy Staś bele nem hal az effajta operációba? Akkor aztán már csak Nel maradna zálogul Fatme gyermekeiért.

Mikor tehát Gebhr kihúzta kését, hogy az ítéletet végrehajtsa, Idrisz megragadta csuklóját.

- Nem! - kiáltotta. - Szégyen, gyalázat volna, hogy Mahdi öt harcosa úgy féljen egyetlen keresztény kölyöktől, hogy a kezét is levágja! Ezentúl megkötözzük éjszakára, azért pedig, amit tenni akart, kap tíz korbácsütést.

Gebhr nyomban készen állt az ítélet végrehajtására, de Idrisz félrelökte, s az egyik beduinak adta ki a parancsot, előbb azonban fülébe súgta, hogy ne üssön valami nagyokat. Mivel Khamisz - talán a mérnöknél tett szolgálatára emlékezve vagy netán más okból - nem akart a dologba beleavatkozni, a másik beduin fordította hasra Staśt, s az ítélet végrehajtása máris elkezdődött volna, ha hirtelen közbe nem jön bizonyos akadály.

A barlang nyílásában megjelent Nel és Sába.

A kutya, amint a barlangba rohant, Nel lába elé heveredett, a kislány tehát kedvencével volt elfoglalva. Hallotta ugyan a nagy kiabálást, de nem törődött vele, mert hozzá volt szokva, hogy Egyiptomban az arabok és a beduinok mindig olyan ordítózást csapnak, mintha gyilkolnák egymást. Csak midőn Staśt hívta, és nem kapott választ, ment ki, hogy megnézzze, nem ül-e már a teve hátán. A felkelő nap sugarainál iszonyattal látta, hogy Staś megkötözve fekszik a földön, s mellette áll az egyik beduin korbáccsal a kezében. Nel eget verően sikol-

tozott, s mikor a beduin rá sem hederítve kimérte az első csapást, odarohant, és testével takarta el Staát.

A beduin visszahőkölt, mert nem volt parancsa, hogy a kislányt is üsse, ezalatt pedig felhangzott Nel kétségbeesett, rémült kiáltozása:

- Sába! Sába!

Sába megértette, miről van szó, s egyetlen ugrással a gyerekeknél termett.

Nyakán és hátán felborzolódt a szőr, szemét befutotta a vér, s hatalmas torkából mintha mennydörgés tört volna elő.

Kitátotta száját, s fehér foga és hüvelyknyi agyara elővillant egészen vérvörös ínyéig. A rettenetes szelindek most körülhordozta tekintetét, jobbra és balra forgatta fejét, mintha jól meg akarná mutogatni a szudániaknak és a beduinoknak hatalmas „fegyverzetét”: „Íme lássátok, mivel védelmezem meg a gyermekeket!”

Azok nyomban hátrahúzódtak, először, mert a kutya mentette meg az életüket, másodszor pedig, mert tudták, hogy aki most Nelhez merne közelíteni, annak ez a fenevad nyomban torkába vágná agyarait. Tanácstalanul álltak tehát, s úgy bámultak egymásra, mintha csak kérdeznék: „Hát most mitévők legyünk?”

Habozásuk oly sokáig tartott, hogy Nelnek elég ideje volt odaszólítani a vén Dinaht. Megparancsolta neki, hogy vagdossa el Staát kötelékeit. Ekkor a fiú felkelt, s kezét Sába fején tartva támadóihoz fordult.

- Nem titeket akartalak megölni, csak a tevéket - mondta összeszorított fogakkal.

De ez a tudat is annyira megrémítette az arabokat, hogy biztosan újra Staára vetették volna magukat, ha előttük nincs Sába vérben forgó szeme és még mindig felborzolt szőre. Gebhr rá is akart rohanni, de Sába egyetlen tompa mordulása visszaparancsolta.

A pillanatnyi csendben felhangzott Idrisz kiáltása:

- Nyeregbe! Nyeregbe!

XI.

Elmúlt egy nap, egy éjszaka, aztán megint egy nap, s ők egyre vágattak dél felé, csupán a khorokban tartva rövid pihenőket, hogy a tevéket agyon ne hajszojják, megetessék, meg-itassák, s maguk között is kiosszák az élelmet meg a vizet. Az üldözőktől való félelmükben még beljebb hatoltak a sivatagba nyugat felé. A víz miatt nem kellett aggódniuk. Igaz, hogy a zápor nem tartott hét óránál tovább, de olyan kiadós volt, mintha felhőszakadás dült volna a sivatag fölött, így hát Idrisz, Gebhr és a beduinok mind tudták, hogy a szakadékok aljában meg a sziklák gödreiben jó néhány napig elegendő vizet találnak nemcsak a tevék megítatására, hanem még tartalékok gyűjtésére is. A zápor után szokás szerint gyönyörű idő következett. Az égen egyetlen felhőcske sem úszott, s a levegő olyan tiszta volt, hogy mérhetetlen messzeségbe el lehetett látni. Éjszaka az ég tele volt csillagokkal, s úgy ragyogott, sziporkázott, mintha ezernyi gyémánttal lett volna kirakva. A sivatag mélye felől üdítő hűvösség áradt.

A tevék púpja kissé megfogyatkozott, de a jól táplált állatok még mindig „tüzesek” - mint az arabok mondják -, vagyis kitűnő erőben voltak, s oly frissen szedték a lábukat, hogy a karaván csaknem olyan gyorsan haladt, mint az első napon, mikor Gharak el-Szultániból elindultak. Staś csodálkozva látta, hogy a beduinok némelyik szakadék alján az esőtől védett barlangokban durra- és datolyakészleteket találnak. Ebből láthatta, hogy még mielőtt őket elrabolták volna, már megtették az előkészületeket, s egyfelől Fatme, Idrisz és Gebhr, másfelől a beduinok az egész dolgot előre kitervezték. Nem volt nehéz kitalálnia, hogy a két beduin Mahdi híve és követője, akik mindenáron el akarnak jutni hozzá, így aztán könnyen be lehetett vonni őket az összeesküvésbe. Faiyum és Gharak el-Szultáni vidékén sok beduin élt, akik gyermekestül és tevéstül kóboroltak a sivatagban, s Medinetbe vagy a szomszédos állomásokra jártak munkát keresni. Ezt a kettőt Staś ezelőtt sohasem látta - nem is valószínű, hogy megfordultak volna Medinetben, ha Sábát nem ismerték.

Staśnak néha az is megvillant a fejében, nem lehetne-e őket megvesztegetni, de mikor visszagondolt lelkes kiáltásaikra, valahányszor Mahdi nevét hallották, belátta, hogy ez lehetetlen. Mégsem engedte át magát tétlenül a sorsának, mert e gyermeki lélekben rettenthetetlen akaraterő lakozott, melyet az eddigi kudarcok még csak szívtottak... „Minden, amit eddig megpróbáltam - mondta magában -, azzal végződött, hogy megverték. De ha mindennap megkorbácsolnak, ha megölnék is, akkor is szüntelenül azon fogom törni a fejem, hogyan szabaddítsam ki Nelt és magamat e haramiák karmai közül. Ha az üldözők elfogják őket, annál jobb, én azonban úgy fogok cselekedni, mintha erre nem is számítanék.” Nel sérelme fájt neki, s ez a fájdalom ama szégyennel együtt, mely legutóbbi kudarcá miatt égette, a két szudáni iránti olthatatlan gyűlöletté változott szívében. Gyakran hallotta ugyan apjától, hogy a gyűlölet vakká tesz, s csak azokat ragadja el, akiktől nemesebb érzés nem telik, egyelőre azonban nem volt képes ezt a gyűlöletet sem legyőzni, sem titkolni.

Annyira nem tudott színlelni, hogy Idrisz észre is vette, nyugtalankodott is miatta, mert belátta, hogy ha az üldözők elfognák őket, most már nem számíthat a fiú jóindulatára. Idrisz mindig készen volt a legvakmerőbb cselekedetre is, de mint értelmes ember azt vallotta, hogy minden eshetőségre el kell készülnie, s balszerencse esetére is nyitva kell tartania egy hátsó ajtót, melyen menekülhet. Ezért az utolsó eset után szeretett volna Staśsal legalább úgy-ahogy kibékülni. A legelső pihenőn beszédbe elegyedett vele:

- Amit tenni akartál, azért ki kellett szabnom a büntetést. Különben a többiek megöltek volna. De megmondtam a beduinoknak, hogy ne nagyon üssön.

S mivel nem kapott választ, így folytatta:

- Ide hallgass! Ha megesküszöl a te Istenedre meg a kis „bint” fejére, hogy semmit sem teszel ellenünk, akkor nem kötöttelek meg éjszakára.

Staś erre sem szólt egy szót sem, de Idrisz megértette szeme villogásából, hogy itt minden beszéd hiábavaló.

Mindazonáltal Gebhr és a beduinok élénk tiltakozása ellenére sem kötöztette meg éjszakára, s midőn Gebhr ellenkezni próbált, haragosan rákiáltott:

- Ezért ma nem fekszel le, hanem őrt állsz, különben is elhatároztam, hogy ezentúl minden éjjel őrt áll egyikünk, amíg a többiek alszanak.

S ettől a naptól kezdve csakugyan bevezették a rendszeres őrváltást. Ez nagyon megnehezítette, sőt teljesen megghiúsította Staś minden menekülési szándékát, különösen, mert minden őr éberen őt figyelte.

Ellenben a gyerekeknek több szabadságot adtak, úgyhogy szabadon érintkezhetek és beszélgethettek egymással. Staś tehát mindjárt az első pihenőnél leült Nel mellé, s sietett megköszönni a segítségét.

Végtelen hálát érzett iránta, de nem tudta érzelmeit fellengzős vagy érzelmes szavakkal kifejezni, így hát csak megfogta két kezét, és forrón megszorította.

- Nel! - mondta. - Nagyon jó vagy, nagyon köszönöm, s nyíltan kijelentem, úgy viselkedtél, mintha legalábbis tizenhárom éves volnál.

Staś szájából az ilyen szavak a legnagyobb dicséretet jelentették, a kis hölgy szívét tehát boldog büszkeség árasztotta el. E pillanatban úgy érezte, számára most már semmi sem lehetetlen.

- Csak nőjek meg egészen, majd meglátják ezek!... - felelte harcias pillantást vetve a szudániak felé.

De mivel Nel nem tudta még voltaképpen, mi is történt, s miért verték meg Staśt az arabok, a fiú elmesélte, hogyan akarta kilopni a fegyvert meg a töltényeket, megölni a tevét s mindnyájukat visszatérésre kényszeríteni.

- Ha sikerült volna - tette hozzá -, most már szabadok lennénk.

- És felébredtek? - kérdezte Nel dobogó szívvel.

- Fel. Sába miatt, mert odarohant, s úgy elkezdett ugatni, hogy a holtakat is felébresztette volna.

Nel felháborodása most már Sába ellen fordult.

- Csúnya Sába! Csúnya! Ha most idejön, szóba sem állok vele, és megmondom neki, hogy utálatos.

Staśnak nemigen volt nevető kedve, ezen azonban mégis elmosolyodott, s megkérdezte:

- Hogyhogy nem állsz vele szóba, s mégis megmondod, hogy utálatos?

A kislány szemöldöke felhúzódott zavarában, majd így szólt:

- Leolvassa ő azt az arcomról.

- Az lehet. De hát ő nem tehet semmiről, mert nem tudhatta, mi történt, s el ne feledd, hogy aztán a segítségünkre sietett.

E visszaemlékezés kissé enyhítette Nel haragját, de azért nem akart mindjárt megbocsátani a bűnösnek.

- Jó, jó! De egy igazi gentleman mégsem ugat üdvözlésképpen.

Staś megint elmosolyodott.

- Egy igazi gentleman búcsúzásképpen sem ugat, legfeljebb, ha kutya ökelme, márpedig Sába az.

Csakhamar bánat homályosította el a fiú szemét, felállt hát a kőről, amelyen ült, s így szólt:

- Az a baj, hogy nem tudtalak kiszabadítani.

Nel lábujjhegyre ágaskodott s átkarolta a fiú nyakát. Meg akarta vigasztalni, meg akarta neki köszönni, hogy védelmezi. Közelről, orrocskáját a füléhez dugva akarta ezt megmondani, de nem találta meg a kellő szavakat, így hát csak erősen átölelte a fiú nyakát, s fülön csókolta. Eközben a szokásos nagy zajjal megérkezett Sába, aki rendszerint elkésett, elmaradozott, de nem azért, mintha nem bírta volna a tevék iramát, hanem mert útközben sakálókra vadászgatott, meg a sziklákon ülő keselyűket ugatta meg. Erre a gyerekek menten elfeledkeztek mindenről, nehéz helyzetükre nem is gondolva játszottak, hancúroztak, amíg az arabok véget nem vetettek a mulatságuknak. Khamisz megetette és megittatta a kutyát, azután nyeregbe szálltak, s gyors iramban elindultak tovább, dél felé.

XII.

Ez volt útjuk leghosszabb szakasza, mert rövid megszakítással tizenhét óra hosszat ültek nyeregben. Ilyen utat csak az igazi hátastevék bírnak ki, s azok is csak úgy, ha bőséges vízkészlet van a gyomrukban. Idrisz nem kímélte őket, mert csakugyan félt az üldözőktől. Biztos volt benne, hogy az üldözés már régen megindult, s a két mérnök időt nem vesztegetve élére állt a csapatoknak. A folyó felől fenyegetett a legnagyobb veszedelem, bizonyos volt, hogy a gyerekek eltűnése után nyomban távirati parancs ment minden folyamparti telephez, hogy a sejkek küldjenek ki portyákat a sivatag belsejébe a folyó mindkét partján, s tartóztassanak fel minden dél felé igyekvő utast. Khamisz erősködött, hogy a kormány és a mérnökök bizonyosan nagy pénzjutalmat tűztek ki kézre kerítésükre, a sivatag tehát nyilván tele van üldözőkkel. Az lett volna tehát az egyetlen megoldás, hogy minél mélyebbre nyomuljanak nyugat felé, ámde a sivatag nyugati részében volt a hatalmas Kharga oázis, ahova szintén eljuthattak a táviratok. Ráadásul, ha nagyon eltávolodnak a folyamtól, elfogy a vizük, s feltétlenül szomjan pusztulnak.

Élelemről is gondoskodniuk kellett. A beduinok a gyerekek elrablását megelőző két hét alatt felhalmoztak ugyan az ismert rejtekhelyeken durra-, kétszersült- és datolyakészleteket, de csak Medinetől négy napi járóföldnyi területen. Idrisz nyugtalanul gondolt arra, hogy ha élelmiszerük elfogy, kénytelen lesz az embereket beküldeni a folyóparti falvakba, hogy takarmányt és élelmiszert vásároljanak. Ezek aztán az éber őrködés, de még inkább a kitűzött jutalom eredményeképpen könnyen a sejkek kezébe kerülnek, s kiadhatják az egész karavánt. A helyzet valóban nehéz, sőt kétségbeesítő volt, s Idrisz napról napra világosabban látta, milyen örült lépésre szánta el magát.

- Csak Assuanon túljussunk! Csak Assuanon túljussunk! - mondogatta magában kétségbeesett félelmében. Nem hitte el Khamisznak, hogy Mahdi harcosai már Assuanhoz közelednek, mert Staš tagadta ezt, márpedig Idrisz belátta, hogy ez a fehér „uled” többet tud, mint ők valamennyien. De sejtette, hogy ha elhagyják az első kataraktát, ott a lakosság már kevésbé enged az angolok és az egyiptomi kormány befolyásának, több a próféta titkos híve, akik majd ellátják a karavánt élelemmel és tevékkel. De, mint a beduinok számították, még Assuan is mintegy ötnapi járóföldnyire volt, s egyre mélyebbre kellett hatolniuk a sivatag belsejébe, miközben minden pihenő alkalmával szemlátomást kisebbedtek az élelem-, abrak- és vízkészletek.

Szerencsére bátran hajszolhatták a tevéket, s száguldhattak eszeveszett iramban, mert a tikkasztó hőség már nem gyötörte az állatokat. Nappal, főleg délidőben, erősen tűzött ugyan a nap, de a levegő mindig üde volt, ellenben éjjel olyan hűvösre fordult, hogy Staš Idrisz engedélyével átült Nel tevéjére, hogy vigyázhasson a kislány egészségére, s óvja a meghűléstől.

Staš aggodalmai azonban alaptalanok voltak, mert Dinah, akinek beteg szeme lényegesen javult, a legnagyobb gonddal ápolta kisasszonyát. Staš csodálkozott is, hogy Nel egészsége eddig még nem rendült meg, s hogy egyre ritkább és rövidebb pihenők miatt fárasztó, hosszú utat éppen olyan jól bírja, akár ő maga. A kétségbeesés, a félelem s a könnyek, melyeket apuskája után hullatott, látszólag nem sokat ártottak neki, kissé talán lefogyott, s arcocskája megbarnult a szélről, de a következő napok fáradalmait könnyebben viselte, mint az elsőket. Igaz, hogy Idrisz kiválasztotta számára a legkönnyebb járású tevét, s nyergét is pompásan megcsinálta, úgyhogy menet közben akár fekvő is alhatott benne, legfőképpen mégis az éjjelnappal belélegzett tiszta, friss sivatagi levegő adott erőt neki a kényelmetlenség és fáradalmak elviselésére.

Staś nemcsak őrködött felette, de szándékosan tisztelettel is övezte, pedig ilyesmit minden ragaszkodása és forró szeretete ellenére sem érzett kis barátnője iránt. Tapasztalta ugyanis, hogy példáját követik az arabok, s ezzel azt a hitet kelti bennük, hogy valami végtelenül becses személyiséget, valami kiválóan fontos foglyot visznek, akivel a legnagyobb elővigyázattal kell bánniuk. Idrisz ezt már Medinetben megszokta, példáját tehát mindnyájan követték. Nem sajnálták tőle sem a vizet, sem a datolyát. Most már a kegyetlen Gebhr sem mert volna rá kezet emelni. Talán hozzájárult ehhez a kislány rendkívüli szépsége is. Gyakran, ha pihenő közben megállt a jerikói rózsából vagy a tüskebokorból rakott tűz mellett, s a hold beezüstözte haját, a láng pedig pirosra festette arcát, az arabok és beduinok nem bírták szemüket levenni róla, s szokásuk szerint csámcsogtak elragadtatásukban mindegyre azt hajtogatva: „Allah, Masallah!” vagy „Bismillah!”

Ama nagy iramot követő napon Staśnak és Nelnek, kik ezúttal egy tevéen ültek, rövid, de kellemes meglepetésben volt részük. Közvetlenül napkelte után világos, áttetsző ködfátyol lebegett a sivatag fölött, mely csakhamar eloszlott. Később, hogy a nap feljebb emelkedett, a hőség nagyobb lett, mint bármikor az előző napokon. Amint a tevék megálltak, a legkisebb szellő sem rezdült, mintha a levegő is, a homok is elszenderedett volna a melegben, a fényben, a csendben. A karaván egy terjedelmes fennsíkra ért, melyet khorok sem szaggattak meg, amikor hirtelen csodálatos látvány tárult a gyermekek szeme elé. Karcsú pálma- és borsfacsoportokat, mandarinültetvényeket, fehér házacskákat láttak, egy kis mecsetet karcsú minarettel s lejjebb a kerteket övező falakat. Oly tisztán s olyan közel látták mindezt, hogy azt lehetett hinni, a karaván félóra múlva megérkezik az oázishoz.

- Mi az? - kiáltotta Staś. - Nel, Nel, nézd!

Nel kissé felemelkedett, s egy pillanatig megnémult a csodálkozástól, de csakhamar magához tért, s örömtől repesve kiáltotta:

- Medinet! Apuskához! Apuskához!

Staś szinte elsápadt a megindultságtól.

- Csakugyan... Lehet, hogy Kharga... De nem, alighanem Medinet. Megismerem a minaretet, s látom a szélkerekeket is a kutakon...

S valóban, a távolban ott csillogtak az amerikai kutak magasba nyúló, csillag alakú szélkerekei. A fák alkotta zöld háttér előtt oly tisztán látszottak, hogy Staś éles szeme már a lapátok piros szegélyét is látta.

- Ez Medinet!

Pedig Staś tudta a könyvekből és az elbeszélésekből, hogy vannak a sivatagon bizonyos „fata morganá”-nak nevezett jelenségek, mikor a vándor szeme előtt oázisok, városok, ligetek, tavak jelennek meg. Mindez pusztá látomás, a levegő és a fény csalóka délibábja valóságos, ámde igen távoli tárgyak tükörképei. Most azonban a látvány annyira pontos, szinte kézzel tapintható volt, hogy nem kételkedhetett, szentül hitte, az igazi Medinetet látja maga előtt. Ott a tornyocska a mudir házán, amott a minaret karcsú tornyának körerkélye, melyről a müezzin imára szólítja a hívőket, ott az ismerős facsoportok - de különösen a szélkerekek! Nem! - ez kétségtelenül valóság. Eszébe villant, hogy netán a szudániak belátták, hogy nem tudnak egerutat nyerni, s anélkül hogy neki szóltak volna, megfordultak Faiyum felé. Nyugalmuk azonban csakhamar kételyt ébresztett a szívében. Ha ez csakugyan Faiyum el-Medinet volna, vajon ilyen közönyösen néznék? Látták a tüneményt, mutogatták is egymásnak, de arcukon nem látszott semmiféle nyugtalanság vagy megilletődés. Staś még egyszer odanézett, s talán az arabok közönye tette, hogy a képet most már halványabbnak látta. Eszébe jutott, hogy ha

csakugyan visszafelé mennének, a karaván jobban összezárkóznék, s ha másért nem, hát félelmükben is együtt maradnának. Márpedig a beduinokat, kik Idrisz parancsára néhány nap óta elől nyargaltak, egyáltalán nem lehetett látni, Khamisz pedig, ki hátvédként elmaradt, nem látszott nagyobbnak egy alacsonyan repülő keselyűnél.

Délibáb! - mondta magában Staś.

Idrisz hozzálépett, s így szólt:

- Nógasd hát azt a tevét! Hé! Nem látod Medinetet?

Nyilván tréfált. Hangjában annyi kötődés volt, hogy Staśnak minden reménye szertefoszlott.

Fájó szívvel fordult Nelhez, hogy az ő csalódását is eloszlassa, mikor egy váratlan esemény mindnyájuk figyelmét másfelé fordította.

Eszeveszetten száguldott feléjük az egyik beduin, s hosszú, arab puskával integetett, holott azelőtt a karavánnak nem volt ilyen puskája. Idriszhez érve, gyorsan néhány szót váltottak, mire az egész karaván hirtelen a sivatag belseje felé kanyarodott. Csakhamar feltűnt a másik beduin is. Egy kövér tevekancát vezetett kötélén, púpján nyereggel s kétoldalt lelógó, alaposan megtömött bőr iszákokkal. Ismét rövid szóváltás következett, melyből azonban Staś semmit sem értett. A karaván gyors iramban nyomult a sivatag mélye felé, nyugati irányban, míg egy keskeny szakadékhoz nem ért, melyben hatalmas sziklák, bozótok és barlangok látszottak vad összevisszaságban. Az egyik annyira tágas volt, hogy a szudániak gyorsan elrejtették benne a tevéket is meg az embereket is. Staś sejtette ugyan, mi történt, de azért Idrisz közelében feküdt le, s alvást színlelt, mert biztos volt benne, hogy az arabok, kik eddig alig néhány szót váltottak Idrisszel, most majd megbeszélik a dolgot. S nem is csalódott, mert mihelyt a tevéket ellátták abrakkal, a beduinok, a szudániak és Khamisz nyomban összeültek tanácskozni.

- Ezentúl csak éjszakánként utazhatunk, nappal meg kell bújnunk - jelentette ki a félszemű beduin. - Most már lépten-nyomon találunk khorokat, mindegyikben akad kényelmes rejtékhely.

- Biztosak vagytok benne, hogy őr volt? - kérdezte Idrisz.

- Allah! Hiszen beszéltünk is vele. Szerencsére egyedül találtuk. Egy szikla mögött állt, úgyhogy nem láthattuk, de távolból meghallottuk a teve hangját. Ekkor lassítottunk, s csendesen olyan közel lopóztunk hozzá, hogy csak akkor vett észre, mikor már alig néhány lépésnyire voltunk. Szörnyen megijedt, s ránk akart lőni. Ha elsütötte volna a puskát, még ha el sem találja valamelyikünket, felriasztotta volna társait, én tehát hirtelen rákiáltottam: „Állj! Mi zsványokat kergetünk, akik két fehér gyereket elraboltak. Mindjárt itt lesz az egész üldöző csapat!” Fiala és buta fiú volt, hát elhitte, csak azt akarta, hogy esküdjünk meg a Koránra. Leszálltunk tevéinkről, s megesküdtünk... Mahdi majd feloldoz...

- És meg is áld - tette hozzá Idrisz. - Beszélj, mit műveltetek azután?

- Mikor megesküdtünk - folytatta a beduin -, a fiúhoz léptem, s így szóltam: „De ki biztosít bennünket, hogy te nem tartozol-e a zsványokhoz, akik a fehér gyermekeket elrabolták, s nem azért hagytak-e itt, hogy feltartóztasd az üldözőket?” Én is megeskettem őt, amibe bele is egyezett, s most már annál jobban hitt nekünk. Kifaggattuk, hogy jött-e valamiféle parancs a sejkektől a rézdróton, s hogy a sivatagon megindult-e már az üldözés. Azt mondta, hogy igen, és nagy jutalmat ígértek nekik. A folyamtól kétnapi járőföldnyire minden khort őriznek, a folyamon pedig óriási „baburok” (gőzhajók) járnak, angolokkal és katonasággal.

- Sem a katonaság, sem a „baburok” nem használnak Allah és a próféta ereje ellen...

- Bár úgy lenne, ahogy mondod!

- Most pedig mondd el, hogyan végeztetek a fiúval?

A félszemű beduin társára mutatott.

- Abu Anga megkérdezte még - folytatta -, hogy nincs-e a közelben más őrszem, s mikor a fiú azt mondta, hogy nincs, oly hirtelen dőött kést a torkába, hogy meg sem nyikkant. Bedobtuk egy mély szakadékba, s elfődtük kövekkel meg bozóttal. A faluban azt fogják hinni, hogy elszökött Mahdihoz, mert ő mondta, hogy többen tervezik.

- Az Isten megáldja azokat, akik megszöknek, mint ahogy megáldott titeket is - mondta rá Idrisz.

- Igen, megáldott - felelte Abu Anga -, mert megtudtuk, hogy a folyótól háromnapi járóföldnyire kell maradnunk, ráadásul szereztünk egy puskát, ami nagyon hiányzott, meg egy fejős tevekancát...

- A tömlők meg vannak töltve vízzel, a zsákokban pedig bőven van köles, csak puskaport találtunk keveset - felelte a félszemű.

- Khamisznál van néhány száz töltény a fehér fiú puskájához, mellyel nem tudunk bánni; de a puska por mind egyforma, tehát jó lesz a mi puskánkhoz is.

Idrisz e szavak után mélyen elgondolkozott, s sötét arcán sűrű gondok tükröződtek, mert elgondolta, hogy immár vér is folyt a nyomukban, ha tehát az üldözők elfognák őket, már Staś közbenjárása sem menthetné meg az ítélettől és a büntetéstől.

Staś dobogó szívvel és feszült figyelemmel hallgatott. Volt ebben a beszélgetésben sok kedvező dolog, az tudniillik, hogy az üldözés megindult, jutalmat tűztek ki értük, s a parti helységek sejkjei parancsot kaptak, hogy minden déli irányba haladó karavánt feltartóztassanak. Megörvendezettette Staśt az a hír is, hogy a folyón katonasággal megrakott gőzhajók járnak. Mahdi dervisei megmérkőzhetnek az egyiptomi csapatokkal, sőt le is győzhették azokat, de az angol katonasággal másként állt a dolog, s egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy az első ütközet a mahdisták teljes megsemmisülésével fog végződni. Ujjongva mondta hát magában: „Még ha elvisznek is Mahdihoz, könnyen lehet, hogy mire odaérünk, nem lesz már sem Mahdi, sem a dervissereg.” De örömét csakhamar megrontotta az a tudat, hogy még hetekig tartó út vár rájuk, mely előbb-utóbb kimeríti Nel erőit, s az egész hosszú úton zsványok és gyilkosok társaságában lesznek. Mikor visszagondolt ama fiatal arabra, akit a beduinok levágtak, mint egy birkát, szívét félelem és szánalom töltötte el. El is határozta, nem szól erről Nelnek, hogy meg ne ijessze, s még nehezebbé ne tegye fájdalmát, melyet a Faiyum oázis és Medinet délibábjának eltűnése okozott. Mielőtt megérkeztek volna a szurdékhoz, látta, hogyan csordul ki Nel szemecskéiből a könny, most tehát, hogy mindent meghallott, amit akart, úgy tett, mintha hirtelen felserkent volna, s Nelhez sietett. A lányka Dinah mellett ült egy szegletben, s könnyeivel áztatott datolyát majszolt. Mikor Staś meglátta, eszébe jutott, hogy a fiú nemrég azt mondta, úgy viselkedett, mintha legalább tizenhárom éves volna, nem akart hát megint gyermeknek látszani, s egy datolyamagot fogai közé szorítva, igyekezett elnyomni zokogását.

- Nel! - szólította meg Staś. - Medinet csak látomás volt, de most már biztosan tudom, hogy az üldözés megindult, tehát ne búsulj és ne sírj.

Erre a kislány ráemelte könnyes szemecskéjét, s szaggatott hangon felelte:

- Nem, Staś... én nem akarok sírni... csak... a szemem úgy izzad...

De hát az ajka már remegni kezdett, lesütött szempillái mögül kövér könnycseppek gördültek elő, s istenigazában elsírta magát.

Szégyellte a dolgot, meg félt is, hogy Staś gyerekségeért összeszidja, lesütötte tehát szemét, s fejecskéjét a fiú mellére hajtva, alaposan megáztatta ruháját.

Staś nyomban vigasztalni kezdte:

- No, Nel! Nem vagy te szökőkút. Láttad, hogy valami arabtól elvették a puskáját és a tevéjét? Tudod, mit jelent ez? Azt, hogy a sivatag tele van őrszemekkel. Egyszer sikerült elfogniuk egy őrszemet, de másodszor majd őket fogják el. A Níluson is rengeteg gőzhajó cirkál... Hogyne... Hazamegyünk, Nel, hazamegyünk, mégpedig gőzhajón!... No, ne félj hát!...

Még sokáig vigasztalgatta volna így, ha figyelmét el nem vonja valami különös hang, mely az utolsó orkán által a szurdék fenekén összehordott homokbuckák felől jött. Olyanfajta vékonyka, érces hang volt ez, mint a nádsíp füttye. Staś abbahagyta a beszélgetést, s figyelt. Kis idő múlva már több irányból egyszerre hallatszottak ezek a vékony, szomorkás hangok. Staś agyán átvillant a gondolat, hogy talán arab járőrök fogták körül a szurdékot, s sípjeleket váltanak egymással. Szíve hevesen dobogott. Végignézett a szudániakon, hátha észreveszi arcukon a rémületet. Idrisz, Gebhr és a két beduin azonban nyugodtan rácsálta a kétszersültet, csak Khamisz árult el némi meglepetést. A hangok tovább hallatszottak. Kis idő múlva Idrisz felállt, s kinézett a barlangból, azután visszatértében megállt a gyerekek előtt, s így szólt:

- A homok énekel.

Ez felajzotta Staś kíváncsiságát, s egy pillanatra megfedkezett elhatározásáról, hogy Idrisszel nem áll többé szóba, s megkérdezte:

- A homok? Mit jelent az?

- Megtörténik nemegyszer, s azt jelenti, hogy sokáig nem lesz eső, de azért a hőség nem árthat nekünk, mert Assuanig csak éjszakánként fogunk utazni.

Többet aztán nem is lehetett belőle kivenni. Staś és Nel sokáig hallgatták e furcsa hangokat, melyek mindaddig tartottak, míg a nap nyugat felé hajlott. Aztán beállt az éj, s a karaván ismét útnak indult.

XIII.

Nappal a sziklák és omladékok között, nehezen megközelíthető rejtekhelyeken húzódtak meg, éjszakánként pedig pihenés nélkül száguldottak tovább, amíg az első vízesést el nem hagyták. Végre, mikor a beduinok a khorok fekvéséről és alakjáról megállapították, hogy Assuanon túljutottak, nagy kő esett le Idrisz szívéről. Mivel pedig a vízhiány miatt már sokat szenvedtek, visszakanyarodtak a folyamhoz egy félnapi járóföldre. Ott aztán Idrisz elrejtette a karavánt, a beduinokat pedig az összes tevékkel elküldte a Nílushoz, hogy hosszabb időre jól itassák meg őket. A Nílus két oldalán húzódó termékeny földszáv Assuanon túl már sokkal keskenyebb volt, sőt a sivatag néhol egészen a folyamig nyomult. A falvak nagyon messze voltak egymástól. A beduinok tehát szerencsésen visszatértek, senki sem látta meg őket, s bőséges vízkészletet hoztak magukkal. Most már csak élelemről kellett gondoskodniuk, mert a rosszul táplált állatok egy hét alatt nagyon lesóványodtak. Nyakuk megnyúlt, púpjaik megcsappantak, lábuk elgyengült. A durra és az embereknek való élelmiszer szűkösen is legfeljebb két napra futotta. Idrisz azonban úgy vélekedett, hogy két nap múlva, ha nappal nem is, de éjjel megközelíthetik a parti legelőt, s talán valamelyik faluban kétszersültet és datolyát is vásárolhatnak.

Sábának már nem adtak sem enni, sem inni, csak a gyerekek dugdostak el neki ételmaradékokat, ő azonban mindig segített magán, s a pihenőhelyekre gyakran érkezett meg véres szájjal, mellén és nyakán harapások nyomaival. Hogy e vadászatokon sakálok, hiénák, sivatagi rókák vagy gazellák estek-e áldozatul, azt senki sem tudta, annyi azonban bizonyos, hogy az éhség nyomai nem nagyon látszóttak meg rajta. Fekete ajkai néha nedvesek is voltak, mintha ivott volna. A beduinok sejtették, hogy a szakadékok fenekén, ahol vizet szimatolt, valószínűleg mély lyukakat ásott, s így jutott vízhez. Így ásnak gyakran gödröket az eltévedt karavánok, s ha vizet nem találnak is, mindig eljutnak a vizenyős homokig, amelyből aztán kiszívják a nedvességet, így csalván meg szomjúság okozta kínjukat.

Mindazonáltal Sába is nagy változáson ment át. Nyaka és melle még mindig hatalmas volt, de oldala behorpadt, amitől még nagyobbnak látszott. Szeme fehérjét vörös erecskék hálózta be, s ez tekintetét vaddá, fenyegetővé tette. Stašhoz és Nelhez éppúgy ragaszkodott, mint régebben, ők csinálhattak is vele, amit akartak, Khamiszra még csóválta néha a farkát, de a szudániakra és beduinokra morgott, vagy félelmetes fogait csattogtatta, melyek úgy verődtek ilyenkor egymáshoz, mint a vasszögek. Idrisz és Gebhr valósággal féltek tőle, s minden érdeme ellenére annyira gyűlölték, hogy bizonynal agyon is lötték volna a zsákmányolt puskával, ha nem jártak volna már Assuanon túl, s nem akarták volna Smainnak ajándékba elvinni ezt a különleges kutyát.

Assuant elhagyták! Staš folyton erre gondolt, s íme, belopózott szívébe a kétely, hogy az üldözők még utolérik-e őket. Tudta ugyan, hogy egyelőre nemcsak a tulajdonképpeni Egyiptom, mely Wadi Halfánál, vagyis a második kataraktánál végződik, hanem egész Núbia is az egyiptomi kormány kezében van, de azt is tudta, hogy az üldözés Assuanon, főleg pedig Wadi Halfán túl már sokkal nehezebb lesz, minthogy ott a kormány rendeleteit már vonakodva hajtják végre. Már csak abban reménykedett, hogy édesapja és Rawlison úr az üldöző csapat útjának indítása után Faiyumból azonnal Wadi Halfába mentek gőzhajón, s ott a kormánytól csapatokat kérnek, azokat ellátják tevékkel, s igyekeznek dél felől elvágni a szökevények útját. A fiú elképzelte magában, hogy helyükben ő ezt tette volna, ezért tartotta vélekedését valószínűnek.

Nem ejtette el azonban azt a tervét sem, hogy saját erejéből igyekszik megmenekülni. A szudániaknak a zsákmányolt puskához puskaporra volt szükségük, s elhatározták, hogy Staś töltényeiből néhányat szétcsavarnak. Staś megmagyarázta nekik, hogy ezt csak ő teheti meg, mert ha valaki avatatlanul fog hozzá, a töltény felrobbanhat s szétroncsolhatja az illető kezét. Idrisz félt minden ismeretlen dologtól, főleg pedig az angol találmányoktól, elhatározta hát, hogy csakugyan Staśra bízza ezt a munkát. Staś örömmel vállalta, először, mert abban reménykedett, hogy az erős angol puska az első lövésnél szétveti az ócska arab puskát, másodszor, mert megpróbálhatott néhány töltényt eldugni. A dolog sokkal könnyebben ment, mint hitte. Látszólag vigyáztak rá munka közben, de csakhamar tereferálni kezdtek, s végül többet ügyeltek a beszédre, mint Staśra. Végeredményben bőbeszédűségük és hanyagságuk lehetővé tette, hogy Staś hét töltényt észrevétlenül a zsebébe süllyesszen. Most már csak a karabélyt kellett megkaparintania.

Staś úgy vélekedett, hogy Wadi Halfán, vagyis a második kataraktán túl ez sem lesz nehéz, mert előre látta, hogy amilyen mértékben megközelítik céljukat, az arabok ébersége éppen olyan mértékben csökken. Még mindig borzalommal töltötte el a gondolat, hogy meg kell ölnie a szudániakat meg a beduinokat, sőt Khamiszt is, de mióta a beduinok meggyilkolták az arab őrt, nem érzett semmiféle lelkiismeret-furdalást. Bebeszélte magának, hogy itt Nel védelméről, szabadságáról és életéről van szó, ilyen körülmények között pedig nem kell törődnie ellenségeinek életével, különösen, ha azok nem adják meg magukat, és harcra kerül a sor.

De hát meg kellett szerezni a fegyvert. Staś elhatározta, hogy csellel jut hozzá, s ha alkalom kínálkozik, nem vár, míg elhagyják Wadi Halfát, hanem azonnal véghezviszi tervét.

Nem is várt.

Már két napja elmúlt, hogy elhagyták Assuant, a harmadik napon aztán Idrisz kénytelen volt hajnalban elküldeni a két beduint a szomszédos faluba élelmiszerekért, mert már nem volt semmijük. Mivel az ellenség száma igen megcsappant, Staś elhatározta, hogy „most vagy soha”, s nyomban a következő kérdéssel fordult a szudánihoz:

- Idrisz! Tudod-e, hogy Wadi Halfa után már Núbia következik?

- Tudom. Tizenöt éves voltam, Gebhr pedig nyolc, mikor apám Szudánból Faiyumba vitt. Akkor teveháton végimentünk egész Núbián, de az még a törököké (egyiptomiaké).

- Igen. Mahdi még csak Kartúm alatt van. Látod, milyen ostobaságot fecsegett Khamisz, mikor azt mondta, hogy a dervishadak már Assuannál állnak. Én azonban mást akarok kérdezni. Könyvekből olvastam, hogy Núbiában igen sok a vadállat meg a haramia, akik senkinek sem szolgálnak, s megtámadják éppúgy az egyiptomiakat, mint Mahdi híveit is. Mivel fogtok védekezni, ha vadállatok vagy útonállók törnek rátok?

Staś túlzott, amikor vadállatokról beszélt, de rablóbandákkal a háború óta gyakran lehetett Núbiában találkozni, különösen az ország Szudánnal határos, déli részén.

Idrisz egy darabig elgondolkozott ezen a váratlan kérdésen, mert eddig nem is gondolt erre az új veszedelemre, aztán így szólt:

- Van késünk és puskánk!

- A ti puskátok nem ér semmit.

- Tudom. A tied sokkal jobb, de azzal nem tudunk löni, neked pedig nem adjuk a kezédbe.

- Még ha nincs is megtöltve?

- Még úgy sem, mert hátha meg van bűvölve.

Staś vállat vont.

- Ha ezt Gebhr mondta volna, nem csodálkoznék, de azt hittem, neked több eszed van. Üres puskával még a ti Mahditok sem tud lőni.

- Hallgass! - kiáltotta Idrisz nyersen. - Mahdi még az ujjával is tud lőni.

- Hát csak lőj te is úgy.

A szudáni élesen a fiú szemébe nézett.

- Miért akarod, hogy a kezedbe adjuk a puskát?

- Meg akarlak tanítani lőni.

- Miért olyan fontos az neked?

- Azért, mert hogyha a haramiák megtámadnak, mindnyájunkat megölhetnek. De ha félsz tőlem is meg a puskától is, hát hagyjuk.

Idrisz elhallgatott. Csakugyan félt, de nem akarta beismerni. Fontosnak tartotta, hogy megtanulja kezelni az angol fegyvert, mert ez emelte volna tekintélyét a mahdisták között, arról nem is szólva, hogy rablótámadás esetén is igen jó hasznát vette volna a karabélynak.

Rövid gondolkodás után tehát így szólt:

- Jól van. Khamisz adja ide a puskát, te pedig vedd ki a tokjából.

Khamisz egykedvűen teljesítette a parancsot, mely ellen Gebhr sem tiltakozhatott, mivel kissé távolabb a tevékkel volt elfoglalva. Staś remegő kézzel vette ki előbb az agyat, aztán a csöveket, s átnyújtotta Idrisznek.

- Látod, üresek - magyarázta.

Idrisz megfogta a csöveket, s felfelé tartva átnézett rajtuk.

- Igaz. Nincs bennük semmi.

- Most pedig ide figyelj - magyarázta tovább Staś. - Így kell a fegyvert összeállítani (azzal összeillesztette a csöveket és az agyat), és így kell kinyitni, látod? Még egyszer szétszedem, és most rakd össze te.

A szudáni nagy figyelemmel nézte Staś minden mozdulatát, s megpróbálta utánózni. Egyelőre nem ment valami könnyen, de az arabok ismert kézügyességével nemsokára mégiscsak összeillesztette a fegyver alkatrészeit.

- Nyisd ki! - vezényelt Staś.

Ez egészen könnyen sikerült.

- Csukd be!

Ez még könnyebben ment.

- Most adj ide két üres hüvelyt, megmutatom, hogyan kell megtölteni.

Az arabok eltették a szétsavart hüvelyeket, mert a réznek nagy értéke volt, Idrisz tehát átadott két ilyen hüvelyt Staśnak, s az oktatás folyt tovább.

A szudáni egy kicsit megijedt a hüvely gyutacsok pukkanásától, de végre is meggyőződött róla, hogy üres hüvellyel éppen úgy nem lehet lőni, mint üres puskával. Staś iránti bizalma annyival is inkább helyreállt, mert a fiú minduntalan visszaadta neki a fegyvert.

- Jól van - dicsérte meg Staś -, most már össze tudod rakni a fegyvert, ki is tudod nyitni, meg tudod tölteni, az arcodhoz tartani és a ravaszt is meghúzni. Most meg kell tanulnod célozni is, mert az a legfontosabb. Vedd az üres vizes tömlőt, s vidd el százlépésnyire... oda ni, arra a kőre, aztán gyere vissza, majd megmutatom, hogyan kell célozni.

Idrisz fogta a tömlőt, s minden habozás nélkül elindult, hogy a mutatott kövekre letegye. De míg a százlépésnyi utat megtette, Staś kivonta az üres hüvelyeket a csövekből, s éles-töltényeket csúsztatott be helyettük. Nemcsak szíve vert hevesen, hanem halántékában az ütőerek is oly lázasan lüktettek, hogy azt hitte, azonnal szétvetik a fejét. Elérkezett a döntő pillanat, Nel és az ő szabadulásának, a győzelemnek pillanata, melyet annyira várt s mely íme, mégis olyan borzalmas!

Idrisz élete a kezében van. Egy rántás a ravaszon, s az áruló, aki Nelt elrabolta, holtan rogy össze. De Staś ereiben lengyel és francia vér csörgedezett, egyszerre rádöbrent hát, hogy semmi áron nem bírna rálőni háttal álló emberre. Legalább forduljon meg, s nézzen szembe a halállal. Hát aztán? Aztán odarohan Gebhr, de mielőtt tíz lépést megtehetne, szintén a homokba harap. Hátra lesz még Khamisz, de ő elveszti a fejét, ám ha nem vesztené is el, elég idő lesz megtölteni a fegyvert. Mire a beduinok megérkeznek, három hullát találnak, s ők is elveszik megérdemelt jutalmukat. Aztán elég lesz a tevéket a folyó felé fordítani.

E gondolatok és képek mind viharként zúgtak végig Staś agyán. Érezte, hogy aminek néhány perc múlva be kell következnie, az éppoly rettenetes, mint amilyen szükséges. Szívében összegabalyodott a győztes büszkesége e győzelemmel szemben érzett szörnyű undorral. Egy pillanatra megingott, de eszébe jutott édesapja, Rawlison úr, Nel, majd Gebhr, aki Nelt korbáccsal megütötte, s gyűlölete újból lángra lobbant. „Meg kell tennem! Meg kell tennem!” - ismételte magában összeszorított fogakkal, s törhetetlen elhatározása kiült arcára, mely e pillanatban olyan volt, mintha kőből faragták volna.

Ezalatt Idrisz elhelyezte a bőrtömlőt a százlépésnyire fekvő kövön, s visszafordult. Staś látta mosolygó arcát és szálas termetét a sima homokdombon. Még egyszer utoljára átvillant az agyán, hogy íme, ez az élő ember egy pillanat múlva holtan bukik a földre, s haláltusájában karmaival fogja kaparni a homokot, de habozása elmúlt, s midőn Idrisz vagy ötven lépést közeledett, lassan a szeméhez emelte a fegyvert.

Ámde mielőtt a ravaszt megránthatta volna, a pár száz lépésnyire levő homokbuckák mögül hangos zsvaj hallatszott, s ugyanabban a percben lovakon és tevéken vágatva előrajzott húsz-huszonkét harcos. Idrisz e látványra kővé dermedt, Staś is elámult, de egy pillanat múlva már óriási öröm váltotta fel csodálkozását. Íme, a várva várt üldözők! Úgy van, nem lehetnek mások! A faluban nyilván elfogták a beduinokat, s azok mutatták meg, hol a karaván! Ugyanígy értelmezte ezt Idrisz is, mert a félelemtől hamuszínű arccal rohant Staśhoz, letérdelt lába elé, s zihálva dadogta:

- Uram, én jó voltam hozzátok! Jó voltam a kis „bint”-hez! El ne feledkezz erről!...

Staś gépiesen kihúzta a puskacsövekből a töltényeket, és némán nézett maga elé. A harcosok vágattak, ahogy csak a lovak és tevék bírták, s örömujjongva dobálták fel hosszú arab puskájukat, melyet óriási ügyességgel kaptak el ismét. Alakjuk nagyszerűen rajzolódott ki a tiszta, átlátszó levegőben. Középen, a csapat élén száguldott a két beduin ordítózza, kezükkel és burnuszaikkal integetve, mint a megszállottak.

Néhány perc múlva az egész csapat elérte a karavánt. Egyesek leugráltak lovukról és tevéjükről, mások nyeregben maradtak, de mindnyájan eget verő ordítózást csaptak. Ordítózásukból csak két szót lehetett megérteni:

- Kartúm! Gordon! Gordon! Kartúm!

Végül az egyik beduin, kit társa Abu Angának nevezett, a Staś lábánál kuporgó Idriszhez rohant, s úgy kiabálta:

- Kartúmot elfoglaltuk! Gordon elesett! Mahdi a győztes!

Idrisz felegyenesedett, de még nem hitt tulajdon fülének.

- És ezek az emberek? - kérdezte remegő ajakkal.

- Ezeknek az embereknek bennünket kellett volna elfogniuk, de most velünk jönnek a prófétahoz!

Staś szeme előtt elsötétült a világ.

XIV.

Most már csakugyan kialudt az utolsó reménysugara is annak, hogy útközben megszökhetnek. Staś tudta, hogy sem az ő ötletei nem használnak semmit, sem az üldözők utol nem érik őket, s ha kibírják is az utazás fáradalmait, elviszik mindkettőjüket Mahdihoz, és Smain kezébe adják. Az volt egyetlen vigasztalása, hogy Smain kiváltja majd értük saját gyermekeit. De mikor lesz az, s addig mi minden történik! Milyen rettenetes sors vár rájuk? Vajon Nel kibírja-e a fáradalmakat és a nélkülözéseket? Erre senki sem tudott megfelelni. Nem volt titok, hogy Mahdi és dervisei gyűlölik a keresztényeket és általában az európaiakat, a fiú lelkében tehát nagy félelem támadt, vajon Smain befolyása elegendő lesz-e s megkíméli-e őket a megaláztatásoktól és kínoktól, s megóvjá-e Mahdi híveinek dühétől, akik nemcsak a keresztényeket, de a kormányhű mohamedánokat is halomra gyilkolják? Elraboltatásuk óta most először fogta el Staś a mélységes kétségbeesés és az a különös rögeszme, hogy a balszerencse üldözi őket. Hiszen már elraboltatásuk is olyan eszeveszett gondolat volt, amilyenre csak Idrisz és Gebhr vállalkozhattak, akik nem bírták felfogni, hogy ezer meg ezer kilométernyi utat kell megtenniük olyan országban, mely az egyiptomi kormány, valójában pedig az angolok fennhatósága alatt áll. A józan ész azt diktálta volna, hogy már másnap elfogják őket, s íme, a sors úgy akarta, hogy már a második kataraktához közeledtek, s az üldöző járőrök nem érték utol őket, az utolsó pedig, mely elfoghatta volna, hozzájuk csatlakozott. Staś kétségbeeséséhez, a kis Nel sorsa miatti aggodalmához még hozzájárult az a megalázó tudat is, hogy íme, nem bírt segíteni, sőt mi több, most már ki sem gondolhat semmit, mert hiába adná kezébe a fegyvert meg a lőszert, nem lövöldözheti le a karavánhoz tartozó összes arabokat.

E gondolatok annál is inkább emésztették, mert a szabadulás már olyan közel volt. Ha Kartúm nem esik el, vagy ha csak két-három nap múlva veszik be, ugyanazok az emberek, akik most hozzájuk csatlakoztak, elfogják őket, hogy a kormány kezébe adják. Staś Idrisz mögött ült a tevéen, hallotta hát, mit beszélnek kísérői, s ez csak meggyőzte, hogy csakugyan így lett volna. Mert mihelyt útnak indultak, a beduin csapat parancsnoka nyomban elmondta Idrisznak, mi bírta rá őket, hogy a kedivét elárulják. Már korábban tudták, hogy Wolseley tábornok vezérletével egy nagy hadsereg, már nem is egyiptomi, hanem angol, indult el dél felé a dervisek ellen. Láttak sok gőzhajót a Níluson, melyek angol katonákat szállítottak Assuanból Wadi Halfába, ahol vasutat építettek számukra Abu Hamedbe. Hosszú ideig valamennyi part menti sejk, a kormány hívei is meg azok is, akik lelkük mélyén Mahdi felé hajlottak, biztosak voltak benne, hogy Mahdi és a dervisek veszte elkerülhetetlen, hiszen az angol katonákat még soha senki le nem győzte.

- Allah akbar! - szólt Idrisz, kezét az égre emelve -, és mégis legyőzték őket!

- Nem - felelte a beduin -, Mahdi a Dzsalno, Barbara és Dadzsim törzseket küldte ellenük, összesen majdnem harmincezer kitűnő harcost, vezérük pedig Musa, Helu fia volt. Abu Klea alatt folyt a rettenetes ütközet, melyben Allah a hitetleneknek adott győzelmet.

- Úgy van. Musa, Helu fia elesett, s hadseregéből csak egy maroknyi ember tért vissza Mahdihoz. A többiek lelke fent van az égben, testük pedig a homokban várja a feltámadás napját. E csapás híre hamarosan bejárta az egész Nílus mentét. Akkor már azt hittük, az angolok továbbnyomulnak dél felé, s felszabadítják Kartúmot. Az emberek már egyre azt hajtogatták: „Vége, vége!” De az Isten másképpen rendelte.

- Hogyan? Mi történt? - kérdezte Idrisz lázasan.

- Hogy mi történt? - lelkenedett a beduin sugárzó arccal. - Mahdi közben elfoglalta Kartúmot, Gordonnak pedig roham közben levágták a fejét. Mivel pedig az angoloknak csak Gordon volt fontos, mikor haláláról értesültek, visszavonultak észak felé. Allah! Láttuk újra a hórihorgas katonákkal megrakott gőzhajókat visszafelé úszni a vízen, de nem tudtuk, mit jelent ez. Az angolok csak a jó híreket kürtölik ki, a rosszakat eltitkolják. A mieink közül sokan azt beszélték már, hogy Mahdi elesett. Végül kiderült az igazság. Ez a vidék még a kormány kezében van. Wadi Halfában, sőt talán még azon is túl a harmadik vagy talán a negyedik vízesésig is vannak még a kedivének csapatai, de most, különösen, hogy az angolok visszavonultak, mi már hisszük, hogy Mahdi nemcsak ezt a vidéket, nemcsak Núbiát és Egyiptomot hódítja meg, hanem Mekktát, Medinát és az egész világot. Ezért hát, ahelyett hogy elfogtunk s a kormány kezébe adtunk volna benneteket, veletek együtt megyünk a prófétához.

- Parancsot kaptatok, hogy elfogjatok bennünket?

- Kapott minden falu, minden sejk és minden helyőrség. Ahova pedig nem juthat el a rézdrót, amely a szót viszi, oda elmentek a zabtjék (rendőrök), és kihirdették, hogy ezer font jutalmat kap, aki elfog benneteket. Masallah! Micsoda gazdagság!.. Micsoda nagyon...

Idrisz gyanakodva pillantott a beszélőre.

- De ti inkább Mahdi áldását kívánjátok?

- Úgy van. Ám azonkívül is annyi zsákmányt ejtett Kartúmban, hogy az egyiptomi fontot abrakos zsákokkal méri és osztogatja híveinek...

- De ha Wadi Halfán túl is van még egyiptomi katonaság, akkor útközben még mindig elfoghatnak.

- Nem. Csak sietnünk kell, míg észbe nem kapnak. Ők most, az angolok visszavonulása után teljesen elvesztették a fejüket, a kormányhű sejkek, a katonák és a zabtjék egyaránt. Most mindnyájan azt hiszik, hogy Mahdi bármely pillanatban itt teremhet, azért hát azok, akik szívük mélyén vele éreznek, most bátran szökdösnek hozzá, és senki sem üldözi őket, mert az első napokban senki sem ad ki parancsot, és senki sem tudja, kinek engedelmeskedjék.

- Úgy van - helyeselt Idrisz -, helyesen szóltál, sietnünk kell, míg észbe nem kapnak, mert Kartúm még nagyon messze van...

Stás a beszélgetést végighallgatta, s most újból megcsillant szívében egy halvány reménysugár. Ha az egyiptomi csapatok csakugyan megszállva tartanak még Núbiában egy-két parti várost, akkor a parton kell hátrálniuk Mahdi elől, mivel az angolok minden gőzhajót elvittek. Így aztán megtörténhet, hogy karavánjuk valamelyik visszavonuló csapatba botlik. Stás kiszámította, hogy jó időbe telt, míg a Kartúm elsteréről szóló hír a Wadi Halfától északra lakó törzsek között elterjedt, annyival is inkább, mert az angolok és az egyiptomi kormány titokban tartották a valóságot. Valószínű tehát, hogy az egyiptomiak első fejvesztettsége már el is múlt. Az azonban nem jutott eszébe a tapasztalatlan fiúnak, hogy Kartúm elvesztése és Gordon halála elfeledtetett az emberekkel minden mást, s hogy a kormányhű sejkeknek meg a többi egyiptomi helyi hatóságoknak most sokkal fontosabb gondja is van, mint a két elrabolt európai gyerek felkutatása és megmentése.

A karavánhoz csatlakozott arabok csakugyan nem nagyon féltek az üldözőktől. A tevéket nem kímélve, nagy sietve haladtak ugyan, de a Nílus közelében maradtak, s éjszakánként gyakran kanyarodtak le a folyóhoz, hogy az állatokat megittassák, s börtömlőiket is megtöltsék vízzel. Néha még fényes nappal is bemerészkedtek a falvakba. Óvatosságból mindig előreküldtek néhány lovast, kik élelmiszer-vásárlás ürügyével megtudakolták, mi hírlik a környéken, nincsenek-e a közelben egyiptomi csapatok, s a lakosság nem a „törökök” híve-e. Ha aztán

olyan helységekre akadtak, melynek lakossága titokban Mahdihoz húzott, az egész karaván bevonult a faluba, s gyakran még meg is szaporodott jó néhány vagy akár tíz-egynéhány arab ifjúval, akik szintén Mahdihoz akartak csatlakozni.

Idrisz azt is megtudta, hogy az egyiptomi csapatok csaknem mind a núbiai sivatag felől állnak, tehát a Nílus jobb, azaz keleti partján. Hogy tehát össze ne akadjanak velük, elég volt a Nílus bal partján haladniuk s a népesebb városkákat meg telepeket kikerülniük. Igaz, hogy ez nagy kerülőt jelentett, mert a Nílus Wadi Halfától kezdve óriási ívet ír le, mely eleinte messze lekanyarodik délre, majd visszafordul délkelet felé, egészen Abu Hamedig, ahonnan aztán egyenesen déli irányt vesz, viszont a bal partot, különösen a Szelim oázistól kezdve egyáltalán nem őrizték, így tehát a szudániak megnépesedett karavánja vidám hangulatban folytatta az utat, s ételük és vizük is mindig volt bőven.

Mikor a harmadik kataraktát is elhagyták, már nem is siettek. Csak éjszakánként meneteltek, nappal pedig elrejtőztek a homokhegyek között vagy a sivatagot keresztül-kasul szeldelő szurdékokban. Itt a derült égen egyetlen felhőfolt sem látszott, a láthatár szélei szürkék voltak, s mint valami hatalmas, domború kupola emelkedett ki belőlük a csendes, nyugodt, tiszta égbolt. Amint déli irányba haladtak, a hőség napról napra elviselhetetlenebb lett, s még a szakadékok mélyén, a legnagyobb árnyékban is meggyötörte az embereket és az állatokat egyaránt. Az éjszakák nagyon hűvösek voltak, az égbolton mintha kisebb-nagyobb nyájakba verődtek volna, ragyogtak a csillagok.

Staś észrevette, hogy ezek már nem azok a csillagképek, melyek Port Saidban ragyogtak éjszakánként. Sokszor ábrándozott arról, hogy valaha életében megláthassa a Dél Keresztjét, s most végre meg is látta El-Orda fölött. De a csillagkép fénye ebben a helyzetben neki csak veszedelmet jósolt. Néhány nap óta a halvány, szertefoszló, szomorú állatövi fény is világított, amint az alkonypír elmúltával ezüst színbe vonta az égbolt nyugati szélét.

XV.

A karaván két héttel azután, hogy Wadi Halfa vidékét elhagyta, eljutott a Mahdi által meghódított területre. Vágtatva száguldottak végig a hegyes, dombos Gezire-sivatagon és Ghendi tájékán, ahol az angolok annak idején megsemmisítették Musának, Helu fiának seregét. Olyan vidékre értek, amely már egy cseppet sem hasonlított a sivataghoz. Itt már sem homokot, sem homokdombokat nem láttak. Ameddig a szem ellátott, helyenként fűvel, máshol erdőkkel borított sztyepp terült el, s a vadon közepette csoportokban zöldellt a tüskés akác, mely a híres szudáni gumit szolgáltatja, s helyenként méltóságteljesen terpeszkedett egy-egy nabakufa, oly terebélyes koronával, hogy lombja alatt száz ember is könnyűszerrel menedéket találhatott a nap perzselő heve ellen. Hellyel-közzel karavánok jelzőoszlopainak is beillő természetbolyok, azaz termiteriák mellett haladtak el, amilyenek bőven akadnak Afrika Egyenlítő menti vidékein. A legelők és az akácfák zöld színe kellemesen izgatta a szemet a sivatag egyöntetűen fakó, meddő homokja után.

Ahol a sztyepp rétté zöldült, egész tevenyájak legeltek Mahdi fegyveres harcosainak felügyelete alatt. Ezek a karaván láttára mint megannyi ragadozó madár rebbentek fel, megrohanták és körülfogták az utasokat, s lándzsáikat rázva, eget verő ordítózás közepette kérdezték, hova valók, miért jönnek északról dél felé, s hova igyekeznek. Néha oly fenyegetően viselkedtek, hogy Idrisznak ugyancsak sietnie kellett a válasszal, hogy a támadásnak valamiképpen elejét vegye.

Stás eddig azt hitte, hogy a szudániak csak annyiban különböznek a többi egyiptomi arabtól, hogy hisznek Mahdiban, s nem akarják elismerni a kedive hatalmát, most azonban látta, mennyire tévedett. Akik most lépten-nyomon feltartóztatták őket, még Idrisznél és Gebhrnél is sokkal sötétebb bőrűek, a két beduinhoz képest pedig valósággal feketék voltak. Több volt bennük a néger vér, mint az arab. Arcukra és mellükre különböző alakok vagy a Koránból vett mondások voltak tetoválva. Némelyikük csaknem mezítelen volt, mások „dzsiubát”, vagyis fehér pamutból szőtt s tarkabarka foltokkal díszített burnuszt viseltek. Soknak korallágacska vagy elefántcsontdarab volt áttűzve orrán, ajkán vagy fülén. A vezéreknek burnuszukkal azonos anyagból készült sapkájuk volt, a közemberek hajadonfőtt jártak, de fejüket nem borotválták, mint az egyiptomi arabok, hanem hajukat hosszú, kócos bozonttá növesztették, melyet némelyiküknél egészen vörösre égetett a férgek elleni védekezésül használt mész. Fegyverük főképpen lándzsa volt, mellyel azonban veszedelmesen tudtak bánni, de volt elég remington fegyverük is az egyiptomi hadakkal vívott győzelmes harcok zsákmányából és a kartúmi prédákból. Külsejük félelmetes, viselkedésük pedig ellenséges volt, mert éltek a gyanúperrel, hogy a karaván egyiptomi kereskedőkből áll, kiknek Mahdi mindjárt a győzelem után megtiltotta, hogy Szudán területére lépjenek.

Valahányszor körülfogták a karavánt, lándzsáikat az emberek mellének szegezték, vagy karabélyáikkal vették őket célba, amire Idrisz kiabálni kezdett, hogy ő és öccse, Gebhr, éppen úgy, mint maga Mahdi, a Dangelok nemzetségéből származnak, s fehér gyerekeket visznek a prófétának rabszolgául. Csak ez tartotta vissza a mahdistákat az erőszakoskodástól. Stás ráeszmélt a rettenetes valóságra, s a szívverése is elállt arra a gondolatra, hogy mi vár még rájuk a legközelebbi napokban, és Idrisz, aki az utóbbi éveket civilizált országban töltötte, szintén meghökkent. Nagyon megkönnyebbült tehát, mikor egy este körülfogta őket Nur el-Tadhil emír fegyveres csapata s bekísérte Kartúmba.

Nur el-Tadhil mielőtt Mahdihoz szökött volna, a kedive egyiptomi néger ezredének tisztje volt, Idrisz tehát könnyebben szót értett vele. De itt is csalódás érte. Ő azt hitte, hogy ha a

fehér gyermekekkel megérkezik Mahdi táborába, ott óriási feltűnést kelt, és nagy elismerést arat, ha másért nem is, hát az út rendkívüli nehézségei és veszedelmei miatt. Azt hitte, a mahdisták lelkesedéssel és tárt karokkal fogadják, s diadalmenetben viszik a prófétához, halmozná el dicséretekkel és arannyal, mint olyan embert, aki nem habozott életét kockáztatni, hogy szolgálatot tehessen a próféta rokonának, Fatménak. Ehelyett a mahdisták lándzsát szegeztek a mellüknek, Nur el-Tadhil pedig elég egykedvűen hallgatta Idrisz elbeszélését az út nehézségeiről, mikor pedig Idrisz megkérdezte, hogy ismeri-e Smaint, Fatme férjét, így felelt:

- Nem ismerem. Omdurmanban és Kartúmban több mint százezer harcos állomásozik, nem nehéz tehát elkerülni egymást, a tisztek különben sem ismerik egymást mindnyájan. A próféta birodalma óriási kiterjedésű, igen sok emír kormányoz tehát a távoli városokban: Sennarban, Kordofánban, Darfurban és Fazoda környékén. Az is lehet, hogy az a Smain, akiről beszélsz, most nincs is a próféta környezetében.

Idrisz kissé megütközött a lekicsinylő hangon, mellyel Nur „arról a Smainról” beszélt, s hangjában némi türelmetlenséggel vágott vissza:

- Smain a próféta unokahúgának férje, gyermekei a prófétának rokonai.

Nur el-Tadhil vállat vont.

- Mahdinak sok rokona van, nem emlékezhet mindegyikre.

Egy darabig némán haladtak egymás mellett, végül Idrisz ismét megszólalt:

- Mikor érünk Kartúmba?

- Éjfél előtt - felelte Tadhil a csillagokat nézegetve, melyek már feltűnedeztek a keleti égbolton.

- Vajon oly kései órában kapok-e még abrakot és élelmiszert? Délben tartottuk az utolsó pihenőt, s azóta semmit sem ettünk...

- Ma nálam kaptok szállást és eledelt, de holnap Omdurmánban magadnak kell gondoskodnod élelemtől, s előre figyelmeztetek, ez nem lesz könnyű dolog.

- Miért?

- Mert háború van. Az emberek évek óta nem művelik a földeket, csak hússal táplálkoznak, most tehát, mikor már a vágómarha is kifogyott, itt az éhínség. Éhínség van egész Szudánban, s egy zsák durra többbe kerül, mint egy rabszolga.

- Allah akbar! - kiáltott Idrisz csodálkozva. - Hiszen hatalmas teve- és szarvasmarhacsordákat láttam a legelőkön.

- Azok a próféta, a nemesek (Mahdi testvérei és rokonai) és a kalifák marhái... Igen... a Dangaloknak, vagyis Mahdi nemzetségének meg a Baggaroknak, kik közül Abdullahi, a főkalifa származik, még szép csordáik vannak, de a többi nemzetségnek már nehéz megélnie ezen a földön.

Idrisz tovább kérdezősködött:

- Holnap átkísérsz Omdurmanba?

- Igen. Kartúmot a próféta parancsára ki kell üríteni, ott már alig lakik valaki. Most rombolják le a nagyobb házakat, s a téglát a többi zsákmánnyal együtt átszállítják Omdurmanba. A próféta nem akar abban a városban lakni, melyet a hitetlenek meggyaláztak.

- Holnap arcra borulok előtte, s ő bizonyosan ellát abrakkal meg élelemmel.

- Ha csakugyan a Dangalok törzséből származol, lehet, hogy a színe elé bocsátanak. De tudd meg, hogy házat éjjel-nappal száz harcos őrzi korbáccsal a kezében, s egyáltalán nem sajnálják az ütleget azoktól, akik engedelem nélkül akarnak a próféta elé tolaodni. Másképp a szent férfinak pillanatnyi nyugta sem volna a tömegektől... Allahra! Láttam én már Dangalokat is véres csíkokkal a hátukon.

Idrisz csalódása percről percre növekedett.

- A hívek nem láthatják a prófétát? - kérdezte.

- De igen. A hívek mindennap láthatják őt az imádság terén, amint a juhborön térdel, s kezét Istenhez emeli, vagy mikor híveit tanítja és erősíti a szent hitben. Ám bejutni hozzá és beszélni vele nagyon nehéz - s akit ez a szerencse ér, azt mindenki irigyl, mert arra Isten áldása száll, mely eltörli elkövetett bűneit.

Ezalatt beállt az éjszaka, s vele együtt jött a borzongató hideg. A lovak sűrűn prűszköltek. A hőmérséklet hanyatlása oly hirtelen történt, az állatok bőre annyira párázott, hogy az egész csapat szinte ködburokban haladt tovább. Staš Idrisz mögött Nelhez hajolt, s megkérdezte:

- Nem fázol?

- Nem - felelte a kislány. - De... most már... senki sem védelmez meg bennünket?...

További szavait elfojtották a könnyek.

Staš ezúttal nem talált számára vigasztaló szavakat, mert maga is meg volt győződve, hogy nincs többé menekvés. Olyanok voltak ők ketten, mint két lehullott falevél a szélviharban, mely halált hoz nemcsak az egyes emberekre, hanem egész városokra és törzsekre. Micsoda kéz menthette volna meg e két gyenge, védtelen gyereket?

A hold magasan felsiklott az égre, s mintegy ezüsttollakká változtatta a mimóza- és akác-ágakat. A vadonban fel-felhangzott a hiénák ijesztő kacagása. A karavánt kísérő osztag itt-ott járőrökkel találkozott, s elmondták egymásnak az előirt jelszót. Végre megérkeztek a parti magaslatokhoz, s egy hosszú szurdékon át eljutottak a Nílusig. Az emberek, lovak és tevék felléptek a széles, lapos dahabikra, s csakhamar súlyos, szabályos evezőcsapások borzolták fel a víz ezernyi csillaggal behintett csendes tükrét.

Félórai evezés után fénypontok villantak meg a déli oldalon, amerre a dahabik ár ellen úsztak, s ahogy a bárkák közelebb értek, e fények a víz színén vöröses fénykévékké növekedtek. Nur el-Tadhil megbökte Idrisz karját, azután mutatóujját előrenyújtva csak ennyit mondott:

- Kartúm!

XVI.

A város szélén álltak meg egy háznál, mely azelőtt gazdag olasz kereskedőé volt, de miután őt a roham alkalmával meggyilkolták, a zsákmány felosztásakor a ház Tadhilnak jutott osztályrészül. Az emír feleségei emberségesen foglalatostkodtak a kimerültségtől csaknem félholt Nellel, s noha egész Kartúmban érezhető volt az élelmiszerhiány, a szegény kis „dzsanem” (báránka) részére mégis akadt egy kevés szárított datolya és mézes rizs. Azután felvezették az emeletre, s lefektették aludni. Staś az udvaron aludt a tevék és lovak között. Neki be kellett érnie egy darab kétszersülttel, vizet azonban ihatott bőven, mert az udvar szökőkútja csodálatos véletlen folytán nem sérült meg. Staś nagyon ki volt merülve, sokáig mégsem bírt elaludni, először is a skorpiók miatt, melyek minduntalan felmászáltak fekvőhelyére, azután meg félt, hogy elválasztják Neltől, s nem tud majd örködni felette. Nyugtalan-sága nyilván áterjedt Sábára is, mert állandóan szaglászott, s néha vonított is keservesen, amiért viszont a beduinok haragudtak. Staś csitítgatta, ahogy tudta, mert félt, hogy bántani találják. Az óriási eb szerencsére olyan csodálatot keltett maga iránt, nemcsak a beduinokban, hanem az emírben is, hogy senki sem mert rá kezét emelni.

Idrisz szintén nem aludt. Tegnap óta valahogy rosszul érezte magát, azonkívül Nur el-Tadhil-lal folytatott beszélgetése sok ábrándját szertefoszlatta, s most mintegy vastag ködfátyolon át nézett a jövőbe. Örült, hogy másnap átkelnek Omdurmanba, melyet Kartúmtól csak a Fehér-Nílus választott el. Remélte, hogy ott megtalálja Smaint. De mi lesz azután? Utazás közben valahogyan mindent világosabban s mindent fenségesebbnek látott. Ő szintén hitt a prófétában, s szíve annyival is inkább vonzódott hozzá, mert egy nemzetségből származtak. Ámde emellett mint minden arab, ő is kapzsi és becsvágyó volt. Arról ábrándozott, hogy el fogják halmozni arannyal, s legalábbis emírré teszik, a „törökök” elleni hadjáratokról, elfoglalt falvakról és városokról meg hadizsákmányokról ábrándozott. Most pedig azok után, amiket Tadhiltól hallott, félt, hogy minden cselekedete úgy eltűnik a sokkal nagyobb események között, mint esőcsepp a tengerben. „Lehet - gondolta magában -, hogy fel sem tűnik senkinek, amit tettem. Smain talán nem is fog örülni annak, hogy idehoztam a gyerekeket.” Ez a gondolat gyötörte. Nyugtalanul várta a holnapot, amely vagy eloszlatja, vagy megerősíti aggodalmait.

Reggel hat órakor felkelt a nap, s a dervisek mozgolódni kezdtek. Csakhamar megjelent Tadhil. Meghagyta, hogy készüljenek útra. Mindjárt ki is jelentette, hogy az ő lóva mellett gyalog kell menniük az átkelő révig. Dinah, Staś nagy öröme lehozta Nelt az emeletről, s azonnal el is indultak a töltésen, végig az egész városon a Nílus partjáig, ahol az átkelő bárkák ki voltak kötve. Tadhil haladt elől lóháton, Staś kézen fogva vezette Nelt, utánuk ment Idrisz, Gebhr és Khamisz a vén Dinahval meg Sábával, végül az emír harminc katonája. A karaván többi tagja Kartúmban maradt.

Staś jól körülnézett, s nem tudta megérteni, hogyan eshetett el ez a pompásan megerősített város, amely a Kék- és a Fehér-Nílus között fekszik, tehát csak délről közelíthető meg. Csak később tudta meg a keresztény foglyoktól, hogy a folyó nagyon leapadt, s széles, homokos zátonyokat hagyott szabadon, amelyeken az ostromlók a sáncokhoz férközhettek. Az éhínségtől gyötört helyőrség a felmentő sereg érkezésébe vetett minden reményét elvesztve, nem állhatott ellen a heves ostromnak. Ezután csakhamar megkezdődött a keresztény lakosság lemészárlása. Noha a város bevétele óta már egy hónap eltelt, a harc nyomai még mindenütt meglátszottak a sánc hosszában. Bent a városban, éktelenül meredeztek ama házak romjai, melyek a hódítók első figyelmét magukra vonták, kívül pedig a sáncárcok tele voltak

holttestekkel, mert arra senki sem gondolt, hogy ezeket eltemesse. Míg az átkelési révhez elérték, Staś több mint négyszáz hullát számolt meg. Ezek a levegőt nem fertőzték meg, mert a szudáni nap hamarosan múmiákká aszalta őket, bőrük olyan volt, mint a szürke pergamen, úgyhogy európai, arabot és szerezcent nem lehetett egymástól megkülönböztetni. A hullák között csak úgy hemzsegték az apró, szürke gyíkok, melyek a közeledő emberek zajára sietve rejtőztek el az emberi maradványok közé, hol valamelyiknek a szájában, hol kiszáradt oldalbordái között.

Staś úgy vezette Nelt, hogy eltakarja előle e borzalmas látványt, s mondta, hogy nézzen a másik oldalra, a város felé. De azon az oldalon is történtek dolgok, melyek irtózáttal töltötték el a kislány szívét. A foglyul ejtett „angol” gyermekek és Sába látása, kit Khamisz pórázon vezetett, egész tömeget vonzott köréjük, mely annál nagyobbra növekedett, minél közelebb értek a bárkákhoz. Csakhamar akkora volt már a tolongás, hogy a menetnek meg kellett állnia. Mindenfelől fenyegető kiáltások hallatszottak. Ijesztő, tetovált arcok hajoltak Staś és Nel fölé. Némelyek kinevették, mások szidalmazták őket, egyesek vadállatok módjára ordítottak, miközben fehér fogukat vicsorgatták, s szemüket forgatták, végül fenyegetni kezdték a gyermekeket, s késekkel döfködtek feléjük. Nel az ijedtségtől félholtra váltan simult Staśhoz, az pedig testével fedezte, de ő maga is meg volt győződve róla, hogy mindkettőjüknek elérkezett az utolsó órájuk. Szerencsére Tadhil is hamarosan megunta a tolakodást. Parancsára tíz harcos körülfogta a gyerekeket, a többiek pedig irgalmatlanul vagdosni kezdték korbácsaikkal az üvöltöző tömeget. Elöl a gyülelész had szétszóródott, de a csapat mögött ismét összeverődött, s üvöltve kísérte a karavánt egészen a bárkákig.

Az átkelés során végre fellélegeztek a gyerekek. Staś azzal vigasztalta Nelt, hogy ha a dervisek megszokják őket, nem fenyegetőznek többé, Smain pedig vigyázni fog rájuk, különösen Nelre, mert ha valami bajuk esnék, akkor kit adna cserébe saját gyerekeiért? Ez igaz volt, de Nelt annyira megrémítették az előbbi támadások, hogy egyre Staś kezét szorongatta, mintha egy pillanatra sem akarná elengedni, s mintegy lázasan hajtogatta: „Félek, félek”. Staś őszintén kívánta már, hogy minél hamarabb Smainhoz kerüljenek, aki régen ismerte őket Port Saidból, s nagy barátságot érzett irántuk, vagy legalábbis úgy mutatta.

Csak az volt a kérdés, megtalálják-e Omdurmánban.

Ugyanerről beszélt Idrisz is Nur el-Tadhillal, aki végre visszaemlékezett rá, hogy mikor egy év előtt Abdullahi kalifa parancsára Kordofánban járt, hallott valami Smainról, aki a derviseket az egyiptomiaktól zsákmányolt ágyúkkal tanította bánni. Később aztán ez a Smain hírhedt rabszolgavadász lett. Nur a következő tanácsot adta Idrisznek, hogy az emírt megtalálja:

- Ha délután meghallod az „umbaja”⁸ hangját, azonnal menj a gyerekekkel együtt az imatérre, ahová a próféta mindennap kimegy, hogy példát adjon híveinek az istenfélelemben, s erősítse őket az igaz hitben. Ott a szent férfiún kívül meglátod az összes „nemeseket”, a három kalifát, a pasákat és az emíreket, az emírek között pedig Smaint.

- De mit tegyek, hova menjek a délutáni imaóráig?

- Katonáimmal maradsz.

- És te, Nur el-Tadhil, elhagysz bennünket?

- Én Abdullahi kalifához megyek parancsért.

⁸ Umbaja - elefántagyardból készült kürt

- Ő a legnagyobb a kalifák között? Messze földről jövök, s bár a vezérek nevei többször megütötték fületem, csak te adhatsz róluk pontosabb magyarázatot.

- Abdullahi az én vezérem, a Mahdi kardja.

- Allah tegye őt a győzelem fiává.

A bárkák egy ideig csendben úsztak tovább. Csak az evezők nesze hallatszott, amint a csónak oldalához súrlódtak s itt-ott a víz csobbanása, ha egy-egy krokodilus belevágott a farkával. Rengeteg sok krokodilus tódult dél felől egészen Kartúmig, mert itt bőséges táplálékot találtak, nemcsak a város elfoglalása után lemészároltak holttesteiből, hanem a mahdisták s még inkább rabszolgáik hulláiból, akiket a szörnyen elhatalmasodott ragályok tizedeltek. A kalifák megtiltották ugyan a „víz megrontását”, de nem sokat törődtek vele, s a hullák, melyeket a krokodilusok nem bírtak felfalni, nagy tömegben úsztak, arccal lefelé fordulva, egészen a hatodik kataraktáig vagy még azon is túl, Berberig.

Idrisznek azonban most máson járt az esze, s kis idő múlva ismét megszólalt:

- Ma reggel semmit sem kaptunk enni. Kibírjuk-e délig éhen, s azután is ki gondoskodik majd rólunk?

- Nem vagy rabszolga - felelte Tadhil -, elmehetsz a piacra, ahol a kereskedők kirakják áruikat. Ott kaphatsz szárított húst, sőt talán dohnut (kölest) is, de nagyon meg kell fizetned, mert amint már mondtam, Omdurmánban éhínség van.

- Azalatt pedig gonosz emberek elrabolhatják vagy megölhetik a gyerekeket.

- A katonák majd megvédik őket, de ha adsz valamelyiknek pénzt, szívesen elmegy a piacra vásárolni.

Idrisz jobban szeretett pénzt kapni, mint adni, nem nagyon tetszett hát neki ez a tanács, de mielőtt válaszolhatott volna, a bárkák partot értek.

Omdurman egész más képet mutatott, mint Kartúm. Ott emeletes kőházak álltak, volt „mudiria”, vagyis kormányzói palota, melyben a vitéz Gordon hősi halálát lelte, volt templom, kórház, missziós házak, arzenál, óriási laktanyák a katonák számára s rengeteg kisebb-nagyobb kert, gyönyörű, Egyenlítő menti növényzettel. Ezzel szemben Omdurman inkább olyan volt, mint egy óriási tábor. Az erődítményt, mely a telep északi részén emelkedett, még Gordon parancsára lerombolták. Egyébként, ameddig a szem ellátott, a város dohnuszalmából összetakolt, kúp alakú házikókból állt. E kunyhókat keskeny töviskerítések választották el egymástól és az utcától. Itt-ott sátrat is lehetett látni, amelyeket nyilván az egyiptomiaktól zsákmányoltak. Másutt bambusznádakra szennyes ponyvát feszítettek, alá pedig pálmaháncs szőnyeget terítettek, s ez jelentette az egész lakást. A lakosság csak esős időben vagy a legnagyobb hőség idején menekült tető alá, máskülönben egész nap kint ült a szabad ég alatt, ott rakott tüzet, főzte ételét, ott élt és halt meg. Ezért aztán az utcákon olyan tolongás volt, hogy a csapat itt-ott csak nagy ügyel-bajjal tudott átvergődni az embertömegben. Omdurman régebben nyomorúságos falucska volt, most azonban a rabszolgákkal együtt mintegy kétszáz-ezer ember verődött össze benne. Még Mahdit és a kalifákat is nyugtalanította ez a nagy embertömeg, melyet éhínség és ragály fenyegetett. Sűrűn küldözgettek hát újabb és újabb csapatokat észak felé, hogy minél több területet foglaljanak el az egyiptomi kormányhoz hű vidékeken.

A fehér gyerekek láttára itt is fel-felhangzott az ellenséges üvöltés, de itt a csöcselék legalább nem fenyegette őket halállal. Talán azért, mert Mahdi közvetlen közelében nem mertek ilyesmire vetemedni, meg talán jobban hozzá voltak szokva az európai foglyokhoz, akiket

Kartúm bevétele után azonnal ideszállítottak. Staś és Nel mégis úgy érezték, hogy ez itt maga a pokol. Látták, hogyan korbácsolják végig az európai és egyiptomi foglyokat, hogyan kínlódnak azok étlen-szomjan elepedve, hogyan görnyedeznek a rájuk rakott teher alatt, hogyan cipelik a nehéz vizesvödröket. Láttak európai asszonyokat és gyermekeket, kik eddig nyilván bőségben éltek, s most az utcasarkokon koldultak egy marék durráért vagy egy darabka szárított húsert, csontvázzá soványodva, rongyokba burkolva, a nyomorúságtól megfeketedett arccal, üveges szemmel, melybe beledermadt az irtózat és a kétségbeesés. Nem volt egy utca, egy sikátor sem, ahol ne láttak volna olyasmit, amitől irtózáttal és undorral kellett elfordulniuk. Omdurmanban rettentő méreteket öltött a vérhas, a tifusz, de főleg a himlő. A fekélyekkel borított betegek ott fetrengtek a házak bejárata előtt, és megfertőzték a levegőt. A foglyok a friss halottak vászonlepelbe burkolt hulláit a város végén a homokba temették, hogy az igazi temetést majd a hiénák végezzék el. A város fölött egész sereg keselyű keringett, kiterjesztett szárnyaik gyászos árnyékot vetettek a fakó homokra. Staś e látványra önkéntelenül is arra gondolt, hogy mindkettőjüknek legjobb volna minél hamarabb meghalniuk.

Mégis, még a nyomor e tengerében is kivirított az irgalom egy-egy rózsaszála, mint ahogy a fehér virág kivirít a rothadt ingoványon. Volt Omdurmanban egy maroknyi görög meg kopt, akiket Mahdi megkímélt, mert szüksége volt rájuk. Ezek nemcsak szabadon jártak-keltek, de foglalkozhattak kereskedelemmel és más mindenfélével is, sőt némelyek, akik még a vallásukat is megváltoztatták, a próféta hivatalnokaivá lettek, s ezzel nagy tekintélyre tettek szert a dervisek körében. Egy ilyen görög megállította a csapatot, s kérdezősködni kezdett a gyerekektől, hogy honnan jöttek. Midőn nagy csodálkozására megtudta, hogy csak most kerültek ide, s a távoli Faiyumból rabolták el őket, megígérte, hogy szól róluk Mahdinak, s majd későbbben is érdeklődni fog irántuk. Azután nagy szánakozva csóváltatta fejét, főleg Nel miatt, majd adott nekik egy-egy jó marék szárított vadfügét és egy-egy ezüst Mária Terézia-tallért. Megparancsolta a katonának, hogy ne merjék a kislányt bántani, aztán elment, egyre ezt hajtogatva angolul: „Poor little bird” (szegény kis madárkám).

XVII.

Kanyargós, szűk sikátorokon át végre elérkeztek a város közepén levő piachoz. Útközben sok embert láttak, kinek fél keze, kinek fél lába levágva. Ezek tolvajok voltak vagy bűnösök, akik zsákmányt titkoltak el. Az engedetlenségért vagy a próféta által hirdetett törvények áthágásáért a kalifák és emírek kegyetlen büntetéseket róttak ki. A legcsekélyebb kihágásért, mint például a dohányzásért vérig, sőt az eszméletlenségig korbácsolták a bűnöst. Maguk a kalifák azonban csak színleg alkalmazkodtak a törvényhez, odahaza mindent megengedtek maguknak, így aztán a kegyetlen büntetések csak a szegény néposztályt sújtották, melynek egy kézlegyintéssel minden vagyonát elkobozták. Ezután már nem maradt számukra más hátra, mint a koldulás. Mivel azonban Omdurmanban éhínség uralkodott, a boldogtalanok lassanként éhen haltak.

Koldusok tömegei nyüzsgtek az élelmiszeres bódék körül. Az első, ami a gyerekek figyelmét megragadta, a piac közepén magas bambuszpóznára tűzött emberi fej volt. Arca teljesen kiszáradt és fekete volt, ellenben haja és szakállja fehér, mint a hó. Egy katona elmagyarázta Idrisznak, hogy ez Gordon feje. Staát ennek hallatára végtelen szánalom, felháborodás és égő bosszúvágy töltötte el, de ugyanakkor a félelem is megfagyasztotta ereiben a vért. Ez lett hát a vége a gáncs és félelem nélküli lovagnak, aki emellett igazságos, jó ember is volt, s ezért Szudánban mindenki szerette. Íme, az angolok nem jöttek idejekorán segítségére, majd visszavonultak, itthagytva holttestemét, keresztény temetés nélkül, gyalázatra! Staás e pillanatban elvesztette az angolokba vetett hitét. Eddig gyermeki együgyűséggel azt hitte, hogy Anglia egyetlen polgárának legcsekélyebb sérelméért is kész hadba szállni az egész világ ellen. Lelke mélyén ott pislákol még a remény, hogy Rawlison leányáért is egész hadseregek fognak megindulni a megghiúsult üldözés után, s előrenyomulnak akár Kartúmig, vagy ha kell, azon túl is. Most aztán meggyőződött róla, hogy Kartúm és az egész ország Mahdi kezében van, s az egyiptomi kormány éppúgy, mint Anglia is, inkább arra gondol, hogyan vegye elejét Mahdi további egyiptomi hódításainak, s eszükbe sem jut, hogy az európai foglyokat kiszabadítsák a dervisek kezéből.

Megértette már, hogy Nellel együtt olyan szakadékba zuhant, amelyből nincs menekülés. Az Omdurman utcáin látott szörnyűségek végleg lesújtották. Ismert energiája elhagyta, tehetetlenül adta át magát sorsának, s szívét csordultig eltöltötte a jövőtől való félelem. Lélektelenül nézelődött szét a piacon és az árubódék között, ahol Idrisz élelmiszerekre alkudozott. Az árusok, főleg szudáni és néger nők, dzsiubát, azaz apró, színes foltocskákkal kivarrt fehér vászonkaftánokat, akácgumit, kivájt tököt, üveggyöngyöt, ként és mindenféle gyékényfonatokat árultak. Élelmiszeres bódé kevés volt, mindegyik körül tömegek tolongtak. A mahdisták borsos áron vásároltak többnyire szárított marha-, bivaly-, antilop- vagy zsiráfhuszleteket. Datolya, füge, manjok és durra egyáltalán nem volt. Csak itt-ott árultak vadméhmézzel édesített vizet vagy tamariszkuszlebe áztatott dohnumagot. Idrisz kétségbeesetten látta, hogy az itteni árak mellett rövidesen elkölte élelmiszerekre az egész pénzt, amit Fatmától kapott, s aztán kiállhat ő is koldulni. Most már csak Smainban volt egyetlen reménysége, s különös, hogy ezúttal Staás is csak Smain segítségére számított.

Egy óra múlva Nur el-Tadhil visszatért Abdullahi kalifától. Úgy látszik, kellemetlenség érthette, mert nagyon rosszkedvű volt, s mikor Idrisz megkérdezte, nem tudott-e meg valamit Smainról, ráförmedt:

- Szamár! Azt hiszed, a kalifának és nekem nincs más dolgunk, mint a te Smainodat keresni?

- Hát velem most mi lesz?

- Tégy, amit akarsz. Szállást adtam éjszakára, elláttalak jó tanácsokkal is, többet hallani sem akarok rólad.

- Jól van, de hát hova menjek éjszakára?

- Semmi közöm hozzá.

Azzal magához intette a katonákat, és elment. Idrisz alig tudta rábírní, küldje el a piacra tevéit meg a karaván többi tagját azokkal az arabokkal együtt, akik Assuan és Wadi Halfa között csatlakoztak hozzá. Ezek azonban csak délfelé kerültek elő, s akkor kiderült, hogy mindnyájan együttvéve sem tudják, mitévők legyenek. A két beduin veszekedni kezdett Idrisszel és Gebhrrel, mondván, hogy becsapták őket, mert egész más fogadtatást ígértek nekik. Végül is hosszas huzakodás és tanácskozás után elhatározták, hogy a város végén pajtát építenek ágakból meg dohnunádból, hogy éjszakára menedékük legyen, azután rábízzák magukat a gondviselésre, és - várnak.

A pajták felépítése a szudániaknak és a négereknek nem jelentett nagyobb munkát, mikor tehát elkészültek, mindnyájan kimentek az imatérre, csak Khamisz maradt otthon, hogy vacsorát készítsen. Az imatert könnyen megtalálták, mert tömegesen özönlöttek oda az emberek. Tágas tér volt ez, s töviskerítés, részben pedig agyagfal övezte, melyet csak nemrég kezdhettek tapasztani. A közepén deszkaemlévén állt, melyre a próféta akkor lépett fel, ha tanítani akarta a népet. Az emlévén előtt juhbőröket teregettek ki Mahdi, a kalifák és az előkelőbb sejkek számára. Oldalt a földbe tűzködve az emírek tarka zászlói lobogtak a szélben, mint megannyi hatalmas virág. A térség négy oldalát sűrű tömegekben állták körül a dervisek. Körös-körül lándzsák erdeje látszott, mert ez volt egyedüli fegyvere csaknem minden harcosnak.

Idrisznek, Gebhrnek és a karaván többi tagjának véletlen szerencséje volt, hogy az egyik emír kíséretéhez tartozóknak nézték őket, s így bejuthattak a tömeg első sorába. Az umbaják szép, ünnepélyes hangja jelezte Mahdi érkezését, de mikor a térségen megjelent, felhangzott az elefánt metszőfogából készült sípok fülszaggató visítása, a dobok pufogása, az üres tökhéjakban rázott kövek dübörgése, és mindez együttvéve pokoli zenébonát csapott. A tömeget leírhatatlan lelkesedés fogta el. Némelyek térdre borultak, mások torkuk szakadtából ordították: „Ó, Isten küldöttje! Ó, győzedelmes! Ó, irgalmas! Ó, kegyelmes!” Ez mindaddig tartott, amíg Mahdi a szószerkekre nem lépett. Akkor aztán halálos csend lett, ő pedig felemelte két kezét, hüvelykujjait két füléhez illesztette, s kis ideig imádkozott.

A gyerekek a közelében álltak, jól szemügyre vehették. Középkorú, rendkívül kövér, majdnem teljesen fekete férfi volt. Staás éles szeme nyomban meglátta, hogy arca tetoválva van. Egyik fülében hatalmas elefántcsontkarika függött. Fehér dzsiubát, fején fehér sapkát viselt, s mezítláb lépett a szószerkekre, mert piros papucsait lent hagyta a birkabőr mellett, amelyen később imádkozott. Ruházatában nyoma sem volt a pompának. Csak itt-ott hozott felőle a szellő erős szantálillatot,⁹ melyet a hívők kéjes szemforgatás közben, mohón szívtak be. Staás másképpen képzelte el a rettenetes prófétát, s most, midőn ezt a kövér arcot, e szelíd tekintetű, fátyolos szemeket, az ajkakhoz mintegy odanőtt mosolyt látta, nem tudott hova lenni ámulatában. Ő azt hitte, az ilyen embernek hiéna- vagy krokodilusfeje van.

A próféta megkezdte a tanítást. Mély, zengő hangja tisztán hallatszott az egész téren, úgyhogy tanításának minden szava eljutott a hívekhez. Mindenekelőtt arról beszélt, hogy milyen

⁹ A szantálfa olajából Keleten illatszert készítenek

büntetésekkel sújtja Isten azokat, akik nem szívlelik meg a Mahdi parancsolatait, eltítkolják a zsákmányt, lopnak, a harcban kímélik az ellenséget, vagy dohányoznak. Az ilyen bűnösök miatt küldte Isten a földre az éhínséget és azt a betegséget, mely az arcot olyanná változtatja, mint a lépeszmé. ¹⁰ A földi élet olyan, mint a lyukas vizescsőbőr. A gazdagságot és az élvezeteket felissza a homok, mely a holtakat takarja. Csak a hit olyan, mint az édes tejet adó tehén. Ám a mennyország csak a győztesek előtt nyílik meg. Aki legyőzi ellenségét, üdvösséget nyer. Aki hitéért hal meg, az feltámad az örök életre. Boldogok, százszorosan boldogok azok, akik már elesetek!...

- Meg akarunk halni hitünkért! - felelte a tömeg zúgó kiáltással.

Egy pillanatra ismét pokoli zivaj támadt. Megszólaltak az umbaják és a dobok. A harcosok összeütögették kardjukat és lándzsájukat. A harci lelkesedés futótűzként terjedt. Némelyek azt kiabálták: „A hit győzedelmeskedik!” mások: „A halál révén a mennyországba!” Staś most már megértette, miért nem tudtak az egyiptomi csapatok ellenállni a mahdistáknak.

Mikor a zaj kissé elült, a próféta ismét megszólalt: beszélt látomásairól és Istentől vett küldetéséről. Allah megparancsolta neki, hogy tisztítsa meg a vallást s terjessze el azt az egész világon. Aki őt nem ismeri el Mahdinak, megváltónak, az elkárhozik. Immár elközelgett a világ vége, de még mielőtt beteljesednék, a hívek kötelessége meghódítani egész Egyiptomot, Mekkát s a tengeren túl is minden országot, ahol pogányok laknak. Ez Isten akarata, amit semmi meg nem változtathat. Sok vér omlik még, sok harcos nem tér vissza asszonyaihoz és gyermekeihez, de az elesettek boldogsága oly nagy, hogy azt emberi nyelv ki nem beszélheti.

Azután kezét a tömeg felé nyújtotta, s így fejezte be beszédét:

- Én tehát megváltóként és Isten szolgája gyanánt megáldom a szent háborút és titeket, harcosokat. Megáldom fáradalmaitokat, sebeiteket, halálotokat, megáldom győzelmeiteket, s elsíratlak benneteket, mint szerető atya a gyermekeit...

És felzokogott. Mikor a szószékről lelépett, üvöltő lármá kísérette. Mindenki sírt. A szószék lábánál Abdullahi és Ali uled-Helu kalifák karon fogták a prófétát, és a birkabórhöz vezették. Ott letérdelt. E rövid pillanat alatt Idrisz lázasán érdeklődött Staśtól, látja-e Smaint.

- Nem látom - felelte a fiú, hiába kutatva a tömegben ismerős arcot. - Nem látom sehol. Talán elesett Kartúm ostrománál.

Az imádság sokáig tartott. A nap már nyugovóra hajlott mikor Mahdi felemelkedett s a ház felé indult. A gyermekek most láthatták, milyen nagy tisztelettel övezik a dervisek prófétájukat, mert a tömeg utánavetette magát, s szétkapkodta a homokot, melyet lába érintett. Még veszekedtek, sőt össze is verekedtek, mert szentül hitték, hogy az ilyen homok megőrzi az egészséget s meggyógyítja a betegséget.

Az imatér lassanként kiürült. Idrisz maga sem tudta, mitévő legyen, s már éppen készült a gyerekekkel hazamenni a lombsátrukhoz és Khamiszhoz, mikor váratlanul megjelent előttük az a görög, aki reggel egy-egy tallért s egy-egy marék vadfügét adott a gyerekeknek.

- Beszéltem rólatok Mahdival - szólt arabul -, s a próféta látni kíván benneteket.

- Hála legyen Allahnak és neked is, uram! - lelkendezett Idrisz. - Vajon a próféta oldalán megtaláljuk-e Smaint?

- Smain Fazodában van - válaszolta a görög.

¹⁰ Célzás a himlőre

Aztán a beszédet angolra fordítva, Stašhoz fordult.

- Lehet, hogy a próféta oltalmába fogad benneteket, mert igyekeztem rábeszélni. Megmondtam, hogy ha ezt teszi, könyörületességének híre elterjed valamennyi fehér nemzet között. Itt szörnyű dolgok történnek, s az ő oltalma nélkül kétségtelenül éhen pusztultok. De meg kell őt nyernetek magatoknak, s ez tőled függ.

- Mit tegyek, uram? - kérdezte Staš.

- Először is, mikor elébe állsz, borulj térdre előtte, ha a kezét nyújtja, mély tisztelettel csókold meg, aztán kérd, hogy fogadjon benneteket védőszárnyai alá.

Azzal elhallgatott, majd megkérdezte:

- Ezek közül senki sem ért angolul?

- Nem. Khamisz a sátorban maradt, Idrisz és Gebhr csak egyes szavakat értenek, a többiek pedig még annyit sem.

- Akkor jó. Tehát hallgass ide, mert mindennel előre tisztában kell lenned. Mahdi valószínűleg megkérdezi, hajlandó vagy-e felvenni az ő vallását. Erre azonnal azt feleled, hogy igen, s hogy amint őt megpillantottad, nyomban érezted, az isteni kegyelemnek valami ismeretlen világossága szállt a lelkedre. Jól véssd eszedbe: „Az isteni kegyelemnek ismeretlen világossága!”... Ez hízelegni fog neki, s lehet, hogy beoszt a mulazmek, vagyis személyi szolgálói közé. Akkor aztán bőségben és kényelemben fogtok élni, ami megóv a betegségektől... Ha másképp cselekednél, bajba kevered magadat, ezt a szegény kicsikét és engem is, aki csak javatokat akarom. Érted?

Staš összeszorította fogát, s nem felelt semmit, de arca megkeményedett, és szeme komoran fellángolt, amit a görög észrevett.

- Tudom én, fiam, hogy ez kellemetlen dolog, de más mód nincs! Akik Kartúm elfoglalása után megmenekültek a mészárlásból, mind felvették Mahdi hitét. Ezt csak egypár misszionárius és néhány apáca tagadta meg, de az egészen más. A Korán tiltja a papok meggyilkolását, tehát, ha rettenetes is a sorsuk, legalább halálveszedelem nem fenyegeti őket. Világi ember számára azonban nem volt más mód. Ismétlem, mindenki felvette a mohamedán vallást, németek, olaszok, angolok, görögök... én magam is...

Noha Staš biztosította, hogy az arabok közül senki sem tud angolul, most leeresztette hangját.

- Talán felesleges is mondanom, hogy ez nem jelenti a hit megtagadását, nem árulás, nem hűtlenség. S el ne feledd, hogy nemcsak a saját életed van a kezében, hanem kis pajtásodé is, mellyel nem szabad rendelkezned. Biztosíthatlak, ha az Úristen valaha kiszabadít ebből a helyzetből, sem magad nem tehetsz magadnak szemrehányást, sem más nem vethet semmit a szemedre - éppen úgy, mint nekünk sem.

A görög e beszéddel talán a saját lelkiismeretét csalta meg, de őt is megcsalta Staš hallgatása, melyet végül is félelemnek tulajdonított. Bátorításul jónak látta hát hozzátenni:

- Íme, a Mahdi házai. Inkább itt lakik ezekben a fabódékban, Omdurmanban, hogysen Kartúmban, ahol elfoglalhatta volna Gordon palotáját. No, csak bátran! Ne veszítsd el a fejed! A kérdésekre felelj határozottan. Ezek itt megbecsülik a bátorságot. Azt se hidd, hogy Mahdi mindjárt rád ordít, mint egy oroszlán! Nem! Ő mindig mosolyog, még akkor is, mikor semmi jó nem jár az eszébe.

Azzal a ház előtt ácsorgó tömegre kiáltott, hogy nyisson utat a próféta „vendégeinek”.

XVIII.

Mikor a szobába léptek, Mahdi egy puha kereveten hevert, feleségei körében, kik közül ketten nagy struccokkal legyezgették, ketten pedig gyengéden vakargatták talpát. Rajtuk kívül ott volt még a két kalifa: Abdullahi meg Serif, csak Ali uled-Helu hiányzott, ki ekkor éppen a seregeket indította útnak észak felé, Berberbe és Abu Hamedbe, melyeket a dervisek már korábban elfoglaltak. A belépők láttára a próféta félretolta feleségeit, s felült a kereveten. Idrisz, Gebhr és a beduinok arcra borultak, majd feltérdeltek, mellükön keresztbe téve karjukat. A görög intett Staśnak, hogy kövesse amazok példáját, de a fiú úgy tett, mintha nem venné észre a figyelmeztetést, s csak meghajtotta magát. Arca kissé elsápadt, de szeme annál jobban csillogott, s egész magatartásából, keményen felvetett fejéből, összeszorított ajkairól nem volt nehéz kitalálni, hogy valami kemény elhatározás érlelődött meg benne. A bizonytalanság és a félelem elmúlt szívéből, s valamire elszánta magát, amitől semmi körülmények között sem tér el. A görög nyilván megérezte ezt, mert arcán nagy nyugtalanság tükröződött. Mahdi futólag végignézett a két gyermekén, duzzadt ajkán megjelent szokásos mosolya, majd előbb Idriszhez és Gebhrhez fordult.

- Messze északról jöttetek - szólt.

Idrisz a földig hajolt.

- Úgy van, ó, Mahdi, a Dangalok nemzetségéből származunk, tehát elhagytuk faiyumi hajlékunkat, hogy letérdelhessünk a te áldott lábad elé.

- Láttalak benneteket a sivatagban. Rettenetes út az, de elküldtem hozzátok angyalomat, aki megóvott a veszedelemtől s a hitetlenek kezétől. Ti nem láttátok őt, de ott örködött felettetek.

- Hála neked, ó megváltó!

- És elhoztátok Smainnek e gyermekeket, hogy kicserélje őket saját fiaiéért és Fatméért, akit a törökök rabságra vetettek Port Saidban.

- Neked akartunk szolgálni.

- Aki nekem szolgál, az saját üdvösségét szolgálja. Megnyitottátok magatok előtt a mennyország kapuját. Fatme rokonom nekem... s bizony mondom nektek, ha meghódítom egész Egyiptomot, rokonom és gyermekei visszanyerik szabadságukat.

- Tégy hát e gyermekekkel kedved szerint, áldott férfiú...

Mahdi hosszú pillanatokra behunyta szemét. Majd jóságosan elmosolyodott, s intett Staśnak.

- Gyere közelebb, fiam.

Staś erőteljes, szinte katonás léptekkel kissé előbbre lépett, ismét meghajtotta magát, majd kiegyenesedett, mint a megfeszített húr, s egyenesen Mahdi szemébe nézve várt.

- Örültök-e, hogy hozzám kerültetek? - kérdezte Mahdi.

- Nem örülünk, próféta. Akaratunk ellenére raboltak el bennünket apáinktól.

Ez az egyenes válasz nagy hatással volt a hízelkedéshez szokott uralkodóra, éppen úgy, mint egész környezetére. Abdullahi kalifa összehúzta szemöldökét, a görög bajuszát rágta, s kezét tördelte. Mahdi azonban tovább mosolygott.

- De most legalább az igazság forrásánál vagytok - folytatta. - Akarsz-e inni ebből a forrásból?

Pillanatnyi csend következett. Mahdi azt hitte, hogy a fiú nem értette meg a kérdést. Világosabban ismételte meg:

- Elfogadod-e tanaimat?

Erre Staś, mintha süllyedő hajóról ugrana a tengerbe, így felelt:

- Nem ismerem a tanaidat, próféta, ha tehát elfogadnám is, csak félelemből tenném, gyáva, aljas emberek módjára. Fontos-e neked, hogy tanaidat gyáva és aljas emberek vallják?

Ezeket mondta, s merően Mahdi szemébe nézett. Olyan csend támadt, hogy a légy zümmögését is hallani lehetett. Mahdi a mézes vízzel teli kancsó után nyúlt.

Staś felemelt fejjel állt, s várta az ítéletet. A sivatag szelétől kicserzett, lesóványodott arcára halvány pír ült ki, szeme villogott.

Mahdi letette a kancsót.

- Elveted a tanaimat? - kérdezte.

- Keresztény vagyok, mint apám...

- Aki fülét becsukja Isten igéje előtt - szólt Mahdi megváltoztatott, lassú hangon -, az nem egyéb tűzre való fánál.

Erre a szigorúságáról és kegyetlenségéről ismert Abdullahi kalifa megvillantotta fehér fogait, s így szólt:

- Vakmerő beszéd ez a fiú szájában, büntesd hát meg, uram, vagy engedd, hogy én büntessem meg.

Végem! - gondolta magában Staś.

Mahdi azonban mindig arra vágyott, hogy könyörületességének híre nemcsak a dervisek között, hanem az összes nemzetek között is elterjedjen, s attól tartott, hogy a kelleténél szigorúbb büntetés, különösen, ha ilyen kisfiú kapja, árthatna hírnevének.

Egy darabig az imalánc szemecskéit morzsolgatva gondolkozott, aztán így szólt:

- Nem. E gyermekeket Smain számára rabolták el, s noha én a hitetlenekkel semmiféle alkudozást nem kezdek, el kell őket küldeni Smainnak. Így akarom.

- Úgy lesz, amint parancsolod - felelte a kalifa.

Ekkor Mahdi Idriszre, Gebhrre és a beduinokra mutatott.

- Ezeket az embereket ajándékozd meg az én nevemben, Abdullahi, mert nehéz és veszélyes utat tettek meg, hogy az Istennek és nekem szolgáljanak.

Intett, jelezvén, hogy a kihallgatás véget ért, s a görögöt is kiküldte. Mikor ismét az Imádság téren voltak, a sötétségben a görög megragadta Staś karját, és dühében, kétségbeesésében rázni kezdte.

- Átkozott! Tönkretetted ezt az ártatlan gyermeket! - kiáltotta, Nelre mutatva. - Elvesztetted magadat s talán engem is.

- Nem tehettem másként - felelte Staś.

- Nem tehetél! Tudd meg, hogy egy újabb útra indultok, mely százszorta súlyosabb az elsőnél. Maga a halál! Érted? Fazodában a váltóláz egy hét alatt megöl benneteket. Tudja Mahdi, miért küld benneteket Smainhoz.

- Omdurmanban is elpusztulnánk.

- Nem igaz. Mahdi házában a kényelemben és a jó módban nem pusztultatok volna el. Ő kész volt benneteket védőszárnyai alá fogadni. Tudom, hogy így volt. Nekem is jól megháláltad, amiért szószólótok voltam. Most már csináljatok, amit akartok! Abdullahi egy hét múlva tevépostát küld Fazodába, addig pedig csináljatok, amit akartok. Engem nem láttok többé!...

Azzal elment, de kisvártatva ismét visszatért. Böbeszédű volt, mint minden görög, ki kellett beszélnie magát. Meggyülemlett epéjét Staś fejére akarta kiönteni. Sem kegyetlen, sem rosszindulatú nem volt, de azt akarta, hogy Staś minél jobban érezze szörnyű felelősségét, melyet magára vállalt azáltal, hogy nem szívlelte meg tanácsait és intelmeit.

- Ki tilthatta volna meg, hogy lelkedben továbbra is keresztény maradj? - mondotta. - Azt hiszed, én nem vagyok az? De nem vagyok hülye. Neked azonban fontosabb volt, hogy hamis hősködésben tetszelegj. Eddig sokat segitettem a fehér foglyokon, de ezentúl nem tehetem, mert Mahdi rám is megharagudott. Mind elpusztulnak. A te kis pajtásod pedig egész bizonyosan. Te ölted meg őt! Fazodában a felnőtt európaiak is úgy hullanak a váltóláztól, mint a legyek, hát még egy ilyen gyenge kis jószág? Ha pedig gyalog kell mennetek a lovak és tevék mellett, akkor már az első napon vége. Ez a te műved. Örülj hát neki, te... keresztény...

Azzal eltávozott, ők pedig a sötét utcácskákon a sátrak felé tartottak. Sokáig mentek, mert a város nagy területre húzódott szét. Nel meg-megállt, kimerítette a fáradtság, az éhség, a félelem, s meggyötörték az egész nap szörnyű élményei. Idrisz és Gebhr nógatták, hogy menjen gyorsabban. Kis idő múlva azonban lábacskaik teljesen felmondták a szolgálatot. Ekkor Staś habozás nélkül karjára vette, s úgy vitte tovább. Útközben beszélni akart vele, mentegőzni, hogy nem tehetett másként, de gondolatai megbénultak, elsorvadtak agyában, s egyre csak ezt hajtogatta: „Nel, Nel, Nel...” s magához ölelte, mert egyebet nem bírt mondani. Alig mentek néhány lépést, Nel a kimerültségtől elaludt Staś karján, a fiú tehát csendesen haladt tovább az alvó házacskaik között, melyeknek csendjét csak Idrisz és Gebhr beszélgetése zavarta meg.

A két arab jókedvűnek mutatkozott, s ez nagy szerencse volt Staśra nézve, mert másképp ismét megbüntették volna, amiért Mahdinak olyan vakmerően felelgetett. Őket azonban annyira elfoglalta mindaz, ami velük történt, hogy nem törődtek semmi mással.

- Beteg voltam - mondta Idrisz -, de a próféta látása meggyógyított.

- Olyan ő, mint a pálma a sivatagban vagy mint a friss víz a forró napsütésben, szavai pedig akár az érett datolya - tódította Gebhr.

- Nur el-Tadhil hazudott, mikor azt mondta, hogy nem bocsát bennünket a színe elé. Bebecsátott, meg is áldott, s Abdullahinak meghagyta, hogy ajándékozzon meg bennünket.

- S bizonyosan bőségesen meg is jutalmaz, mert Mahdi akarata szent.

- Bismillah! Bár úgy lenne, ahogy mondd - szólt közbe az egyik beduin.

Gebhr mindjárt egész tevé- és szarvasmarhanyájáról, ménesekről és egész zsák piaszterekről ábrándozott.

Álmodozásából Idrisz rázta fel, aki a Nelt hordozó Staśra mutatva megkérdezte:

- És mit tegyünk ezzel a darázzsal meg ezzel a léggel?

- Az ám! Őértük Smaintól külön jutalmat kell kapnunk.

- Ha a próféta azt mondja, hogy a hitetlenekkel semmiféle egyezkedést nem tűr, akkor Smainnak sem lesznek fontosak.

- Most már sajnálom, hogy nem kerültek a kalifa kezébe, az majd megtanította volna ezt a kölyköt, hogy mit jelent az igazság és Isten választottja ellen ugatni.

- Mahdi könyörületes.

Egy pillanatig gondolkozott, majd így folytatta:

- Mégis, ha mind a ketten Smain kezében lesznek, legalább biztos lehet, hogy a törökök és az angolok nem ölik meg az ő gyermekeit és Fatmét.

- Akkor talán mégis megjutalmaz?

- Úgy van. Csak vigye őket Abdullahi postája Fazodába, legalább elvetjük a gondjukat. Aztán ha Smain visszatér ide, majd előállunk a fizetségért.

- Azt mondd hát, hogy Omdurmanban maradjunk?

- Allahra! Nem volt elég az utazás Faiyumtól Kartúmig? Ideje megpihennünk.

Már közel jártak a sátrakhoz, Staś mégis lassított, mert neki is fogytán volt az ereje. A könnyűcske Nelt egyre nehezebbnek érezte. A szudániak szerettek volna mielőbb nyugovóra térni, szidták hát, hogy siessen, végül pedig öklükkel ütötték a fejét. Gebhr még késével fájdalmasan lapockán is szúrta. A fiú némán tűrte a bántalmakat, minden gondja az volt, hogy kis barátnőjét bántódás ne érje, csak mikor az egyik beduin úgy meglökte, hogy majd elesett, szólt összeszorított fogakkal:

- Élve kell eljutnunk Fazodába.

E szavak megfégezték az arabokat, mert féltek áthágni Mahdi parancsát, de még inkább megfégezte őket az, hogy Idriszt hirtelen szédülés fogta el, úgyhogy kénytelen volt Gebhr vállára támaszkodni. A szédülés csakhamar elmúlt, de a szudáni nagyon megrémült.

- Allahra! Rosszul vagyok - nyögte. - Csak nem kerülget valami betegség?

- Láttad Mahdit, nem leszel beteg - nyugtatta meg Gebhr.

Végre elérték a sátrakat. Staś, végső erejét összeszedve átadta az alvó Nelt Dinahnak, aki maga is beteg volt ugyan, mégis puha fekvőhelyet készített kisasszonyának. A szudániak és a beduinok sebtében bekaptak néhány szelet szárított húst, s fekvőhelyükre vetették magukat. Staśnak nem adtak semmit, csak a vén Dinah csúsztatott a kezébe egy maréknyi áztatott durrát, melyet a tevéktől lopott el. Ám Staśnak sem enni, sem aludni nem volt kedve.

Valóban nagyon súlyos teher nyomta a vállát. Érezte, hogy amikor visszautasította Mahdi kegyét, úgy cselekedett, ahogyan cselekednie kellett, de azt is érezte Staś, hogy ezzel megölte Nelt, balsorsának osztályosát, édes kis testvérkéjét, akiért pedig utolsó csepp vérének is szívesen ontotta volna.

Mikor mindnyájan elaludtak, erőt vett rajta a fuldokló zokogás. Vackán fekve sokáig sírt keservesen, mint egy gyermek, mert hiszen valóban gyermek volt még.

XIX.

A Mahdinál tett látogatás és a vele való beszélgetés nyilván nem gyógyította meg Idriszt, mert még aznap éjjel súlyosan megbetegedett, s reggelre elvesztette eszméletét. A kalifa magához hívatta Khamiszt, Gebhrt és a beduinokat, s néhány órán át magánál tartva őket, dicsérte hősies bátorságukat. Mégis rosszkedvűen tértek haza, tele voltak elégedetlenséggel és haraggal, mert Isten tudja mekkora jutalomra számítottak, s ehelyett Abdullahi mindegyikjüknek adatott egy-egy egyiptomi fontot és egy-egy lovat.

A beduinok összezördültek Gebhrrel, kis híja, hogy hajba nem kaptak, végül kijelentették, hogy a tevepostával elmennek Fazodába, s Smaintól hajtják be a gyerekekért járó fizetséget. Khamisz is hozzájuk csatlakozott, mert remélte, hogy Smain pártfogása nagyobb hasznára lesz, mintha Omdurmanban marad.

A gyerekekre ráköszöntött az éhség és a nyomorúság hete, mert Gebhrnek kisebb gondja is nagyobb volt annál, mint hogy őket táplálja. Szerencsére Staśnak volt két Mária Terézia-tallérja, melyeket a görögtől kapott, elment hát a városba, hogy datolyát és rizst vegyen. A szudániak nem elleneztek ezt a kirándulást, mert tudták, hogy Omdurmanból már nem szökhetik meg, s abban is bizonyosak voltak, hogy a kis „bintet” semmi áron el nem hagyja. Mégsem úszta meg a dolgot viszontagságok nélkül, mert a látvány, hogy európai öltözetű gyermek a piacon élelmiszereket vásárol, megint egy sereg embert vonzott köréje, akik röhögéssel és üvöltéssel fogadták. Szerencsére többen látták, hogy az előző napon Mahdinál volt, ezek visszatartották azokat, akik rá akartak rohanni. Így csak a gyerekek dobálták meg homokkal és kövel, de ezt fel sem vette.

A piaci árak igen magasak voltak. Datolyát egyáltalán nem kapott, s a rizs nagy részét elvette tőle Gebhr „beteg bátyja” számára. Staś kézzel-lábbal ellenszegült, amiből huzakodás és verekedés lett. Természetes, hogy a harcból a gyengébb került ki rengeteg kék folttal és daganattal. Ez alkalommal Khamisz is tanúságot tett kegyetlenségéről. Ő csak Sábához volt jó szívvel, nyers hússal etette, ellenben a gyerekek nyomorúságát egykedvűen nézte, pedig régen ismerte őket, s mindig jók voltak hozzá. Mikor egy ízben Staś kérve kérte, hogy legalább Nelnek adjon valami kis ennivalót, nevetve felelte:

- Menj koldulni.

S íme, odajutottak, hogy Staś a következő napokon koldult, hogy Nelt megmentse az éhhaláltól. Nem volt ez mindig eredménytelen. Néha egy-egy volt katona vagy tiszt, ki hajdan a kedive seregében szolgált, adott neki pár piasztert vagy néhány szárított fügét, s megígérte, hogy másnap ismét megsegíti. Egyszer egy misszionáriussal és egy apácával találkozott, kik midőn meghallották a gyerekek történetét, sírva fakadtak az ártatlan teremtések balsorsa felett, s bár maguk is éhséget szenvedtek, mindenüket megosztották Staással, amijük még maradt.

- Most - mondta a misszionárius - utatok a Fehér-Nílus mocsaras árterületén, az úgynevezett szuddákon vezet majd végig. A folyó az ár által összehordott s a sekélyebb helyeken lerakódott növények és levelek alkotta torlaszok miatt nem folyhat saját medrében. Tehát ki-kiönt, s terjedelmes mocsarakat alkot. Ezek mind melegágyai a váltóláznak, mely ott még a négereket sem kíméli. Főképpen arra vigyázzatok, hogy éjszakai pihenőkön ne aludjatok a csupasz földön, s mindig rakjatok tüzet.

- Mi már legjobban szeretnénk meghalni - felelte Staś csaknem sírva.

Staś nemcsak koldulni próbált meg, hanem dolgozni is. Egy napon nagy csapat embert látott dolgozni, hozzájuk csatlakozott hát, s ő is hordta az agyagot a kerítéshez, melyet az imatér köré építettek. Nevettek rajta, meg is lökdösték, de estefelé a munkavezető vén sejk adott neki tizenkét datolyát. Staś kimondhatatlanul örült e fizetségnek, mert a rizsen kívül a datolya jelentette az egyedüli egészséges táplálékot Nel számára, ezt azonban egyre nehezebb volt Omdurmanban megszerezni.

Büszkén vitte keresményét Nelnek, akinek mindent odaadott, amit szerzett, ő maga pedig már napok óta csak durrával táplálkozott, amit a tevéktől lopkodott el. Nel nagyon megörült kedvenc gyümölcsének, de mindenáron azt akarta, hogy Staś osztozzék meg vele. Lábujjhegyre ágaskodott, kezét a fiú vállára tette, fejcskáját felvetette, s merően Staś szemébe nézve kérlelte:

- Na, Staś, edd meg a felét, edd meg!

Staś pedig szabadkozva hajtogatta:

- Én már ettem, igazán ettem, úgy jóllaktam!

De mindjárt ajkába is harapott, hogy sírva ne fakadjon, mert valójában nagyon éhes volt. Feltette magában, hogy másnap megint elmegy dolgozni. De másképp történt. Reggel beállított hozzájuk Abdullahi mulazemje azzal a hírrel, hogy a tevéposta éjszaka indul Fazodába, s egyszersmind a kalifa parancsát hozta, hogy Idrisz, Gebhr, Khamisz és a két beduin a gyerekekkel együtt készüljön az útra. Gebhr elámult, s fel is bősztette a parancs, kijelentette hát, hogy ő nem megy, mert bátyja beteg, s nincs aki ápolja, de ha egészséges volna is, mind a ketten elhatározták, hogy Omdurmanban maradnak.

A mulazem azonban így felelt:

- Mahdinak csak egy akarata van, s Abdullahi az ő kalifája. Az én uram nem szokta megváltoztatni parancsait. Bátyádat majd ápolja egy rabszolga, te pedig elmegy Fazodába.

- Akkor hát magam megyek hozzá, s megmondom neki, hogy nem utazom.

- A kalifához csak azok mehetnek, akiket ő maga kíván látni. Ha pedig engedelem nélkül, erőszakkal betörsz hozzá, akkor kivezetnek egyenesen - az akasztófa alá.

- Allah akbar! Mondd meg nyíltan, hogy fogoly vagyok!

- Hallgass és teljesítsd a parancsot! - felelte a mulazem.

A szudáni látta Omdurmanban az áldozatok súlya alatt roskadozó akasztófákat, melyekre naponta új elítélteket húztak fel a kegyetlen Abdullahi parancsára - és megijedt.

Amit a mulazem mondott, hogy Mahdinak csak egy akarata van, s Abdullah csak egyszer szokott parancsot kiadni, minden dervis igazolta. Itt hát nem volt kibúvó - mennie kellett.

Nem látom többé Idriszt! - gondolta magában.

Íme, az ő tigrisszívében is ott pislogott valami testvéri szeretetféle bátyja iránt, mert mikor arra gondolt, hogy el kell őt hagynia betegségében, elfogta a kétségbeesés. Hiába biztatták a beduinok és Khamisz, hogy Fazodában talán jobb lesz, mint Omdurmanban, s Smain talán bőségesebben megjutalmazza őket, mint a kalifa. Semmiféle szóbeszéd nem csendesíthette le haragját és dühét, aminek főképpen Staś itta meg a levét.

Szegény fiú számára valósággal a kínszenvedés napja volt ez.

Nem engedték ki a piacra, hogy kereshetett vagy összekoldulhatott volna valamit, hanem a csomagolásnál kellett segédkeznie, ami annál terhesebb volt számára, mert ereje az éhségtől nagyon megfogyatkozott. Érezte, hogy útközben meghal, ha nem is Gebhr korbácsától, hát a kimerültségtől.

Szerencsére a görögnek mégiscsak jó szíve volt, s estefelé ellátogatott a sátrakhoz, hogy elbúcsúzzék a gyerekektől, s egyszersmind útravalóval is ellássa őket. Hozott nekik néhány adag kininport s azonkívül egy kevés üveggyöngyöt és élelmiszereket.

Amikor megtudta, hogy Idrisz beteg, Gebhrhez, Khamiszhoz és a beduinokhoz fordult.

- Tudjátok meg - mondta -, hogy Mahdi parancsára jöttem ide.

S midőn azok e szavakra mélyen meghajoltak, így folytatta:

- Útközben táplálnotok kell a gyermekeket, s jól kell bánnotok velük. Majd ők számolnak be erről Smainnek, ő meg megírja a prófétának. Ha netán valami panasz lenne reátok, a legközelebbi posta elviszi nektek a halálos ítéletet.

Újabb mély meghajlás volt e szavakra az egyedüli válasz, miközben Gebhr és Khamisz arca olyan volt, mint a kutyáké, ha szájkosarat tesznek rájuk.

A görög ezután dolgukra küldte őket, a gyerekekhez pedig így szólt angolul:

- Ezt mind csak kitaláltam, mert Mahdi nem adott ki újabb parancsot. De ha már azt mondta, hogy Fazodába kell mennetek, fontos, hogy élve jussatok oda. Remélem, elutazástok előtt már egyikük sem találkozik sem Mahdival, sem a kalifával.

Aztán Stašhoz fordult.

- Nagyon haragudtam rád, fiam, s még most is haragszom. Tudod-e, kis híja, hogy engem is el nem veszejtettél? Mahdi rám is megharagudott, s hogy kiengesztelhessem, vagyonom nagy részét át kellett adnom Abdullahinak, de még így sem tudom, hosszú időre megmenekültem-e. Semmi esetre sem tudok majd annyit segíteni a foglyokon, amennyit eddig. Sajnálak benneteket s főként őt - mutatott Nelre. - Van egy ugyanilyen korú kislányom, akit az életemnél is jobban szeretek. Amit tettem, őerte tettem... Ha ő nem volna, magam is jobb szeretnék meghalni, hogysem ebben a pokolban élni.

Nagyon elérzékenyedett. Egy pillanatra elhallgatott, majd végigsimította homlokát, aztán másra fordította a szót.

- Mahdi azért küld benneteket Fazodába, mert biztosra veszi, hogy ott elpusztultok. Így megbosszulja magát rajtatok, a te makacsságodért, fiam, mely mélyen megsértette, de „könyörületes” hírét is megőrzi. Ilyen ő mindig... Ám ki tudja, kinek van korábbi halál megírva! Abdullahi adta neki azt a tanácsot, hogy veletek küldje ama kutyákat is, akik elraboltak benneteket. Nagyon fukaron jutalmazta meg őket, s most fél, hogy híre talál menni. Nehéz és hosszú utatok lesz. Lakatlan, egészségtelen vidéken át haladtok, a porokat tehát, amelyeket adtam, őrizzétek, mint a szemetek világát.

- Parancsolt meg, uram, még egyszer Gebhrnek, hogy ne merje Nelt éheztetni és bántani - kérte Staš.

- Ne féljete, figyelmébe ajánlottalak az öreg sejknek, aki a postát viszi. Ő régi ismerősöm. Egy órát ajándékoztam neki, s ezzel megnyertem oltalmát számotokra.

Azzal búcsúzni kezdett. Nelt karjára emelve magához szorította, s többször is megismételte:

- Isten áldjon meg, gyermekem!...

Közben lement a nap, s csillagos éjszaka lett. A sötétségben fel-felhangzott a lovak prüszkölése és a felmálházott tevék nyögése.

XX.

Hatim, a vén sejk hűségesen beváltotta a görögnek tett ígését, s lelkiismeretesen gondját viselte a gyermekeknek. Nagyon nehéz volt az út a Fehér-Nílus mentén felfelé. Átmentek Ketainán, El-Duszimon és Kanán, azután elhagyták Abbát, a Fehér-Nílus erdő borította szigetét, ahol a háború előtt egy fa odvában lakott Mahdi mint dervis remete. A karavánnak gyakran meg kellett kerülnie a papirusszal benőtt terjedelmes mocsarakat, az úgynevezett szuddákat, melyekről a szellő elhozta a folyó által összehordott, rothadó levelek mérges bűzét. Az angol mérnökök annak idején átvagdosták ezeket a torlaszokat, úgyhogy a gőzhajók akadálytalanul közlekedhettek Kartúmból Fazodába, sőt még tovább is. Most azonban a folyó ismét eldugult, s nem bírván egyenesen továbbfolyni, jobbra is, balra is kiáradt. A partvidéket mindkét oldalon hatalmas szegélyerdők borították, melyben természetbolyok és egyedül álló óriási fák meredeztek a magasba. Sok helyütt a dzsungel egészen a víz széléig nyomult. A szárazabb helyeken akácligetek pompáztak. Az első hetekben gyakran haladtak át arab telepeken és városokon, melyeknek kunyhóit dohnuszalmából kötött, furcsa, tök alakú tető fedte, de miután Abbát és Goz-Abu-Guma telepítvényt elhagyták, már a feketék országába értek. A vidék azonban csaknem teljesen lakatlan volt, mert a néger lakosságot már szinte maradéktalanul összefogdosták s eladták a kartúmi, omdurmani, darai, és más szudáni, darfuri vagy kordofáni városok rabszolgáivá. Azokat a lakosokat pedig, akiknek sikerült a bozótokban és az erdők sűrűjében elrejtőzniük, kipusztította az éhség vagy a himlő, mely ijesztő mértékben elhatalmasodott a Kék- és a Fehér-Nílus mentén. Maguk a dervisek beszélték, hogy egész „nemzetek” haltak ki e betegségben. A hajdani cirok-, manjok- és banánültetvényeket dzsungel borította. Csak a senkitől sem háborgatott vadállatok szaporodtak el ijesztő méretekben. A gyerekek az esti szürkületben gyakran láttak egész elefántcsordákat, amint lassú léptekkel vonultak az ismerős itatók felé. Ilyenkor Hatim, ki azelőtt elefántcsont-kereskedő volt, nagyokat csettintett nyelvével, s bizalmasan odasúgta Staásnak:

- Masallah, micsoda vagy! De most nem érdemes vadászni, mert Mahdi megtiltotta az egyiptomi kereskedőknek, hogy Kartúmba jöjjenek, nincs kinek eladni az agyarakat, hacsak az emíreknek nem, hogy umbajákat csináljanak belőlük.

Elefántokon kívül gyakran láttak zsiráfokat is, melyek a karavánok közeledtére ijedten menekültek. Esetlen ügetésük közben úgy himbálták hosszú nyakukat, mintha sánták volnának. Goz-Abu-Gumán túl mind gyakrabban találkoztak bivalyokkal és egész antilopcsordákkal. Ha a karavánnál fogytán volt a hús, az emberek vadászgattak is rájuk, de majdnem mindig eredménytelenül, mert az éber és gyors lábú állatok nem hagyták magukat sem meglepni, sem pedig bekeríteni.

Élelmiszer dolgában általában elég szűkösen voltak, mert a vidék lakatlansága miatt sem kölest, sem banánt, sem halat nem lehetett kapni, holott az ilyesmivel régente a Dinka és Siluk nemzetségbeli feketék bőven ellátták a karavánokat, s szívesen fogadtak el értük üveggyöngyöket vagy vörösréz sodronyt. Hatim azonban nem hagyta éhezni a gyerekeket, sőt mi több, kurtán fogta Gebhrt, s midőn egyszer Staást megütötte, kihúzatta a földön, s bambusz-náddal harmincat veretett mindegyik talpára. A kegyetlen szudáni két napig csak lábujjhegyen bírt járni, átkozta a pillanatot, amikor kimozdult Faiyumból, s bosszúját állati módon töltötte ki ajándékba kapott rabszolgáján - Kalin.

Staás kezdetben valósággal örült, hogy elhagyták a fertőzött levegőjű Omdurmant, s olyan vidéket láthat, amelyről annyit álmodozott. Erős szervezete pompásan bírta az utazás eddigi fáradságait, s a jobb táplálkozás tette készségét is visszaadta. Ismét nemegyszer suttozta kis

barátnője fülébe, hogy a Fehér-Nílus partján is el lehet még szökniük, és hogy nem mondott le erről a szándékról. Ellenben nyugtalanította Nel egészségi állapota. A három hét alatt, mióta Omdurmant elhagyták, Nel nem kapta ugyan meg a váltólázat, de arca, ahelyett hogy lebarnult volna, egyre átlátszóbb lett, lesoványodott kezecskéit pedig mintha viaszból formálták volna. Nem volt hiány gondozásban, sem abban a kényelemben, melyet utazás közben Hatim segítségével Staś és Dinah biztosíthattak számára, de hiányzott a sivatag egészséges levegője. A forró, nedves éghajlat meg az utazás emberfeletti fáradalmai mindinkább aláásták a vézna gyermek egészségét.

Staś Goz-Abu-Gumától kezdve mindennap beadott neki egy-egy fél adag kinint. Rettegett a gondolattól, hogy az orvosság nem lesz elég az egész útra, pedig útközben sehol sem lehet majd pótolni. De hát most az volt a legfontosabb, hogy a váltóláznak elejét vegye. Néha végképp kétségbeesett. Csak azzal vigasztalhatta magát, hogy ha Smain csakugyan ki akarja őket cserélni saját fiaért, kénytelen lesz számukra olyan tartózkodási helyet keresni, melynek levegője egészségesebb, mint Fazodáé.

De úgy látszik, a balsors egyre üldözte áldozatait. Dinah már Omdurmanban rosszul érezte magát, most pedig egy nappal a Fazodába való megérkezés előtt, Nel holmiját oldozgatva, hirtelen elájult s leesett a teve hátáról. Staś és Khamisz csak a legnagyobb nehézségekkel tudták magához téríteni. Esméletét azonban nem nyerte vissza, helyesebben visszanyerte, de csak este, s akkor is csak azért, hogy könnyes szemmel búcsúzzék szeretett kisasszonyától, majd kiadja lelkét. Gebhr mindenáron le akarta vágni a fülét annak bizonyosságául, hogy útközben halt meg, s az ő elrablásáért is jutalmat követelhesen Smaintól. Így szoktak eljárni az útközben elhalt rabszolgákkal. Hatim azonban Staś és Nel kérésére nem engedte ezt megtenni, így hát tisztességesen eltemették, s sírhalmát kövekkel és túskegallyal biztosították a hiénák ellen. A gyerekek most még árvábbnak érezték magukat, hiszen az egyetlen őszinte és szerető szívet veszítették el a vén dajkában. Különösen nagy csapás volt ez Nel számára, akit Staś a következő napon is hiába igyekezett megvigasztalni.

Elérkezett az utazás hatodik hete. Délben a karaván elérte Fazodát, de annak már csak üszkeit találta. A mahdisták a szabad ég alatt vagy a gallyakból és fűből hevenyészve összetákolt sátrakban táboroztak. Három nappal előbb égett le az egész telep. Csak a kerek agyagkunyhók füstös falai maradtak meg, valamint közvetlenül a víz partján egy nagy fagóré, mely hajdanában elefántcsontraktárul szolgált, most pedig Szeki Tamala, a dervisek parancsnoka lakott benne. Kiváló ember volt ez a mahdisták között, Abdullahi kalifának titkos ellensége, de Hatimnak személyes barátja. Szeretettel fogadta Hatimot és a gyerekeket, de mindjárt kellemetlen hírrel szolgált.

Smain nem volt Fazodában. Két napja, hogy elment a Nílustól keletre és dél felé, hogy rabszolgákat gyűjtsön. Nem is lehetett tudni, mikor tér vissza, mert a közeli országrészek már egészen lakatlanok voltak, tehát az emberi áruért messze földre kellett mennie. Fazodához közel volt ugyan Abesszínia, mellyel a mahdisták szintén háborúban álltak, de Smain nem mert oda betörni, mert csak háromszáz embere volt, míg a határokat az egész harcias lakosság őrizte.

Most hát Szeki Tamala és Hatim azon tanakodtak, hogy mi történjék a gyermekekkel. A tanácskozás főleg vacsora közben folyt, melyre az emír Staśt és Nelt is meghívta.

- Nekem - mondta Hatimnak - nemsokára útra kell kelnem az egész katonasággal messze délre, Emin pasa ellen, kinek hadai és gözhajói Ladóban vannak. Te hoztad ezt a parancsot, Hatim... Neked vissza kell térned Omdurmanba, így hát Fazodában egy árva lélek sem marad. Itt nincs hol lakni, nincs mit enni, s ráadásul dühöng a ragály. Tudom ugyan, hogy a fehér emberek nem kapják meg a himlőt, de a váltóláz egy hónap alatt megöli ezeket a gyermekeket.

- Az volt a parancs, hogy hozzam őket Fazodába - felelte Hatim -, elhoztam tehát, s most megtehetném, hogy többet ne törődjem velük, ha egy görög barátom, Kalliopuli a gondjaimra nem bízta volna őket. Nem szeretném, ha elpusztulnának.

- Pedig azt el nem kerülük.

- Mit tegyünk hát?

- Ahelyett hogy itt hagynád őket, az üres Fazodában, küldd el Smainhoz azokkal az emberekkel, akik Omdurmanba hozták. Smain a magaslatok felé vonult, a száraz, dombos vidékre, ahol a hegyi levegőben a váltóláz nem pusztítja úgy az embereket, mint itt a folyó partján.

- Hogyan találják meg Smaint?

- A tűznyomok után. Égetni fogja a dzsungelt egyrészt azért, hogy a vadállatokat a sziklás szakadékokba terelje, ahol könnyen körülkerítheti és elejtheti valamennyit, másrészt, hogy kizavarja az üldözők elől a dzsungelbe menekült pogányokat... Smaint nem nehéz megtalálni.

- De vajon utolérik-e?

- Néha hetekig egy helyben kell maradnia, hogy felfüstölje a húst. Ha két vagy három nap múlva indulnak, biztosan utolérik.

- El ne feledd, hogy ha mindketten elmegyünk innen, a gyerekeket vagy a váltóláz öli meg, vagy éhen halnak.

- A prófétára! Ez igaz!

Valóban nem maradt más hátra, mint elküldeni a gyerekeket újabb vándorútra. A vén Hatim nagyon jószívű embernek bizonyult, de csak arra volt gondja, hogy Gebhr, kinek kegyetlenségét útközben megismerte, bosszúból meg ne kínozza foglyait. Ám az erélyes Szeki Tamala, aki saját katonáiban is félelmet keltett, magához hívatta a szudánit, s megparancsolta neki, hogy a gyermekeket élve és egészségben kell átadnia Smainnak, s útközben is jól kell velük bánnia, mert különben felakasztják. A jószágos Hatim megkérte még az emírt, ajándékozzon a kis Nelnek egy rabszolganőt, aki útközben és Smain táborában is kiszolgálja. Nel nagyon megörült az ajándéknak, kivált mikor kiderült, hogy a rabszolganő a Dinka törzsből való, szelíd tekintetű, bájos arcú fiatal lányka.

Staś tudta, hogy Fazoda - maga a halál. Nem kérte hát Hatimot, hogy ne küldje őket újabb, immár harmadik vándorútjukra. Lelke mélyén megfordult az a gondolat is, hogy délkeletre haladva meg kell közelíteniük Abesszínia határát, s ott megszökhetnek. Remélte, hogy a száraz levegőjű fennsíkokon Nel elkerüli a váltólázat. Szívesen, buzgón fogott az úti előkészületekhez.

Gebhr, Khamisz és a két beduin szintén nem húzódtak az utazástól, mert azt remélték, hogy Smain oldalán sikerül sok rabszolgát fogniuk s jó pénzért eladniuk a vásárokon. Tudták, hogy a rabszolga-kereskedők néha nagy vagyonra tesznek szert, szívesebben mentek hát újabb útra, semhogy itt maradjanak Hatim és Szeki Tamala keze alatt.

Az előkészületek azonban hosszú időt vettek igénybe, különösen, mivel a gyermekeknek pihenőre volt szükségük. A tevéknek ezen az úton már nem vehették hasznát, úgy határoztak hát, hogy Staś és Nel lóháton mennek, Kali pedig, Gebhr rabszolgája, valamint Mea, a kis rabszolgaleány, kit Nel Staś tanácsára nevezett el így, a lovak mellett gyalogolnak. Hatim egy szamarat is szerzett, melyre felmálházták Nel sátrát s a gyermekek számára háromnapos ételmet. Többet nem adhatott nekik Szeki Tamala. Nelnek valamiféle női nyergeket készítettek pokrócokból, pálma- és bambuszháncsból.

Három napot töltöttek a gyermekek Fazodában, hogy kipihenjék magukat, de a folyóparton nyüzsgő rengeteg szúnyog elviselhetetlenné tette a további itt-tartózkodást. Nappal rajokban jelentkeztek az óriási kék legyek, melyek nem csíptek ugyan, de oly tolakodóak voltak, hogy bemásztak az ember fülébe, ellepték a szemét, s néha még a szájába is berepültek. Staś még Port Saidban hallotta, hogy a szúnyogok és a legyek terjesztik a váltólázt, s hordják széjjel a szemgyulladás bacilusait, végre maga kérte hát Szeki Tamalát, minél előbb indítsa őket útnak, annyival is inkább, mert a tavaszi esős időszak is közeledett.

XXI.

- Mondd, Staś, mi az, hogy mi csak megyünk és megyünk, Smainnak pedig se híre, se hamva?
- Nem tudom. Biztosan gyorsan halad előre, hogy minél előbb elérje az ember lakta vidéket, ahol sok négert összefogdoshat. Szeretnéd, ha minél előbb hozzá kerülnénk?

A kislány bólított fakó fejcskéjével, jelezvén, hogy nagyon szeretné.

- Miért olyan fontos ez neked? - kérdezte Staś.
- Mert Smain előtt Gebhr talán nem meri majd olyan szörnyen verni azt a szegény Kalit.
- Alighanem Smain se jobb nála. Egyikükben sincs irgalom rabszolgájuk iránt.
- Nincs? - sóhajtott a kislány, s két könnycsepp gördült végig sovány arcocskáján.

Ez az utazás kilencedik napján történt. Gebhr volt most a karaván vezére. Eleinte könnyen Smain nyomaira akadt, hiszen útját mindenütt a dzsungel üszkei és az elhagyott táborhelyek jelölték. Öt nap elteltével azonban terjedelmes felperzselt sztyeppre találtak, melyen a szél minden irányban szertehordta a tüzet. A nyomok itt elmosódtak és zavarossá váltak, mert Smain nyilván számos apró csoportra osztotta seregét, hogy körvadászatot tartson. Gebhr nem tudta, merre menjen, s többször előfordult, hogy a karaván hosszas bolyongás után ismét oda lyukadt ki, ahonnan elindult. Később erdőségekbe jutottak, azokon áthaladva sziklás területre értek, ahol a földet nagy területen lapos kövek vagy apró kavicsok borították, de oly sűrűn, hogy a gyerekeknek a városi utcaburkolat jutott eszükbe. A növényzet nagyon gyér volt. Csak itt-ott a sziklaomladékokban zöldellt az euforgia, a mimóza vagy még ritkábban egy-egy karcsú, magas, világoszöld fa, melyeket Kali szuahéli nyelven „m'ti”-nek nevezett. E fák levelével a lovakat etették. Errefelé egyáltalán nem voltak patakok vagy erek, de szerencsére időnként már esett az eső, tehát ivóvizet találhattak a sziklák mélyedéseiben és üregeiben.

A vadat elriasztotta Smain csapata, a karaván tehát meghalhatott volna éhen, ha nincs rengeteg gyöngytyúk, melyek rajokban riadtak fel a lovak zajára, s ültek meg esténként a fákon oly sűrűn, hogy elég volt feléjük löni: s egy-kettő mindig lepottyant közülük. Nem is voltak félénkek, a közelükbe lehetett férközni, csak az utolsó pillanatban rebbentek fel, s akkor is olyan nehézkesen, hogy Sába, a karaván előtt futva, majdnem mindennap megfogott néhányat.

Khamisz naponta tucatszám lövöldözte le őket ócska, serpenyős puskájával, melyet Hatim egy alantasától kunyerált ki, miközben Omdurmanból Fazodába utaztak. Sörétje azonban fogytán volt, legfeljebb hús töltényre futotta, nyugtalanította is nagyon, mi lesz, ha az egész készlet kimerül. Igaz, hogy Smain riasztása ellenére is fel-felbukkantak a sziklák között kisebb csoportokban arielek vagy a Közép-Afrikában egészen közönséges, gyönyörű antilopok, de ezekre Staś karabélyából golyóval kellett volna löni, ők azonban nem értettek hozzá, Gebhr viszont nem akarta Staś kezébe adni.

Már a szudánit is nyugtalanította a hosszú utazás. Néha az is átvillant a fején, jó lenne visszatérniük Fazodába, mert ha Smaint elkerülik, eltévedhetnek a rengeteg erdőségben, ahol az éhhalálon kívül az a veszedelem is fenyegette őket, hogy vadállatokkal vagy felbőszült négerekkel találkozhatnak, akik véres bosszútól lihegték az ellenük indított vadászatok miatt. De nem tudván, hogy Szeki Tamala Emin pasa ellen vonult (mert ez a beszélgetés nem előtte folyt le), nem mert a hatalmas emír elé kerülni, aki azt parancsolta neki, hogy csak vigye a gyerekeket Smainhoz, kijelentvén, hogy ha a parancsot nem teljesíti híven, felkötteti. Mindez elkeseredéssel és haraggal töltötte el a lelkét. Csalódásai miatt érzett haragját most már nem

merte Staśon és Nelen kitölteni, de szegény Kali háta mindennap véres volt a korbács-ütésektől. A fiatal rabszolga mindig félve és reszketve közeledett kegyetlen urához. Ámde hiába ölelgette lábát, és csókolgatta kezét, hiába borult arcra előtte, a kőkemény szívet nem indította meg sem a megalázkodás, sem a jajszó, s a szerencsétlen fiú bőrét a legkisebb ok miatt, vagy éppen ok nélkül is, napról napra felszaggatta a korbács. Éjszakára lábát kalodába zárták, hogy el ne szökjék. Nappal pányván, Gebhr lova mellett ment, ami Khamiszt fölöttébb szórakoztatta. Nelt könnyekre fakasztotta Kali rettenetes sorsa, Staś felháborodott, s gyakran erőlyesen pártját is fogta. Látta azonban, hogy ez még inkább a fiú ellen ingerli Gebhrt, összeszorította hát a fogát, és hallgatott.

Kali megérezte, hogy ez a két gyermek pártját fogja, s szegény megkínzott szíve forrón megszerette őket.

Két nap óta mély szurdékban haladtak, melyet meredek sziklabércek fogtak közre. A szerteszéjjel heverő kövek arról tanúskodtak, hogy a szakadék az esős időszakban megtelik vízzel, de alja most teljesen száraz volt. Partjai mentén kevés fű, sok tüskebozót s egy-egy fa is nőtt. Gebhr azért ereszkedett le ebbe a sziklatorokba, mert állandóan felfelé vezetett, azt remélte hát, hogy valami magaslatra jutnak a végén, ahonnan nappal jobban megláthatja Smain táborának füstjét, éjszaka pedig tábortüzeit. A szurdék helyenként úgy összeszűkült, hogy csak két ló fért el egymás mellett, máshol viszont kerekded völgyé szélesedett, melyet meredek sziklafalak öveztek. Tetejükön hatalmas páviánok játszadoztak egymással, s visítózva vicsorgatták fogukat a karavánra.

Délután öt óra volt. A nap már nyugat felé hajlott. Gebhr az éjszakai pihenőre gondolt. Valami völgykatlanba akart eljutni, ahol tövises mimóza- és akácgallyakból kerítést, zeribát vonhattak volna emberek és állatok köré, hogy éjszakára védve legyenek a vadállatok támadásaitól. Sába előrerohant, s vígan csaholt a majmokra, melyek ijedten eredtek futásnak, s ő is minduntalan eltűnt a szakadék kanyarulataiban. A visszhang hangosan ismételte meg ugatását.

Egyszerre csak hirtelen elhallgatott, majd kis idő múlva hátán felborzolózott szőrrel, farkát hasa alá húzva rohant vissza a lovakhoz. A beduinok és Gebhr mindjárt látták, hogy valamitől megijedt. Egymásra néztek, s meg akarván győződni róla, mi történt, előreindultak.

Ám alig tűntek el egy kis kanyarulatban, lovukat visszarántották, s mintha lábuk a földbe gyökerezett volna, megtorpantak az elébük táruló látványra.

A szurdék e helyen kiszélesedett. Közepe táján, alacsony sziklán egy oroszlán hevert.

Legfeljebb száz lépés választotta el tőlük. A hatalmas állat a lovakat és a lovasokat megpillantva, felemelkedett mellső lábaira. Szembenézett velük. A leáldozó nap megvilágította hatalmas fejét, bozontos sörényét - s ebben a vörös fényben olyan volt, mint ókori, egyiptomi szentély bejáratát díszítő szfinx. A lovak farukat leeresztve forgolódni, hátrálni kezdtek. A megrémült lovasok nem tudták, mitévők legyenek, csak szájról szájra jártak a rémült, tanácstalan kiáltások: „Allah! Bismillah! Allah akbar!”

A sivatag királya pedig úgy nézett le rájuk, olyan mozdulatlanul, mintha bronzból öntötték volna.

Gebhr és Khamisz hallották a Szudánból Egyiptomba járó gumi- és elefántcsont-kereskedőtől, hogy az oroszlán néha odafekszik a karavánok útjába, mely aztán kénytelen nagy kerülőt tenni. Itt azonban nem volt hova letérniük. Legfeljebb visszafordulhattak volna, hogy futásban keressenek menekülést. Az ám, de csaknem bizonyos volt, hogy ez esetben a fenevad utánuk veti magát.

Újra felhangzottak hát a lázas kérdések:

- Mit tegyünk?

- Mit tegyünk?

- Allah! Talán elmegy.

- Nem megy el.

Aztán megint csend lett, csak a lovak horkanása s az emberek zihálása hallatszott.

- Oldozd el Kalit a pányváról - ajánlotta Khamisz Gebhrnek -, aztán meneküljünk. Az orosz-
lán őt éri el legelőbb, s csak őt tépi szét.

- Igen, igen! - ismételték a beduinok is.

De Gebhr kitalálta, hogy Kali egy szempillantás alatt felkapaszkodnék a szakadék sziklafalára, az oroszlán pedig a lovak után vetné magát. Most hát egy más, még borzalmasabb ötlet villant eszébe. Íme, leszúrja Kalit, s maga elé löki, ők pedig elmenekülnek, ha aztán az oroszlán utánuk veti magát, meglátja az úton heverő véres testet, s nekiesik, hogy felfalja.

A pányvánál fogva magához húzta Kalit, s már fel is emelte kését, hogy leszúrja, amikor Staś hirtelen megragadta burnusza bő ujját.

- Mit csinálsz, gazember?!

Gebhr rángatni kezdte karját. Ha a fiú csuklóját fogta volna, bizonynal egyszerre kiszabadítja magát a kezéből, így azonban nem ment a dolog könnyen, tehát tovább rángatózott, és dühös, fojtott hangon hörögte:

- Te kutya! Ha ő nem lesz elég, titeket is leszúrlak! Allahra, leszúrlak, leszúrlak!

Staś halálosan elsápadt, villámként cikázott át agyán a gondolat, hogyha az oroszlán a lovak után veti magát, valószínűleg elkerüli Kali tetemét, s akkor Gebhr kétségtelenül őket is leszúrja.

Erejét megkettőzve rángatta hát Gebhr burnusza ujját, s kétségbeesetten kiáltotta:

- Add ide a karabélyt!... Lelövöm az oroszlánt!

A beduinokat meglepték e szavak, Khamisz azonban Port Saidban látta, hogyan lőtt Staś, ezért így kiabált:

- Add oda! Add oda! Agyonlővi, agyonlővi!

Gebhr is visszaemlékezett a karun-tavi lövésekre. A szörnyű veszedelem láttán nem ellenkezett tovább, sőt nagy sietve nyújtotta a fiúnak a fegyvert, Khamisz pedig lélekszakadva nyitotta ki a töltény tartót, melyből Staś egész maroknyi töltényt vett ki.

Aztán leugrott lováról, megtöltötte a fegyvert, s előreindult.

Az első pár lépést még mintegy kábultan tette meg, csak Nelt és önmagát látta, amint Gebhr késétől átvágott nyakkal hevernek az úton. De a közelebbi és nagyobb veszedelem hamarosan elfeledtetett vele, minden mást. Előtte volt az oroszlán. A fenevad láttára elsötétült szeme előtt a világ. Arca és orra elzsibbadt, lába mintha ólomból lett volna, lélegzeni is alig bírt.

Egyszerűen félt.

Port Saidban még az iskolában is olvasgatott oroszlánvadászatokról, de más volt a könyvben a képeket nézni, s más itt, szemtől szemben állni a szörnyeteggel, mely most mintegy csodálkozva néz rá, s összeráncolja pajzshoz hasonló homlokát.

Az arabok lélegzetüket is visszafojtották, mert ilyet még soha életükben nem láttak. Egyfelől egy kisfiú, aki az óriási sziklák között még kisebbnek látszik, másfelől a hatalmas vadállat, vagy ahogy a szudániak nevezik, „a nagy fejű úr”, amint a nap sugaraitól megaranyozva áll ott fenségesen, félelmetesen.

Staś minden akaraterejét összeszedve, legyőzte lába aléltságát, s továbblépett. Még egy percig úgy érezte, hogy szíve feltolódik a torkáig, s ez mindaddig tartott, míg a fegyvert arcához nem emelte. Akkor már másra kellett gondolnia. Közelebb lépjen-e, vagy máris lőjön? Hova célozzon?

Minél kisebb a távolság, annál biztosabb a lövés. Tehát tovább... tovább! Negyven lépés... még mindig sok... harminc! Húsz! A szellő már arcába csapja az állat erős szagát...

Megállt.

Golyót a szeme közé, vagy végem! - gondolta.

Az oroszán felállt, kinyújtózott, fejét lesunyta. Ajka szétnyílt, szemöldöke lehúzódott a szemére. Ez az apró kis jószág nagyon közel merészkedett - ugrásra készült hát, s combjai megremegtek, amint hátsó lábára ereszkedett...

Staś egy szempillantás alatt a fenevad homlokára irányította a fegyver hegyét, s meghúzta a ravaszt.

A lövés eldőrdült.

Az oroszán felágaskodott úgy, hogy egy pillanatig teljes magasságában kiegyenesedett, aztán hanyatt zuhant, és lába az égnek meredt.

Utolsó vonaglászai közben legurult a szikláról.

Staś egy darabig még célban tartotta, de látva, hogy a vonaglás megszűnik, és a vadállat fakó teste mozdulatlanságba dermed, kinyitotta a fegyvert, s újra megtöltötte.

A szakadék sziklafalai még mindig zengtek a lövés visszhangjától.

Gebhr, Khamisz és a beduinok nem láthatták mindjárt, mi történt, mert előző éjjel esett az eső, s a nedves levegőben a füst mindent eltakart a szűk szakadékban. Csak mikor a füst eloszlott, hangzottak fel az örömrivalgások, mindnyájan a fiúhoz akartak nyargalni, de hiába, mert a lovakat semmiféle erő nem bírhatta rá, hogy egy tapodtat is előremozduljanak.

Staś megfordult, végignézett a négy arabon, s szemét Gebhrre szegezte.

- Ej, elég volt! - szorította össze fogát. - Betelt a mérték! Nem gyilkolod meg sem Nelt, sem senki mást!

S ismét érezte, hogy arca és orra elzsibbad, de ez már nem a félelem hatása volt, hanem a törhetetlen elhatározásé, melytől a szív egyszerre vassá keményedik.

- Úgy van! Ezek latrok, hóhérok, gyilkosok, s Nel a kezükben van!... Nem gyilkolod meg!... - ismételte.

Közelebb ment hozzájuk, ismét megállt, s hirtelen villámgyorsan arcához emelte a fegyvert.

Egymás után két lövés verte fel ismét a szakadék csendjét: Gebhr mint egy homokzsák zuhant a földre, Khamisz pedig véres homlokkal bukott a ló nyakára.

A két beduin rémülten felordított. Leugrottak lovaikról, s Staś felé rohantak. Mögöttük nem messze ott volt a kanyar, ha tehát szökni akartak volna, amit Staś teljes szívéből kívánt, bizonyosan elkerülték volna a halált. De a rémülettől és dühtől elvakulva azt hitték, elérik Staśt, és leszúrhatják, mielőtt újra megtölthetné a fegyvert. Az ostobák!

Alig futottak néhány lépést, a vészjósló fegyver ismét kattant, utána két dördülés, s a beduinok arccal buktak a földre.

Ott vergődtek még egy darabig, akár a partra vetett halak.

Az egyik, kit Staś a sietségben nem talált el halálosan, még fél könyökére emelkedett, de Sába abban a pillanatban torkába mélyesztette agyarait.

Halálos csend lett. Csak Kali nyöszörgése hallatszott, aki térdre vetette magát, s két karját maga elé nyújtva rebegte tördelt szuahéli nyelven:

- Bvana kubava! (Nagy úr) Megölni oroszlánt, megölni rossz embereket, de nem megölni Kalit.

Staś azonban nem figyelt rá, egy darabig kábultan állt, de aztán látva Nel halvány arcocskáját s a rémülettől tágra nyílt, szinte üveges szemét, hozzáugrott.

- Nel! Ne félj!... Nel! Szabadok vagyunk!...

Csakugyan szabadok voltak, de kiteszítva a lakatlan, vad őserdő rengetegébe, a „fekete világrész” útvesztőiben.

XXII.

Mialatt Staś és a néger fiú a szakadék szélére vonszolták az arabok tetemeit és az oroszlán hatalmas testét, a nap leáldozott, s beköszöntött az éj. A hullák közelében azonban nem éjszákázhattak, így tehát, jóllehet Kali az oroszlánra mutogatva kéjesen simogatta gyomra tájékát, s csámcsogva hajtogatta: „msuri nyama” (jó hús), Staś nem engedte, hogy a „nyamá”-val törődjék, hanem megparancsolta, hogy fogja meg a lovakat, melyek a lövések dőrejtől megrettenve eliramodtak. Kali nagyon ügyesen megoldotta ezt a feladatot, mert ahelyett hogy a lovakat a szakadékban üldözte volna, s egyre tovább hajtotta volna maga előtt, felkapaszkodott a szakadék partjára, s a kanyarulatokat átszelve eléjük került. Ily módon kettőt könnyűszerrel megfogott, a másik kettőt pedig visszakergette Staśhoz. Gebhr és Khamisz lovait azonban nem lehetett már elfogni, ámde így is volt négy lovuk, nem számítva a felmálházott fülest, mely a tragikus események közepette valóságos filozófusi nyugalmat tanúsított. Ott találták meg a kanyaron túl, amint gondosan, minden sietség nélkül csipegette a szakadék alján zöldellő füvet.

A szudáni lovak hozzá vannak szokva a vadállatokhoz, az oroszlántól mégis félnek. Bajos volt hát átvezetni őket azon a helyen, ahol az oroszlán teteme hevert hatalmas vértócsában. Horkantak, orrlýukaik kitágultak, s nyakukat nyújtogatták a véres kövek felé, mikor azonban látták, hogy a szamár éppen csak hátracsapja füleit, különben nyugodtan áll, ők is nekiindultak. Az éjszaka már a nyakukon volt, mégis megtettek vagy egy kilométernyi utat, s csak ott álltak meg, ahol a szakadék ismét elég tágas völgygé szélesedett, melyet sűrűn benőtt a bozót s a tövises mimóza.

- Uram! - szólt a néger fiú - Kali rakni nagy tüzet, hatalmas tüzet!

Azzal elővette a Gebhr hullájáról leoldozott széles kardot, s vagdalni kezdte a bozótot, sőt nagyobbacska fákat is kivágott. Meggyújtotta a tüzet, azután tovább gyújtotta a tüzelőt, míg éjszakára elegendő össze nem gyűlt.

Azután Staś segítségével felállította Nel sátrát a völgykatlan függőleges fala tövében, s félkör alakú, tövises kerítéssel, úgynevezett zeribával vette körül. Staś az afrikai utazások leírásaiból tudta, hogy a karavánok ilyen módon védekeznek a vadállatok támadásai ellen. A lovak azonban nem fértek el a kerítésen belül, a fiúk tehát levették róluk a málhát, lábukra béklyót tettek, hogy ne csatangoljanak el messzire fű vagy víz után. Mea talált vizet egy közeli sziklamélyedésben. Böven volt benne víz, jutott a lovaknak is, és megfőzhették benne a gyöngytyúkokat, melyeket Khamisz lőtt. A málhában, melyet a szamár cipelt, találtak vagy három véka durrát, néhány marék sót és egy köteg szárított manjokgyökeret.

Kikerült tehát a pompás vacsora. Ezt azonban inkább csak Kali és Mea élvezték. A fiatal négert Gebhr embertelenül éhezettette, most hát két ember helyett is evett. De hálás is volt érte új urainak, amiről azzal tett bizonyosságot, hogy mindjárt vacsora után arcra borult Staś és Nel előtt, így jelezvén, hogy élete végéig rabszolgájuk kíván maradni. Ugyanígy leborult Staś karabélyá előtt is, nyilván azzal a gondolattal, hogy nem árt egy ilyen veszedelmes szerszám kegyeibe is beférközni. Azután kijelentette, míg a „nagy úr” és a „bibi” alszanak, Meával felváltva virrasztani fog álmuk, no meg a tűz fölött. Mindjárt le is guggolt a tűz mellé, s valami dalfélét dudorászott, melyből csak ezeket az ismétlődő szavakat lehetett kivenni: „Szimba kufa! Szimba kufa!”, ami szuahéli nyelven azt jelenti: az oroszlánt megölték.

De a „nagy úr” meg a kis „bibi” nemigen tudtak elaludni. Nel, Staś unszolására nagy nehezen lenyelt néhány falat húst, pár szem főtt durramagot, de kijelentette, hogy sem nem éhes, sem

nem álmos, csak szomjas. Staś megijedt, hátha láza van. A kislány keze azonban nem volt meleg, sőt inkább túlságosan hideg. Mégis rábeszélte, hogy menjen be a sátorba, ahol hálóhelyét elkészítette, miután tüzetesen megvizsgálta, hogy nincsenek-e skorpiók a fűben. Ő maga leült egy kőre, kezébe fogta a karabélyt, hogy testvérkéjét megvédje a vadállatok támadásától, ha a tűz nem bizonyulna elegendő védelemnek. Rendkívüli fáradtság és kimerültség vett rajta erőt. Egyre ezt hajtogatta magában: „Megöltem Gebhrt és Khamiszt, megöltem a beduinokat, megöltem az oroszánt, és most szabadok vagyunk.” De e szavakat mintha más suttogetta volna a fülébe, s maga nem is értené, mit jelentenek. Csak azt érezte, hogy szabadok, de egyszersmind valami szörnyű dolog is történt, mely nyugtalansággal tölti el lelkét, s nagy kő gyanánt nehezedik a szívére. Gondolatai végül megdermedtek. Sokáig nézte a tűz körül keringő óriási éjjeli lepkéket, végül leejtette fejét, és elbóbiskolt. Kali is szundikált, de minduntalan felriadt, hogy friss gallyat dobjon a tűzre. Sötét éjszaka lett, teljes volt a csend, ami pedig az Egyenlítő mentén ritkán fordul elő. Csak a tűz pattogása meg a láng sziszegése hallatszott, mely fényesen megvilágította a félkörben húzódó bozótot. A holdfény nem hatolt be a szakadék mélyébe, de a magasban ott fénylettek az ismeretlen csillagok milliói. A levegő oly hűvös lett, hogy Staś felébredt, lerázta magáról az álom merevségét, azután azon töprengett, vajon Nelnek nem árt-e meg a hűvös idő.

De megnyugodott, mert eszébe jutott, hogy a sátorba odakészítette neki azt a takarót, melyet a vén Dinah még Faiyumból hozott el. Azt is megfigyelte, hogy a Nílustól kezdve, ha nem is meredeken, de állandóan felfelé haladnak, úgyhogy már jó magasan járhatnak, ahol a váltóláz nem fenyegetheti őket annyira, mint a folyó mély völgyében. A bántó éjszakai hideg megerősítette ezt a feltevést.

Új lelket öntött bele ez a gondolat. A sátorhoz lépett, hogy meghallgassa, vajon Nel nyugodtan alszik-e, eztán visszatért, közelebb húzódott a tűzhöz, s ismét elbóbiskolt, sőt mélyen el is aludt.

Egyszerre csak Sába ugatása ébresztette fel. A kutya az előbb még ott hevert a lába előtt.

Kali szintén felserkent, s mind a ketten nyugtalanul nézték a szelindeket, amint nekifeszülve, táguló orrcimpáival arrafelé szimatolt, ahonnan idejöttek, s tekintetét mereven a sötétségbe szegezte. Nyakán és hátán felborzolódott a szőr, s melle kidomborodott, amint morogva szívta be a levegőt.

A fiatal rabszolga gyorsan friss gallyakat dobott a tűzre.

- Uram!... - suttogetta. - Venni a fegyvert, venni a fegyvert!

Staś fogta a karabélyt, s a tűz elé állt, hogy jobban belásson a szakadék homályos mélyébe. Sába morgása szaggatott csaholássá erősödött. Sokáig semmit sem lehetett hallani, végül Staś és Kali fülét tompa dobogás ütötte meg, mintha hatalmas fenevadak száguldanának a tűz felé. A dobogás visszhangja visszaverődött a sziklafalakról, s egyre erősödött.

Staś sejtette, hogy valami halálos veszedelem közeledik. De miféle? Talán kafferbivalyok vagy egy orrszarvúpár, mely a szurdékból igyekszik kijutni? Ha a lövés döreje meg nem ijeszti őket, s vissza nem fordulnak, semmi sem mentheti meg a karavánt, mert ezek a rosszindulatú állatok éppen olyan vérengzőek, mint a ragadozók, ellenben nem félnek a tűztől, s útjukban mindent összetaposnak.

Hátha Smainnak egyik csapata, mely a szurdékban rábukkant a holttestekre, s most a gyilkosokat üldözi? Staś maga sem tudta, mi lenne jobb, a hirtelen halál-e avagy egy újabb rabság? Az a gondolat is átvillant agyán, hogy ha Smain maga is ott van a csapatban, akkor talán megkíméli őket a haláltól, de ha nincs ott, a dervisek bizonyosan megölik, vagy ami még

rosszabb, előbb borzalmasan megkínozzák őket. „Adja az Isten - gondolta magában -, hogy ne emberek, hanem vadállatok közeledjenek.”

Közben a dübörgés egyre erősebb lett, majd paták csattogásává változott, végül a sötétségben felparázslottak az égő szemek, feltűntek a táguló orrlyukak és a futástól zilált sörények.

- A lovak! - kiáltotta Kali.

Csakugyan Gebhr és Khamisz lovai voltak. Nyilván a félelemtől űzve, vad száguldással vágattak vissza, de látván kipányvázott társaikat, felágaskodtak, aztán prüszkölve vajták patáikat a földbe, s egy darabig mozdulatlanságba dermedtek.

Staś azonban nem eresztette le a fegyvert. Biztos volt benne, hogy a lovak nyomában minden pillanatban előbukkanhat a bozót sűrűjéből egy oroszlán bozontos feje vagy egy párduc lapos koponyája. De hiába várt. A lovak lassanként megnyugodtak, sőt Sába is abbahagyta a szimatolást, és kutyaszokás szerint néhányszor körülforgolódott, majd leheveredett, összekuporodott, s behunyta szemét. Úgy látszik, ha ragadozó kergette a lovakat, megérezte a füst szagát, vagy megpillantotta a tűz fényét, és már messziről visszafordult.

- Úgy nézem, alaposan rájuk ijesztett valami - fordult Staś Kalihoz -, ha nem féltek az emberek és az oroszlán hullája mellett visszajönni.

- Uram - szólt a fiú -, Kali gondolni már, mi történt. Sok-sok hiéna és sakál bejönni a szakadékbba és menni a hullákhoz. A lovak előlük szökni, de ők a lovakat nem üldözni, mert ők megenni Gebhrt meg a többieket...

- Az lehet, de most menj, vedd le a lovakról a nyerget, a szerszámot, és a zsákokat hozd ide. Ne félj, mert a karabély megvéd.

- Kali nem félni - felelt a fiú.

Azzal a szikla közvetlen közelében kissé félretolta a bozótkerítést, és kilépett. Ebben a pillanatban jelent meg Nel a sátor nyílásában.

Sába nyomban felállt, s orrával bökdösve a kislányt, követelte a szokásos simogatást. Nel már önkéntelenül feléje nyújtotta kezét, de hirtelen visszarántotta, mintha irtóznék valamitől.

- Staś, mi történt? - kérdezte.

- Semmi. A másik két ló jött meg. Az ő dobogásuk ébresztett fel?

- Nem, már azelőtt is ébren voltam. Ki akartam jönni a sátorból, de...

- De?

- Félttem, hogy hátha megharagszol.

- Én?... Terád?...

Nel felvetette szemét, s oly különös tekintettel nézett Staśra, ahogyan ezelőtt sohasem.

Staś arcán nagy csodálkozás suhant át, mert Nel tekintetéből és szavaiból világosan kiolvasta, hogy fél.

Tőlem fél - gondolta magában.

Az első pillanatban valami halvány büszkeséget érzett, hízelgett neki a gondolat, hogy azok után, amit tett, Nel is meglett, kész férfinak, sőt félelmetes vitéznek tartja, aki rettegéssel tölti el környezetét. De öröme nagyon rövid ideig tartott, mert csakhamar rájött, hogy a kislány szeméből a félelem mellett valami irtózatféle is sugárzik: irtózik attól, ami történt, a vér-

ontástól, mindama borzalomtól, aminek ma tanúja volt. Visszaemlékezett rá, hogy az imént hogyan kapta vissza kezét, nem akarta megsimogatni Sábát, aki az egyik sebesült beduint megfojtotta. Igen! Staś maga is érezte lelkén a lidércnyomást. Más volt Port Saidban olvasni az amerikai trapperekről, kik a messze nyugaton tucatszámra gyilkolták a vörös bőrű indiánokat, s más volt személyesen elkövetni ugyanazt, látni, hogy az imént még élő, beszélgető emberek hörögve rángatóznak a vértócsában. Igen, Nel szíve bizonyosan tele van félelemmel, iszonyattal, ami örökre megmarad benne. „Félni fog tőlem - gondolta Staś -, és szíve mélyén mindig neheztel majd rám. Ez lesz jutalmam mindazért, amit érte tettem.”

E gondolatra szívében túláradt a keserűség, mert nem kételkedett benne, hogy ha Nel nincs, őt már régen vagy megölték volna, vagy megszökött volna. Nelért szenvedte el mindazt, amit elszenvedett - s a kínok, az éhség, a szenvedések csak arra valók voltak, hogy íme, most megfélemlítve álljon előtte, mintha nem is ugyanaz a kis barátnője volna, aki volt, s tekintetét nem a régi bizalommal, hanem valami furcsa félelemmel emeli rá. Staś nagyon boldogtalannak érezte magát. Életében most érezte először, mi az a megindultság. Önkéntelenül könnyek tolultak szemébe, s ha nem nézte volna, hogy egy „félelmetes vitéznek” semmi körülmények között sem szabad sírnia, bizonyosan sírva fakadt volna.

Erőt vett hát magán, és a kislányhoz fordulva megkérdezte:

- Nel, te félsz?...

- Valahogy... olyan... rémes... - felelte a kislány halkán.

Staś elhozatta Kalival a takarókat a nyergek alól, aztán az egyikkel letakarta a követ, melyen az imént bóbiskolt, a másikat a földre terítette, és így szólt:

- Ülj ide mellém a tűzhöz... Ugye, milyen hűvös az éjszaka? Ha elfog az álom, fejedet vállamra hajtod, s alszol.

Nel pedig megismételte:

- Valahogy... olyan... rémes...

Staś gondosan betakarta, aztán szóttanul ültek egymáshoz támaszkodva a tűz rózsás fényében, mely végigkúszott a szirteken, s meg-megcsillant a kötőréseket tarkító macskaezüstön.

A kerítés mögül odahallatszott a lovak prüsszkölése. Foguk között ropogott a fű.

- Ide figyelj, Nel - szólalt meg Staś. - Nekem meg kellett tennem azt. Gebhr azzal fenyegetett, hogy minket is leszúr, ha az oroszán nem elégszik meg Kalival. Hallottad?... Gondold el, nemcsak engem fenyegetett, hanem téged is. És meg is tette volna! Igazán mondom, ha nem fenyegetett volna, bár már régen gondolkoztam ezen, nem lőttem volna rájuk. Azt hiszem, nem bírtam volna... De ő túlfeszítette a húrt. Láttad, milyen kegyetlenül kínozza szegény Kalit? Hát Khamisz? Milyen aljas módon elárult minket! S különben is, tudod mi történt volna, ha nem találják meg Smaint? Gebhr éppen úgy kezdett volna kínozni minket is, téged is. Elgondolni is szörnyű volt, hogy korbáccsal ver téged, és miután mindkettőnket agyonkínzott, halálunk után szépen visszatér Fazodába, mondván, hogy váltólázban haltunk meg útközben... Nel, én nem kegyetlenségből tettem ezt, hanem azon kellett gondolkoznom, hogyan mentselek meg... Csak rád gondoltam, Nel...

S hangjából nyíltan kicsengett a szívét eltöltő megindultság. Úgy látszik, Nel megértette, mert közelebb simult hozzá, ő pedig legyőzte pillanatnyi ellágyulását, s így folytatta:

- Én nem változom meg, s tovább is úgy vigyázok rád, mint eddig. Amíg ők éltek, semmi reményünk nem volt a menekülésre. Most átszökhethünk Abesszíniába. Csak egészséges maradj, akkor sikerül is, mert Abesszínia nincs nagyon messze. De ha nem sikerülne is, ha Smain kezébe kerülnénk is, ne gondold, hogy ő bosszút áll rajtunk. Ő soha életében nem látta sem Gebhrt, sem a beduinokat, csak Khamiszt ismerte, de törődik is ő Khamisszal. De hát nem is kell megmondanunk Smainnak, hogy Khamisz is velünk volt. Ha sikerül átszöknünk Abesszíniába, akkor megmenekültünk, ha meg nem sikerül, akkor sem lesz rosszabb dolgod, mint eddig, hanem jobb, mert olyan kegyetlen emberek, mint ezek voltak, talán nincsenek is a világon... Ne félj tőlem, Nel!

Azzal megsimogatta a kislány szőke fejecskéjét, hogy újra felkeltse bizalmát, és reményt öntsön szívébe. Nel csak hallgatta. Bátortalanul emelte rá tekintetét. Látszott, hogy szeretne valamit mondani, de vonakodik, habozik - és fél. Végre lehajtotta fejecskéjét, úgy hogy fürtjei egész arcát eltakarták, aztán még halkabban, kissé remegő hangon kérdezte:

- Staś...

- Tessék, drágám?...

- Nem jönnek ide vissza?...

- Kik? - kérdezte Staś csodálkozva.

- Azok... a... halottak?

- Mit beszélsz, Nel?...

- Félek! Félek!...

S halvány ajka megremegett.

Csend lett. Staś nem hitte ugyan, hogy a halottak feltámadhatnak, de mivel éjszaka volt, s a hullák a közelben heverték, neki is kellemetlen érzése támadt. Megborzongott.

- Mit beszélsz, Nel?... - ismételte. - Talán Dinah tanított meg arra, hogy a szellemektől félj... A halottak nem...

De nem fejezte be, mert e pillanatban valami borzalmas dolog történt. Az éjszaka csendjében, ott, ahol a hullák feküdtek, ijesztő kacagás hangzott fel, valami nem emberi, irtózatosságot, tele kétségbeeséssel, örömmel, borzalommal, fájdalommal, sóhajjal és gúnnnyal, fülhasogató, görcsös nevetés, mint a tébolyultak vagy az elkárhozottak kacagása.

Nel felsikoltott, s teljes erejével átölelte Staśt, kinek minden haja szála az égnek meredt. Sába felugrott, és morogni kezdett.

A kissé távolabb ülő Kali azonban nyugodtan emelte fel fejét, s szinte vidáman jelentette ki:

- Hiénák nevetni Gebhren és oroszlánon...

XXIII.

Az elmúlt nap nagy eseményei és az éjszakai élmények annyira kimerítették Staát és Nelt, hogy amikor végre az álom elnyomta őket, mélyen elaludtak. Nel csak délfelé jött elő a sátorból. Staás valamivel korábban ugrott talpra a tűz mellé terített pokrócra. Miközben kis pajtására várakozott, meghagyta Kalinak, hogy gondoskodjék a reggeliről, mely tekintettel a késői időre, egyszersmind ebéd is legyen. A nappali világosság elriasztotta az éjszaka rémeit, úgyhogy mindketten nemcsak pihenten ébredtek, hanem lelkük is megtelt új erővel. Nel jobb színben volt, jobban is érezte magát, mivel pedig mindketten igyekeztek minél messzebb kerülni a megölt szudániak hulláitól, evés után tüstént lóra ültek, és útnak eredtek.

A napnak ebben a szakában az afrikai utazók rendszerint déli pihenőjüket tartják, sőt a néger karavánok is behúzódnak a nagyobb fák árnyékába a nap dűhe elől, mert ilyenkor oly irgalmatlanul perzsel, mintha csak azt keresné a magasból, hogy hol van valaki, akit megölhetne. A vadállatok bebújnak a legsűrűbb bozótba, a madarak elhallgatnak, elül a rovarok zümmögése, az egész természet megnémul, meglapul, mintha a gonosz istenség szeme elől akarna elbújni. Ők azonban mély szurdékútban jártak, melynek egyik partja sötét árnyékot vetett, s így bátran folytathatták útjukat, a nap perzselő heve nem árthatott nekik.

Staás nem akarta elhagyni a szakadékot, először azért, mert fent a távolból is könnyen észrevehettek volna őket Smain csapatai, másodszor pedig, mert itt könnyebben találhattak vizet a sziklaüregekben, míg fent a sík földön az esőt egykettőre beszívta a homok, vagy elpárolgott a nap hevétől.

Az út, ha nagyon lankásan is, de folyvást felfelé vezetett. A sziklafalakon helyenként sárgás kénerek látszottak. A víz is mindenütt át volt itatva a kén szagával, ami a gyermekekben Omdurman és a mahdisták kellemetlen emlékét elevenítette fel, akik kénporos zsírral kenték fejüket. Másutt a pézsmamacskák szagát érezték, ott pedig, ahol a magas sziklafalak bozótjaiból a szakadék aljáig iszalag gyönyörű zuhatagjai függtek, a vanília bódító illata terjengett. Kis vándoraink szívesen tartottak pihenőt az ilyen illatos függönyök árnyékában, melyeknek bíborszínű és lila virágokkal dúsan hímzett lombja pompás táplálékul szolgált a lovaknak.

Állatokat nem lehetett látni, csak itt-ott a magasabb sziklapárkányokon guggoltak majmok, s az égbolt alkotta háttér előtt az indiai szentélyek párkányát díszítő furcsa bálványok szobrocskáira emlékeztettek. A nagy, sörényes hímek fogukat csikorgatták Sábára, szájukat csodálkozásuk és haragjuk jeléül összecsücsörítették, sűrűn pislogtak, s oldalukat vakarták. De Sába megszokta már őket, és nem sokat törődött fenyegetéseikkel.

Gyorsan haladtak előre. A visszanyert szabadság öröme elűzte Staás szívéből a lidércnyomást, mely az éjjel annyira gyötörte. Most csak azt forgatta fejében, mit csináljanak tovább, hogyan vezesse ki Nelt és önmagát ebből az országból, ahol a dervisek újabb fogsága fenyegeti őket, hogyan segítsenek magukon, hogy az őserdőn át vezető hosszú úton éhen, szomjan ne vesszenek, végül pedig merre menjenek? Még Hatimtól hallotta, hogy Fazodától az abesszin határ légvonalban alig ötnapi járóföldnyire lehet, s kiszámította, hogy ez mintegy száz angol mérföldnek felel meg. Fazodából való elindulásuk óta már két hét telt el, világos tehát, hogy nem a legrövidebb úton haladtak, hanem Smain keresése közben nyilván alaposan elkanyarodtak dél felé. Visszaemlékezett, hogy utazásuk hatodik napján egy folyón keltek át, amely azonban nem a Nílus volt. Mielőtt útjuk emelkedni kezdett, terjedelmes mocsarak mellett haladtak el. A Port Said-i iskolában nagyon részletesen tanították Afrika földrajzát. Staásnak

tehát emlékezetében maradt a Ballor név, mellyel a Nílusba torkolló, kevésbé ismert Sobot folyó mocsaras árterületét jelölték. Nem volt egész bizonyos benne, de valószínűnek tartotta, hogy éppen ezt az árterületet hagyták maguk mögött. Arra is rájött, hogy Smain, ha rabszolgákat akart fogni, nem mehetett Fazodából egyenesen keletre, ahol a lakosságot teljesen kipusztították a dervisek meg a himlő, hanem útját dél felé kellett vennie, olyan országrészekbe, melyeket még nem érintettek a hadjáratok. Ebből arra a következtetésre jutott, hogy éppen Smain nyomában járnak, s e gondolat az első pillanatban megrémítette.

Azon tépelődött tehát, nem lenne-e jobb elhagyni az egyre világosabban dél felé kanyarodó szurdékutat és kelet felé fordulni. De rövid gondolkodás után elvetette ezt az ötletet. Hiszen két-három napi járóföldnyi távolságban Smain bandája nyomában kell maradniuk, mert majdnem lehetetlen, hogy Smain az összefogdosott rabszolgákkal ugyanezen a kanyargós úton térjen vissza, ahelyett hogy egyenesen a Nílus felé igyekeznék. Staś úgy gondolkozott, hogy Abesszíniába csak a déli oldalról lehet átjutniuk, ahol ezt az országot vad őserdő határolja, de semmi esetre sem a keleti határ felől, amelyet a dervisek éberen őriznek.

Ilyen megfontolás után elhatározta, hogy amennyire csak lehet, déli irányba hatolnak. Igaz, hogy ott könnyen összeakadhatnak akár az ott lakó néger törzsekkel, akár olyanokkal, akik a rabszolgavadászok elől menekültek el, de Staś a két rossz közül inkább a négereket választotta. Emellett arra is számított, hogy ha őslakó vagy szökevény négerekkel találkoznak, Kali és Mea segítségére lehet. A fiatal szerecsen lánykáról az első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy a Dinka vagy a Siluk nemzetséghez tartozik, mert hosszú vékony lába volt, ami jellegzetes ismertetője e két nemzetségnek. Ellenben Kalinak, noha Gebhr keze alatt valóságos csontvázra soványodott, egészen más volt a testalkata. Zömök és erős csontozatú volt. A válla széles és izmos, lába pedig a Mea lábához viszonyítva nagyon is kicsiny.

Mivel jóformán egy szót sem tudott arabul, a szuahéli nyelvet is, melyet jóformán egész Afrika területén megértenek, csak törte, nyilvánvaló volt, hogy valamely távolabbi nemzetségből származott.

Staś elhatározta, hogy kifürkészi, melyikből.

- Kali, hogy hívják a te népedet? - kérdezte.
- Vahima - felelte a fiú.
- Nagy nép az?
- Nagy, és harcban áll a gonosz szamburukkal. Elhajtja azok marháit.
- Hol a szülőfalud?
- Messze... messze!... Kali nem tudni hol.
- Olyan országban, mint ez?
- Nem. Ott nagy víz van és hegyek.
- Hogy hívjátok azt a vizet?
- Sötét víz.

Staś gyanította, hogy a fiú talán az Albert-Nyanza tájékára való, mely eddig Emin pasa fennhatósága alatt volt, s hogy megbizonyosodjék, nem téved-e, tovább faggatta:

- Nem lakik ott egy fehér főnök, akinek fekete, füstölő hajói és katonái vannak?

- Nem. Öreg emberek mesélni nálunk, hogy látni fehér embereket (itt szétterjesztette ujjait), egy... kettő... három... igen, három embereket... hosszú fehér ruhában járni és agyarakat keresni... Kali nem látni őket, mert Kali még nem is él, de Kali apja fogadni fehér embereket, és adni nekik sok-sok agyarat.

- Mi az apád?

- Vahima királya.

Staśnak kissé hízelgett, hogy egy királyfi a szolgája.

- Szeretnéd meglátni apádat?

- Kali szeretné meglátni az anyját.

- S mit tennél, ha a vahimákkal találkoznanánk, s mit csinálnának ők?

- A vahimák arcra borulni Kali előtt.

- Hát vezess oda, te majd ott maradsz, apád után király leszel, mi pedig továbbmegyünk a tengerhez.

- Kali nem találni oda és nem maradni ott, mert Kali szeretni nagy urat és Hold leányát.

Staś vidáman fordult kis pajtásához.

- Nel, a Hold leánya lettél!

Ám amint ránézett, nyomban el is szomorodott. Maga is látta, hogy a kislány áttetsző, halvány arcával inkább beillenék holdbéli, mint földi lénynek.

A szerencsén fiú egy pillanatra elhallgatott, majd ismét megszólalt:

- Kali szeretni bvana kubavát, mert bvana kubava nem megölni Kalit, csak Gebhret és Kalinak adni sokat enni.

Azzal gyomrát simogatva kéjjel ismételte:

- Sok, sok húst, sok, sok húst!

Staś szerette volna még megtudni, milyen úton-módon került a fiú a dervisek fogságába, de kiderült, hogy amióta egy zebracsapda mellett elfogták, annyi kézen ment keresztül, hogy feleleteiből nem lehetett megállapítani, mely országokon át hajtották Fazodába. Staśt csak az ejtette gondolkozóba, amit Kali a „Sötét víz”-ről mondott. Ha az Albert-Nyanza, az Albert Edward-Nyanza vagy a Viktória-Nyanza vidékéről származott volna, melyek szomszédságában volt Uioro és Uganda állama, bizonyosan hallott volna Emin pasáról, kinek füstölgő hajói és katonái nagy csodálkozást és rettegést keltettek a négerek között. A Tanganyika nagyon távol esett, így hát csak az a feltevés állhatott meg, hogy Kali nemzetsége valahol közelebb tanyázik. Ezek szerint tehát nem volt lehetetlen, hogy találkoznak a vahimákkal.

Néhány óra múlva a nap hanyatlani kezdett. Enyhült a hőség. Tágas völgybe értek, melyben vizet meg néhány vad fügefát találtak, megállapodtak hát, hogy a lovak kifújhassák magukat, s ők is falatozhassanak. Mivel itt a sziklafalak alacsonyabbak voltak, Staś szólt Kalinak, hogy másszon fel, s nézzen széjjel, nem lát-e füstöt a környéken.

Kali egy szempillantás alatt fenn volt a szakadék sziklapartján. Miután mindenfelé tüzetesen széjjelnézett, lecsúszott egy vastag liánon, s jelentette, hogy füst nincs, de ahelyett van „nyama”. Könnyű volt kitalálni, hogy nem gyöngytyúkokra gondol, hanem valami nagyobb vadat láthatott, mert a fegyverre mutatott, aztán ujjait a fejéhez tartva jelezte, hogy annak a „nyamának” szarva van.

Staś szintén felkúszott, s fejét a sziklafal fölött kidugva, óvatosan szétnézett. Semmi sem akadályozta a kilátást, mert a régi fű fel volt perzselve, az új pedig, mely már megeredt a kormos földből, még alig volt néhány hüvelyknyi. Ameddig a szem ellátott, szétszórtan álló magas fák nőttek, melyeknek törzsét megpörkölte a tűzvész. Az egyik ilyen fa árnyékában kis csapat gnuantilop legelészett. Törzsük a lovakéhoz, fejük pedig a bivalyokéhoz hasonlított. A baobab lombján áttörő napsugarak remegő árnyfoltokat vetettek vörösesbarna hátukra. Alig volt százlépésnyire a kilenc antilop, de a szél felőlük fűjt a szakadék felé, tehát nyugodtan legelésztek, nem is sejtve a fenyegető veszedelmet. Staś el akarta látni a karavánt hússal, rálőtt hát a legközelebb álló állatra, mely úgy zuhant a földre, mintha villám sújtotta volna. A nyáj eliramodott, s vele együtt a hatalmas kafferbivaly is, melyet Staś nem vett észre, mivelhogy a nagy szikla mögött hevert. Staś most már nem szükségből, hanem pusztán vadászszenveldélyből kileste a pillanatot, mikor az állat kissé oldalt fordult, és utánaküldött egy golyót. A bivaly a lövés után egy pillanatra megingott, majd farát húzva továbbfutott, és mielőtt Staś a fegyvert megtölthette volna, eltűnt a dombok-buckák között.

Az első lövés füstje még el sem oszlott, Kali már ott ült az elejtett antilopon, és Gebhr késével bontogatta. Staś is odasietett, hogy az állatot közelebről megnézze. Mennyire elámult, amikor a fiú véres kézzel átnyújtotta neki az antilop még gőzölgő máját.

- Mit csináljak vele? - kérdezte Staś.

- Msuri, msuri, bvana kubava, mindjárt megenni.

- Edd meg magad! - felelte Staś értetlenül.

Kali nem mondatta ezt magának kétszer, hanem azonnal nekiesett a májnak, és mohón nyeldekelte a nyers falatokat. Látván azonban, hogy Staś undorodva nézi, minden falat után megismételte: „Msuri, msuri.”

Hamarosan elköltötte a máj felét, aztán hozzáfogott az antilop feldolgozásához. Nagyon ügyesen dolgozott, az állat bőrét egykettőre lenyúzta, a combokat lefejtette. Staś csodálkozott, hogy Sába nem segítkezik e műveletnél, fűttenett hát neki, hogy meghívja áldomásra, megvendégelje az állat belső részeiből.

Sába azonban a fűttenre sem jelentkezett, ellenben Kali, ki az antilop fölé hajolva dolgozott, felemelte fejét, és így szólt:

- A nagy kutya elrohanni bivaly után.

- Láttad? - kérdezte Staś.

- Kali látni.

Azzal az antilop combjait vállára vetve, megindult a szakadék felé. Staś még egyet-kettőt fűttenett, s egy darabig várt, de látván, hogy hiába, ő is elindult Kali után. A szurdékban Mea már azzal foglalatzkodott, hogy tövises gallyakat vagdalt a kerítéshez, Nel pedig ujjacskáival az utolsó gyöngytyúkot kopaszta kérdezte:

- Sábának fűtten? Utánatok szaladt.

- A bivaly után futott, melyet megsebesítettem. Nagyon aggódom miatta - felelte Staś. - Ezek az állatok szörnyen bosszúállóak, és oly erősek, hogy az oroslán sem meri őket megtámadni, Sába pórul járhat, ha ilyen ellenféllel akaszkodik össze.

Nelt e szavak nagyon nyugtalanították, kijelentette, hogy addig le nem fekszik, amíg Sába meg nem kerül. Staś, látva a kislány aggodalmát, haragudott önmagára, amiért nem titkolta el az ebet fenyegető veszedelmet. Vigasztalni próbálta a kislányt.

- Utánuk mennék a puskával, de már nagyon messze lehetnek, meg aztán hamarosan itt az éjszaka, meg sem találnám a nyomokat. A bivaly súlyosan megsebesült, remélem, nem sokáig bírja. A nagy vérveszteség mindenesetre elgyengíti, s ha meg is támadná Sábát, ő könnyen elszökhet előle... Igen! Lehet, hogy csak éjszaka jön meg, de hogy visszatér, az biztos.

De maga sem nagyon hitte, amit mondott, mert sokat olvasott az afrikai bivaly bosszúszomjáról. Mesélték, hogy ez a vad bármily súlyos sebbel is nagy kerülő utat tesz meg, lekuporodik az ösvény mellett, s ha a mit sem sejtő vadász odaér, felugrik, megtámadja, szarvaira kapja, majd összetapossa. Sábát is könnyen utolérhette ez a sors, nem is szólva azokról a veszedelmekről, melyek másfelől érhatték ilyen késői órákban.

Csakhamar, valóban leszállt az éj, Mea és Kali megcsinálták a zeribát, tüzet raktak, és a vacsora elkészítéséhez láttak. Sába azonban csak nem jött vissza.

Nel egyre szomorúbb lett, végül is sírva fakadt.

Staś alig tudta rábírní, hogy feküdjék le, de megígérte, hogy ő megvárja Sábát. Amint megvirrad, maga is utánamegy, hogy visszahozza. Nel bebújt ugyan a sátorba, de minduntalan kikidugta fejecskéjét, hogy Sába nem jött-e még haza. Csak éjfél után nyomta el az álom, akkor Mea jött, hogy a tűznél virrasztó Kalit felváltsa.

- Miért sírni a Hold leánya? - kérdezte a néger fiú Staśtól, miután mindketten lefeküdtek pokrócukra. - Kali azt nem akarni.

- Sajnálja Sábát, mert a bivaly alighanem megölte.

- Hátha nem ölte meg - vélte a fekete.

Aztán elhallgattak. Staś mélyen elaludt. De még sötét volt, mikor felébredt. Felköltötte a hideg. A tűz elhamvadt, mert Mea, akinek vigyáznia kellett volna rá, elszundikált, és egy idő óta nem dobott rá gallyakat.

Kali vacca üres volt.

Staś maga tett a tűzre, aztán felkeltette a leányt, és megkérdezte:

- Kali hol van?

A kislány egy darabig álmosan, lélektelenül bámult rá, aztán megdörzsölve szemét, akkor felelt, amikor teljesen magához tért.

- Kali fogta Gebhr kardját, és kiment a zeribából. Azt hittem, azért megy, hogy gallyat vágjon, de aztán nem jött vissza.

- Régen elment?

- Régen.

Staś egy darabig várt, de hogy a fiú csak nem jött, önkéntelenül is feltette a kérdést:

Elszökött volna?

Szívét fájó érzés szorította össze, amilyent rendszerint az emberi hálátlanság kelt. Hiszen ő pártfogásába vette Kalit akkor is, mikor Gebhr naphosszat oly kegyetlenül kínoztta. Nel is mindig jó szívvel volt hozzá, meg is siratta sanyarú sorsát. Mindketten a lehető legjobban bántak vele. Mégis elszökött! Hiszen maga mondta, nem tudja, merre van a vahimák földje, nem tudna odatalálni. Mégis megszökött!

- Ah, a hálátlan! A bolond!

Staśnak azután eszébe jutott, hogy Kali nélkül az utazás mennyivel kellemetlenebb és nehezebb lesz. A lovakat itatni, éjszakára kipányvázni, sátrat verni, a kerítést megépíteni, útközben vigyázni, hogy a készletekből és a málhákból semmi el ne vesszen, az elejtett vadat megnyúzni és feldarabolni, ez a fiatal néger szökése után mind őreá várt, márpedig be kellett ismernie, hogy némelyik teendőről, főleg a vad megnyúzásáról halvány fogalma sincs.

Hah! Hiába - gondolta -, nincs kibúvó!

Közben a nap kibukkant a láthatár mögül s - mint az Egyenlítő vidékén lenni szokott -, egyszeriben fényes nappal lett. Nemsokára a mosdóvíz, melyet Mea éjszakára odakészített Nelnek, csobogni kezdett a sátorban, ami azt jelentette, hogy a kislány felkelt és öltözködik. Csakhamar meg is jelent a sátor előtt felöltözködve, de még zilált fűtökkel, kezében szorongatva a fésűt.

- Hát Sába? - kérdezte.

- Még nem jött meg.

A kislány ajka megremegett.

- Talán még visszajön - vigasztalta Staś. - Emlékszel, a sivatagban néha két napra is elkóborolt, aztán mégis mindig utolért.

- Azt mondtad, elmégy és megkeresed...

- Nem mehetek.

- Miért, Staś?

- Mert Meával nem hagyhatlak itt a szurdékban.

- Hát Kali?

- Kali nincs itt.

Elhallgatott, mert maga sem tudta, megmondja-e a teljes valóságot, de mivel úgysem lehetett eltitkolni, jobbnak látta, ha mindjárt megmondja úgy, ahogy van.

- Kali elvette Gebhr kardját - szólt -, s éjjel elment, nem tudni, hova. Ki tudja, nem szökött-e meg? A négerek gyakran megteszik ezt, még saját vesztükre is. Sajnálom szegényt... de talán belátja, hogy ostobaságot csinált, és...

A további beszédet Sába vidám csaholása vágta el, mely megtöltötte az egész szurdékot. Nel a földre dobta a fésűt, s a kutya elé akart szaladni, de a töviskerítés megakadályozta. Staś nekiállt, hogy szétdobja a kerítést, de még mielőtt utat nyithatott volna, megjelent előbb Sába, utána pedig Kali, olyan nedvesen a harmattól, mintha zápor áztatta volna.

Kimondhatatlan öröm töltötte el a gyerekeket, mikor Kali a fáradtságtól elfulladva a kerítésen belülrre került. Nel két karját Kali nyaka köré fonta, és megölelte.

Végül a fiú megszólalt:

- Kali nem akarni látni „bibit” sírni, hát Kali megtalálni kutyát.

- Jó fiú vagy, Kali - dicsérte meg Staś. - Nem féltél, hogy oroszlánál vagy párduccal találkozol?

- Kali félni, de mégis elmenni - felelte a fiú.

Ezek a szavak még jobban megnyerték számára a gyermekek szívét. Staś, Nel kérésére, az egyik batyuból előkotort egy sor üveggyöngyöt, melyet még Omdurmanban kaptak a görög Kalliopulitól, és pompásan felékesítette vele Kali nyakát. A fiú pedig örömeiben büszkén Meára nézett.

- Meának nincs gyöngye, de Kalinak van, mert Kali a „nagy világ”.

Így nyerte el jutalmát a fekete legény önfeláldozása. Sábát viszont Nel jól lehordta, Sábának immár másodszor kellett hallania, hogy haszontalan, csúf kutya, s ha még egyszer ilyesmit tesz, pórázra fogják, mint egy kis kölyökkutyát. Sába türelmesen hallgatta a szidást, közben elég kétértelműen csóválta a farkát. Nel azonban állította, hogy a szeméből látszott a szégyenkezés, bizonyosan el is pirult, amit csak azért nem lehetett látni, mert az arca szőrös.

Azután a pompás reggelihez ültek, mely vadfügéből és gnugerincből állt, közben pedig Kali elmesélte éjszakai kalandját, amit Staś angolra fordított Nelnek, mert a kislány nem értette a szuahéli nyelvet. Kiderült, hogy a bivaly csakugyan messzire eljutott. Kali nagyon nehezen találta meg a nyomokat, mert az éjszaka teljesen sötét volt. Szerencsére két nappal előbb esett az eső, feláztatta a talajt, a nehéz állat patái mély nyomokat hagytak benne, melyeket Kali lábujjaival kitapogatott. Sokáig lépegetett így, mígnem eljutott oda, ahol a bivaly össze-rogyott, valószínűleg élettelenül, mert semmi nyoma sem volt annak, hogy Sábával dulakodott volna. Mikor Kali rájuk bukkant, Sába már jócskán befalt az állat egyik első lapockájából. Noha többet nem bírt enni, nem engedte közel az ott ólálkodó két hiénát és tucatnyi sakált, azok hát megvárták, amíg az erősebb ragadozó befejezi lakomáját, s odébbáll.

A fiú panaszkodott, hogy Sába rá is morgott, de ő megfenyegette, hogy megmondja a „nagy úrnak” és a „bibinek”, aztán megragadta az örvét, elhúzta a bivalytól, és csak a szurdékban engedte el.

Ezzel véget ért Kali éjszakai kalandjának elmesélése. Derűs hangulatban lóra ültek, s útnak indultak.

Csak a hosszú lábú Mea nézte irigykedve a fiatal néger nyakékét és Sába örvét. Ámbár csendes és alázatos teremtés volt, szomorú szívvel gondolta magában:

Ők mind a ketten a „nagy világ”, nekem pedig csak a fél lábamon van egy rézkarika.

XXIV.

A következő három napon is a szurdékútban maradtak, de egyre felfelé mentek. A nappalok melegek voltak, az éjjelek azonban már váltakozva hol hűvösek, hol párásak. Közeledett az esős évszak. A láthatáron hófehér, sűrű felhőgomolyagok gyülekeztek. Helyenként már látni lehetett a távoli esőt és a szivárványokat. A harmadik nap reggelén egy ilyen felhő a fejük fölött omlott szét, mint a hordó, ha abroncsa leesik, és bőséges, langyos, de szerencsére rövid ideig tartó esőt zúdított rájuk. Azután megint kiderült az idő, folytathatták útjukat. A gyöngytyúk ismét olyan népes rajokban rebbentek fel előttük, hogy Staś csak lóhátról lőtt közéjük, így is lelőtt ötöt, ennyi - Sábát is beleszámítva - mindnyájuknak bőségesen elég volt egy étkezésre. Az utazás a felfrissült levegőben egyáltalán nem volt fárasztó, a gazdag állatvilág, a vízbőség pedig elűzte az éhség és szomjúság rémét. Általában sokkal könnyebben ment a dolog, mintsem remélték volna, Staś tehát mindig jókedvű volt, Nel mellett lovagolva vidáman csevegett, sőt tréfált is vele:

- Tudod mit, Nel? - szólt, amikor egy nagy kenyérfa árnyékában megpihentek, melyről Kali és Mea szedték a dinnyéhez hasonló, óriási gyümölcsöt. - Néha úgy érzem, én is amolyan lézengő ritter vagyok.

- Mi az a lézengő ritter? - kérdezte Nel, feléje fordítva gyönyörű fejecskejét.

- Réges-régen, még a középkorban éltek lovagok, akik folyton vándorolva, kalandokat kerestek. Óriásokkal meg sárkányokkal keltek harcra, és tudod, mindegyiknek megvolt a maga hölgye, akire gondot viselt, s akit védelmezett.

- Akkor én meg olyan hölgy vagyok?

Staś egy pillanatig gondolkozott, csak aztán felelte:

- Nem. Te ahhoz még kicsi vagy. Azok mind felnőtt hölgyek voltak.

Még csak eszébe sem jutott, hogy ama lézengő lovagok közül talán egy sem tett annyit a maga hölgyéért, mint ő a kis pajtásáért. Egyszerűen úgy érezte, hogy amit ő tett, az mind természetes dolog.

Nel azonban sértette a megjegyzés, duzzogva biggyesztette ajkát.

- Azért a sivatagban mégis azt mondtad, hogy úgy viselkedtem, mint egy tizenhárom éves személy. Nahát!

- Na, akkor egyszer. De mégiscsak nyolcéves vagy!

- De tíz év múlva tizenennyolc leszek!

- Nagy dolog. Én meg huszonnégy! Abban a korban már az ember nem gondol semmiféle hölgyekre, mert egész más dolgokkal van elfoglalva. Ez csak természetes!

- Hát mit fogsz csinálni?

- Mérnök vagy tengerész leszek, vagy ha Lengyelországban háború lesz, harcolni fogok, mint édesapám.

A kislány már nyugtalanul kérdezte:

- De visszajössz Port Saidba?

- Előbb még mindkettőnknek vissza kell oda kerülnünk.

- Apuskához! - tette hozzá Nel. Szemét elfátyolozta a szomorúság és a vágyakozás.

Ekkor szerencsére egy csapat szürke törzsű, rózsaszín fejű gyönyörű papagáj repült el a fejük fölött, még a szárnyuk alja is rózsaszínű volt. A gyerekek nyomban elfelejtették előbbi beszélgetésüket, és a madarak röptét követték. A kis csapat egy euforbiacsoport fölött elkanyarodott, majd lecsapott egy távolabb álló vadfűgefára, melynek ágai között egyszeriben olyan z sivajgás támadt, mintha valami zajos tanácskozás vagy civakodás folyt volna.

- Ez az a papagájfajta, mely a legkönnyebben megtanul beszélni - magyarázta Staś. - Ha majd hosszabb időre megállunk, igyekszem egyet keríteni neked.

- Ó, Staś, köszönöm! - ujjongott Nel. - Daisynek fogom nevezni...

Ezalatt Mea és Kali nagy csomó kenyérgyümölcsöt hordott össze, feltették a lovakra, és a kis karaván útnak indult. Délután azonban újra borúsra fordult az idő, futó záporok törtek rájuk, úgyhogy a sziklahasadékok és a talaj összes gödrei megteltek vízzel. Kali nagy esőt jósolt, Staś úgy vélekedett hát, hogy a szurdékút, mely most egyre szűkült, nem lesz biztos fedezék, hiszen patak medrévé változhatik. Elhatározta hát, hogy kikapaszkodnak belőle, és a parton éjszakáznak. Nel megörült ennek, különösen, mikor a kémszemlére kiküldött Kali jelentette, hogy a közelben van egy erdőcske, ahol a fákon pedig sok apró majom ugrándozik, de nem olyan csúnyák és mérgesek, mint a páviánok, melyekkel útközben találkoztak.

Amikor tehát olyan helyhez értek, ahol a sziklafalak alacsonyabbak és lejtősebbek voltak, kivezették a szurdékból a lovakat, s mielőtt még besötétedett volna, el is helyezkedtek éjszakára. Nel sátrát magasabb, száraz helyen ütötték fel egy természetboly tövében, mely egyik oldalon teljesen elzárta az utat, s ezzel megkönnyítette a zeriba felállítását. A közelben sűrű lombos terebélyes fa állt, mely biztos menedéket nyújthatott az eső ellen. A töviskerítés előtt különböző facsoportok voltak, mögöttük pedig folyondárok indáival összevissza szőtt vad dzsungel következett, melyből magasan kiemelkedtek a furcsa legyezőpálmák.

Staś megtudta Kalitól, hogy a második esős évszakban, tehát ősszel, nem tanácsos az eső elől a pálmák alá menekülni, mert gyümölcsük akkor érik, s ilyenkor olyan erővel hull alá a magasból, hogy az embert vagy akár a lovat is agyonütheti. Most azonban a gyümölcs még csak rügyecske volt, és a gyerekek naplemente előtt messziről is jól látták, hogyan játszadoznak, ugrándoznak és kergetőznek a fán az apró majmocskák.

Staś meg Kali annyi fát készítettek elő, hogy egész éjszakára elég legyen, s mivel időnként erős, forró szélrohamok támadtak, a kerítést megerősítették cövekkel, melyeket Kali hegyezett ki Gebhr kardjával, s úgy vert be a földbe. Ez az elővigyázatosság egyáltalán nem volt céltalan, mert az erős szél szétszórhatta a töviskerítést, megkönnyítve ezzel a vadállatok támadását.

A szél közvetlenül naplemente után elállt, a levegő párás és nehéz volt. A felhők hasadékain eleinte átvilágítottak a csillagok, később elsötétült minden. Olyan sötét volt, hogy egylépésnyire sem lehetett látni. Ifjú vándoraink a tűz köré tömörültek, úgy hallgatták a majmok rikácsolását, melyek mintha valóságos zsidvásárt tartottak volna a közeli erdőben. Sakálok szomorkás siránkozása meg sok másféle ismeretlen hang felelgetett nekik, de mindegyikből kiért a nyugtalanság és félelem attól, ami a sötétség leple alatt minden teremtményt fenyeget a rengetegben.

Hirtelen olyan csend támadt, hogy a légy zümmögését is hallani lehetett volna, mert a dzsungel homályos sűrűjéből felhangzott egy oroszlán szaggatott kurrogása.

A távolabb legelésző lovak megbéklyózott lábukon ugrálva közeledtek a tűz felé, a mindig harcias Sába pedig felborzolta szőrét, és farkát hasa alá húzva simult az emberekhez, mintha náluk keresne védelmet.

A kurrogás újra felhangzott, mintha a föld alól jönne, mélyen, nehezen, erőlködve, mintha az állat nagy erőfeszítéssel sajtolná ki hatalmas tüdejéből. Hol csendesebbé, hol erősebbé vált a hang, olykor pedig tompa, komor nyögésbe fűlt.

- Kali, dobj a tűzre! - szólt Staś.

A fiú oly készséggel teljesítette a parancsot, hogy egész nyaláb gallyat dobott a parázsra. Először csupán szikrakévék lövelltek a magasba, csak aztán csapott fel a hatalmas lángoszlop.

- Staś, ugye nem támad meg az oroszlán... ugye? - suttogta Nel, a fiú kabátja ujját húzogatva.

- Dehogy támad, nézd, milyen magas a kerítés...

Ő maga is hitte, hogy nem fenyegeti őket veszedelem, csak a lovakat féltette, melyek egyre közelebb szorultak a kerítéshez, és már-már kidöntéssel fenyegették azt.

Közben a kurrogás hosszú, mennydörgő ordítássá erősödött, amelytől megdermed minden élőlény, amelytől a legbátrabb, félelmet nem ismerő ember idegei is úgy remegnek, mint az ablaküveg a távoli ágyúlövéstől.

Staś futó pillantást vetett Nel könnyes szemére és remegő állára. Vigasztalni kezdte:

- Ne félj, Nel, ne sírj!

A kislány pedig megint úgy felelt, mint annak idején a sivatagban:

- Én nem akarok sírni... csak... csak... a szemem izzad! Jaj!

Ez utóbbi kiáltás azért hagyta el az ajkát, mert ebben a pillanatban a dzsungel felől újra felharsant egy másik ordítás, az előbbinél sokkal félelmetesebb, mert közelebbi. A lovak szinte rávetették magukat a zeribára, s ha az akácágak acélkemény, hosszú tüskéi vissza nem riasztják őket, biztosan be is törték volna. Sába morgott, de reszketett is, mint a falevél, Kali pedig egyre hajtogatta:

- Uram! kettő! kettő! kettő!...

Az oroszlánok pedig megérezve egymást, nem hagyták abba az ordítást. A rettenetes hangverseny szakadatlanul folyt a sötéttségben, mert mikor az egyik abbahagyta, elkezdte a másik. Staś nem bírta megállapítani, honnan jön a hang, mert a visszhang megtízszerezte azt, szikla sziklának adta, zúgott a szakadék mélyén és tetején, harsogott a dzsungelben, mennydörgéssel és rettegéssel töltve be a sötétiséget.

Csak egyet észlelt biztosan, azt, hogy az ordítás egyre közeledik. Kali is észrevette, hogy a vadállatok a tábor körül egyre kisebb köröket írnak le, és csak a tűz felcsapódó lángja tartja vissza őket a támadástól.

Nyilván ő is úgy számított, hogy csak a lovakat fenyegeti veszedelem, mert szétnyitotta ujjait, s úgy mondogatta:

- Oroszlánok megölni egyet... megölni kettőt... de nem mindet... nem mindet...

- Dobj a tűzre! - mondta Staś.

Felcsapott a láng, az ordítás hirtelen abbamaradt, ám Kali felkapta fejét, s felfelé kémlelve hallgatózott.

- Mi az? - kérdezte Staś.

- Eső! - felelte a fiú.

Staś is fülelt. A fa lombja befedte a sátrat, az egész kerítést, a földre tehát még egy csepp sem esett, de fentről hallani lehetett a levelek zizegését. Mivel pedig a párás levegőt a legkisebb szellő sem mozgatta meg, könnyű volt kitalálni, hogy az eső neszezik a sűrűben.

A zaj percről percre erősödött, kis idő múlva a gyerekek észrevették, hogy a levelekről rózsaszínű, gyöngyszemnyi vízcseppek gördülnek alá. Amint Kali megjósolta, megeredt a zápor. A zizegés zúgássá erősödött. Egyre több csepp hatolt át a levelek között, míg végül egész vízsugarak törtek át a sűrű lombokon.

A tűz lohadt, Kali hiába dobált rá nyalábszámra gallyakat, a felül vizes ágak csak füstölögtek, alul sziszegett a parázs, a láng pedig, ha fel-felcsapott is, csakhamar elaludt.

- Ha a zápor el is mossa a tüzet, még mindig védeni fog bennünket a zeriba - vigasztalta Staś Nelt.

Azután bevezette a kislányt a sátorba, gondosan bebugyolálta a takaróba, ő maga azonban az oroszlánok megújuló ordítására hamarosan ismét kisietett.

A zápor egyre erősödött, a víz sűrűn csapkodta a kemény nabakuleveleket, és csobogva hullott a földre. Ha a tüzet nem a legsűrűbb lombok védik, nyomban kialudt volna, de így is inkább csak füstölgött, ritkán csapott fel belőle egy-egy keskeny, kékes lángnyelv. Kali belátta, hogy minden igyekezete hiábavaló, nem is dobott rá több rőzsét. Ellenben kötelet hurkolt a fa ágára, azon kapaszkodott egyre feljebb és feljebb.

- Mit csinálsz?! - kiáltotta Staś.

- Kali felmászni fára.

- Minek? - kiáltotta a fiú a néger vélt önzésén felháborodva.

Hirtelen cikázó villámlás szaggatta szét a sötétséget, megrázva az eget és az erdőséget, elnyomva Kali válaszát. Ugyanakkor kitört a vihar, tépázni kezdte a fa ágait, egy szempillantás alatt szétseperte a tüzet, felkapta a hamu alatt még izzó parazsat, s a szikrakévékkel együtt szertehordta a dzsungelben.

Egy pillanatra áthatolhatatlan sötétség borította a táborot. A borzalmas, Egyenlítő menti vihar teljes erejével tombolt, égen és földön egyaránt. Mennydörgést mennydörgés, villámot villám követett. Az égiháború véres cikcakkjai szaggatták szét a szurokfelete égboltot. A közeli sziklákon megjelent egy különös, kékes színű golyó, egy darabig a szurdék hosszában gurult, azután vakító fényt lövellt, és olyan borzalmas dördüléssel robbant szét, mintha a sziklákat akarta volna porrá zúzni.

Aztán ismét sötét lett.

Staś Nelt féltette, ezért tapogatózva a sátorba ment. A sátor a természetboly és a hatalmas fatörzs védelme alatt még állt ugyan, de az első szélroham elszaggathatta a köteléket, és elvihette az egész sátrat. Az orkán pedig hol elcsendesült, hol veszett dühvel újra szárnyra kelt, esőzuhatagot hordva magával, szerteszéjjel vagdosva a közeli erdőben letördelt, majd szárnyra kapott falevelek és gallyak tömegét. Staśt elfogta a kétségbeesés. Nem tudta, bent hagyja-e Nelt a sátorban, vagy kivezesse onnan. Ha bent hagyja, könnyen belegabalyodhat a kötelekbe, s akkor a vihar a sátorral együtt őt is elragadhatja, ha pedig kivezeti, teljesen átázik a ruhája, ámbar még így is elkaphatja a vihar, hiszen Staś sokkalta erősebb, mégis csak minden erejét összeszedve képes megállni a lábán.

A kérdést megoldotta az orkán, mely a következő pillanatban letépte a sátor tetejét. A ponyvafalak már nem nyújtottak semmiféle védelmet. Nem maradt más hátra, mint várni az ítéletidő végét a sötétségben, melynek leple alatt két oroszlán kering körülöttük.

Staś azt hitte, hogy az oroszlánok is elrejtőztek az elemek harca elől a közeli erdő sűrűjébe, de meg volt győződve róla, hogy mihelyt a szél eláll, újra visszatérnek. Helyzetüket súlyosbította az is, hogy a vihar elsöpörte a töviskerítést.

Minden pusztulással fenyegetett. Staś fegyverének semmi hasznát sem vehették. A zivatarral, villámokkal, az esővel, az orkánnal, a sötétséggel és a két oroszlánal szemben, melyek talán néhány lépésnyire lapulnak tőlük, teljesen védtelennek és tanácstalannak érezte magát. A vihar rángatta sátorfalak minden oldalról vizet zúdítottak rájuk. Staś átölelte Nelt, és kivonszolta a sátorból, azután mindketten a nabakufa hatalmas törzséhez simulva várták a halált vagy az Úr szabadítását.

Ekkor a vihar rövid szünetében a víz zuhogásától alig hallhatóan jutott a fülükbe Kali hangja:

- Nagy uram, a fára! a fára!

Ugyanakkor a leeresztett kötél vizes vége a fiú vállát érintette.

- Hozzákötni a „bibit”, és Kali felhúzni! - hangzott ismét a néger hangja.

Staś nem habozott. Beburkolta Nelt a pokrócba, hogy testébe ne vágódjék a kötél, melyet derekára kötött, majd felemelte vállmagasságig, aztán felkiáltott Kalinak:

- Húzzad!

A fa legalsó ágai elég alacsonyan nőttek, így hát Nel légi útja nem tartott sokáig. Kali csakhamar megragadta izmos kezével, és elhelyezte a fatörzs meg egy hatalmas ág között, ahol legalább tucatnyi ilyen apró teremtes bőséges helyet találhatott volna. Semmiféle vihar le nem sodorhatta onnan, és noha a falevelekről sűrűn csurgott a víz, a hatalmas fatörzs megóvta legalább azoktól a zuhatagoktól, amelyeket a szél rézsút csapkodott feléjük.

A néger, miután a „bibit” biztonságba helyezte, ismét leeresztette a kötelet, Staś azonban, mint a süllyedő hajó kapitánya, utolsónak akarta elhagyni a fedélzetet, és intett Meának, hogy kapaszkodjon a kötéltre.

Kalinak húznia sem kellett, mert a kislány olyan ügyesen kapaszkodott a kötélen a fa derekára, mintha édestestvére volna a csimpánznak. Staśnak már sokkal nehezebben ment a dolog, de azért ő is elég jó tornász volt ahhoz, hogy legyőzze testének, a fegyvernek s a zsebébe süllyesztett tíz-húsz tölténynek a súlyát.

Végül is mind a négyen fent voltak a fán. Staś annyira megszokta már, hogy minden helyzetben mindenekelőtt Nelről gondoskodjék, hogy most is első dolga volt meggyőződni arról, vajon Nel nem eshetik-e le, van-e elég helye ahhoz, hogy kényelmesen lefeküdjék, csak ezután kezdte törni a fejét, hogyan védhetné meg kis barátnőjét az esőtől. De erre már csakugyan nem volt mód. Levelekből valami kis tetőfélét összeróni a feje fölé nappal nem lett volna nehéz, de most olyan sötét volt, hogy egymást sem látták. Ha a zápor elállna, és tüzet lehetne rakni, legalább megszáráthatnák Nel ruháit. Staś kétségbeesve gondolt rá, hogy a bőrig ázott kislányt holnapra biztosan eléri a váltóláz első rohama.

Attól is félt, hogy reggelre a vihar után nagyon hűvös lesz, hiszen így volt az előző éjszakákon is. Eddig azonban a szélrohamok inkább forróak voltak, mint hidegek, az eső is egészen langyosnak bizonyult. Staś csak azon csodálkozott, hogy ilyen sokáig tart a vihar, mert úgy tudta, hogy az Egyenlítő mentén a zápor minél hevesebb, annál rövidebb.

Csak hosszú idő múlva csendesült el a mennydörgés, lanyhultak a szél csapásai, az eső azonban tovább esett, igaz, hogy nem szakadt úgy, mint azelőtt, de oly sűrű és nehéz cseppek hullottak alá, hogy a nabakulevelek semmiféle védelmet nem nyújtottak ellenük. Odalent úgy zúgott a víz, mintha az egész dzsungel egyetlen tóvá változott volna. Staś elgondolta, hogy a szurdékban a biztos halál várt volna rájuk. Nagy fájdalommal töltötte el az a gondolat is, hogy mi történik Sábával... Nelnek nem is mert szólni róla! Némi reménye volt azonban, hogy az okos kutya bizonyosan talált menedéket a szakadék partjának magas sziklái között. Arra már semmiféle mód nem volt, hogy segítségére siessen.

Így ültek tehát egymás mellett a terebélyes ágakon, és várták a virradatot. Néhány óra múlva a levegő lehűlt, s az eső végre elállt. Nyilván a víz is lefolyt már a mélyebben fekvő helyekre, mert nem hallottak sem csobogást, sem zúgást. Staś megfigyelte az elmúlt napokban, hogy Kali nedves gallyakból is képes tüzet csiholni, arra gondolt hát, hogy megmondja neki, próbálja meg most is. De abban a pillanatban, amikor éppen feléje fordult, olyasmi történt, ami mind a négyüknek megfagyasztotta a vért ereikben.

Íme, az éjszaka mély csendjét egyszerre megtörte egy ló irtózatossá, vérfagyasztó, fájdalomteljes nyihogása, mely tele volt rémülettel és halálfélelemmel. Valami kavargott a sötétségben, rövid hörgés hallatszott, azután tompa nyögések, kurrogás, ismét nyihogás, még kétségbeesettebb, mint az előbbi, mígnem minden elcsendesült.

- Oroszlánok, nagy uram! Oroszlánok széttépni lovakat! - suttogta Kali.

Volt ebben az éjszakai támadásban, a vadállatok túlerejében, a szerencsétlen, védtelen lovak váratlan, hirtelen legyilkolásában valami olyan borzalmas, hogy Staś egy pillanatra egészen megdermedt, és végképp elfeledkezett a fegyveréről. De mit is használt volna a lövés ilyen sötétségben? Legfeljebb azt, hogy a dörrenéstől és villanástól megrettent éjszakai gyilkosok otthagyják a már lerántott lovakat, és eliramodnak azok után, melyek el tudtak szökni a tábortól olyan messzire, amilyen messzire megbéklyózott lábaik csak engedték.

Staśon a hideg futott végig a gondolatra, mi történt volna, ha ők is lent maradnak. Nel hozzásimult, úgy remegett, mintha máris megkapta volna a váltóláz első rohamát, de a fa legalább a támadástól megvédte őket. Kali valósággal életüket mentette meg.

Mégis borzalmas éjszaka volt ez, talán a legborzalmasabb egész vándorlásuk során.

Mint az ázott madarak ültek az ágon, és hallgatóztak, hogy mi történik odalenn. Ott pedig egy ideig mély csend honolt, de hamarosan felhangzott a morgás, aztán a nyeldekülés, a csámcsogás, a csontokról leszaggatott húsdarabok marcangolása és a szörnyetegek horkoló nyögése.

A nyers hús és a vér szaga elhatolt a fáig. A vadállatok mintegy húslépcsényire lakmároztak.

Olyan sokáig lakmároztak, hogy Staśt végül is elfutotta a méreg, kapta a fegyvert, s elsütötte a hangok irányába.

A dőreire csak szaggatott, dühös ordítás felelt, azután megint felhangzott a hatalmas agyarak között morzsolt csontok ropogása. A háttérben kékesvörösen csillogott a hiénák és sakálok szeme, amint tiszteletteljes távolban vártak sorukra.

Így teltek az éjszaka hosszú órái.

XXV.

Végre felkelt a nap, sugaraival megvilágította a dzsungelt. Az oroszánok eltűntek, még mielőtt az első napsugár felcsillant volna a láthatáron. Staś Kalival tüzet rakatott, Meának pedig meghagyta, hogy vegye elő Nel ruháit a bőrzsákból, szárítsa ki, s minél hamarabb öltöztesse át a kislányt, ő maga pedig fogta fegyverét, és elment megtekinteni a tábor, vajon micsoda pusztítást vitt véghez a vihar meg a két éjszakai rabló.

A kerítésből csak a cövekek maradtak meg, közvetlen mellettük feküdt az első ló. Majd a felét felfalták. Száz lépéssel tovább hevert a másik, ebből alig hiányzott valami, de mindjárt mögötte volt a harmadik, feltépett hassal, kilógó belekkel, összezúzott koponyával. Mind a három borzalmas látványt nyújtott: fogaik kivicsorítva, kimeredt, nyitott szemükbe belefagyott a halálos rémület. A földet körös-körül legázolták, a gödrökben és a mélyedésekben vértócsák piroslottak. Staśt e látványra úgy elfogta a düh, hogy szinte kívánta, bárcsak előbukkanna valamelyik bokor mögött az éjjeli lakoma után ellustult rabló bozontos feje, s ő golyót röpíthetne bele. Ám a bosszút el kellett halasztani jobb időkre, mert most ennél sürgősebb dolga akadt. Meg kellett keresni a megmaradt lovakat. Staś úgy vélte, hogy nyilván az erdőben rejtőztek el Sábával együtt, melynek tetemét sehol sem találták. A remény, hogy hűséges pajtásukat újra fellelik, megörvendeztette Staśt, s örömét még növelte az is, hogy nemsokára megtalálták a szamarat. Kiderült, hogy az okos füles nem is fárasztotta magát a szökéssel. Behúzódott a kerítés külső oldalán a természetboly és a fa alkotta szegletbe, s miután fejét és oldalait biztonságba helyezte, várta, mi lesz tovább. Nyilván elkészült arra, hogy az esetleges támadást hősies rúgkapálással veri vissza. Az oroszánok valószínűleg meg sem látták, most tehát, hogy a nap felkelt, és a veszély elmúlt, jónak látta lefeküdni és kipihenni az éjszaka drámai élményeit.

Staś a tábor körül keringve végül rábukkant a felázott földben a lópaták nyomaira. A nyomok az erdő felé vezettek, majd visszakanyarodtak a szakadék irányába. Ez jó jel volt, mert a szakadéokban könnyű megfogni a lovakat. Néhány lépéssel távolabb hevert a kötél, melyet az egyik ló szökés közben letépett lábáról. Ez valószínűleg olyan messzire elbarangolt, hogy egyelőre elveszettnek kellett tekinteni. Ellenben a másik kettőt Staś megpillantotta egy alacsony szikla mögött, de nem a szurdék belsejében, hanem a parton. Az egyik a földön hempergett, a másik a zsenge füvet tépkedte. Mind a kettő rendkívül fáradtnak látszott, mintha hosszú utat tettek volna meg. A nappali világosság azonban nyilván elűzte rettegésüket, mert Staśt rövid, barátságos nyerítéssel fogadták. A földön hempergő paripa hirtelen talpra ugrott, ekkor látta Staś, hogy ez is kiszabadította lábát a kötélből, de szívesebben ott maradt pajtása mellett, hogysem eliramodott volna, ahová a lába viszi.

Staś mind a kettőt a szikla tövében hagyta, s továbbment, hogy meggyőződjék róla, vajon folytathatják-e útjukat a szurdékban. Csakhamar megállapította, hogy a meredek úton a víz már teljesen lefolyt, s a szurdék alja csaknem egészen száraz. Figyelmét most egy fehér tárgy vonta magára, mely a szomszédos sziklafalról lelógó indákba volt gabalyodva. Kiderült, hogy a sátor teteje az, melyet a vihar egész eddig elhozott, de itt annyira beleverte a bozótba, hogy a víz árja nem bírta tovább sodorni. A sátor mégiscsak jobb védelmet nyújtott Nelnek, mint a gallyakból hevenyészett kalyiba. A fiú tehát nagyon megörült az elveszett kincsnek.

Öröme még nagyobb lett, mikor egy elrejtett sziklamélyedésből hirtelen Sába ugrott elő, szájában valami állattal, melynek feje és farka kétoldalt kilógott fogai közül. A hatalmas szelindek egy pillantás alatt fent termett a parton, és ura lába elé helyezett egy csikos hiénát, melynek gerince össze volt roncsolva, lába pedig leharapva. Azután farkcsóválva vidám

csaholásba fogott, mintha csak azt akarta volna mondani: „Elismerem, hogy inamba szállt a bátorságom az oroszánok előtt, de hát ti is a fán ültetek, akár a gyöngytyúk. Nézz csak ide, én azért az éjjel sem loptam az időt!”

Olyan büszke volt önmagára, hogy Staś alig tudta rábeszélni, hagyja ott a bűzös állatot, ne vigye Nelnek ajándékba.

Mikor kettesben visszatértek, a táborban már hatalmas tűz lobogott, az edényekben fortyogott a víz, benne durramag, két gyöngytyúk és a gnu füstölt vesepecsenyéből néhány szelet. Nel már száraz ruhát öltött, de oly halvány és sovány volt, hogy Staś ijedten fogta kézen, hogy meggyőződjk róla, vajon nincs-e láza.

- Nel, mi bajod? - kérdezte.

- Semmi, Staś, csak nagyon álmos vagyok.

- Meghiszem azt! Ilyen éjszaka után! A kezed, hál' Istennek, hideg. Ó, micsoda éjszaka volt! Természetes, hogy álmos vagy, magam is alhatnék. Nem érzed magad rosszul?

- Egy kicsit fáj a fejem.

Staś tenyerét a kislány homlokára tette, de az is hideg volt, akár a keze, ami pedig a rendkívüli kimerültség jele. A fiú tehát megnyugodva így szólt:

- Eszel valami meleget, aztán azonnal lefekszel, s estig alszol. Ma legalább szép idő van, nem járunk úgy, mint tegnap.

Nel azonban ijedten nézett rá.

- De ugye éjszakázni nem maradunk itt?

- Nem, mert itt hevernek a széttépett lovak. Keresünk valami más fát, vagy bemegyünk a szurdékba, s ott olyan kerítést építünk, amilyent még nem látott a világ. Olyan nyugodtan fogsz aludni, akárcsak Port Saidban.

De a kislány összetett kézzel és könnyes szemmel kérlelte, hogy menjenek tovább, mert ezen a rettenetes helyen nem bírja lehunyni a szemét, biztosan megbetegszik. Úgy könyörgött, egyre azt hajtogatva: „No, Staś, jó? Jó? Staś...”, hogy a fiú végül is mindenbe beleegyezett.

- A szurdékban megyünk tovább, mert ott árnyék van - jelentette ki. - Csak azt ígérd meg, hogy ha az erőd elfogy, vagy rosszul leszel, azonnal megmondod.

- Nem fogy el, nem! Odakötözöl a nyereghez, és pompásan alszom útközben.

- Nem. Majd egy lóra ülünk, s tartani foglak. Kali meg Mea a másikon mennek, a számár pedig a sátrat viszi.

- Jó, jó!

- Most, reggeli után azonban aludnod kell egy kicsit, délelőtt úgysem indulhatunk, mert még sok dolgunk van. Meg kell fogni a lovakat, összerakni a sátrat és másképp elrendezni a poggyászt. A holmi egy részét itt kell hagynunk, csupán két lóra nem fér. Ez beletelik egypár órába, addig egy kicsit kialszod magad. Ma nagy hőség lesz, de azért találunk árnyékot a fa alatt.

- Hát te meg Mea meg Kali? Úgy szégyellem, hogy csak én fogok aludni, ti meg annyit fáradtok.

- Majd jut még nekünk is idő az alvásra. Velem ne törődj. Én Port Saidban a vizsgák előtt néha egész éjjel nem aludtam, de azt még apám sem tudta... Az iskolatársaim sem aludtak. Más egy férfi, és más egy olyan kis bogárka, mint te. Nem is hiszed, milyen betegnek látszol... mintha üvegből volnál! Csak a szemed meg a hajad maradt meg, arcod sehol sincsen.

Tréfásan mondta ezt, de lelke mélyén maga is megijedt, mert a kislány csakugyan betegesen sápadt volt. Staś most először érezte át világosan, hogy ha ez tovább így megy, a szegény gyermek útközben biztosan meghal. Erre a gondolatra lába megroggyant, mert hirtelen megérezte, hogy ha Nel meghal, akkor neki nincs miért élnie, s még kevésbé volna miért visszatérnie Port Saidban.

Mi dolgom is volna azután? - gondolta magában.

Egy pillanatra elfordult, hogy Nel észre ne vegye szemében a szánalmat és a félelmet, aztán odalépett a fa alatt felhalmozott csomagokhoz, félrehúzott egy takarót, elővette alóla a tölténytartót, kinyitotta fedelét, s valamit nagy buzgalommal kutatott benne.

Oda rejtette egy kis üvegben az utolsó kininport. Úgy vigyázott rá, mint a szeme világára, hogy kéznél legyen, ha Nel megkapná a váltólázatot. Most majdnem bizonyos volt, hogy egy ilyen éjszaka után az első rohamnak meg kell jönnie. Elhatározta hát, hogy megelőzi. Nehéz szívvel tette, mert el sem tudta gondolni, mi lesz később. Ha nem nézte volna, hogy férfi, aki méghozzá a karaván parancsnoka is, tehát semmi körülmények között sem sírhat, bizonyosan sírva fakadt volna az utolsó kininpor felett.

Hogy megindultságát leplezze, szigorú képet vágott, és így szólt a kislányhoz fordulva:

- Nel, itt van az utolsó kinin, evés előtt vedd be.

- Hátha te kapod meg a váltólázatot? - kérdezte Nel.

- Akkor majd vacogok! Vedd be, ha mondom.

Nel minden további ellenállás nélkül elvette a port, mert mióta Staś a szudániakat megölte, egy kicsit félt is tőle, hiába gondoskodott róla a fiú figyelmesen és jóságosan. Azután reggelihez ültek. Az éjszakai fáradalmak után igen jólesett nekik a forró gyöngytyúkleves. Nel mindjárt reggeli után lefeküdt, s jó néhány órát aludt. Ezalatt Staś, Kali és Mea elrendezték a karavánt, felmálházták a szamarat is - a holmikat pedig, melyeket nem bírtak magukkal vinni, elásták a nabakufa gyökere alá. Munka közben gyötörte őket az álmoság, de Staś félt, hogy el találják aludni az időt, ezért csak felváltva engedett meg maguknak egy-egy rövid szunditást.

Két óra lehetett, mikor útnak indultak. Staś maga előtt tartotta Nelt, Kali és Mea a másik lovon ültek. Nem mentek le mindjárt a szurdékútba, hanem a part és az erdő között haladtak. A fiatal fű az egyetlen esős éjszaka alatt is szemlátomást megnőtt, de a föld fekete volt, s a tűz nyomait viselte magán. Könnyű volt kitalálni, hogy vagy Smain járt erre csapatával, vagy pedig a szél hozta ide a tüzet, mely itt nedves erdőre bukkanva, keskeny nyomon áthaladt a szakadék és az erdő között, s továbbharapózott. Staś meg akart győződni róla, vajon nem látszanak-e erre Smain táborozásának nyomai, esetleg patanyomok, de örömmel állapította meg, hogy ilyesmiről szó sincs. Kali jártas volt e tudományban, határozottan állította, hogy a tüzet szél hozta erre, de annak is van már tizenöt vagy húsz napja.

- Ez azt bizonyítja - állapította meg Staś -, hogy Smain és mahdistái már Isten tudja, merre járnak, így mi sem kerülünk a kezükbe.

Azután Nellel együtt megcsodálták a növényzetet, mert ilyen közről még sohasem láttak Egyenlítő menti erdőt. Közvetlenül az erdő szélén haladtak, hogy árnyékban legyenek. A föld itt nedves és puha volt. Sötétzöld fű, moha és páfrány borította. Itt-ott egy-egy korhadt fatörzs

hevert, melyeket gyönyörű szőnyeg módjára borított be a kosbor, lepke alakú, sárga bibéjű virágaival. Ahova a nap sugarai elértek, ott a földet sűrűn benőtte másféle apró, sárga kosbor, melynek virágain két kis szírom nyúlt felfelé egy harmadikat közrefogva. Olyan volt e virág, mint valami kis állatka feje, nagy hegyes fülekkel. Másutt a fák alját vadjázminkrok borították füzér módjára át- meg átszőve a rózsaszín virágú folyondár indáival. A sekély gödröket sűrűn benőtte a páfrány, amely néhol olyan magas, áthatolhatatlan bozóttá sűrűsödött, hogy felért a fák legalsó ágáig. A fák törzsét mint guzsalyt benőtte a folyondár, s felül finom csipke módjára terültek szét halványzöld levélkéi. Az erdő belsejében a datolyapálmák, rafiák, legyezőpálmák, szikomoruszok, kenyérfák, euforbiák, óriási senesionok, akácfák, zöld, fényes és vérvörös levelű fák nőttek szorosan egymás mellett, összevissza fonódott ágaik közül sárga és bíborszínű virágok nyúltak felfelé, mint megannyi gyertyatartó. Helyenként egyáltalán nem látszottak a fák, mert a földtől csúcsukig sűrűn benőtte őket a lián, mely egyik fáról a másikra kapaszkodott át, s füzér, függöny, sőt szőnyeg módjára lelógva, hatalmas W és M betűket alkotott. A kaucsukiszalag ezernyi indájával szinte fojtogatta a fákat, valóságos piramisokká változtatta őket, melyeket, mint a hó, belepert gyönyörű, fehér virága. A nagyobb liánok köré apróbbak csavarodtak, s olyan sűrűn szőtték át azokat indáikkal, hogy mintegy szilárd falat alkottak, melyen sem ember, sem állat át nem hatolhatott. Az elefántok azonban itt-ott mégis áttörtek a sűrűsége, mert erejüknek semmi sem állhatott ellen. Az ilyen helyeken e lombfalakban kanyargó, folyosószerű járatok voltak.

Madárdal, amely az európai erdőt oly kellemessé teszi, egyáltalán nem volt hallható, ehelyett azonban a fák lombjai közül a legkülönbözőbb rikácsoló kiáltás hallatszott, hol fűrészeléshez, hol az üstdob pufogásához, gólyakelepeléshez, ócska ajtók csikorgásához, tapshoz vagy macskanyávogáshoz, sőt néha valósággal hangos emberi civakodáshoz hasonlóan. Olykor a fák koronái fölött megjelent egy-egy szürke, zöld vagy fehér tollazatú hangos papagájraj vagy néhány tarka köntösű, halk, hullámos röptű tukán. Olykor a kaucsukiszalag alkotta hófehér háttér előtt erdei kísértetek módjára villantak ide-oda a koromfekete, apró gyásmajmocsák, melyeknek fekete köntösét csak fehér farkuk, az oldalaikon végighúzódnó fehér sávok s a szénfekete arcukat övező fehér pofaszakáll élénkítette.

A gyerekek ámulva gyönyörködtek a mesebeli erdőben, hiszen ilyent európai szem talán még sohasem látott. Sába minduntalan a sűrű bozóthoz vetette magát, csak vidám csaholása árulta el hollétét. A kinin, a pihenés és a reggeli felüdítette a kis Nelt. Arcocskája megélénkült, eleven színű lett, s szeme is vidámabban tekingetett szét. Minduntalan arról faggatta Staát, hogy nevezik a különböző fákat, virágokat és madarakat. A fiú pedig felelgetett, ahogyan tudott. Végül Nel kijelentette, le akar szállni a lóról, hogy virágokat szedjen.

Staás azonban nevetve felelte:

- Mindjárt megenne a sziafu.

- Mi az a sziafu? Még az oroszlánál is rosszabb?

- Rosszabb is meg nem is. Hangyák a sziafuk, de rémesen csípnek. Tele vannak velük az ágak, s onnan hullanak le az ember hátára, mint a tüzes eső. De a földön is megtalálod. Próbálnál csak leszállni a lóról s bemenni az erdőbe, mindjárt úgy ugrálnál és visítoznál, akár egy kis majom. Még az oroszlán ellen is könnyebb védekezni. Néha óriási csapatokban vándorolnak, s ilyenkor minden kitér az útjukból.

- De te elbánnál velük?

- Én? Természetesen!

- Hogyan?

- Tűzzel vagy forró vízzel.

- Te mindig tudsz magadon segíteni - állapította meg Nel, mély meggyőződéssel.

Staśnak hízelgett ez az elismerés, tehát elbizakodottan, de egyszersmind jókedvűen felelt:

- Csak egészséges légy, a többit bátran rám bízhatod.

- Már nem is fáj a fejem!

- Hála Istennek!

Beszélgetve hagyták el az erdőt, mely csak egyik sarkával érintette a szurdékot. A nap még magasan járt, s alaposan perzselt, mert gyönyörű idő volt, az égen egyetlen felhőcske sem úszott. A lovakat előtötte a verejték, Nel is panaszkodott a nagy meleg miatt. Staś tehát kiválasztott egy alkalmas helyet, ott bekanyarodtak a szurdékútba, mert annak nyugati partja mély árnyékot vetett. Ez hűvössé tette a levegőt, s a tegnapi esőből a gödrökben megrekedt víz szintén elég friss volt. A fiatal utasok feje fölött egyre repkedtek a szakadék egyik partjáról a másikra a bíborfejú, kék mellű, sárga szárnyú tukánok, Staś tehát mesélni kezdte Nelnek, amit ezekről a madarokról tanult és olvasott.

- Tudod, vannak olyan tukánok, melyek kotlás idején kikeresnek valami odvas fát, a tojó odahordja tojásait, aztán rájuk ül, a hím pedig befalazza a nyílást úgy, hogy a tojó csak a fejét tudja kinyújtani. Csak akkor bontja ki kemény csőrével a falat, s ereszti ki a tojót, amikor a fiókák kikeltek.

- A szegény tojó mit eszik azalatt?

- A gúnár táplálja. Örökösen röpdös s hordja neki a táplálékot.

- És hagyja aludni? - kérdezte tovább álmosan. Staś elmosolyodott.

- Ha tukánné asszonynak olyan nagy kedve van aludni, mint neked most, akkor hagyja.

A hűvös szurdékban csakugyan kínozni kezdte a kislányt a kielégítetlen álom, mert reggeltől a kora déli óráig nem pihenhetett eleget. Staś szívesen követte volna példáját, de nem tehetett, mert tartania kellett a kislányt, hogy le ne essék, ráadásul nagyon kényelmetlen volt férfi módra ülnie a széles nyergen, melyet Hatim és Szeki Tamala még Fazodában készítettek a kislánynak. De nem mert megmozdulni, s a lovat is lépésben tartotta, nehogy Nel felébredjen.

A kislány pedig hátradőlt, fejecskéjét Staś vállára hajtotta, és jóízűen aludt.

Oly egyenletesen s nyugodtan lélegzett, hogy Staś már nem sajnálta az utolsó adag kinint. Nel szuszogását hallgatva megállapította, hogy a váltóláz veszélyét egyelőre sikerült elhárítani. Így okoskodott tovább:

A szurdékút folytonosan felfelé vezet, most még elég meredeken is. Egyre magasabbra jutunk, a vidék egyre szárazabb. Valami jól védett magaslati helyet kell találni, sebes folyású víz mellett, ott berendezkedni, s néhány heti pihenőt adni a kicsinek vagy akár bevárni az egész masszika¹¹ végét. Sok kislány e fáradságos tizedrészét sem bírta volna ki, mégis - meg kell pihenni! Egy ilyen éjszaka után más bizonyosan megkapta volna a váltólázát, ő pedig... ni, milyen nyugodtan alszik! Hála Istennek!

E gondolatok jókedvre hangolták, s amint a mellén nyugvó szőke fejecskét nézte, vidáman, de ugyanakkor némi csodálkozással gondolta magában:

¹¹ Masszika - a tavaszi esős időszak

- Mégiscsak különös, hogy én ezt a bogárkát mennyire szeretem! Igaz, mindig kedves volt nekem, de most egyre jobban és jobban szeretem!

S nem tudván, hogyan magyarázza meg magának ezt a furcsa érzést, erre a feltevésre jutott:

Nyilván azért van ez, mert annyi mindent együtt éltünk át, és ő az én gondjaimra van bízva.

Ezalatt pedig óvatosan, övénel fogva tartotta ezt a „bogárkát”, hogy le ne csússzék a nyeregből, s meg ne üsse orrocskáját. Óvatos léptekkel, szótlanul haladtak előre, csak Kali dudorászta orra alatt, Staś dicsőítésére:

- Nagy úr megölni Gebhret, megölni oroszlánt és bivalyt, yah! Nagy úr megölni még sok oroszlánt! yah! Nagyon sok hús, nagyon sok hús! yah!...

- Kali - kérdezte Staś -, a vahimák szoktak oroszlánra vadászni?

- Vahimák félni oroszlántól, de vahimák nagy gödröt ásni, és ha oroszlán éjszaka beleesni, akkor vahimák nevetni.

- Hát aztán mit csináltok vele?

- Vahimák beledobálni sok lándzsát, míg oroszlán olyan lenni, mint sündisznó. Akkor kihúzni őt gödörből, és megenni. Oroszlán jóízű - mondta, szokása szerint gyomrát simogatva.

Staśnak nem nagyon tetszett az ilyen vadászat, tovább faggatta hát Kalit, hogy még milyen vad van a vahimák országában, így került szó az antilopokra, a struccokra, a zsiráfokra és az orrszarvúakra mindaddig, míg fülüket meg nem ütötte valami vízesés zúgása.

- Mi az? - kiáltotta Staś. - Folyó és vízesés van előttünk?

Kali bólogatott, jelezvén, hogy bizonyára úgy van.

Most egy ideig szaporább lépésben haladtak a vízesés zúgását figyelve, mely fokozatosan erősödött.

- Vízesés! - ismételte meg Staś élénk érdeklődéssel.

Ám alig hagytak el egy kanyarulatot, majd egy másikat, elháríthatatlan akadály állta el további útjukat.

Nelt ismét elaltatta a ló egyenletes mozgása, most azonban egyszerre felébredt.

- Már megállunk éjszakára? - kérdezte.

- Nem, de odanézz - felelte Staś. - Az a szikla elzárja az utat.

- Most mi lesz?

- Átbújni mellette lehetetlen, mert itt nagyon szűk a szurdék, hanem egy darabon visszamegyünk, kimászunk a szurdékból, s megkerüljük a sziklát. Estig még van két óránk, s az elég is. Hadd pihenjenek egy kicsit a lovak is. Hallod a vízesést?

- Hallom.

- Ott állunk meg éjszakára.

Azzal szólt Kalinak, hogy másszék fel a partra, nézze meg, hogy az utat nem zárják-e el tovább is ilyen akadályok. Ő maga pedig szemügyre vette a sziklát. Egyszerre csak felkiáltott:

- Ez nemrégén zuhant ide. Látod ezt a törést, Nel? Nézd, milyen friss. Nincs rajta semmi moha, sem másféle növény. Értem már - értem!

És a parton álló hatalmas baobabfára mutatott, melynek egyik vastag gyökere lefelé lógott a szakadékbba.

- Ez a gyökér fúródott be a fal és a szikla közötti részbe, s amint nőtt és vastagodott, lassanként lerepesztette a sziklát a partról. Nagyon különös dolog ez, hiszen a kő sokkal keményebb a fánál, mégis tudom, hogy a hegyekben ez nagyon gyakori eset. Az ilyen szikla éppen csak hogy tartja magát, s a legkisebb lökésre leszakad.

- De mi lökhette meg?

- Azt nehéz volna megmondani. Lehet, hogy egy régebbi vihar, de az is lehet, hogy a tegnapi.

Ebben a pillanatban jelent meg Sába, ki eddig a karaván mögött haladt. Megállt, mintha valaki a farkánál fogva rántotta volna vissza, előbb szimatolt, azután befurakodott a fal és a szikla közötti részbe, de csakhamar hátrált is kifelé, s nyakán a szőr felborzolódott.

Staś leszállt a lóról, hogy megnézzze, mi ijeszthette meg a kutyát.

- Staś, ne menj oda! - kérlelte Nel. - Hátha oroszlán van ott!

A fiú szeretett virtuskodni, tegnap óta meg különös ellenszenvet érzett az oroszlánok iránt, vállvonogatva felelte hát:

- Nagy dolog: oroszlán - nappal!

Mielőtt azonban a részhez ért volna, Kali hangja hallatszott odafentről:

- Bvana kubava! Bvana kubava!

- Mi bajod? - kérdezte Staś.

A néger szempillantás alatt lecsúszott egy liánon. Arcáról nem volt nehéz leolvasni, hogy fontos hírt hoz.

- Elefánt! - kiáltotta.

- Elefánt?

- Az - felelte a fiú hadonászva. - Ott zuhogó víz, itt szikla. Elefánt nem tudni kimenni. Nagy úr megölni elefántot, és Kali megenni - ó, megenni, megenni!

E gondolatra olyan jókedve támadt, hogy ugrálni kezdett, s tenyerével térdét csapkodta, miközben pedig szemét forgatva vicsorgatta fogait.

Staś nem tudta mindjárt megérteni, miért nem jöhet ki az elefánt, meg akarta hát nézni, mi történt, s lóra ült, Nelt Meára bízva, hogy adott esetben keze szabad legyen a lövésre. Kalit maga mögé ültette, aztán mindnyájan visszafordultak, hogy helyet keressenek, ahol kijuthatnak a szakadékból. Útközben Staś Kalit faggatta, hogy miképpen kerülhetett az elefánt oda, ahol volt. A szerencsen feleleteiből körülbelül kideríthette, hogy mi történhetett.

Az elefánt az erdő égésekor a szurdékba menekült a tűzvész elől, útközben erősen horzsolta a megbolygatott sziklát, úgyhogy az leszakadt mögötte, s elzárta a visszavonulást. Azután tovább rohant a szurdék végéig, ott szemben találta magát egy feneketlen szakadékkal, melybe a folyó vize zúdult alá. Ily módon be volt zárva.

Ifjú utasaink hamarosan találtak helyet, ahol kijuthattak a szurdékból, de a part itt is elég meredek volt, úgyhogy le kellett szállniuk a nyeregből s a lovakat maguk után vezetniük. Mivel a néger állítása szerint a folyó nagyon közel volt, gyalog indultak tovább. Végül egy magas csúcshoz jutottak, melyet egyik oldalról a folyó, másiktól a szakadék határolt s onnan lenézve a vízmosás fenekén megpillantották az elefántot.

Az óriási állat hasán feküdt. Staś legnagyobb csodálkozására nem szökött talpra, mikor őket meglátta, csak mikor Sába a part szélén veszett ugatásba fogott, akkor mozdította meg egy pillanatra óriási fülét, aztán felemelte ormányát, de azonnal vissza is eresztette.

A gyerekek egymás kezét fogva sokáig szótlánul nézték, végül Kali törte meg a csendet.

- Megdögleni éhen - mondta.

Az állat csakugyan ki volt éhezve. Gerince mint a fogaival felfelé fordított fésű húzódott végig a hasán, oldalai behorpadtak, bordái vastag bőre alól is tisztán kirajzolódtak. Könnyű volt kitalálni, hogy azért nem kel fel, mert már nincs ereje hozzá.

A szakadék eléggé kiszélesedett a torkolatánál, úgyhogy meredek sziklafalakkal körülzárt katlant alkotott, melynek alján néhány fa nőtt. Ezek a fák le voltak tördelve, kérgük lerágva, az ágakon egy levélke sem maradt. A sziklafalról lelógó folyondár szintén le volt szaggatva és lerágva, a katlan fenekén az utolsó fűszál is lelegetve.

Staś jól szemügyre vette a terepet, aztán észrevételeit közölte Nellel, de tudván, hogy az elefánt pusztulása elkerülhetetlen, halkan beszélt, hogy az óriási állat utolsó óráit valamiképpen meg ne zavarja.

- Igen, csakugyan éhen halódik. Biztosan itt van már vagy két hete, vagyis azóta, amióta a tűzvész elhamvasztotta az öreg dzsungelt. Megevett mindent, ami csak megehető volt. Most annál is jobban kínlódik, mert a vízmosás partján pompás kenyérfák, húsos hüvelyű akácok nőnek, és ő nem juthat hozzájuk.

Azzal szótlánul tovább néztek a mélybe, az elefánt is rájuk emelte üvegesedő szemeit, s torkából valami gurgulázásféle tört elő.

- Valóban - szólt a fiú. - Jobb lesz megrövidíteni szenvedését.

Azzal arcához emelte fegyverét, de Nel megkapta kabátja szárnyát, s mindkét lábát megfeszítve, teljes erejéből igyekezett őt elhúzni a szakadék széléről.

- Staś, ne lödd le! Staś, adjunk neki enni! Olyan szegény! Nem akarom, hogy megöld! Nem akarom!

Topogva rángatta, Staś pedig csodálkozva nézett rá, de látva, hogy szeme könnybe lábad, csitítva szólt rá:

- Ugyan, Nel...

- Nem akarom! Nem engedem megölni! Ha megölnöd, megkapom a váltólázt!...

Staśnak elég volt ez a fenyegetés, hogy lemondjon minden gyilkos szándékáról nemcsak ezzel az elefánttal szemben, mely itt kínlódott előttük, hanem a világ minden más elefántjával szemben is. Egy darabig hallgatott, mert nem tudta, mit feleljen kis barátnőjének, végül megszólalt:

- Jól van, jól van!... Mondom már, hogy jól van! Na, eressz hát el!

Nel hirtelen megölelte. Könnyei közül elővillant a mosoly. Most már csak arra volt gondja, hogy az elefánt minél hamarabb enni kapjon. Kali és Mea elálmélkodtak, mikor megtudták, hogy a bvana kubava nemcsak hogy nem öli meg az elefántot, hanem nekik kettőjüknek azonnal annyi kenyérgyümölcsöt, akáchüvelyt, falevelet és mindenféle más zöltséget kell szedniük, amennyit csak bírnak. Gebhr kétélű szudáni kardja nagyon jó szolgálatot tett Kalinak ebben a munkában, ha véletlenül nem lett volna vele, a dolog nem ment volna olyan könnyen. Nel azonban nem akarta bevárni a munka végét, amint az első kenyérgyümölcs legurult a

fáról, két kezébe kapta, és sietve vitte a vízmosáshoz, hogy pedig valakinek eszébe ne jusson segítségül sietni és elvenni tőle, lázasan hajtogatta:

- Én! én! én!

Staśnak eszében sem volt, hogy ettől az élvezettől megfossza, de attól való félelmében, hogy a túlzott buzgalom elragadja, és ő is a gödörbe esik, megfogta derekánál az övét, csak aztán kiáltotta:

- Dobjad!

A kenyérfa gyümölcse legurult a meredek sziklafalon, s ott állt meg az elefánt lábánál, az pedig egy szempillantás alatt kinyújtotta ormányát, megkapta a gyümölcsöt, aztán ormányát megint visszahajlította, mintha az adományt nyaka alá akarná tenni - többet aztán nem is látták azt a gyerekek!

- Megette! - kiáltotta Nel boldogan.

- Meghiszem azt! - felelte Staś nevetve.

Az elefánt pedig feljűk nyújtotta ormányát, mintha még kérne, s megszólalt hatalmas hangján:

- Hrrumpf!

- Még akar!

- Meghiszem azt! - ismételte Staś.

Az első gyümölcsöt követte a második. Az is éppúgy tűnt el, mint az első, azután a harmadik, negyedik, tizedik, majd akácfahüvelyek s egész fű- és levélkötegek hullottak alá. Nel nem engedte, hogy bárki helyettesítse, s mikor apró keze elfáradt a munkában, lábcskáival rugdosta le az egyre újabb és újabb adagokat, az elefánt pedig megette mind, s olykor-olykor felemelve ormányát, mennydörgő hangon ismételte: „hrrumpf”, mintha azt akarná mondani, hogy még mindig nem elég - amit azonban Nel úgy magyarázott, hogy „köszönöm”.

Kali és Mea azonban már belefáradtak a munkába, melyet nagy buzgalommal végeztek abban a reményben, hogy a bvana kubava előbb meg akarja hizlalni az elefántot, s csak aztán öli meg. Végül is a bvana kubava beszüntette a munkát, mert a nap már hanyatlott, ideje volt hát a kerítés építéséhez fogni. Szerencsére ez nem volt nehéz, mert a háromszögű földnyelv két oldala teljesen megközelíthetetlen volt úgy, hogy csak a harmadikat kellett bekeríteni. Óriási tüskéjű akácág is akadt bőven.

Nel egy pillanatra sem mozdult el helyéről. A szakadék szélén guggolva leste az elefánt mozdulatait, híven jelente Staśnak, mit csinál az elefánt. Minduntalan felcsendült vékonyka hangja:

- Ormányával kutat maga körül!

Vagy:

- Mozgatja a fülét! Óriási füle van!

Végül:

- Staś! Staś! Feláll! Jaj!

Staś hirtelen ott termett, s megkapta Nel kezét. Az elefánt csakugyan feltápáskodott. A gyerekek csak most láthatták igazán, milyen óriási állat. Láttak ők már sok elefántot, amelyeket a Szuezi-csatornán át hajókon szállítottak Indiából Európába, de azok közül

nagyság tekintetében egyik sem mérkőzhetett ezzel az óriással, mely valóban olyan volt, mint egy négy lábon járó, palaszínű, irdatlan szikla. Megkülönböztették amazoktól hosszú agyari, továbbá - amint Nel már előbb észrevette - szinte mesébe illő füle. Mellső lábai nagyon hosszúak, de egyszersmind vékonyak is voltak, aminek oka valószínűleg a több napos böjt volt.

- Ni, a kis törpe! - kiáltotta Staś. - Ha felágaskodnék és ormányát jól kinyújtaná, megfoghatná a lábadat.

De az óriásnak esze ágában sem volt, hogy felkapaszkodjék, még kevésbé, hogy valakinek a lábát megfogja. Ingó léptekkel a szakadék végéhez ment, egy pillanatig lebámult a mélységbe, ahol a víz zubogott, azután visszafordult a vízeséshez közelebb eső fal felé, kinyújtotta ormányát, belemerítette, amilyen mélyen csak tudta, s a lehető leghabályosabban inni kezdett.

- Szerencséje - jegyezte meg Staś -, hogy eléri a vizet, mert különben igazán megdöglött volna.

Oly sokáig ivott, hogy Nel már nyugtalankodni kezdett.

- Staś, nem árt meg neki? - kérdezte.

- Nem tudom - felelte a fiú mosolyogva -, de ha már védelmedbe vettél, hát figyelmeztess.

Nel át is hajolt a sziklafalon, s kiáltozni kezdett:

- Elég, kedves elefántocskám! Elég!

A kedves elefántocská pedig mintha megértette volna, miről van szó, azonnal abbahagyta az ivást, most azonban mosdáshoz látott, előbb lábait locsolta le, aztán hátát, végül mind a két oldalát.

Közben azonban besötétedett, Staś tehát bevezette Nelt a kerítés mögé, ahol már várt rájuk a vacsora.

Mind a ketten rózsás kedvükben voltak: Nel azért, mert megmentette az elefánt életét, Staś pedig, mert látta a kislány ragyogó csillagszemét, vidám arcocskáját, mely most egészségesebbnek látszott, mint Kartúmból való elindulásuk óta bármikor. Staś öröméhez az is hozzájárult, hogy nyugodt, békés éjszakai pihenőt remélt. A kétfelől megközelíthetetlen földnyelv biztosította őket minden támadás ellen, a harmadik oldalon pedig Kali és Mea tüskés gallyakból oly magas falat emeltek, hogy azon semmiféle ragadozó keresztül nem törhetett. Közben gyönyörű idő lett, s amint a nap lement, az égbolton feltűntek a tündöklő csillagok. Kellemes volt beszívni a zuhatag hideg permetétől üde levegőt, mely telítve volt a dzsungel és a frissen tördelt gallyak illatával.

Nem kapja meg ez a bogárka a váltólázt - gondolta boldogan Staś.

Azután az elefántról beszélgettek, mert Nel képtelen volt másra gondolni, s folytonosan lelkes szavakkal dicsérte az állat hatalmas ormányát, agyari, melyek valóban rendkívül nagyok voltak.

Végül megkérdezte:

- Ugye, Staś, milyen okos állat!?

- Mint maga bölcs Salamon - felelte a fiú. - De miből gondolsz?

- Mert amikor megkértem, hogy ne igyék többet, mindjárt szót fogadott.

- Ha azelőtt nem tanult angolul, és mégis megértette, akkor csakugyan csuda okos.

Nel észrevette, hogy Staś tréfát űz belőle, durcásan ráfukkantott, mint a cica, aztán így szólt:

- Te csak beszélj, amit akarsz, de én tudom, hogy nagyon okos, s hogy egykettőre meg is szelídül.

- Hogy egykettőre-e, azt nem tudom, de csakugyan megszelídülhet. Ámbár az afrikai elefántok vadabbak az ázsiaiaknál, mégis azt hiszem, Hannibál is afrikaiakat használt.

- Ki volt az a Hannibál?

Staś elnéző, de egyszersmind szánakozó pillantást vetett rá.

- A te korodban természetesen még az ilyen egyszerű dolgokat sem tudja az ember. Hannibál - magyarázta - nagy karthágói hadvezér volt, aki a rómaiak elleni hadjárataiban elefántokat használt, s mivel Karthágó Afrikában volt, szükségképpen az elefántok is afrikaiak voltak.

A beszélgetést az elefánt hangos bögése zavarta meg - miután jól evett és ivott, most trombitálni kezdett, nem tudni, örömeben-e vagy a teljes szabadság utáni vágyakozásból.

Sába csaholva ugrott fel, Staś pedig így szólt:

- Nesze neked! Most idecsődíti a barátait. Jól nézünk ki, ha ránk rohan az egész csorda.

- Majd megmondja a többieknek is, hogy milyen jók voltunk hozzá - vágta rá Nel sietve.

Staś valójában nem is félt az elefántoktól, mert még ha csakugyan egy egész csorda jött volna is, elriasztotta volna őket a tűz fénye.

Kötekedve elnevette hát magát.

- Jó, jó! De ha az elefántok itt lesznek, te persze nem fogsz sírni ijedtedben, ó, dehogy - csak a szemed fog megint izzadni, mint már kétszer.

Aztán Nelt utánozva tette hozzá:

- Én nem sírok, csak a szemem izzad...

Nel azonban Staś mosolygó arcára tekintve kitalálta, hogy semmiféle veszedelem nem fenyegeti őket.

- Ha megszelídítjük - jelentette ki -, akkor többé nem fog a szemem izzadni, ha tíz oroszlán ordítana is.

- Miért?

- Mert ő megvéd minket.

Staś lecsitította Sábát, amely folyton visszafelelgetett az elefántnak. Aztán egy kissé elgondolkozott, majd így szólt:

- Egy dologra nem gondoltál, Nel. Mi nem maradunk itt örökké, hanem továbbmegyünk. Nem mondom, hogy mindjárt... sőt jó és egészséges hely ez, elhatároztam hát, hogy itt töltünk egy... esetleg két hetet, mert neked is, nekünk is szükségünk van pihenésre. Nem bánom, amíg itt vagyunk, etetjük az elefántot, ámbár ez mindnyájunknak sok munkát ad. De hát ő be van zárva, s nem vihetjük magunkkal. Mi lesz vele? Mi elmegyünk, ő pedig itt marad. Újra kínlódni fog, amíg éhen nem döglik. Akkor aztán még jobban fogjuk sajnálni...

Nel nagyon elszomorodott, egy darabig szótlanul ült, mert nem tudta, mit feleljen ezekre az indokolt megjegyzésekre. De azután felvetette fejcskáját, hátradobta szemébe hulló fürtjeit, és teljes bizalommal nézett Staśra.

- Tudom - jelentette ki -, hogy ha akarod, akkor kivezeted a szurdékból.

- Én?

Nel pedig kinyújtott ujjacskájával megbökte Staś kezét, s határozott hangon jelentette ki:

- Te.

A ravasz kis hölgy tudta, hogy feltétlen bizalma hízeleg a fiú hiúságának. Ettől kezdve folyton azt forgatja majd a fejében, miként is szabadíthatná ki az elefántot.

XXVI.

Az éjszaka nyugodtan telt el, s ámbár az égbolt déli részén fellegek gyülekeztek, szép, derűs időre virradtak. Staś parancsára Kali és Mea azonnal hozzáfogtak a kenyérgyümölcs, az akáchüvely, a friss fű és levél, valamint mindenféle más takarmány gyűjtéséhez az elefánt számára. Az összegyűjtött készleteket a szurdék szélére hordták. Mivel pedig Nel mindenáron maga akarta etetni új pajtását, Staś egy fiatal, ágas-bogas fügefáról villaszerű ágat nyesett számára, hogy azzal taszigálhassa le az adagokat. Az elefánt reggel óta trombitált, nyilván a reggelit sürgette, s midőn végre a vízmosás szélén megpillantotta ugyanazt a kis fehér teremtest, aki tegnap úgy jól tartotta, örvendező gurgulázással üdvözölte, s nyomban feléje nyújtotta ormányát. A hajnali világításnál a gyerekek még sokkal nagyobbnak látták védencüket, mint az előző napon. Nagyon sovány volt, de már sokkal elevenebben mozgott, apró szemét szinte vidáman szegezte Nelre. A kislány határozottan állította, hogy mellső lába ez alatt az egy éjszaka alatt is szemlátomást megvastagodott, aztán oly hévvel látott az ennivaló letaszigálásához, hogy Staś kénytelen volt minduntalan fékezni, mikor pedig kifáradt, átvenni tőle a munkát. Mindketten pompásan mulattak. Legjobban azon szórakoztak, hogy az elefánt milyen „válogatós”. Eleinte mindent megevett, ami közelébe hullott, de mikor első éhét elverte, válogatni kezdett. Ha olyan falatra bukkant, ami kevésbé felelt meg ízlésének, odacsapkodta mellső lábához, aztán visszadobta, mintha csak azt akarta volna mondani „Egyétek meg magatok ezt a vacakot.” Mikor végre jóllakott, s ivott is utána, hatalmas füleivel legyezte magát, és szeméből meglelégedettség tükröződött.

- Biztosan tudom - jegyezte meg Nel -, hogy ha most lemennénk hozzá, nem bántana.

Mindjárt meg is kérdezte tőle:

- Elefántocskám, kedves elefántocskám! Ugye nem bántanál?

Mikor az elefánt válaszul himbálta ormányát, diadalmasan fordult Staśhoz.

- Látod? Azt mondja, hogy nem.

- Lehet - felelte a fiú. - Ezek nagyon értelmes állatok, s úgy látszik, már rájött, hogy mindkettőnkre szüksége van. Ki tudja, nem érez-e már egy kis hálát is irántunk. Egyelőre mégis jobb meg nem próbálni, különösen ne próbálkozzék Sába, mert őt biztosan agyoncsapná. Idővel azonban vele is megbarátkozhatik.

Az elefántért való lelkesedést Kali zavarta meg. A szerencsen fiú sejdítvén, hogy ezentúl mindennapi teendői közé fog tartozni a takarmánygyűjtés, biztató mosollyal fordult Staśhoz:

- Nagy úr megölni elefántot, Kali pedig megenni, nem mindennap fűvet meg gallyakat gyűjteni neki.

A „nagy úr” azonban most már legalábbis százmérföldnyire volt attól, hogy az elefántot megölje, s mivel természettől fogva rendkívül hirtelen volt, rávágta:

- Szamár vagy.

Mivel azonban elfelejtette, hogy mondják szuahéli nyelven: szamár - angolul mondta: „donkey”. Kali pedig nem értvén angolul, nyilván bóknak vagy dicséretnek vette a „donkey” szót, mert a gyerekek hallották, amint később dicsekedve mondta Meának:

- Meának lenni fekete bőre és fekete agya, Kali pedig donkey.

Aztán még büszkén hozzátette:

- Maga nagy úr mondani, hogy Kali donkey.

Stás mindkettőjüknek meghagyta, hogy vigyázzanak a kisasszonyra, akár a szemük világára, maga pedig fogta a karabélyt, s elment a szurdékutat elzáró sziklához. Amint a helyszínre ért, figyelmesen szemügyre vette a sziklát, megvizsgálta minden repedését, a szikla alsó részénél talált résbe bedugott egy vesszőt, megmérte a mélységét, azután lassú léptekkel visszament a táborba, ott elővette a töltényes dobozt, kinyitotta, és számolni kezdte a töltényeket.

Ám alig számolt háromszázig, mikor a sátortól ötvenlépésnyire álló baobab tetejéről Mea hangját hallotta:

- Uram! Uram!

Stás elindult a torony nagyságú, odvas fához, s odaérve megkérdezte:

- Mit akarsz?

- Itt nem messze egy csomó zebrát látok, távolabb pedig antilopok legelésznek.

- Jól van, veszem a puskát, és kimegyek, mert húst kell füstölnünk, de mit keresel ott a fa tetején?

A kislány az ő szomorú, dallamos hangján felelte:

- Mea meglátta, hogy a fa tetején papagájfészek van, s fogni akart a kisasszonynak egy papagájt, de a fészek üres, így hát Mea nem kap gyöngyöt a nyakára.

- De kapsz, mert szereted a kisasszonyt.

A fekete leányka nyomban lemászott a fa göröngyös kérgén. Csillogó szemmel, örvendezve hajtogatta:

- Igen! Igen! Mea nagyon, nagyon szereti a kisasszonyt... meg a gyöngyöt is!

Stás megsimogatta a leány fejét, aztán fogta a puskát, s elindult arrafelé, ahol a zebrák legeltek. Félóra múlva eldördült a fegyver, egy óra múlva pedig visszaérkezett a kis vadász. Jókedvűen újságolta, hogy lelőtt egy fiatal zebrát. A vidék tele van vaddal, mert a zebrákon kívül nagyon sok antilopot és egy csoport víziantilopot is látott a folyó mentén legelészni.

Azután meghagyta Kalinak, hogy egy lóval menjen el az elejtett zebráért, maga pedig alaposan szemügyre vette az óriás baobabot. Néhányszor körüljárta, és göröngyös kérgét kopogtatta a puskatussal.

- Mit csinálsz? - kérdezte Nel.

- Nézd, milyen óriás! - felelte a fiú. - Ha tizenöt ember összefogóznék, nem érné körül ezt a fát, mely talán a fáraók korának is tanúja volt. De a törzs alul korhadt és odvas. Látod itt ezt a nyílást? Ezen könnyen be lehetne bújni a belsejébe. Berendeznénk benne egy tágas szobafalét, melyben mindnyájan ellakhatnánk. Ez már akkor eszembe jutott, mikor megláttam Meát a fa tetején, aztán, hogy a zebrák után mentem, folyton csak ezen járt az eszem.

- De hiszen mi Abesszíniába akarunk szökni.

- Persze. De pihennünk is kell, s már tegnap megmondtam, hogy egy vagy két hétig itt maradunk. Te úgysem akarsz megválni az elefántodtól, én pedig féltetek az esős időszaktól, mely már megkezdődött, s amelyben a váltóláz szinte elkerülhetetlen. Ma szép idő van, de látod, körös-körül gyülekeznek a felhők. Ki tudja, még naplemente előtt nem zúdul-e ránk a zápor. A sátor nem véd meg eléggé, de a baobabban, hacsak a törzs a tetejéig nem korhadt,

fittyet hányhatunk a legnagyobb zivatarnak is. Biztonságosabb is lenne, mert ha ezt a nyílást meg az ablakokat, amelyeket később vágnánk rajta, estére eltorlaszoznánk akácgallyakkal, annyi oroszlán ordíthat körülöttünk, amennyi csak akar. A tavaszi esős évszak nem tart egy hónapnál tovább, s én mindinkább úgy gondolom, hogy valahol be kell várnunk a végét. Ha pedig így van, akkor inkább itt várjuk be, mint másutt, és inkább ebben az óriási fában, mint a sátorban.

Nel mindig beleegyezett abba, amit Staś akart, most is egyetértett hát vele, annál inkább, mert nagyon tetszett neki a gondolat, hogy itt maradhat az elefántnál, és hogy a fa odvában fognak lakni. Mindjárt azon kezdte hát jártatni az eszét, miképpen rendezzék be a fát, hogyan bútorozzák be a szobákat, hogyan fogják egymást meghívogatni ötórai teára vagy ebédre. Ezen mind a ketten nagyon jól elszórakoztak. Nel máris szét akart nézni az új lakásban, de Staś, ki napról napra több tapasztalatra tett szert, s egyre körültekintőbb lett, visszatartotta ettől a sebbel-lobbal való gazdálkodástól.

- Mielőtt beköltöznénk - mondta -, előbb ki kell tessékelnünk a korábbi lakókat, ha ugyan vannak ilyenek.

Azzal meghagyta Meának, hogy dobjon az odúba néhány meggyújtott s erősen füstölő friss ágat.

Mindjárt kiderült, hogy nagyon okosan cselekedett, mert az odú tele volt olyan lakókkal, melyeknek vendégszeretetére nem volt mit számítaniuk.

XXVII.

A fában két nyílás volt: az egyik tágasabb, a földtől félméternyi magasságban, a másik szűkebb, körülbelül a lakóházak első emeletének megfelelő magasságban. Alig dobta be Mea az alsó nyílásba a füstölgő gallyakat, a felsőből azonnal kezdtek kiröpködni az óriási denevérek, s a nappali fénytől elvakítva, fejvesztetten, visítózva repdesték körül a fatörzset. Kis idő múlva azonban mint a villám perdült ki az alsó nyíláson az igazi gazda, egy hatalmas óriáskígyó, mely valószínűleg félálomban emésztette még az utolsó lakoma maradványait, csak akkor ébredt fel s gondolt a menekülésre, mikor a füst megcsiklandozta az orrát. A hatalmas, vasszínű test láttára, mely mint egy óriási acélrugó pattant elő a füstölgő nyílásból, Staś a karjára kapta Nelt, s a nyílt szavanna felé menekült vele. A félelmetes hulló azonban nyilván maga is megrémült, s nem szándékozott őket üldözni, mert káprázatos gyorsasággal siklott a fű és a szétrakott holmik között a szakadék felé, valószínűleg azért, hogy a sziklák és omladványok között elrejtőzzék. A gyerekek lecsillapodtak, Staś letette Nelt a földre, fogta karabélyát, s futott a szurdék felé a kígyó után, Nel pedig nyomon követte. Ám alig tettek néhány lépést, olyan rendkívüli látvány tárult szemük elé, hogy megtorpantak, mintha lábuk gyökeret vert volna. Íme, magasan a szakadék fölött egy pillanatra megjelent a kígyó teste, s hatalmas cikcakkokat írva le, visszaesett. Pár pillanat múlva újra megjelent s újra visszaesett. A gyerekek a parthoz futottak, s nagy álmélkodva látták, hogy új pajtásuk, az elefánt labdázik a kígyóval, s miután játékszerét már kétszeri légi útra küldte, most nagy élvezettel taposta szét a hulló fejét hatalmas, cölöpszerű lábával.

Miután ezt a műtétet is elvégezte, újra felemelte ormányával a még remegő testet, de ezúttal nem a levegőbe, hanem egyenesen a vízesésbe dobta. Azután himbálni kezdte magát első lábain, s terjedelmes füleivel legyezgette fejét, miközben önelégülten nézett Nelre, majd feléje nyújtotta ormányát, mintha jutalmat követelne e hősies és egyszersmind fölöttébb hasznos cselekedetért.

Nel nyomban a sátorba futott, hogy egy kötény vadfügével térjen vissza. Aztán hármásával, négyesével dobálta az elefántnak, az pedig szépen kikeresgélte valamennyit a füből, s egymás után rakosgatta szájába. Azokat pedig, amelyek a mélyebb repedésekbe estek, olyan erővel fújta ki onnan, hogy a gyümölcscsel együtt ökölnyi kövek is röpködtek a levegőben. A gyerekek kacagással és tapssal fogadták ezeket a mutatványokat. Nel még egypárszor visszaszaladt a sátorba újabb adagokért, minden füge után bizonygatva, hogy az elefánt már egészen szelíd, s akár most mindjárt lemehetnének hozzá.

- Látod, Staś, most lesz csak biztos védelmezőnk!... Mert az őserdőben senkitől sem fél, sem az oroszlántól, sem az óriáskígyótól, sem a krokodilustól. És amellet nagyon jó - biztosan szeret is minket.

- Ha megszelídül - felelte Staś -, s ha otthagylak az ő védelmében, akkor igazán a legnagyobb nyugalommal járhatok majd vadászni, mert jobb védelmezőt egész Afrikában nem találhatnék számodra.

Kis idő múlva még hozzátette:

- Az itteni elefántok vadabbak, de olvastam, hogy az ázsiaiak csodálatosan szeretik a gyermekeket. Indiában még sosem volt rá eset, hogy egy elefánt gyereket bántott volna, s ha véletlenül dühbe jön, ami néha megesik, a bennszülöttek gyerekeket küldenek lecsillapítására.

- Látod! Látod!

- Mindenesetre nagyon jól tetted, hogy nem engedted megölni.

Erre a kislány szemecskéjében felvillantak az örömtűz zöldes lángocskái. Lábujjhegyre ágaszkodott, mindkét kezét Staś vállára tette, és fejecskéjét hátrahajtva, büszkén a szemébe nézett.

- No, mondd, hogy viselkedtem? Mintha hány éves volnék? Na, hány?

- Legalább hetven - felelte Staś.

- Te mindig csak tréfálsz!

- Na csak húzd fel az orrocskádát! Pedig ki szabadítja ki az elefántot?

Nel ezt hallva, nyomban hízelegni kezdett, mint egy kiscica.

- Te! És én nagyon foglak érte szeretni meg ő is.

- Már gondolkozom rajta, de nagyon nehéz lesz. Nem is fogok hozzá mindjárt, csak ha el akarunk menni innen.

- Miért?

- Azért, mert ha kiereszteném, mielőtt egészen megszelídülne és hozzánk szoknék, bizonyosan elszökne.

- Ő nem megy el tőlem!

- Persze, te azt hiszed, hogy olyan, mint én! - felelte a fiú némi türelmetlenséggel.

A további beszélgetést elvágta Kali megjelenése, aki hozta a leterített zebrát meg a csikáját, melyet Sába tépett széjjel. Bizony Sábának nagy szerencséje volt, hogy Kali után futott, és nem volt jelen az óriáskígyóval való leszámolásnál, mert bizonyosan üldözőbe vette s utol is érte volna, akkor aztán ott pusztult volna az acéltestű hüllő ölelésében, mielőtt Staś segítségére siethetett volna. A zebracsikó kivégzéséért megint kikapott Neltől, amit azonban nemigen vehetett szívére, mert még nyelvét sem húzta vissza a szájába, hanem tovább is kilógatta, ahogy hazatért a vadászatról.

Staś ezalatt közölte Kalival, hogy a fa belsejében akarja felütni tanyájukat. Elmesélte, mi történt az odú kifüstölésekor, s hogyan végzett az elefánt az óriáskígyóval. A baobabban való lakás gondolata nagyon tetszett Kalinak, mert a fa nemcsak az eső ellen, de a vadállatok támadása ellen is védelmet nyújt, ellenben az elefánt viselkedése egyáltalán nem vívta ki elismerését.

- Elefánt buta, bedobni niokát (kígyót) zúgó vízbe, de Kali tudni, hogy nioka jó. Kali hát megkeresni a zúgó víz mellett és megsütni, mert Kali okos és - donkey.

- Hogy donkey vagy, az igaz - felelte Staś -, de azért a kígyót, csak nem eszed meg?

- Nioka jó - ismételte meg Kali.

S a megölt zebrára mutatva, hozzátette:

- Jobb, mint nyama.

Ezután mind a ketten a baobabhoz mentek, és hozzáfogtak a lakás berendezéséhez. Kali a folyó partjáról hozott egy jókora szita nagyságú, lapos követ, azt betolta a fa odvába, rátett egypár szem parazsat, aztán mindig újabbakat, csak arra vigyázva, hogy a korhadt fa belül lángot ne fogjon, mert akkor az egész baobab leégett volna. Azt mondta, azért teszi ezt, hogy „semmi meg ne csípje nagy urat meg bibit”. Rövidesen bebizonyult, hogy ez az óvatosság egyáltalán nem volt felesleges, mert amint a széngáz megtöltötte a fa odvát, majd kívül is terjengeni kezdett, a korhadék réseiből a legkülönbözőbb teremtmények kezdtek előmászni: fekete és vörös színű bogarak, szilva nagyságú szőrös pókok, ujjnyi vastagságú tuskés

hernyók és undorító, mérges százlábúak, melyeknek marása halált is okozhat. Abból, ami a fatörzsön kívül látszott, könnyű volt kitalálni, mennyi ilyen és hasonló szörnyeteg pusztulhatott el a széngáztól az odú belsejében. Azokat, amelyek a kéregről és az alacsonyabb ágakról a fűbe estek, Kali irgalmatlanul széthyomkodta egy kővel, de közben egyre a felső meg az alsó nyílás felé pislogott, mintha azt várná, hogy micsoda újabb szörnyeteg dugja ki onnan a fejét.

- Mit nézel annyira? - kérdezte Staś. - Azt hiszed, egy másik kígyó is lakhatik az odúban?

- Nem, Kali félni Mzimutól.

- Mi az a Mzimu?

- Mzimu gonosz szellem.

- S láttad már valaha azt a Mzimut?

- Nem, de Kali hallani szörnyű lármát, amit Mzimu csinálni varázslók kunyhóiban.

- Hát a varázslóitok nem félnek tőle?

- A varázslók Mzimut megbűvölni, aztán járni házról házra és mondani, hogy Mzimu haragszik, s akkor mi összehordani neki banánt, mézet, pombét,¹² tojást és húst, hogy engeszteljék ki Mzimut.

Staś vállat vont.

- Úgy látszik, nem lehet rossz nálatok varázslónak lenni. De hátha a kígyó volt a Mzimu?

Kali a fejét rázta.

- Akkor nem elefánt megölni kígyót, hanem kígyó elefántot. Mert Mzimu a halál...

A fa belsejéből különös ropogás és zúgás hallatszott, ami megszakította Kali elbeszélését. Az alsó nyílásból vöröses porfelhő zúdult ki, aztán az előbbinél hangosabb robaj tört elő a fa belsejéből.

Kali egy szempillantás alatt arcra vetette magát, s irtózatosságot fogott:

- Aka, Mzimu, aka, aka, aka!

Az első pillanatban Staś is visszahőkölt, de csakhamar visszanyerte hidegvérét, s mire Nel és Mea futva odaértek, már magyarázta nekik, mi történhetett.

- Valószínű, hogy a belső korhadt rétegek a melegtől kiterjedve leomlottak és betemették a paraszat. Ez a szerencsétlen pedig azt hiszi, hogy ez a Mzimu. Mea loccsantson be egy kis vizet a nyíláson, mert ha a parázs levegő hiánya miatt el nem aludt, a korhadék könnyen tüzet foghat, és az egész fa leéghet.

Látván azonban, hogy Kali tovább jajgat: aka! aka! fogta a puskát, belőtt a nyíláson, aztán a puskatussal megbökte a fiút, s így szólt:

- Na, a te Mzimudat agyonlőttem. Ne félj hát.

Kali felemelkedett, de azért térden állva maradt.

- Ó, nagy, nagy uram!... nagy úr még Mzimutól sem félni?

- Aka! aka! - ismételte Staś, a fiút utánozva.

És elnevette magát.

¹² Pombe - a bennszülöttek söre

Kali kis idő múlva teljesen megnyugodott. Amikor a Mea főzte ebédhez ült, tüstént kiderült, hogy a pillanatnyi rémület egy csöppet sem ártott meg étvágyának, mert a jó adag füstölt húson kívül megette az elejtett zebra csikájának nyers máját is, nem számítva a töméntelen vadfüget, mellyel bőven szolgált a közelben pompázó szikomorusz. Azután Staással együtt visszatért a fához, melynél még igen sok munka várt rájuk. A korhadék, a szén, a száz meg száz bogár és óriási százlábú meg vagy egy tucat megpörzsölt denevér kitakarítása több mint kétórai munkájukba került. Staás azon csodálkozott, hogy a denevérek ott lakhattak az óriáskígyó tőszomszédságában, de aztán rájött, hogy a hatalmas hulló vagy megvetette ezt az apró csemegét, vagy pedig nem bírt hozzájuk férni, mert a fa odvában nem talált semmit, amire rácsavarodva felkúszhatott volna hozzájuk. A parázs heve, mely a korhadék leomlását előidézte, pompásan megtisztította a fa belsejét, aminek Staás rendkívül megörült, mert az odú olyan nagy volt, mint egy jókora szoba. Nem négy, de tíz embernek is menedéket adhatott volna. Az alsó nyílás volt az ajtó, a felső pedig az ablak, ily módon a fa belseje sem sötét, sem levegőtlen nem volt. Staás úgy döntött, hogy a lakást a sátorponyvákkal két szobára osztják, az egyik Nelé és Meáé, a másik pedig az övé, Kalié meg Sábáé lesz. A fa nem volt elkorhadva egészen a törzs tetejéig, így hát az eső felülről nem csoroghatott bele, hogy pedig a nyílásokon át se csapódjék be, elég volt a külső kérget felhasítani s feltámasztani úgy, hogy az a nyílások felett ereszt alkosson. Elhatározták, hogy az odú földjét behintik folyóparti száraz homokkal, aztán kipárnázzák száraz mohával.

A munka valóban elég nehéz volt, különösen Kalié, kinek emellett még húst is kellett füstöl-
nie, lovakat itatnia, gondoskodnia az elefánt táplálékáról, mely állandóan hangos trombitá-
lással követelőzött. A néger fiú mindazonáltal nagy szorgalommal, sőt lelkesedéssel fogott új
otthonuk berendezéséhez, melynek okát még aznap a következőképpen magyarázta meg
Staásnak:

- Ha nagy úr és „bibi” fában fognak lakni - szólt csípőre tett kézzel -, akkor nem kell minden
este nagy kerítést építeni és Kali minden este lustálkodni.

- Hát szeretsz lustálkodni? - kérdezte Staás.

- Kali férfi, Kali szeretni lustálkodni, mert dolgozni csak nőnek való.

- Látod én mégis mennyit dolgozom a „bibiért”.

- Igen, de ha „bibi” megnő, akkor neki kell nagy úrra dolgozni, mert ha nem, akkor nagy úr
biztosan megverni.

Staás azonban már csak a pusztá gondolatra is, hogy a „bibit” meg lehet verni, úgy ugrott fel,
mintha kígyó marta volna meg, s haragosan kiáltott a fiúra:

- Te számár, tudod te, ki a „bibi”?!

- Nem tudom - felelte a szerecsen ijedten.

- A „bibi”... a... jó Mzimu!

Kali majd leült rémületében.

Munka után pedig félve sompolygott Neléhez, s nem annyira félve, mint inkább könyörögve
hajtogatta:

- Aka! Aka! Aka!...

A „jó Mzimu” pedig kimeresztette gyönyörű, tengerzöld szemecskéjét, nem tudván, mi
lelhetette Kalit, és mit akar.

XXVIII.

Három nap alatt elkészült az új tanya, melyet Krakkónak nevezett el. De már előbb berakták a fontosabb málhát a „férfiszobába”, s a négy kis vándor a nagy záporok idején még a munkálatok elvégzése előtt teljes menedéket talált benne. Már javában megindult az esős időszak, de nem voltak olyan hosszadalmas esőzések, mint nálunk ősszel, mikor az ég ólom-szint ölt, s hetekig tartanak a nyomasztóan unalmas esők. Itt naponta tízszer is végighajszolta a szél az égbolton a gomolygó fellegeket, melyek a földet bőségesen megöntözték, de mindannyiszor ismét kisütött a nap, és aranyfénnel árasztotta el a sziklákat, a folyót, a fákat és az egész vadont. A fű szinte szemlátomást növekedett. A fák lombja megsűrűsödött, s mielőtt az érett gyümölcs lehullott volna, már új rügyek fogantak. A levegő a vízcseppektől oly tiszta és átlátszó lett, hogy nagy messzeségbe el lehetett látni, s a távoli tárgyak is világosan felismerhetők voltak. Az égen gyönyörű, hétszínű szivárványok lebegtek, a vizeses állandóan szivárványszínben pompázott. A rövid ideig tartó hajnal- és alkonypír olyan gyönyörű színekben ragyogott, hogy a gyerekek ilyent még a Líbiai-sivatagban sem láttak. A földhöz közel lebegő felhők meggyesínt öltöttek, a magasabban szálló, jobban megvilágított gomolyok arany- és bíborszínű tavakká ömlöttek szét, a gyaljas báránylevelek pedig a rubin, ametiszt és opál színeiben játszottak. Éjszakánként az egymást követő esők között briliáns szemekké varázsolta az akácok és mimózák levelein függő vízcseppeket a hold, az állatövi fény pedig sokkal fényesebben világított, mint az év bármely más szakában.

A vizesésen túl a folyó kiöntéseiből felhangzott a békák brekegése, a varangyok mélabús umgatása, s az óriási, villódzó csillagokhoz hasonló lámpásbogarak pedig ide-oda csapongtak a bambuszok és arumok csoportjai között.

Mikor azonban a fellegek időnként elborították az egész eget, s megeredt az eső, az egész világ elhomályosult, a baobab belsejében pedig olyan sötét lett, akár a pincében. Staś ezen a bajon úgy segített, hogy Meával zsírt olvasztatott ki az elejtett állatokból, aztán egy bádog-edényből lámpást készített, s odaakasztotta a felső nyílás fölé, melyet a gyerekek ablaknak neveztek ki. A nyíláson kiszűrődő világosság elriasztotta a vadállatokat, ellenben odacsalogatta a denevéreket, sőt a madarakat is, úgyhogy Kali kénytelen volt e felső nyílást is elzárni ugyanolyan tövisráccsal, mint amilyent az alsó nyílásra szerkesztett.

Nappal, különösen, ha szép idő volt, a gyerekek elhagyták Krakkót, s bebarangolták az egész földnyelvet. Staś kirándult antilop-, ariel- és struccvadászatra, mely utóbbiak mind népesebb csapatokban jelentek meg a folyó völgyében. Nel pedig eljárógatott elefántjához, mely eleinte csak élelemért trombitált, később azonban már olyankor is hangversenyezett, ha unatkozott, és kis pajtása után vágyódott. Mindig kitörő örömmel fogadta, és óriási fülét nyomban „hegyezte”, amint a kislány hangját vagy lépteit meghallotta.

Egyszer, mikor Staś vadászni ment, Kali pedig a vizesésen túl horgászott, Nel elhatározta, hogy lemegy a szurdékot elzáró sziklához megnézni, hogyan akar Staś megbirkózni vele, s nem csinált-e máris valamit. Az ebéddel foglalatoskodó Mea nem vette észre Nel távozását, a kislány pedig útközben a sziklák között tömegesen burjánzó, furcsa színű begóniát szedgetve, egyszerre csak eljutott a lejtőhöz, amelyen annak idején kijöttek a szurdékból. A lejtőn lesétálva máris ott volt a sziklánál. Az anyaszikláról leszakadt hatalmas tömb most is úgy zárta el a szakadékot, mint annak idején, ám Nel észrevette, hogy a szikla és a szakadék fala között akkora hézag van, hogy azon nemcsak egy gyerek, hanem egy felnőtt ember is könnyen átjuthat. Egy ideig habozott, de aztán nekiindult, s egykettőre bent volt a másik oldalon. Ott azonban még egy kanyar következett, csak azután jutott a vizeses által elzárt torkolatba. Nel

megállt, s így okoskodott: „Még csak egy lépést teszek, kinézek a szikla mögül, csak egy pillantást vetek az elefántra úgy, hogy engem meg se lásson, aztán visszamegyek.” Így okoskodva ment egyre beljebb és beljebb, míg végre odaért, ahol a szurdék hirtelen völgykatlanná szélesedik, s megpillantotta az elefántot. Az állat háttal állt feléje, s ormányát a vízesésbe merítve ivott. Ez felbátorította a kislányt, odalapult a sziklafalhoz, még néhány lépést tett, aztán megint néhányat - egyszerre csak az elefánt, amint oldalait akarta lelocsolni, félrefordította fejét, meglátta Nelt, s azonnal feléje indult.

Nel szörnyen megijedt, de már nem volt ideje visszahúzódní. Összeszorította hát térdecskéit, amilyen szépen csak tudott, bókolt az elefántnak, majd kinyújtotta a kezében tartott begónia-csokrot, s remegő hangon megszólalt:

- Jó reggelt, kedves elefántocskám. Tudom én, hogy nem bántasz, hát eljöttem, hogy jó reggelt kívánjak, és... csak ezt a virágot hoztam...

Az óriás egészen közel lépett, s kinyújtotta ormányát, elvette a csokrot Nel kezéből s a szájába szállította, de nyomban ki is köpte, mert nyilván nem ízlettek neki sem a szőrös levelek, sem a virágok. Nel most maga fölött látta az elefánt ormányát, mint egy óriási fekete kígyót, mely hol kinyúlt, hol hajladozott; megérintette egyik kezét, majd a másikat, végül mindkét karját, aztán lekonyult s szelíden himbálózott előtte jobbra-balra.

- Tudtam én, hogy nem bántasz - ismételte a kislány, noha még mindig remegett a félelemtől.

Az elefánt pedig hátrasimította mesébe illő fülét, ormányát hol összegombolyította, hol kinyújtotta, és vidáman gurgulázott éppen úgy, ahogy szokott, valahányszor a kislányt megpillantotta a szakadék szélén.

És mint annak idején Staś meg az oroszlán, most ez a kettő állt egymással szemben: az elefánt, hatalmasan, mint egy ház vagy szikla és a morzsányi kislány, kit egyetlen mozdulattal eltiporhatott, ha nem is haragjában, hát vigyázatlanságból.

De a jóságos, figyelmes állat sem haragos, sem vigyázatlan mozdulatot nem tett. Szemmel láthatólag nagyon boldog volt, hogy kis pajtását vendégül láthatja.

Nel mind jobban felbátorodott. Felnézett az óriásra, mint valami magas háztetőre, azután kezecskéjét bátoritanul kinyújtva, megkérdezte:

- Megengeded, hogy megsimogassam az ormányodat?

Az elefánt nem tudott ugyan angolul, de a kislány kézmozdulatából megértette, miről van szó. Odatartotta tehát kétméternyi ormánya végét.

Nel pedig megsimogatta, először óvatosan az egyik kezével, azután mind a kettővel, végül mindkét karjával átölelte s teljes gyermeki bizalommal magához szorította.

Az elefánt, első lábain ringatózva, szakadatlanul gurgulázott örömeiben.

Kis idő múlva ormányával körülölelte a kislány törékeny testét, felemelte a földről, s óvatosan jobbra-balra hintáztatta.

- Még, még! - kiáltozta Nel, belemelegedve.

Ez a játék jó sokáig tartott, de aztán Nel mást talált ki.

Mikor az elefánt a földre tette, az állat első lábain próbált felkúszni, mintha fára mászna, vagy elbújt a hasa alá, s kérte, hogy találja meg. E játék közben észrevette, hogy az elefánt első, de még inkább a hátulsó lábujjai között igen sok tövis van, amelyeket az állat maga nem volt képes kiszedni először azért, mert ormányával nem érte el hátsó lábait, másodszor pedig talán

féltette ormánya nyúlványát, melyet, ha megsért, elveszti minden ügyességét és tapintó képességét. Nelnek fogalma sem volt róla, milyen nagy csapás az elefántokra nézve a tüske Indiában is, hát még az afrikai dzsungelokban, melyekben oly sok a tövises növényzet. De nagyon megsajnálta a derék óriást, habozás nélkül leguggolt hát lába mellé, s óvatosan kiszedegette a töviseket, először a nagyobbakat, azután a kisebbeket, miközben szüntelenül csacsogott, megígérve, hogy egyetlenegy sem hagy benne. Az állat nagyszerűen megértette, miről van szó, s lábát térdben behajlítva mutatta, hogy a talpában is vannak tövisek, melyek még jobban kínozzák.

Eközben megérkezett Staś a vadászatról, s mindjárt számon kérte Meától, hogy hol van a kisasszony. Miután azt a választ kapta, hogy biztosan a fában van, már éppen be akart nézni a baobabba, mikor egyszerre csak mintha Nel hangját hallotta volna valahonnan a szurdékból. Nem hitt tulajdon fülének, nyomban a parthoz ugrott, lenézett, s majdnem kővé dermedt. Nel ott guggolt az óriás lábánál, az pedig olyan nyugodtan állt, hogy ha ormánya és fülei nem mozogtak volna, azt lehetett volna hinni, hogy kőből faragták.

- Nel! - kiáltotta Staś.

A kislány pedig elfoglaltsága közben, vidáman felelte:

- Mindjárt, mindjárt!

Staś a veszedelemben nem szokott tévovázni, tehát egyik kezével magasra emelte puskáját, a másikkal, no meg a két lábával átfonta a kergétől megfosztott, száraz liánt, és egy szempillantás alatt lecsúszott a szurdékba.

Az elefánt nyugtalanul mozdította meg fülét, de Nel abban a pillanatban felállt, átkarolta az elefánt ormányát, s gyorsan megszólalt:

- Ne félj, elefántocskám, ez Staś!

Staś mindjárt látta, hogy Nelt semmiféle veszedelem nem fenyegeti, de lába még mindig remegett, szíve hevesen dobogott. Mielőtt felindultságát leküzdhetné volna, szemrehányással teli, fojtott hangon, haragosan szólt:

- Nel, Nel, hogyan tehetted ezt?...

A kislány mentegetőzött, hogy ő semmi rosszat nem tett, hiszen az elefánt jó és már egészen szelíd, ő csak éppen egyetlen pillantást akart vetni rá, aztán visszamenni, ám az elefánt meglátta, és nem engedte el, hanem játszott vele, és nagyon óvatosan hintáztatta, és ha Staś akarja, őt is meghintáztatja.

Azzal fél kézzel megfogta az elefánt ormánya végét és odahúzta Staśhoz, a másikat meg jobbra-balra himbálva mondta:

- Elefántocskám, hintáztasd meg Staśt is.

Az okos állat megint megértette a parancsot a kislány kézmozdulataiból, megkapta Staśt övénel fogva, s a fiú egyszeriben a levegőben lógott. Oly furcsa ellentét volt Staś még haragos arca és az akarata ellenére történő hintázás között, hogy a kis „Mzimu” könnyei csorogtak a kacagástól, s mint az imént, most is jókedvűen tapsolva kiáltozta:

- Még! Még!

Mivel pedig lehetetlen megőrizni a megkívánt komolyságot vagy éppen erkölcsi prédikációt tartani, mikor az ember az elefánt ormányán lóg, ha ráadásul akarata ellenére ingaszerű mozdulatokat végez, lassanként Staś maga is nevetni kezdett. De kis idő múlva, érezve, hogy a himbálás lassul, s az elefánt le akarja tenni a földre, újabb ötlete támadt: kihasználta a

pillanatot, mikor az óriás fejéhez legközelebb volt, mind a két kezével megragadta hatalmas fülét, egy szempillantás alatt felkapaszkodott az elefánt fejére, és a nyakára ült.

- Nna! - szólt le felülről Nelnek. - Jegyezze meg, hogy engedelmeskednie kell.

S az úr és parancsoló ábrázatával paskolta az elefánt fejét.

- Jó, jó - felelte Nel -, de most hogy jössz le?

- Sose legyen nagyobb gondom - hencegett Staś.

Azzal két lábát az elefánt homlokán lelógatva átfonta velük az állat ormányát, s egy pillanat alatt lecsúszott a földre, akár egy póznán.

- Így ni!...

Most már mind a ketten hozzáfogtak a még megmaradt tüskék kiszedéséhez, amit az elefánt bámulatos nyugalommal tűrt.

Ezalatt ismét megeredt az eső, Staś az első cseppeknél elhatározta, hogy Nelt visszavezeti „Krakkóba”, de egész váratlan nehézsége támadt. Az elefánt semmiképpen sem akart megválni kis barátnőjétől, s valahányszor Nel távozni próbált, mindannyiszor utána nyúlt, s visszavonta magához. A helyzet egyre nehezebbé vált, s a játék az elefánt makacssága miatt szomorúan végződhetett. Staś nem tudta mitévő legyen, mert az eső mind jobban nekieredt, s már-már záporral fenyegetett. Mindketten igen lassan a kijárat felé hátráltak, de az elefánt nyomon követte őket.

Végül Staś az állat és Nel közé állt, élesen az elefánt szemébe nézett, s ugyanakkor halkán mondta Nelnek:

- Ne fuss, de lassan hátrálj a kijárat felé.

- Hát te? - kérdezte a kislány.

- Hátrálj! - ismételte meg a fiú nyomatékkal. - Különben agyon kell lőnöm az elefántot.

A kislány e fenyegetésre csakugyan hátrálni kezdett, annyival is inkább, mert már teljesen megbízott óriási pajtásában, s meg volt győződve róla, hogy semmi esetre sem fogja bántani Staśt.

A fiú pedig megállt az elefánttól négylépésnyire, s le nem vette róla tekintetét.

Így múlt el néhány perc. A helyzet valósággal fenyegetővé vált. Az állat füle néhányszor megmozdult, apró szeme furcsán csillogott, aztán ormánya hirtelen a magasba emelkedett.

Staś érezte, hogy elsápad.

Ez a halál! - gondolta.

Ám az óriás hirtelen a szurdék partja felé fordult, ahol Nelt szokta látni, és oly keservesen kezdett trombitálni, mint még soha.

Ekkor Staś nyugodtan átbújt a résen. A szikla mögött ott találta Nelt, mert a kislány nélküle nem akart visszamenni a fába.

A fiú nagyon szerette volna kertelés nélkül megmondani neki: „Látod, mit csináltál! Miattad majdnem ott pusztultam!” De most nem volt idő a szemrehányásra, mert az eső zivatarrá erősödött. Sietniük kellett. Nel úgyis bőrig ázott, noha Staś saját ruhájával is betakarta.

A fába érve mindjárt meghagyta Meának, hogy öltöztesse át a kislányt, ő maga pedig először is eloldozta Sábát, amelyet megkötözött volt, hogy a vadászatra utána ne menjen, s el ne riogassa a vadat, aztán átkutatta az összes csomagokat, hogy hátha talál véletlenül egy csipetnyi otffelejtt kinint.

De nem talált semmit. Csak az üvegce alján, a fenék mélyedésében volt egy kevéske fehér por, alig annyi, hogy az ujja végét fehérre fesse. Mégis elhatározta, hogy forró vizet önt az üvegbe, és megitatja Nellel az oldatot.

Mikor a zápor elállt, s ismét kisütött a nap, kiment a fából, hogy megnézzze a tucatnyi halat, melyeket Kali vékony drótból készített horoggal fogott. A legtöbb apró volt, de akadt három egy-egy lábnyi hosszú is, ezek viszont csodálatosan könnyűek voltak. Mea a Kék-Nílus partján nőtt fel, ismerte hát a halakat. Azt állította, hogy ezek nagyon jóízűek. Esténként magasra felugrának a vízből. A tisztogatásnál kiderült, hogy azért olyan könnyűek, mert óriási léghólyagjuk van. Staś fogott egy jókora, alma nagyságú hólyagot, és megmutatta Nelnek.

- Nézd - szólt -, ez volt a halban. Jó néhány ilyen hólyagból be lehetne üvegezni az ablakot.

Felmutatott a fa felső nyílására.

Azután egy darabig gondolkozott, majd hozzátette:

- Még mást is lehetne belőle csinálni.

- Mit? - kérdezte Nel kíváncsian.

- Sárkányt.

- Olyant, amilyent Port Saidban eregettel? Ó csinálj, csinálj!

- Csinálok. Vékony felhasogatott bambuszból elkészítem a keretet, s ezeket a hólyagokat használok papír helyett. Még jobb lesz, mint a papír, mert könnyebb - s az eső sem áztatja szét. Az ilyen sárkány borzasztó magasra felrepül, ha meg erős szél van, isten tudja, milyen messzire is eljut...

Hirtelen a homlokára ütött.

- Van egy ötletem.

- Mi az?

- Majd meglátod. Ha még jobban átgondolom, elmondom. Most az az elefánt úgy bömböl, hogy az ember nem hallja a saját szavát.

Az állat valóban úgy bömbölt Nel vagy talán mind a két gyerek utáni vágyakozásában, hogy az egész szakadék reszketett bele a közelben levő fákkal együtt.

- Menjünk oda - szólt Nel -, akkor megnyugszik.

Kimentek a szurdékhoz, ám Staś teljesen lefoglalta új ötlete, s félig hangosan mondta magában:

- „A Port Said-i Nel Rawlison és Stanisław Tarkowski elszöktek a dervisektől Fazodából. Mostani tartózkodási helyük...”

Hirtelen megállt s megkérdezte:

- Hogyan jelöljük meg, hogy hol vagyunk?...

- Mi az, Staś?

- Semmi, semmi, már tudom. „Mostani tartózkodási helyük a Fehér-Nílustól keletre egyhavi járóföldnyire. Sürgősen segítséget kérnek...” Ha északi vagy keleti szél lesz, feleresztek húsz, ötven, száz ilyen sárkányt, és te Nel, segítesz nekem ragasztani.

- A sárkányokat?

- Persze. Csak annyit mondok, hogy ezek sokkal több hasznunkra lehetnek, mint tíz elefánt.

Ezalatt a szurdék pereméhez értek. Most kezdődött csak meg az elefánt hintázása, fülének lóbálása meg a gurgulázás, aztán a siránkozó trombitálás, valahányszor Nel csak egy pillanatra is távozni próbált a vízmosás partjáról. Végre is a kislány magyarázni kezdte „kedves elefántocskájának”, hogy nem ülhet nála egész nap, mert hiszen ennie, aludnia, dolgoznia és gazdasszonykodnia is kell Krakkóban. De az állat csak akkor nyugodott meg, mikor a villával letaszigálta neki a már korábban odakészített élelmet. Estefelé azonban megint csak trombitálásba fogott.

Ezen az estén nevezték el a gyerekek „King”-nek¹³, mert Nel fogadkozott, hogy mielőtt fogságba került, bizonyosan az összes afrikai elefántok királya volt.

¹³ King - király (angolul)

XXIX.

Néhány napig, ha nem esett az eső, Nel minden idejét Kingnél töltötte. Az elefánt most már nem ellenkezett, amikor a kislány el akart menni, hiszen tudta, hogy naponta többször visszatér hozzá. Kali általában félt az elefántoktól, mindezt hát nagy ámulattal nézte, végül is arra a megállapításra jutott, hogy a hatalmas „jó Mzimu” nyilván megbűvölte az állatot. Később már ő is lejárogatott hozzá. King barátságosan fogadta, éppen úgy, mint Meát is, de csakis Nel tehetett vele, amit akart, annyira, hogy egy hét múlva már Sábát is levitte hozzá. Staś számára óriási könnyítés volt ez, mert Nelt bátran ott hagyhatta az elefánt védőszárnyai - vagy amint ő mondta -, védő ormánya alatt, és nyugodtan eljárhatott vadászni, sőt néha Kalit is magával vihetett. Most már biztos volt benne, hogy a derék állat semmi körülmények között sem hagyná el őket, azon gondolkodott hát, milyen úton-módon szabadíthatná ki börtönéből.

Jobban mondván, a módját kitalálta ő már régen, de ez oly nagy áldozatot követelt, hogy a körütekintő fiú sokat vívódott önmagával, megtegye-e, miközben napról napra halogatta. De mert nem volt kivel megbeszélnie terveit, elhatározta, hogy bár Nelt gyermeknek tartja, őhöz fordul.

- A sziklát fel lehet robbantani puskaporral - magyarázta -, de ahhoz el kell rontani egy csomó töltényt, vagyis kivenni belőlük a golyót, kiszórni a port, s a porból egy nagy töltetet készíteni. Ezt aztán beledugom a szikla legmélyebb repedésébe, lefojtom, és kanócat meggyújtom. Attól a szikla darabokra szakad, s Kinget ki lehet vezetni.

- Nem fog megijedni, ha a töltény nagyot durran?

- Hát ijedjen - felelte Staś élénken. - Az már engem nem érdekel. Veled igazán nem érdemes komolyan beszélni!

Azért mégis tovább beszélt, vagyis inkább hangosan gondolkozott:

- De ha kevés töltényt szánok rá, a szikla netán nem robban fel, a töltények pedig kárba vésznek. Ha eleget veszek, akkor vajmi kevés marad nekünk. Pedig ha elfogy a töltényünk, mielőtt célhoz érünk, az a biztos halál. Mivel vadásznék, mivel védekeznék valamiféle támadás esetén? Magad is tudod, hogy ha nem lett volna a fegyver, és nem lettek volna töltények, már régen elpusztultunk volna, akár Gebhr kezétől, akár éhen. Az is szerencse, hogy lovaink vannak, mert magunk el nem bíránk sem a csomagokat, sem pedig a töltényeket.

Erre Nel felemelte ujjacskáját, és nagy biztonsággal kijelentette:

- Ha én szólok Kingnek, ő maga fog hordozni mindent.

- Milyen töltényeket hordoz, ha alig marad valami?

- Majd ő megvédelmez...

- Csak nem lövöldözhet ormányával a vadra, mint én a karabéllyal?

- Ehetünk fűgét meg kenyérgyümölcsöt, Kali pedig majd fog halat.

- Az ám, amíg a folyónál maradunk. Az esős időszakot itt kell töltenünk, mert máshol okvetlenül megkapnád a váltólázt, de el ne feledd, hogy azután továbbmegyünk, s lehet, hogy újra sivatagba jutunk.

- Olyanba, mint a Szahara? - kérdezte Nel ijedten.

- Nem, de olyanba, ahol nincsenek folyók, sem gyümölcsfák, csak törpeakác és mimóza. Ott csak abból lehet élni, amit az ember vadászattal szerez. King talál ott füvet, én meg antilopot, de ha nem lesz töltényem, King ugyan meg nem fogja őket.

Staśnak csakugyan volt min töprengenie, mert most, hogy az elefánt ennyire megbarátkozott velük, már nem hagyhatta itt, kitéve a biztos éhhalálnak. Kiszabadítani pedig annyit jelentett, mint elhasználni a töltények legnagyobb részét, ami egyértelmű a biztos pusztulással.

Staś tehát napról napra halogatta a dolgot, egyre ezzel vigasztalva magát:

- Hátha holnap kitalálok valami jobbat.

Közben gondjaihoz újabbak csatlakoztak. Először is Kalit egy napon a folyó völgyében szörnyen összeszurkálták a vadméhek, melyekhez az Afrikában jól ismert, „mézkereső” nevű, közép nagyságú, zöldesszürke madár nyomán jutott el. Kali lustaságból nem füstölte ki őket eléggé, a mézet elhozta ugyan, de olyan dagadtra szurkálták, hogy egy óra múlva elvesztette eszméletét. A „jó Mzimu” Mea segítségével estig huzigálta ki belőle a fullánkokat, azután rakta rá a földet, melyet Staś vízzel megöntözött. Reggel felé mégis úgy látszott, a szegény fiú a végét járja. Szerencsére a gondos ápolás és Kali erős szervezete legyűrte a veszélyt, ám mégis beletelt tíz nap, amíg teljesen felgyógyult.

A másik baj a lovakat érte. Kali betegsége alatt Staś pányvázta ki őket éjszakára, itatni is ő hajtotta ki, mígnem észrevette, hogy szörnyen soványodnak. Nem lehetett ezt takarmányhiánnyal magyarázni, mert a gyakori esőzésektől a fű magasra nőtt, takarmányuk tehát volt bőven. A lovak mégis egyre sorvadtak. Néhány nap múlva szőrük borzas lett, szemük megüvegesedett, orrlikaikból sűrű váladék szivárgott. Már nem is ettek, annál mohóbban ittak, mintha láz gyötörte volna őket. Mire Kali felépült, a két ló valóságos csontvázra aszott. De ő csak rájuk nézett, s mindjárt tudta, mi történt.

- Cece! - szólt Staśhoz fordulva. - Megdöglenek.

Staś megértette, hiszen már Port Saidban hallott az afrikai cecelégyről, mely valóságos csapás a háziállatokra. Azokon a vidékeken, ahol állandóan tanyázik, a négereknek nincsenek is háziállataik, ahol pedig az erre alkalmas körülmények következtében váratlanul elszaporodik, a szarvasmarha kipusztul. A ló, a szarvasmarha vagy a szamár, ha ez a légy megcsípi, nyomban sorvadásnak indul, s tíz-egynéhány vagy akár alig egy-két nap alatt elpusztul. A helybeli állatok ismerik ezt a veszedelmet, s ha meghallják a cecelégy ismerős zümmögését, eszeveszett rémülettel szaladnak szerteséjjel.

Staś lovait is a cecelégy csípte meg, s most Kali a lovakat is meg a szamarat is valami fokhagymaszagú növényvel dörzsölgette, melyet valahol a dzsungelben szedett. Azt mondta, hogy ez a szag elriasztja a legyeket, de a lovak mindamellett tovább sorvadtak. Staś aggódva gondolt rá, mi lesz, ha az állatok elhullanak. Hogyan viszik tovább málháikat, Nelt, a sátrat, a takarókat, a töltényeket és az edényeket? Annyi mindenük volt, hogy legfeljebb King bírta volna mindezt hordozni. De ahhoz, hogy Kinget kiszabadítsák, a töltényeknek legalább kétharmadát fel kellett volna áldozniuk.

Egyre súlyosabb gondok tornyosultak Staś feje fölött, akárcsak ama felhők, melyek szakadatlanul öntözték a dzsungelt. Végül rászakadt a legnagyobb csapás, amely mellett minden más eltörpült, a - váltóláz!

XXX.

Egy este, ahogy a vacsoránál ültek, Nel szájához emelt egy darab füstölt húst, de hirtelen undorodva tolta el magától, és így szólt:

- Nem bírok enni.

Staś, aki megtudván Kalitól, hol tanyáznak a vadméhek, s most mindennap kifüstölte őket, hogy mézet raboljon, biztos volt benne, hogy a kislány napközben a kelleténél több mézet evett, azért nem is nagyon törődött az étvágytalanságával. Ám Nel a következő pillanatban felállt, s gyors léptekkel egyre nagyobb köröket írt le a tűz körül.

- Csak ne menj el nagyon messzire! - kiáltott Staś. - Mert még valami el talál ragadni!

Valóságban azonban nem tartott ilyesmitől, mert a vadállatok megérezték az elefánt jelenlétét, meghallották örökös trombitálását, s mindez tisztos távolban tartotta őket a tábortól. Ez nemcsak az emberek épségét biztosította, hanem a lovakét meg a számárét is, mert a vadon legvérengzőbb ragadozói is, mint az oroszlán és a leopárd is óvakodtak attól, hogy az elefánttal összeakadjanak. Elkerülték agyarait és ormányát.

Mikor azonban a kislány csak nem nyugodott, Staś utána ment és megkérdezte:

- Mit keringsz úgy a tűz körül, te kis éjjeli lepke?

Ezt még vidáman mondta, de már nyugtalan volt, s nyugtalansága még fokozódott, mikor Nel így felelt:

- Nem tudom. Nem bírok egy helyben ülni.

- Mi bajod?

- Olyan rossz, olyan furcsán érzem magam...

Azzal fejét a fiú vállára hajtotta, s mintha valami nagy bűnt vallana be, könnyel itatott alázatos hangon súgta:

- Staś, én azt hiszem, beteg vagyok.

- Nel.

Tenyerét a kislány homlokához érintette, s érezte, hogy az száraz, szinte jéghideg. Ölébe kapta hát, s a tűzhöz vitte.

- Fázol? - kérdezte útközben.

- Fázom is, melegem is van, de inkább fázom...

Foga csakugyan vacogott, a testét pedig a hideg rázta. Staś most már nem kételkedett benne, hogy itt a váltóláz.

Mindjárt szólt Meának, vezesse be a fába, vetköztesse le s fektesse le, maga pedig mindent rárakott, amit csak tudott, mert még Fazodában látta, hogy a váltólázás betegek juhbőrökkel takarták be magukat, hogy megizzadjanak. Elhatározta, hogy egész éjjel mellette marad, s forró mézes vízzel fogja itatni. De Nel eleinte nem akart inni. A fa odvában lógó méces világánál Staś tisztán látta, hogyan csillog a szeme. Nemsokára azon panaszkodott, hogy melege van, ámde a pokrócok és a takaró alatt is egyre reszketett. Keze és homloka változatlanul hideg maradt, de ha Staś csak egy kicsit is ismeri a váltóláz tüneteit, nyugtalan mozgólataiból nagyon magas lázra következtetett volna. Ijedten látta, hogy mikor Mea belépett a forró vízzel,

Nel csodálkozva, szinte félve néz rá, mintha nem ismerné meg. Vele azonban öntudatosan beszélgetett. Mondta, hogy nem képes feküdni, engedjék felkelni és szaladgálni, azután azt kérdezte, nem haragszik-e rá, amiért beteg, s mikor Staś biztosította, hogy nem, behunyta szemét, hogy könnyeit elnyomja, majd fogadkozott, hogy holnapra nem lesz semmi baja.

Ezen az estén vagyis inkább éjszaka az elefánt módfelett nyugtalan volt, rettenetesen trombitált, ami viszont Sábát állandó ugatásra ingerelte. Staś észrevette, hogy ez izgatja a beteget, kiment hát a fából, hogy elcsendesítse őket. Sábával könnyen ment a dolog, de az elefántnak nehéz volt megparancsolni, hogy csendben legyen, Staś ledobott hát neki néhány kenyérgyümölcsöt, hogy legalább egy időre betömje a száját. Visszafelé menet a tűz világánál észrevette Kalit, vállán egy darab füstölt hússal, amint a víz felé igyekezett.

- Mit csinálsz, és hová mégy? - kérdezte Staś.

A fiú megállt. Mikor Staś hozzáért, titokzatos arccal mondta:

- Kali elmenni másik fához. Letenni húst rossz Mzimunak.

- Miért?

- Hogy rossz Mzimu meg ne ölni jó Mzimut.

Staś felelni akart valamit, de sírás fojtogatta torkát, nem szólt hát semmit, csak összeszorította ajkát, és továbbment.

Mikor a fába belépett, Nel behunyt szemmel feküdt. A takarón nyugvó keze erősen reszketett ugyan, de úgy látszott, már az álom környékezi. Staś leült melléje. Egy darabig meg sem mozdult, hogy valamiképpen fel ne ébressze. Mea az ágy másik oldalánál ült, s minduntalan a fülét ékesítő elefántcsontdarabokat igazgatta, hogy így védekezzék az álom ellen. Teljes volt a csend, csak a mocsarak felől hallatszott fel a békák brekegése és a varangyok mélabús umgatása.

Nel hirtelen felült a fekhelyén.

- Staś!

- Itt vagyok, Nel.

A kislány reszketett, mint a falevél, megkereste a fiú kezét, s lázasan hajtogatta:

- Félek, félek! Add ide a kezéd!

- Ne félj, Nel, itt vagyok melletted!

Elkapta a kislány kezét, mely ezúttal forró volt, mint a tűz, aztán maga sem tudván, mitévő legyen, csókjaival borította ezt a szegény, lesóványodott kezecskét.

- Ne félj, Nel! Ne félj!

Megittatta az időközben kihűlt mézes vízzel. Nel most mohón ivott, és lefogta Staś kezét, mikor el akarta venni tőle az edényt. A hűvös víz mintha kissé lecsillapította volna.

Pillanatnyi csend következett, de kis idő múlva Nel ismét felült. Szemében szörnyű félelemmel kérdezte:

- Staś!

- Mi az, kedves?

- Miért járkál a fa körül Gebhr és Khamisz? - kérdezte szaggatott hangon. - Miért néznek be rám?

Staśnak egyszeriben mintha ezer hangya mászkált volna végig a hátán.

- Mit is beszélsz! - nyugtatta. - Nincs itt senki, csak Kali járkál kint a fa körül.

A kislány azonban a fa sötét nyílására bámulva, fogvacogva folytatta:

- Meg a beduinok is! Miért ölted meg őket?

Staś átölelte és magához szorította.

- Hiszen tudod, miért! Ne nézz oda! Ne gondolj rá! Az már nagyon régen volt.

- Ma! Ma!

- Nem, Nel, már régen!...

Valóban régen volt már, de visszatért, mint a parttól visszaverődő hullám, ismét irtózáttal töltve el a beteg gyermek gondolatait.

Minden csillapító szó hiábavalónak bizonyult. Nel szeme egyre tágabbra nyílt. Szíve oly hevesen dobogott, mintha nyomban széjjel akarna robbanni. Azután vergődni kezdett, mint a partra vetett hal, s ez így tartott csaknem reggelig. Csak hajnalban, mikor minden ereje kimerült, hanyatlott fejécskéje a párnára.

- Rosszul vagyok! Rosszul vagyok! - mondogatta. - Staś, én zuhanok lefelé... lefelé...

Azután behunyta szemét.

Staś az első pillanatban szörnyen megrémült, mert azt hitte, meghalt. Pedig ez csak az első rohama volt e rettenetes afrikai váltóláznak, melyet „vész”-nek is neveznek. Két rohamot a nagyon erős szervezet még kibír, de hármát eddig még senki sem. Port Saidban, Rawlison házában sokat meséltek erről a turisták, de még többet az Európába visszatérő katolikus misszionáriusok, akiket Tarkowski mindig nagy vendégszeretettel fogadott. A második roham rendszerint néhány vagy tíz-egynéhány nap múlva szokott bekövetkezni, a harmadik pedig, ha két héten belül nem jött, akkor már nem volt halálos, és a kiújult betegség első rohamának számított. Staś tudta, hogy a nagy adagokban szedett kinin az egyetlen orvosság, amely megakaszthatta, vagy eltávolíthatta egymástól a rohamokat, de nekik már egy cseppjük sem volt belőle.

Egyelőre azonban, látván, hogy Nel nyugodtan lélegzik, egy kicsit ő is megnyugodott, és imát mondott érte. Ezalatt a nap kibukkant a szurdék sziklái mögül, hirtelen nappal lett. Az elefánt már sürgette reggelijét, az árterület mocsarai felől felhangzott a vízimadarak rikoltozása. Staś le akart lőni néhány gyöngytyúkot, hogy Nelnek levest főzzenek, vette hát a puskát, s elindult a folyóparti magas cserjéshez, ahol a madarak szoktak megtelepedni éjszakára. De az átvirrasztott éjszaka után annyira álmos volt, s gondolatait úgy lefoglalta Nel betegsége, hogy egész raj vonult el előtte, lassú libasorban igyekezve az itatóhoz, ő meg észre sem vette őket. Talán azért is történt így, mert folyton imádkozott. Gebhr, Khamisz és a beduinok megölésére gondolt. A sírástól összeszoruló torokkal mondogatta: „Mindent Nelért tettem, Uram Isten, mindent Nelért tettem, mert másképp nem bírtam kiszabadítani - de ha ez bűn, akkor engem büntess meg, Istenem, ő pedig hadd gyógyuljon meg!...”

Útközben találkozott Kalival, aki elment, hogy megnézzé, vajon a rossz Mzimu megette-e a neki áldozott húst. A fiatal szerezsen nagyon szerette a kis „bibit”, tehát ő is imádkozott érte, de másképpen, mint Staś. Azt mondta a rossz Mzimunak, hogy ha a kis „bibi” meggyógyul, akkor mindennap hoz neki egy darab húst, de ha meghal, akkor, bár nagyon fél tőle, s tudja, hogy életével fizethet, úgy kiporolja a bundáját, hogy örökre megemlegeti. Ám jó remény-

séggel tért haza, mert az előző napon kitett hús eltűnt. Igaz, hogy éppúgy felfalhatta azt egy sakál is, de az is igaz, hogy a rossz Mzimu is magára ölthette egy sakál testét.

Kali mindjárt közölte Staással a jó hírt, de az úgy nézett rá, mintha egy szót sem értene az egészből, és továbbment. Elhagyta a bokrokat, mert azokban egyetlen gyöngytyúkot sem talált. A folyóhoz közeledett. A folyó partjait magas fák borították, ágaikról mint megannyi hosszú harisnya lógtak le a gyönyörű, fekete szárnyú, sárga testű cinkék fészkei és a rózsához hasonló, de szürke itatósszerű darázsfészkek. Egy helyen a folyó ötven-hatvan lépésnyi területre kiöntött, e kiöntést részben benőtte a papirusz. Itt mindig seregestül tanyáztak a vízimadarak. Voltak ott éppen olyan gólyák, mint a mieink, de olyanok is, melyeknek kampóban végződő, vastag csőrük volt, voltak fekete bársonyos tollú, piros lábú madarak, flamingók és íbiszek, rózsaszín szárnyú kanalas gémekek, koronás darvak, tarka meg szürke szalonkák tömegei, melyek mint megannyi erdei manó futkostak ide-oda vékonyka lábukon.

Staś lelőtt két fahéj színű vadkacsát, aztán jól szétnézett, hogy az iszapban nincs-e krokodilus, csak aztán gázolt a vízbe, hogy zsákmányát kihozza. A lövés dőreje természetesen elriasztotta a madarakat, csak két marabu maradt ott néhány lépésnyire, úgy álltak mozdulatlanul elmerengve, behúzott fejjel, mint két kopasz aggastyán.

Staś egy darabig elnézte mellükre lógó, undorító nyakzsákjaikat, de mikor észrevette, hogy egyre több darázs kering körülötte, visszafordult és hazament a táborba.

Nel még aludt, így hát átadta a kacsákat Meának, ő maga meg a pokrócra vetette magát, és csakhamar mély álomba merült.

Csak délután ébredtek fel, előbb Staś, később Nel. A beteg jobban érezte magát, s a jó meleg leves annyira megerősítette, hogy felkelt, hogy az elefántot és a napot lássa.

Csak most, a nappali világitásnál látszott igazán, micsoda rombolást végzett a gyenge szervezetben ez az egy éjszakai láz. Arcbőre sárga és áttetsző lett, ajka feketés, szeme karikás, arca pedig mintha megöregedett volna. Még szeme is mintha halványabb lett volna, mint máskor. Hiába erősködött, hogy egészen jól érzi magát, hiába ivott meg jókora bögre levest mindjárt felébredése után, saját lábán alig bírt a szakadékig vánszorogni. Staś kétségbeesve gondolt a második rohamra s még inkább arra, hogy nincs sem orvossága, sem semmiféle szere, amellyel annak elébe vághatja.

Közben pedig az eső naponta tízszer, tizenötször is bőségesen megöntözte a földet, ami még fokozta a levegő nedvességét.

XXXI.

Elkövetkeztek a várakozás súlyos, ijedelmes napjai. A második roham csak egy hét múlva következett be, s nem volt olyan heves, mint az első, Nel azonban még gyengébbnek érezte magát utána. Annyira elbágyadt és lesoványodott, hogy már csak árnyéka volt önmagának. Élete világa bágyadtan pislogott, szinte elég lett volna egyetlen fuvallat ahhoz, hogy örökre kialudjék. Staś érezte, hogy a halálnak nincs szüksége harmadik rohamra ahhoz, hogy elragadja, várta is mindennap, minden órában.

Ő maga is lesoványodott és megsápadt, mert a csapás túlhaladta értelmét és erejét. Amint Nel viaszszínű arcocskáját nézte, naponta ilyen gondolatai támadtak: „Hát azért vigyáztam rá mint a szemem világára, hogy most itt a vadonban temessem el?” És semmiképpen sem értette meg, miért kell ennek így lennie. Olykor önmagának tett szemrehányást, hogy nem viselte gondját eléggé, hogy nem volt hozzá elég jó, s ilyenkor olyan fájdalom vett rajta erőt, hogy kínjában saját ujjait harapdálta. Most már igazán csordultig telt a keserű pohár.

Nel mostanában majdnem mindig aludt, s lehet, hogy éppen ez tartotta életben. Staś azonban naponta többször is felébresztette, hogy egyék valamit. Ilyenkor, ha nem esett az eső, Nel kérte Staśt, vigye ki őt a szabadba, mert a maga lábán már nem bírt járni. Gyakran megesett, hogy a fiú karján aludt el. Már tudta, hogy nagyon beteg, s bármely pillanatban meghalhat. Amikor kissé élénkebbnek érezte magát, Staśnak is beszélt erről, de szavai mindig sírásba fúltak, mert nagyon félt a haláltól.

- Én már nem megyek vissza apuskához - mondta egyszer -, de te mondd meg neki, hogy nagyon vágytam utána, s kérd meg, jöjjön el ide hozzám...

- Dehogyan nem megy vissza - vigasztalta Staś.

Ennél többet azonban nem mondhatott, mert üvölteni szeretett volna fájdalmában.

Nel pedig alig hallható hangon, álmatagon beszélt tovább:

- Apuska eljön, és valamikor te is eljössz, ugye?

E gondolatra pillanatnyi mosoly jelent meg beesett arcocskáján, s kisvártatva még halkabban folytatta:

- De úgy sajnálom.

Azzal a fiú vállára hajtotta fejecskéjét, s felzokogott. Staś pedig, saját fájdalmát legyőzve, magához ölelte, s élénken felelt:

- Nel, én nélküled nem megyek vissza... és különben sem tudom, mit csinálnék nélküled a világon.

Csend lett. Nel ismét elaludt. Staś visszavitte a fába, de alig jött ki onnan, Kali rohant feléje a sziklaszirt tetejéről, és hadonászva, ijedt képpel kiabálta:

- Nagy úr! Nagy úr!

- Mi az? - kérdezte Staś.

A néger kinyújtott kezével dél felé mutatva jelentette:

- Füst!

Staś tenyeréből ellenzőt formált, és szemét erőltetve nézett a megjelölt irányba. A hanyatló nap bíborfényében csakugyan vékony füstszalagot pillantott meg a távoli vadonban, két - még távolabb emelkedő - elég magas dombhát között.

Kali egész testében remegett, hiszen jól emlékezett még a derviseknél töltött szörnyű rabságára, márpedig biztos volt benne, hogy az nem lehet más, mint a dervistábor. Staś is úgy vélte, csakis Smain tábora lehet. Az első pillanatban ő is megrémült. Még csak ez hiányzott! Nel halálos betegségéhez még a dervisek is! Megint rabság s megint vissza Fazodába vagy Kartumba! Ha elfogják őket, Nel az első napon meghal, ő pedig egész életét rabságban tölti. De ha valamikor megszökhetnék is, mit ér neki az élet, mit ér a szabadság - Nel nélkül? Hogyan merne apja vagy Rawlison bácsi szemébe nézni, ha a rabszolgavadászok a kislány holttestét odadobnák a hiénáknak, s ő még azt sem tudná megmondani, hol a sírja.

Ilyen gondolatok cikáztak agyában. Leküzdhetetlen vágyat érzett, hogy Nelt lássa, s a fa felé indult. Útközben megparancsolta Kalinak, hogy oltsa el a tüzet, s éjszaka se merje meggyújtani. Aztán belépett a fába.

Nel nem aludt, jobban érezte magát. Ezt mindjárt meg is mondta Staśnak. Sába ott feküdt mellette, s hatalmas testével melengette, Nel pedig el-elmosolyodva, könnyedén simogatta a kutya fejét, mikor Sába a nap leáldozó fényének sugárkévéjében szállongó porszemeket kapkodta el szájával. Szemlátomást bizakodó kedvében volt, mert kis idő múlva elég élénken mondta Staśnak:

- Talán nem is halok meg!

- Bizonyosan nem halsz meg - sietett megnyugtani Staś. - Ha a második roham után jobban érzed magad, a harmadik már nem is jön.

A kislány pislogott, mintha valamin gondolkoznék, aztán így szólt:

- Ha volna az a keserű por, ami olyan jót tett nekem az után a rémes éjszaka után - emlékszel, az oroszlánokkal? -, akkor ennyicskét sem gondolnék a halálra.

S ujjacskáján mutatta meg, mennyicskét sem gondolna.

- Ó - sóhajtott fel Staś -, nem tudom, mit oda nem adnék egy csipetnyi kininért.

És elgondolta, hogy ha volna elég kininje, mindjárt akár kettőt is beadna Nelnek, aztán beburkolná a takaróba, maga elé ültetné a lóra, s azonnal elindulnának a dervistáborral ellenkező irányba.

Ezalatt lement a nap, s a vadon teljes sötétségbe borult.

A kislány még vagy félóra hosszat csevegett, aztán elaludt, Staś pedig tovább gondolkozott a derviseken és a kininen. Meggyötört, de rendkívül találékony agya lázasan dolgozott, s egymás után szőtte a bátrabbnál bátrabb, vakmerőbbnél vakmerőbb terveket. Mindenekelőtt azt latolgatta, hogy az a füst ott délen feltétlenül a Smain-tábornak füstje-e. Lehetek azok csakugyan Smain emberei, de lehetek tengerparti arabok is, akik elkószálnak messze, Afrika belsejébe elefántcsont meg rabszolga után. Ezeknek semmi közük sincs a dervisekhez, akik csak üzletüket rontották. Lehetett ez abesszin tábor is, vagy valami hegyvidéki néger falucska, melyet a rabszolgavadászok még nem fedeztek fel. Meg kellene erről győződnie.

A zanzibári, a Begamodzso vidéki, a viti és mombasai, általában az összes partvidéki arabok állandóan érintkeztek a fehérekkel, nem volt tehát lehetetlen, hogy jó pénzért hajlandók lennének elvezetni kettőjüket a legközelebbi kikötőbe. Staś tudta, hogy a jutalmat bátran megígérheti, s azok hitelt is adnának majd szavainak. Más gondolata is támadt, mely egész

bensőjét megremegtette. Láttá ugyanis Kartúmban, hogy igen sok dervis, különösen núbiaiak, éppen úgy szenvedtek a váltóláztól, mint az európaiak, s ezek is kininnel gyógyították magukat, a kinint pedig az európaiaktól rabolták, vagy pedig a renegát görögöktől és koptoktól vásárolták aranyértékben. Remélhette tehát, hogy a tengerparti araboknál biztosan lesz kinin.

Elmegyek - gondolta magában Staś -, elmegyek, hogy Nelen segíthessek.

Minél alaposabban mérlegelte a helyzetet, annál inkább meggyőződött róla, hogy ha biztosan Smain táborra volna az, akkor is fel kellene keresnie. Eszébe jutott, hogy Egyiptom és Szudán között már régóta minden kapcsolat megszakadt, Smain tehát nyilván semmit sem tud arról, hogy őket elrabolták Faiyumból. Fatme semmi esetre sem érintkezhetett vele, az ő elrablásuk tehát csakis Fatme eszméje volt, s azt Khamisz, Khadigi fia, Idrisz, Gebhr és a két beduin hajtotta végre. Smain ezekkel az emberekkel mit sem törődhetett, egyszerűen azért, mert csak Khamiszt ismerte közülük, a többiekről soha életében nem hallott. Neki csak saját gyermekeire és Fatméra volt gondja. Lehetséges azonban, hogy vágyódott is már utánuk, s szívesen hazatérne, különösen ha már meg is elégelte Mahdi szolgálatát. Ott ugyanis aligha volt valami nagy szerencséje, ha ahelyett hogy hatalmas sereget vezérelne, vagy valamelyik nagy tartomány kormányzója volna, rabszolgákra vadászik valahol Fazodától messze. „Azt fogom neki mondani - gondolta magában -, ha elvezetsz minket az Indiai-óceán legközelebbi kikötőjébe, s visszajössz velünk Egyiptomba, a kormány megbocsátja minden bűnödöt, együtt lehetsz újra Fatméval és gyermekeiddel, azonkívül Rawlison úr gazdaggá tesz. Ha pedig nem teszed, Fatmét és a gyermekeidet soha többé nem látod.”

Bizonyos volt benne, Smain nagyon meggondolja majd, hogy visszautasítson-e egy ilyen egyezséget.

A látogatás természetesen nem volt egészen veszélytelen, sőt egyenesen végzetessé is válhatott, de éppen úgy utolsó mentő szalmaszálként is szolgálhatott Afrika e viharos tengerén. Staś végül már maga is csodálkozott, hogy az első pillanatban miért rémült meg annyira a Smainnal való találkozástól - s mivel a dolog nagyon sürgős volt, elhatározta, hogy még az éjjel felkeresi.

Ezt azonban könnyebb volt elhatározni, mint keresztülvinni. Mert más dolog a vadonban eltölteni egy éjszakát, barátságos tűz mellett s a töviskerítés mögött, mint elindulni a rengetegben, embermagasságú fűben, ahol éppen ebben az időben indul vadászútjára az oroszlán, a párduc és a leopárd, a hiénákat és sakálokat nem is említve. Staśnak Kali szavai jutottak eszébe, aki egy éjszaka Sábát felkutatta, aztán a kutyával visszatérve így szólt: „Kali félni, de Kali elmenni.” Nos, ő is ugyanezt mondogatta most magában: „Félek, de elmegyek!”

Csak a hold felkeltét várta, mert az éjszaka nagyon sötét volt, s csak mikor a hold sugarai ezüsthénnel árasztották el a tájat, intette magához Kalit.

- Kali - mondta -, vidd be Sábát a fába, és tömd el a bejáratot tövissel. Aztán Meával együtt vigyázzatok a kisasszonyra, mint a szemetek világára, mert én elmegyek megnézni, miféle emberek vannak abban a táborban.

- Nagy úr elvinni magával Kalit is meg puskát, amelyik megölni rossz állatokat. Kali nem maradni itt.

- Itt maradsz - szólt Staś határozottan. - Megtiltom, hogy utánam jöjj!

Egy pillanatra elhallgatott, aztán kissé ellágyult hangon folytatta:

- Hűséges, jó fiú vagy, Kali, s bízom benne, hogy megteszed, amit mondok. Ha nem jövök vissza, és a kisasszony meghal, benn hagyod a fában, de a fa köré magas töviskerítést építesz, a kérgébe pedig bevéselsz egy ilyen jelet.

Azzal elővett két bambuszbotocskát, s kereszt alakban egymásra fektette.

Azután így folytatta:

- Ha pedig a „bibí” nem hal meg, de én nem jövök vissza, akkor tiszteld őt, és hűségesen szolgálj, vezesd el saját népedhez, s mondd meg a vahima harcosoknak, hogy menjenek el vele mindig kelet felé, amíg el nem érnek a Nagy Tenger partjához. Ott fehér embereket találsz, azok majd adnak nektek sok puskát, puskaport, sodronyt, gyöngyöt és annyi vásznat, amennyit csak elbírtok. Megértetted?

A néger fiú azonban térdre vetette magát előtte, átölelte lábát, s siránkozva ismételte:

- Ó, bvana kubava visszajönni, visszajönni, visszajönni!

Staśt meghatotta a fekete fiú ragaszkodása, lehajolt hát, s kezét Kali fejére téve búcsúzott tőle:

- Menj, Kali, a fához... és... az Isten áldjon meg!

Mikor magára maradt, egy pillanatig gondolkozott még, ne vigye-e magával a szamarat. Így maga biztosabb lett volna, mert Afrikában az oroszlánok, éppen úgy, mint Indiában a tigrisek, ha ló- vagy számárháton ülő emberrel találkoznak, inkább az állatot támadják meg, mint az embert. De mindjárt arra gondolt, hogy akkor ki hordja majd Nel sátrát, s min fog ő maga ülni. Erre aztán nyomban elvetette a tervet, s gyalogszerrel vágott neki a vadonnak.

A hold már magasra kúszott az égbolton, világos volt. De a nehézségek tüstént jelentkeztek, amint behatolt a fűbe, mely már oly magasra nőtt, hogy egy lovas is könnyen elrejtőzhetett benne. Még nappal sem lehetett benne egy lépésnyire sem látni, hát még éjszaka, mikor a hold csak a fű tetejét világította meg, alul pedig minden a legsűrűbb sötétségbe merült. Ilyenkor könnyű utat tévesztani s körbe-körbe járni ahelyett, hogy előre haladna az ember. Staśban azonban az tartotta a lelket, hogy a tábor a földnyelvtől nem lehetett messzebb három vagy négy angol mérföldnél, azonkívül a füst a két kimagasló hegyhát között emelkedett a magasba, elég volt tehát a két hegyhátat szemmel tartania, hogy az irányt el ne tévessze. Ámde a fű, a mimóza és akác mindent eltakart. Szerencsére minden ötven-hatvan lépésnyire egy természetbolyra bukkant s némelyik tizenöt-húsz lábnyi magasra emelkedett. Staś minden ilyen boly előtt óvatosan letette puskáját, aztán felmászott a boly tetejére, s ha megpillantotta a távolban feketéllő magaslatokat, lecsúszott s ment tovább.

Csak arra a gondolatra fogta el a félelem, mi lesz, ha a fellegek eltakarják a holdat, mert akkor mintha csak a föld alatt járna. Ám nem ez volt az egyetlen veszedelem. A dzsungel éjszaka valósággal hátborzongató, hiszen minden neszt, minden lépést s szinte minden rezdülést hallani, még azt is, melyet a fűvön mászkáló rovarok keltenek. Félelem és irtózat honol itt ilyenkor. Staśnak mindenre figyelnie, vigyáznia kellett, hallgatóznia, mindenfelé kémlelnie, mintha feje csavarra járna. Puskáját minden pillanatban lövésre készen tartotta. Minduntalan úgy érezte, hogy valami közeledik, lopva feléje kúszik. Majd meg tisztán hallotta a fű zizegését s a menekülő állatok lábának dobogását. Ilyenkor bizonyára antilopokat riasztott fel, melyek noha őrt is állítanak, nagyon éberén alusznak, hiszen tudják, hogy a fakó szőrű ragadozók is ilyenkor lesnek rájuk a sötétben. De íme, a legyező alakú akác alatt valami nagy tömeg feketéllik. Lehet, hogy szikla, de az is lehet, hogy orrszarvú vagy bivaly, mely megszimatozta az emberszagot, felrezzent álmából, s nyomban rohamra indul, Amott pedig egy fekete bokor mögött két izzó pont látszik! Hej, puskát célba, ez oroszlán! Nem!... Vaklárma!... Szentjánosbogarak azok, mert íme az egyik felemelkedik, aztán rézsút aláukva eltűnik a

fűben, mint egy hullócsillag. Staś nem mindig azért kapaszkodott fel a természetbolyokra, hogy meggyőződjék, vajon jó irányban megy-e hanem azért is, hogy megtörölgesse hideg verejték-től nedves homlokát, megpihenjen kissé, s bevárja, míg heves szívdobogása lecsillapodik. Annyira fáradt volt már, hogy alig állt a lábán.

Azért csak ment előre, törhetetlenül, azzal a tudattal, hogy ha Nelt meg akarja menteni, mennie kell. Két óra elteltével köves terepre ért. Itt a fű alacsonyabb lévén, sokkal világosabb is volt. A két hegyhát éppen olyan távol látszott, mint azelőtt, de a közelben sziklapárkány húzódott, mögötte pedig egy másik, valamivel magasabb, s a kettő együtt mintha völgykatlant vagy olyan szurdékot zárt volna be, mint amilyen Kinget fogva tartotta.

Egyszerre csak mintegy három vagy négyszáz lépésnyire jobbra a sziklahasadék falán vörös tűzfényt pillantott meg.

Megállt. Szíve hevesen dobogott, hogy szinte hallatszott minden ütése az éjszakai csendben. Kit talál odalent? Tengerparti arabokat, Smain derviseit, avagy négereket, kik szülőfalujukat elhagyva, a dzsungel megközelíthetetlen barlangjaiban rejtőzködnék a rabszolgavadászok elől? Halál vagy fogság vár itt reá, avagy segítség Nel számára?

Meg kellett győződnie róla. Meghátrálnia már nem lehetett, de nem is akart. Kis idő múlva, minden mozdulatára vigyázva, lélegzetét is visszafojtva, lassan a tűz felé lopakodott. Mintegy száz lépést haladhatott, mikor a dzsungel felől lőnyerítést hallott. Megállt. A hold fényénél öt lovat számolt meg. Dervistáborhoz ez bizony kevés volt, de feltételezte, hogy a többi talán a magas fűben rejtették el. Csak azon csodálkozott, hogy a lovak mellett nincsenek örök, s tüzet sem raktak a magaslatokon, hogy a vadállatokat elriasszák. Hálát is adott Istennek, hogy így történt, mert legalább észrevétlenül lopakodhatott előre.

A sziklafalon visszaverődő tűzfény egyre tisztábban látszott. Negyedóra múlva Staś odaért, ahol a szemközti szikla a legjobban meg volt világítva, ami azt mutatta, hogy ott, a sziklafal lábánál kell égnie a tűznek.

Ekkor hason csúszva eljutott a sziklafal pereméig, s lenézett a szakadékba.

Az első, amit meglátott, egy nagy sátor volt. A sátor előtt vászon tábori ágylak állt, s azon egy fehér ruhát viselő európai férfi feküdt.

Tizenkét évesnek látszó szerencsen fiúcska száraz gallyat rakott a tűzre, mely megvilágította a sziklafalat. A fal tövében, a sátor mindkét oldalán szerencsenek aludtak sorban egymás mellett.

Staś egy pillanat alatt lecsúszott a lejtőn a szakadékba.

XXXII.

A fáradtságtól és megindultságtól egy darabig szólni sem tudott, csak lihegve állt ott az ágyon fekvő férfi előtt, aki szintén hallgatott, szinte az öntudatlansággal határos ámulattal nézett rá.

Végül megszólalt:

- Nasibu, itt vagy?

- Itt vagyok, uram - felelte a kis néger.

- Látsz itt valakit? Áll valaki előttem?

De mielőtt a fiúcska felelhetett volna, Staśnak is megjött a szava:

- Uram! - szólt. - Stanisław Tarkowski a nevem. A kis Miss Rawlisonnal együtt megszöktünk a dervisek fogságából, s most itt bujdosunk a vadonban. De Nel nagyon beteg, könyörgök, légy segítségünkre.

Az ismeretlen még egy darabig hunyorogva bámult, aztán tenyerével végigsimította homlokát.

- Nemcsak látok, hallok is - mondta mintegy önmagának. - Nem képzelődés!... Mit? Segítséget? Magam is segítségre szorulok. Megsebesültem.

Ám hirtelen összerázkódott, mintha álmot vagy valami merev dermedtséget rázna le magáról. Élénkebben tekintett Staśra, s szemében megcsillant az öröm.

- Fehér fiú!... - rebegette. - Még látok fehér embert! Köszöntelek, bárki vagy. Valami betegségről szóltál? Mit kívánsz?

Staś megismételte, hogy Nel, Rawlison úrnak, a Csatorna egyik igazgatójának leánya, beteg, hogy már két váltólázrohama volt, és meg kell halnia, ha nem kaphat kinint, hogy a harmadik rohamnak elejét vegye.

- Két roham? Az baj! - felelte az ismeretlen. - De kinint adhatok, amennyit csak akarsz. Van néhány üveggel, s én már úgysem veszem hasznát.

Szólt a kis Nasibunak, hogy hozza el a nagy bádogdobozt, mely nyilván úti gyógyszerháza volt, abból kivett két jókora üveget s átadta Staśnak. Mind a két üveg tele volt fehér porral.

- Nesze, itt van a készletem fele. Ez akár egy esztendőre is elég...

Staś ordítani szeretett volna örömeiben, oly buzgó hálálkodásba fogott hát, mintha legalábbis az ő életéről lett volna szó.

Az ismeretlen néhányszor bólintott, aztán megszólalt:

- Jó, jó. A nevem Linde, svájci vagyok, zürichi... Két nappal ezelőtt baleset ért, súlyosan megsebesített egy ndri kan.

Aztán a fekete fiúhoz fordult.

- Nasibu, tömd meg a pipámat.

Majd ismét Staśhoz:

- Éjszaka mindig nagyobb a lázam, s egy kicsit zavaros a fejem. De a pipa megvilágosítja a gondolataimat. Mintha azt mondtad volna, hogy a dervisek fogságából szöktetek meg, s most a vadonban bujkáltok. Így van?

- Igen, azt mondtam.
- És mit szándékoztok tenni?
- Át akarunk szökni Abesszíniába.
- Akkor a mahdisták kezébe kerültök, mert ott portyáznak az egész határ mentén.
- Pedig mást igazán nem tehetünk.
- Hej! Egy hónappal ezelőtt még segíthettem volna rajtatok, most azonban már magam is csak az Isten és e néger fiú oltalmában vagyok.

Staś ámulva nézett rá.

- Hát ez a tábor?
- A halál tábora.
- És ezek a néger?
- Ezek alszanak, s többé soha fel sem ébrednek.
- Nem értem...

- Álomkórosak! A nagy tavak vidékéről valók, ahol állandóan pusztít ez a betegség. Mindnyájan megkapták, csak azok nem, akik már előbb meghaltak himlőben. Ez az egy gyerek maradt meg nekem...

Staś csak most eszmélt rá, hogy mikor a szakadékba lecsúszott, a négerek közül egyik sem mozdult meg, még csak meg sem rezzent. Az egész beszélgetés alatt aludtak valamennyien, egyik a sziklához támasztott, másik pedig lehorgasztott fejjel.

- Alszanak, és többé fel sem ébrednek? - kérdezte, mintha még most sem értené, miről van szó.

- Ó, valóságos halottas ház ez az Afrika!... - felelte Linde.

Szavait megszakította a lovak dobogása, melyek nyilván megijedtek valamitől, s megbéklyózott lábukon ugrálva igyekeztek a szurdék partjához, hogy minél közelebb legyenek a tűzhöz és az emberekhez.

- Semmi az, csak a lovak - szólt Linde -, mahdistáktól szereztem, mikor néhány héttel ezelőtt megvertem őket. Lehetek háromszázan vagy még többen is. De nekik nagyjából csak lándzsájuk volt, az én embereim pedig el voltak látva remingtonokkal. Most ott állanak a falhoz támasztva, de már semmi hasznom belőlük. Ha nincs fegyvered vagy töltényed, vigyél el, amennyit akarsz... Vigyél el egy lovat is, legalább hamarabb hazaérsz betegedhez... Hány éves a kislány?

- Nyolc - felelte Staś.

- Szóval még gyermek... Nasibu, adj neki teát, rizst, kávé és bort... Vigyél a készletemből, amennyit csak akarsz. Holnap gyere vissza, s vigyél megint.

- Visszajövök egész biztosan, hogy még egyszer teljes szívemből megköszönjem a segítséget, s hogy a bácsi szolgálatára lehessek, amiben tudok.

- Jólesik európai arcot látnom - sóhajtott fel Linde -, ha korábban jössz, józanabb leszek, most már megint gyötör a láz, téged is kettőzve látlak. Ketten vagytok itt mellettem?... Nem!... Tudom, hogy csak egyedül vagy, s ezt a láz teszi! Ó, ez az Afrika!

S behunyta a szemét.

Negyedóra múlva Staś elindult a halál és az álom e táborából, de ezúttal lóháton. Mélységes éjszaka volt, de ő most már nem törődött a veszedelmekkel, melyek a magas fűben érhatték. A folyó közelében haladt, mert sejtette, hogy mind a két szurdék a folyóba torkollik. Visszafelé sokkal könnyebb volt az út, mert az éjszaka csendjében messziről hallatszott a vízesés zúgása. A felhők is szétfoszlottak az ég nyugati szélén, s a hold mellett az állatövi fény is erősen világított. Staś megbökdöste a ló oldalát a széles arab kengyel sarkával, s kissé meggondolatlanul, csak úgy vaktában vágatott, egyre azt hajtogatva magában: „Mit nekem oroszlán, párduc vagy leopárd, mikor én kinint viszek a drága kicsikémnek!” S minduntalan megtapogatta az üvegeket, mintha meg akarna győződni, hogy csakugyan megvannak, s nem álom volt mindez. Agyában egymást kergették a különféle gondolatok és képek. Láta a sebesült svájcit, végtelen hálát és szánalmat érzett iránta, annyival is inkább, mert eleinte örültnek tartotta: látta a kis Nasibut, kugligolyóhoz hasonló koponyájával, látta az alvó „pagazi”-kat s a falhoz támasztott fegyverek csövének csillogását a tűz fényében. Majdnem biztosra vette, hogy Linde Smain csapataival ütközött meg, s különös volt arra gondolnia, hogy hátha maga Smain is elesett.

E látomások összevissza keveredtek folytonosan Nelnél járó gondolataival. Elképzelte, mennyire elcsodálkozik Nel holnap, ha meglátja az egész üveg kinint, s alighanem varázslónak fogja őt tartani. „Ő - gondolta magában -, ha pusztá gyávaságból nem mentem volna el, hogy megnézzem, honnan jön az a füst, egész életemben meg nem bocsátottam volna magamnak.”

Nem telt bele egy óra, már tisztán hallatszott a vízesés zúgása, a békák brekegéséből pedig arra következtetett, hogy immár közel a kavics-zátony, ahol vízimadarakra vadászott. A hold világánál messziről is látta rajta a fákat. Most már nagyobb éberségre volt szüksége, mert a vadvíz egyúttal itató is volt, ahova minden vad eljár, másutt ugyanis a folyó partjai meredek és megközelíthetetlenek voltak. De már későre járt az idő, s a ragadozók az éjszakai vadászat után nyilván elrejtőztek már a sziklabarlangokban. A ló fűjt egy kicsit, talán friss oroszlánnyomokat szimatolt, de Staś szerencsésen átjutott ezen a részen is, s kis idő múlva megpillantotta a magas sziklacsúcson „Krakkó” nagy, fekete körvonalait. Afrikában most először volt az az érzése, hogy hazaérkezett.

Sejtette, hogy mindenkit alva talál, de nem számolt Sábával, ki oly veszett ugatásba fogott, hogy a holtakat is felébresztette volna. Egy pillanat alatt Kali is a fa előtt termett, s nagyot kiáltott:

- Bvana kubava, lóháton!

Hangjában azonban több volt az öröm, mint az ámulat, mert olyan vakon hitt Staś hatalmában, hogy ha a lovat a semmiből teremti, azon sem csodálkozott volna.

Mivel pedig az öröm a négereknél nevetésben nyilvánul, csípőjét paskolva kacagott.

- Pányvázd ki ezt a lovat! - kiáltotta Staś. - Szedd le róla a málhát, rakj tüzet, és forralj vizet.

Azzal bement a fába. Nel szintén felébredt, s éppen őt hívta. Staś félrehúzta a vászonfüggönyt. Megpillantotta a kislány halvány arcát és a takarón nyugvó sovány kezecskéjét.

- Hogy vagy, kicsikém? - kérdezte vidáman.

- Jól, és mélyen aludtam, amíg Sába fel nem ébresztett. De te miért nem alszol?

- Mert nem voltam itthon.

- Hol voltál?

- A patikában.

- A patikában?

- Igen, kininért.

Nelnek nem ízlett ugyan a keserű kinin, melyet előzőleg szedett, de mivel azt minden betegség csallhatatlan orvosságának tartotta, nagyot sóhajtvá szólt:

- Tudom én, hogy már nincs kinined.

Staś a lámpához emelte az egyik üvegcsét, és boldog büszkeséggel kérdezte:

- Hát ez mi?

Nel nem akart hinni szemének, Staś pedig sugárzó arccal, lázasan beszélt tovább:

- Most aztán meggyógyulsz! Egy jókora adagot begöngyölök friss füge bőrébe, s azt lenyeled. Hogy pedig mit iszol utána, az majd elvállik. No, mit bámulsz úgy rám, mint borjú az újkapura?... Igenis, van még egy üveggel. Egy fehér embertől kaptam mind a kettőt, a tábora negymérföldnyire van innen. Éppen tőle jövök. Lindének hívják, és megsebesült, de azért igen sok finomságot kaptam tőle. Lóháton jöttem, pedig hozzá gyalog mentem. Azt hiszed, kellemes éjnek idején a dzsungelen átvágni? Brrr! A világ minden kincséért meg nem tenném még egyszer, legfeljebb ha megint kinin kellene!

Azzal faképnél hagyta a bámuló kislányt, maga pedig az élestárból kikereste a legkisebb fűgét, azt kivájta, s a bőrét megtöltötte kininnel, de vigyázott, hogy ne tegyen bele többet azoknál az adagoknál, melyeket Kartúmban kapott. Aztán kiment a szabadba, teát szórt a vizes edénybe, s az orvossággal visszatért Nelhez.

Ezalatt Nel eltűnődött a történeteken. Nagyon kíváncsi volt, ki lehet az a fehér ember. Honnan tudta meg Staś hogy itt tartózkodik a közelben? Ide jön-e hozzájuk, s ezentúl együtt fognak-e vándorolni? Mivel Staś hozott kinint, most már nem kételkedett abban, hogy felgyógyul. De hát ez a Staś... csak úgy egyszerűen nekivág a dzsungelnek... éjszaka, mintha az semmi sem volna! Nel eddig, minden csodálata mellett természetesnek talált mindent, amit Staś érte tett, nem is gondolkozott sokat rajta, hiszen az csak magától értetődik, hogy egy nagy fiú gondját viseli egy kisebb lánynak. Csak most gyúlt világosság fejecskéjében, hogy Staś gondoskodása nélkül már régen elpusztult volna. Staś úgy örködik felette, s úgy gondoskodik róla, ahogy az ő korában egyetlen fiú sem tudná vagy akarná ezt megtenni. Erre aztán kicsiny szívében túláradt a forró hálaérzet.

Azért aztán, amikor a fiú bejött az orvossággal, és föléje hajolt, sovány karját nyaka köré fonta, s forrón megölelte.

- Staś, te nagyon, nagyon jó vagy hozzám!

- Hát kihez legyek jó? Nagyszerű! - dörögte a fiú. - No vedd be ezt!

De azért nagyon örült, szeme csak úgy ragyogott az önézettől, s az ajtónyílás felé fordulva boldog büszkeséggel kiáltott ki:

- Mea, hozd be a „bibinek” a teát!

XXXIII.

Staś csak másnap délben indult el ismét Lindéhez, mert az előző éjszaka fáradalmait ki kellett pihennie. Gondolván, hogy a betegnek szüksége lehet friss húsrá, útközben lelőtt két gyöngytyúkot, melyeket Linde csakugyan nagy hálával fogadott. A beteg nagyon gyengének látszott, de teljes öntudatánál volt. Miután üdvözölték egymást, Linde mindjárt Nel iránt érdeklődött, s óva intette Staśt attól, hogy a kinint csálhatatlan gyógyszernek tekintse a váltóláz ellen, hanem óvja a beteget az erős napsütéstől, az átázástól, attól, hogy éjszaka nedves helyen tartózkodjék, de legfőképpen a rossz víztől. Ezután Staś, a beteg kívánságára elmesélte történetüket, elejétől fogva Kartumba való megérkezésükig, elmondta Mahdinál tett látogatásukat, azután további útjukat Fazodába, a Gebhrtől való megmenekülést és további vándorlásukat. Linde egyre növekvő érdeklődéssel hallgatta az elbeszélést, helyenként csodálattal nézett a fiúra, s mikor az befejezte elbeszélését, pipára gyújtott, majd még egyszer tetőtől talpig végigmérte Staśt, és elgondolkozva így szólt:

- Ha a te hazádban sok ilyen fiú van, akkor veletek nem egykönnyen lehet elbánni.

Rövid szünet után így folytatta:

- Szavaid igazságát legjobban bizonyítja, hogy itt vagy, s előttem állsz. Most azonban ide figyelj: helyzetetek szörnyű, az út, bármelyik irányban szintén szörnyű, de ki tudja, hogy egy ilyen fiú, mint te, ki nem vágja belőle magát is meg azt a másik gyereket is...

- Csak Nel egészséges legyen, én megteszek mindent, ami tőlem telik - felelte Staś.

- De magadat is kíméld, mert a feladat, amelyre vállalkozol, felnőtt embernek is becsületére válnék. Egyáltalán tisztában vagy azzal, hogy hol vagytok?

- Nem. Arra emlékszem, hogy Fazodán túl egy Deng nevű nagy telepítvény mellett, valami folyón keltünk át...

- A Sobat folyón - vetette közbe Linde.

- Dengben sok dervis és néger volt, de a Sobat folyón túl dzsungelbe jutottunk, s hetekig vándoroltunk, míg abba a szurdékba nem értünk. Hogy ott mi történt, már elbeszéltem...

- Tudom. Azután ugyanott mentetek tovább, egészen a folyóig. Nos, hallgass ide: úgy látom, hogy a Sobat folyó átlépése után délkeleti, de inkább déli irányba kanyarodtatok a szudániakkal. Most olyan vidéken vagytok, melyet az utazók és a geográfusok nem ismernek. Az a folyó, amely mellett most vagyunk, északnyugati irányban folyik, s valószínűleg a Nílusba ömlik. Azért mondom, hogy valószínűleg, mert magam sem tudom biztosan, s már nincs módomban meggyőződni róla, pedig azért tértem el a Karamodzso hegységtől, hogy a forrást felkutassam. A dervisfogyoktól tudtam meg az ütközet után, hogy a neve Ogeloguen, ámbar ők maguk sem tudták biztosan, mert errefelé csak rabszolgákért szoktak bemerészkedni. Ez a gyéren lakott terület a Siluk törzs hazája, de most teljesen néptelen, mert a lakosság egy részét kiirtotta a himlő, más részét kipusztították a rabszolgavadászok, a többi pedig elmenekült a Karamodzso hegy felé. Afrikában gyakran előfordul, hogy egy sűrű népességű ország máról holnapra lakatlan pusztasággá válik. Számításaim szerint mintegy háromszáz kilométernyire lehetek Ladótól. Menekülhetnétek dél felé, Emin pasához, de mivel valószínűleg őt is a mahdisták ostromolják, erről a tervről szó sem lehet...

- Hát Abesszínia? - kérdezte Staś.

- Szintén mintegy háromszáz kilométer. Nem szabad azonban elfelejtened, hogy Mahdi az egész világgal, így hát Abesszíniával is harcban áll. Azt szintén a foglyoktól tudom, hogy a nyugati és déli határ mentén kisebb-nagyobb derviscsapatok portyáznak, tehát könnyen a kezükbe kerülhetnétek. Abesszínia keresztény állam ugyan, de a déli törzsek vagy pogányok, vagy mohamedánok, s mint ilyenek, titokban Mahdihoz húznak... Nem, arra nem juthattok át.

- Akkor hát mit tegyek, merre menjek Nellel? - kérdezte Staś.

- Mondtam, hogy a helyzet nagyon nehéz - jelentette ki Linde.

Azzal két kezét homlokán összekulcsolta, s egy darabig szótlanul feküdt.

- A tengerpart - szólt végre - mintegy kilencszáz kilométernyire lehet, s hegyeken, vad népeken, sőt sivatagokon át vezet az út, mert itt állítólag egész országrészek vannak, ahol egyáltalán nincs víz. Ez a terület, legalább névlegesen, Angliához tartozik. Arrafelé könnyen találkozhatnátok Kismajuba, Lamuba vagy Mombasába igyekvő elefántcsont-szállítmányokkal vagy missziós karavánokkal... Amikor láttam, hogy a dervisek miatt nem tudom felkutatni e folyó folyását, minthogy a folyó a Nílus felé kanyarodik, én is keletnek, az óceán felé akartam tartani...

- Akkor hát menjünk együtt! - kiáltotta Staś.

- Én már nem megyek vissza. A ndri úgy összemarcangolta izmait és ereimet, hogy a vérmérgezés elkerülhetetlen. Csak sebész menthetne meg, ha levágná a lábamat. Most már minden beszáradt és megmerevedett, de eleinte a saját ujjaimat rágtam fájdalmamban...

- A bácsi egész biztosan meggyógyul.

- Nem, derék fiacskám, én biztosan meghalok, s te a holttestemet jól betemeted kövekkel, hogy a hiénák ki ne kaparhassanak. A halottnak ugyan mindegy, de míg az ember életben van, kellemetlen rágondolnia... Bizony nehéz szeretteimtől ilyen messze meghalnom...

Szeme elhomályosult. Így folytatta:

- Én azonban már megalkudtam ezzel a gondolattal, beszéljünk tehát inkább rólatok, ne rólam. Egy jó tanácsot adok: csak egy út marad a számotokra, keletnek, a tenger felé. De mielőtt elindulnátok, pihenjétek ki magatokat, s gyűjtsetek új erőt. Máskülönben a te kis útitársad néhány hét alatt elpusztul. Halásszatok el az utazást az esős évszak végéig vagy még tovább. A nyár első hónapjai a legegészségesebbek, mert akkor az esőzés már megszűnik, de a mocsarakat még víz borítja. Ahol most vagyunk, az már fennsík, s hétszáz méterrel a tenger színe fölött fekszik. Ezerháromszáz méter magasságban már nincsen váltóláz, s a mélyebb vidékeken szerzett betegség ott sokkal könnyebb lefolyású. Vedd a kis angol lánykát, s menjetek a hegyekbe...

A beszéd nagyon kifárasztotta, mert ismét elhallgatott, s egy darabig türelmetlenül kergette magát a nagy kék legyeket, amelyeneket Staś Fazoda üszkein látott.

Azután így folytatta:

- Jól figyeld meg, amit mondok. Innen egynapi járóföldnyire dél felé egy több mint nyolcszáz méter magas, magányosan álló hegy emelkedik. Olyan, mint egy aljával felfelé fordított lábos. Oldalai teljesen meredek, az egyetlen hozzá vezető út egy sziklás hegyhát, amely azonban olyan keskeny, hogy helyenként két ló alig fér el rajta egymás mellett. Egy kilométernél nagyobb, lapos tetején szerencsén falucska volt, de lakosságát részint legyilkolták, részint rabszójra fűzték. Talán éppen az a Smain tette ezt, akinek csapatát később szétszórtam, de a rabszolgákat már nem szabadíthattam ki, mert azokat jó előre erős fedezettel elküldte a Nílus

felé. Telepedjete le azon a helyen. Van ott egy kitűnő vizű forrás, néhány manjokaültetvény és rengeteg banán. A házakban sok embercsontot fogtok találni, de ragálytól nem kell félne-tek, mert a dervisek után már ott jártak a hangyák, minket is azok riasztottak el onnan. Egyéb-ként egy árva lélek sincs ott! Maradjatok egy vagy két hónapig. Abban a magasságban már nincs váltóláz. Az éjszakák hűvösek. Ott a kis pajtásod visszanyeri egészségét, te pedig új erőt gyűjthetsz.

- Azután mit tegyünk, s merre menjünk?

- Azután majd lesz, amit Isten rendel. Megpróbáltok átjutni Abesszíniába, olyan helyeken, ahol a mahdisták már nem járnak, vagy keletnek veszítek utatokat. Hallottam, hogy a tenger-parti arabok elefántcsontot kutatva behatolnak egészen egy nagy tóig, s az elefántcsontot az ott lakó szamburu és vahima törzsektől vásárolják.

- Vahima? Kali is a vahima törzsből származik.

Staś elmesélte, hogy örökölte Kalit Gebhr halála után, s hogy a fiú szerint apja az összes vahimák főnöke.

Linde azonban sokkal közönyösebben fogadta ezt a hírt, mint azt Staś várta.

- Annál jobb - mondta -, mert esetleg segítségetekre lehet. A négerek tisztességes emberek, noha általában nem lehet számítani a hálájukra. Olyanok, mint a gyerekek: ma elfelejtik, ami tegnap volt.

- Kali nem felejtí el, hogy Gebhr kezéből mentettem meg, efelől biztos vagyok.

- Lehet - felelte Linde, és Nasibura mutatva hozzátette: - ez is jóra való gyerek. Vedd magadhoz halálom után.

- Ne beszéljen a bácsi a haláláról, és ne is gondoljon rá.

- Kedvesem - felelte a svájci -, én már magam is kívánom a halált, csak azt szeretném, ha nem járna nagy kínokkal. Gondold meg, hogy teljesen védtelen vagyok, s ha ama mahdisták közül, akiket szétszórtam, csak egy is elvetődne e szakadékba, úgy levághatna, akár egy ürüt.

Azzal az alvó négekre mutatott.

- Azok már többé fel nem ébrednek... de mit is mondok, röviddel a halála előtt mindegyik felébred, s eszeveszett tébolyban rohan dzsungelbe, ahonnan aztán vissza sem tér többé... Kétszáz emberemből hatvan maradt. Sokan elszöktek, sokan himlőben haltak meg, sokan pedig máshol aludtak el.

Staś irtózáttal, de egyszersmind szánalommal tekintett az alvókra. Testük hamuszínű volt, ami a szerecseneknél sápadtságot jelent. Egyesek behunyt, mások félig nyitott szemmel ültek, ámde ezek is mélyen aludtak, mert szemük érzéketlen volt a világosságra. Némelyiknek a térde megdagadt, mindannyian ijesztően soványak voltak, úgyhogy bordáikat meg lehetett számolni. Kezüik és lábuk szüntelenül, szaporán remegett. A fényes hátú legyek sűrűn ellepték szemüket és ajkukat.

- Ezek számára nincs már mentség? - kérdezte Staś.

- Nincs. A Viktória-Nyanza vidékén ez a betegség egész falvakat pusztít ki. Hol erősebben, hol enyhébben lép fel, de leginkább a partvidék bozótjai között tanyázó embereket pusztítja.

A nap már az égbolt nyugati felére hajlott, ám Linde még az est beállta előtt elbeszélte Staśnak élete történetét. Egy zürichi kereskedő fia volt. Családja Karlsruhéból származott, de 1848-ban áttelepedett Svájcba. Atyja selyemkereskedéssel foglalkozott, s nagy vagyont

gyűjtött. Fiát mérnöknek nevelte, de a fiatal Henrik már zsenge ifjúságától kezdve utazni vágyott. Atyja egész vagyonát ő örökölte, s műegyetemi tanulmányai befejeztével elindult első egyiptomi útjára. Ez még a Mahdi előtti időben történt, tehát eljutott egészen Kartúmig, s a dangelokkal vadászott Szudánban. Azután Afrika földrajzát tanulmányozta, s rövidesen oly szakismeretre tett szert e téren, hogy számos földrajzi társaság választotta be tagjai sorába. E végzetes kimenetelű utolsó útjára Zanzibárból indult el. Eljutott a Nagy-tavakig, s onnan az eddig ismeretlen Karamodzso hegység mentén, Abesszínián át a tengerpartig akart eljutni. De a zanzibáriak nem akartak továbbmenni. Szerencsére vagy talán éppen szerencsétlenségére, akkor háború volt Uganda és Undzsoro királya között. Linde nagy szolgálatokat tett Uganda királyának, aki hálából kétszáz „pagazit” ajándékozott neki. Ez nagyon megkönnyítette az utazást és a Karamodzso hegység megtekintését, de azután jött a himlő, utána a rettenetes álmokör s végül az egész karaván összeomlása.

Lindének óriási konzervkészlete volt, de a skorbuttól való félelmében mindennap vadászgatott, hogy friss hústra tegyen szert. Kitűnő céllövő volt, ámde nem elég óvatos vadász. Így történt, hogy néhány nappal ezelőtt könnyelműen odalépett egy elejtett ndri kanhoz, mely váratlanul felugrott, s rettenetesen szétmarcangolta lábát, majd gerincét taposta össze. Ez a tábor közvetlen közelében, Nasibu szeme láttára történt. A fiú saját ingét tépte szét, hogy gazdája sebeit bekötözze, aztán elvezette a sátorba. A lábában azonban a belső vérzés üszkösödést idézett elő, s most a beteget vérmérgezés fenyegette.

Staś mindenáron ápolni akarta, s kijelentette, hogy vagy eljön mindennap, vagy pedig, hogy Nelt ne kelljen olyan gyakran a két szerecsenre hagynia, hordágyat csinál takaróból, s két ló között átviszi a beteget a földnyelvre, „Krakkóba”.

Linde elfogadta a segítséget, de csak a kötözést, ellenben az átszállításba nem egyezett bele.

- Tudom - mondta, az alvó négyekre mutatva -, hogy ezeknek meg kell halniuk, de míg élnek, nem hagyhatom itt őket, hogy a hiénák, melyeket éjjelente csak a tűz tart távol, már most nekik ne essenek.

Lázasan hajtogatta:

- Nem lehet, nem lehet, nem lehet!

De csakhamar megnyugodott, s furcsa, megindult hangon folytatta:

- Gyere el holnap reggel... kérésem van hozzád... talán az Isten kivezet benneteket ebből az afrikai útvesztőből, s nekem könnyű halált ad. Szemrehányást teszek magamnak - folytatta -, hogy nem búcsúztam el azoktól, akik himlőben haltak el, meg akik már előbb elaludtak. De most fölöttem a halál... szeretnék... karavánom e maradványával együtt elindulni... az utolsó... nagy útra...

Azzal a lángba borult égboltra mutatott, s két könnycsepp gördült végig arcán.

Staś sírt, mint egy gyerek.

XXXIV.

Másnap Linde még eszméleténél volt, de egyre gyengült. Sebe bekötözése után átadott Staśnak egy bádogtokot, melyben írásait tartotta, gondjaira bízta, s többet nem szólt. Enni már nem tudott, de szörnyű szomjúság gyötörte. Jóval naplemente előtt már félrebeszélte. Gyerekekre kiabált, hogy ne menjenek nagyon mélyen a tóba, végül kirázta a hideg, vergődött fekhelyén, s fejéhez kapkodott.

A következő napon Staśt már meg sem ismerte, három nap múlva pedig, éppen délidőben meghalt anélkül, hogy eszméletét visszanyerte volna. Staś őszintén megsiratta, aztán Kalival együtt elvitték egy közeli keskeny barlangba, a barlang száját pedig eltorlaszolták tövisbozót-
tal és kövekkel.

Staś a kis Nasibut magával vitte „Krakkóba”, Kalinak pedig meghagyta, hogy vigyázzon a készletekre, s éjszakára rakjon nagy tüzet az alvó szerecsenek előtt. Ő maga állandóan a két szakadék között közlekedett, áthurcolta a batyukat, a fegyvereket, de leginkább a remington töltényeket, melyekből kicsavarta a golyót, kiszórta a port, s erős aknát készített, hogy majd azzal robbantja szét az elefánt börtönét elzáró sziklát. Szerencsére a mindennapi kininadagok visszaadták Nel egészségét, s a változatosabb étkezés növelte erejét. Staś mégis aggódva hagyta őt magára, ha el kellett mennie, megtiltotta, hogy a fából kijöjjön, a kijáratot pedig telerakta tüskés akácgallyakkal. Most azonban rengeteg munka szakadt a nyakába, így hát kénytelen volt kis védencét gyakran Mea, Nasibu és Sába oltalmára bízni. Naponta inkább tízszer, tizenötször megtette az utat a két tábor között, hogysem a kislányt hosszabb időre magára kelljen hagynia. Agyon is dolgozta magát, de vasegészsége minden fáradalmat kibírt. Mégis beletelt tíz nap, míg a málhát szétválogatták, a nélkülözhetőbb dolgokat elrejtették egy barlangba, a szükségeseket pedig átszállították „Krakkóba”. A lovakat is átvitték magukhoz egy csomó remingtonnal együtt, melyeket később Kingnek kellett vinnie.

Ezalatt Linde táborában minduntalan felriadt egy-egy alvó szerecsen, s a betegség halál előtti görcseiben elrohant a dzsungelbe, hogy onnan soha többé vissza ne térjen. Voltak azonban olyanok is, akik alvás közben haltak meg, mások meg, amint felriadtak, vakon nekirohantak egy-egy sziklának, akár a táborban, akár a közelben, s azon zúzták szét fejüket. Ezeket Kalinak kellett eltemetnie. Két hét múlva már csak egy maradt, de nemsokára az is meghalt álmában, végelgyengülésben.

Végre itt volt az ideje, hogy felrobbantsák a sziklát, s Kinget kiszabadítsák. Az óriás már annyira megszélidült, hogy Staś parancsára ormányával derékon fogta a fiút, s felültette nyakára. Hozzászokott már a teherhordáshoz is; a terheket Kali egy bambuszlétrára hágva rakta fel a hátára. Nel lármázott, hogy túlságosan megterhelik szegényt, pedig amit eddig ráraktak, annyi volt neki, mint egy legyecske, csak a Lindétől örökölt málhá jelenthetett komolyabb terhet. Sába kezdetben eléggé nyugtalanította, de végül vele is megbarátkozott, el is játszgattak úgy, hogy ormányával felborította a kutyát, az pedig úgy tett, mintha harapná. Néha azonban váratlanul vízzel öntözte le a gyanútlan szelindeket, amit az nagyon rossz tréfának tartott.

A gyerekek főleg annak örültek, hogy a tanulékony, komoly állat nemcsak mindent megértett, amit kívántak tőle, hanem minden utasításnak, sőt intésnek is engedelmeskedett. Ebben a tekintetben az elefántok felülmúlnak minden más háziállatot, King pedig messze felülmúlta Sábát, mely Nel minden dorgálására csak a farkát csóválta, aztán tovább csinálta, amit akart, King például rövid néhány hét alatt rájött, hogy Staś az, akinek mindenki a legjobban

engedelmeskedik, ellenben Nel az, akivel mindenki a legjobban törődik. A legnagyobb figyelemmel teljesítette hát Staś parancsait, de a legjobban Nelt szerette. Kalival keveset törődött, Meát pedig a szó szoros értelmében félvállról kezelte.

Mikor az akna elkészült, Staś beszorította azt a legmélyebb hasadékba, azután betapasztotta agyaggal, s csak akkora nyílást hagyott, melyen a kanóc kilógott. A kanócot száraz pálmabőrrel csavarták, s bekenték őrölt puskaporral. Végre elérkezett a döntő pillanat. Staś maga gyújtotta meg a zsinórt, azután ahogy csak lába bírta, futott a fába, mert a többiek már korábban oda zárta be. Nel attól félt, hogy King nagyon megijed, de Staś megnyugtatta, hogy olyan napot választott, amikor reggel erős vihar száguldott át felettük, villámokat szórva és mennydörögve, azután meg az afrikai elefántok hozzá vannak szokva a fülsiketítő mennydörgésekhez, melyekben bőven van részük, mikor az égi elemek vívják harcukat a vadonban. Mégis dobogó szívvel ültek mindnyájan, s számlálták a perceket. Egyszerre csak irtózatosszerű dörögés szaggatta szét a levegőt. A hatalmas baobab koronájától gyökeréig megremegett, s a belsejében még ki nem kapart korhadék a bent ülők fejére hullott. Staś abban a pillanatban kiugrott a fából, és a szakadék kanyarulatait megkerülve, az átjáróhoz futott.

A robbanás eredménye rendkívüli volt. A hatalmas mészköszikla egyik fele apró darabokra zúzódott, a másik pedig tizenöt-husz darabra szakadt, melyeket a robbanás ereje jókora területen szétdobált.

Az elefánt szabad volt.

Staś ujjongva ugrott a völgykatlan peremére, ahol már Nel, Kali és Mea várakoztak. King csakugyan megijedt egy kicsit. A szakadék végébe húzódva felemelt ormánnyal állt, s merően nézett abba az irányba, ahonnan a szokatlan dörej hangzott. Mikor azonban Nel hívó szavát meghallotta, azonnal lesimította fülét, mikor pedig a már szabaddá tett lejáraton le is ment hozzá, teljesen megnyugodott. Kingnél azonban sokkal jobban megrémültek a lovak, kettő el is vágatott oly messzire, hogy Kali csak közvetlenül naplemente előtt akadt rájuk.

Nel még aznap kivezette Kinget „a világba”. Az óriás engedelmesen követte, akár egy kiskutya, aztán megfürdött a folyóban, majd önmaga gondoskodott vacsorájáról, mégpedig úgy, hogy homlokát nekifeszítette egy jókora vadfügefának, letörte, mint egy nádszálat, aztán gondosan lelegelte gyümölcsét és leveleit.

Este azonban visszatért a fához, s öles ormányát a felső nyíláson bedugva, oly buzgalommal és kitartással kereste Nelt, hogy végtére is Staś kénytelen volt egy jó nagyot húzni rá.

E napnak legjobban Kali örült, mert az ő válláról egyszeriben lehullott a teher, hogy az óriás etetéséről gondoskodják, ami bizony nem volt valami könnyű munka. Staś és Nel hallották is, amint aznap este, mikor a vacsorához tüzet rakott, saját szerzeményű új örömhimnuszát dúdolgatta, körülbelül ilyen szöveggel:

- Nagy úr megölni embereket és oroszlanokat, jah, jah! Nagy úr szétmorzsolni sziklát, jah! Elefánt maga törölni a fákat! jah, jah, Kali pedig csak lustálkodni és enni jah, jah!

Az esős évszak, az úgynevezett „masszika” vége felé járt. Akadtak még borús és esős napok, de voltak már teljesen derűsek is. Staś elhatározta, hogy átköltözik a Linde ajánlotta hegyre, és ezt a szándékát röviddel King kiszabadítása után véghez is vitte. Nel egészségi állapota már nem akadályozta, mert a kislány határozottan jobban érezte magát.

Kiválasztottak hát egy derűs reggelt, s elindultak déli irányban. Most már nem kellett félniük, hogy eltévednek, mert Staś rengeteg egyéb holmival együtt egy iránytűt meg egy kitűnő távcsövet is örökölt Lindétől, mellyel a távoli hegységeket is tisztán láthatta. Sábán és a számaron kívül öt alaposan felmálházott ló és az elefánt is együtt vándorolt velük. King a

hátára rakott málhán kívül Nelt is a nyakán vitte, ki úgy ült az állat két hatalmas füle között, mint egy kényelmes fotelben. Staś nem sajnálta ott hagyni a földnyelvet és a baobabot, mert hiszen ezekhez kapcsolódott Nel betegségének emléke. A kislány azonban szomorúan tekintett vissza a sziklára, a fára, a vízesésre, s fogadkozott, hogy valamikor, ha „nagy lesz”, visszajön még ide.

Még szomorúbb volt azonban a kis Nasibu, mert nagyon szerette régi gazdáját, s most a karaván végén, a szamár hátán ülve minduntalan könnyes szemmel nézegetett vissza oda, ahol szegény Linde várta az utolsó ítélet napját.

Északi szél fújdogált, az idő szokatlanul hűvös volt. Így aztán tíztől háromig sem kellett árnyékba húzódva bevárniuk, míg a legnagyobb hőség elmúlik, hanem nagyobb utat megtehtek, mint amennyit a karavánok általában egy nap alatt megtesznek. Az út nem volt nagyon hosszú, Staś már naplemente előtt megpillantotta a hegyet, amelyhez igyekeztek. Messzebb, az égbolt alkotta háttér előtt más hegyek egész láncolata húzódott, ez azonban jóval közelebb s egészen magányosan emelkedett ki a dzsungelből, mint valami sziget a tenger közepéből. Közelebb érve látták, hogy lejtőit ugyanaz a folyó öntözi, amely mellett eddig tanyáztak. A hegy csapott teteje lapos fennsík volt, s alulról úgy látszott, mintha sűrű erdő borítaná. Staś kiszámította, hogy ha a földnyelv, amelyen az ő baobabjuk állott, hétszáz méter magasan volt, ez a hegy pedig még annál is nyolcszáz méterrel magasabb, akkor ezerötszáz méterrel lesznek a tenger színe fölött, vagyis oly magasságban, ahol az éghajlat már nem sokkal forróbb, mint az egyiptomi. Ez a gondolat új erőt adott neki, és arra ösztönözte, hogy minél hamarabb elfoglalják ezt a természetes erősséget.

A hegyre vezető egyetlen sziklás ösvényt hamarosan megtalálták, s mindjárt megindultak rajta felfelé.

Másfél órai kepezés után felértek a tetőre. Az erdő, melyet már lentről láttak, csakugyan erdő volt, de banánerdő. Ez a látvány mindnyájukat megörvendeztette, mely alól King sem volt kivétel, de a legjobban mégis Staś örült, mert tudta, hogy Afrikában nincs ízletesebb és táplálóbb étel, mint a szárított banánból készült liszt, mellyel minden betegség megelőzhető. Itt pedig annyi banán volt, hogy akár egy egész esztendőre is elég lett volna.

A banánfák óriási levelei között bújtak meg a néger kunyhók. Némelyik a mahdista betörés folyamán leégett, más romokban hevert, de volt, amelyik teljes épségben maradt. A falu közepén állt a legszebb ház, melyben hajdan a falu királya lakott. Ékesen tapasztott agyagfalait oly tágas tető fedte, hogy széles tornácot alkotott a falak körül. Egyik-másik ház előtt emberi csontok vagy egész csontvázak heverték. Mind fehérek, akár a kréta, mert a húst alaposan letisztították róluk a hangyák, melyek tömeges támadásáról már Linde is beszélt. Azóta jó néhány hét eltelt, de a házakban még mindig érezni lehetett a hangyasav szagát, s mutatóban sem találtak egyetlen, a szerezsen kunyhókban rendszerint tömegesen nyüzsgő svábbogarat, sem pókot, sem skorpiót, sem semmilyen más rovar. Mindent kipusztítottak a rettenetes „sziafuk”. Biztosak lehettek felőle, hogy az egész hegytetőn nem találnak egyetlen kígyót sem, mert még az óriáskígyó is áldozatul esik ezeknek a rettenthetetlen, apró harcosoknak.

Staś bevezette Nelt és Meát a „királyi palotába”, aztán Kalinak és Nasibunak meghagyta, hogy az emberi csontokat takarítsák el. A fekete fiúk úgy teljesítették a parancsot, hogy a csontokat bedobálták a folyóba, amely aztán továbbvitte azokat. E munka közben azonban kiderült, hogy Linde tévedett, mikor azt állította, hogy az egész hegyen nem találnak egyetlen élőlényt sem. A lakosság elhurcolása utáni csendesség, de különösen a banán, rengeteg csimpánzt vonzott ide, melyek a magasabb fákon még ernyő alakú fészkeket is építettek, hogy az esőtől

óva legyenek. Staś nem akarta lelövöldözni őket, de elhatározta, hogy elriasztja innen e majmokat, s ezért a levegőbe lőtt. Erre általános rémület támadt, melyet még fokozott az, hogy felharsant Sába mély ugatása és a lármán felbuzduló King vészes trombitálása. Ám a majmoknak a meneküléshez nem volt szükségük a sziklás hegyhátra, mert a meredek sziklafalakon oly káprázatos gyorsasággal ereszkedtek le a folyó felé és a parti fákra, hogy Sába agyari egyikükben sem tehettek kárt.

A nap lement. Kali és Nasibu tüzet raktak, hogy a vacsorát megfőzzék. Staś kicsomagolt, aztán bement a király kunyhójába, melyben most Nel lakott. A ház belseje barátságos és világos volt, mert Mea nem a baobabban használt kis mécsest gyújtotta meg, hanem azt a hatalmas útilámpást, amelyet Lindétől örökölték. Nelt e hűvös napon egyáltalán nem fárasztotta el az utazás, s igen jókedvű volt, különösen mikor Staś megnyugtatta, hogy a félelmetes emberi csontokat már eltakarították.

- Milyen jó itt, Staś! - lelkendezett. - Nézd, még a padló is ki van öntve gyantával. Jaj, de pompás lesz itt!

- Majd csak holnap veszem pontosabban szemügyre az egész birodalmat - felelte Staś -, de abból, amit már ma is láttam, azt hiszem, itt akár egész életünkben ellakhatnánk.

- Ha apuska itt volna, akkor lehetne. De hogy fogjuk nevezni ezt a falut?

- A hegyet a földrajzban Linde-hegynek kellene elnevezni, a falut meg rólad Nel-falvának.

- Akkor én is benne leszek a földrajzban? - kérdezte a kislány sugárzó arccal.

- Benne, benne - felelte Staś teljes komolysággal.

XXXV.

Másnap többször is megeredt az eső, de akadtak derűs órák is. Staś kora reggel elindult, hogy új birodalmukat megtekintse, s délig szemügyre is vette annak minden zegét-zugát. A szemle pompás eredménnyel járt. Mindenekelőtt a Linde-hegynél biztonságosabb helyet talán egész Afrikában sem találtak volna. A meredek lejtőkön legfeljebb a csimpánzok közlekedhettek, de sem oroszlán, sem párduc fel nem juthatott rajtuk a hegytetőre. Ami pedig a sziklás hegyhátat illeti, elég volt annak végéhez odaállítani Kinget, hogy az ittlakók teljes biztonságban aludhassák az igazak álmát. Staś hamarosan megállapította, hogy ezen a helyen akár egy kisebb derviscsapat ellen is megvédegetnék magukat. Hiszen a sziklás út oly keskeny volt, hogy King egymagában is alig bírt végigmenni rajta, egy jól felfegyverzett ember tehát bátran megakadályozhatná bármely élőlény behatolását. A „sziget” közepén kristálytiszt forrás buzogott, mely később patákká növekedve kanyargott végig a banánligetek között, s végül fehér, szalagszerű vízesés képében zuhogott alá a meredek sziklapartról. A „sziget” déli részén dús manjokmezők sorakoztak. A manjok gyökere a négerkedvelt tápláléka. E mezőkön túl óriási kókuszpalmák nyúltak a magasba, pompás tollbokkrétákhoz hasonló koronáikkal.

A „szigetet” mindenfelől a dzsungel tengere övezte, s minden pontjánál mérhetetlen messzeségbe lehetett látni. Keleten a Karamodzso hegylánc sávja kéklött. Dél felé szintén nagy hegyek látszóttak, melyeket - sötét színükről ítélve - nyilván erdők borítottak. Nyugat felé ellenben ellátott az emberi szem a láthatár széléig, ahol a szavanna az égbolttal érintkezett. Staś azonban Linde távcsövével igen sok szakadékot fedezett fel, melyek között ritkán, elszórtan óriási fák nyúltak a magasba, mint megannyi templom a zöldellő fű fölött. Helyenként, ahol a fű még nem burjánzott túl magasan, szabad szemmel is látni lehetett legelésző antilop- és zebra-, valamint elefánt- és bivalycsordákat. Itt-ott hosszú nyakú zsiráfok vonultak a szavanna szürkészöld felületén, mint ahogy a gőzhajók szelik a tenger tükrét. Közvetlenül a víz partján vízikecskék szökdécseltek, társaik pedig ki-kidugták szarvas fejüket a mélységből. Ott, ahol a víz csendes volt, a tükre fölé magasra szökdelt a repülő halak, amilyeneket Kali horgászott, s mint megannyi ezüstcsillag villantak meg a levegőben, majd visszahullottak a vízbe. Staś elhatározta, hogy ha a jó idő tartósabbá válik, elhozza ide Nelt, s megmutatja neki ezt az egész állatseregletet.

A „szigeten” ellenben nem volt semmiféle nagyobb vad, de volt annál több pillangó és madár. Fekete csőrű, sárga bóbitás, óriási papagájok röpködtek a ligetek bokrai fölött, gyönyörű tollazatú kolibrik ringatóztak a vékony manjokágakon, a magas kókuszfákról pedig lehallatszott az afrikai kakukkok hangja és a gerlicék bánatos bugása.

Staś örvendezve tért vissza a szemléről: „A levegő egészséges - gondolta magában -, a biztonság tökéletes, eleség garmadával, s ráadásul olyan gyönyörű itt minden, mint a paradicsomban.” Nel házába visszatérve meggyőződött róla, hogy azért mégis akadt a szigeten nagyobb állat is, sőt nem is egy, hanem kettő, mert a kis Nasibu a banánligetben felfedezett egy kecskét gidájával együtt, melyek úgy maradhattak itt, hogy a derviseknek már nem volt idejük őket magukkal vinni. A kecske már egy kicsit elvadult, de a gödölye nagyon hamar megbarátkozott Nasibuval. A kis néger fiú roppant büszke volt felfedezésére meg arra is, hogy íme, az ő ügyessége folytán a „bibi” ezentúl naponta kaphat nagyszerű, friss tejet.

- Staś, mit fogunk most csinálni? - kérdezte egy napon Nel, miután jól berendezkedtek a „szigeten”.

- Van itt munka bőven - felelte a fiú, majd fél keze ujjait szétterjesztve kezdte elszámlálni a rájuk váró teendőket:

- Mindenekelőtt Kali és Mea pogányok, Nasibu pedig, mint zanzibári, mohamedán. Meg kell hát őket tanítani a keresztény vallásra, aztán megkeresztelni. Másodszor, húst kell füstölnünk a következő utazásra, tehát vadásznom kell: harmadszor, mivel van elég fegyverünk és töltényünk, meg kell tanítanom Kalit a fegyverrel bánni, hogy ketten lehessünk, ha védekezésre kerül a sor: negyedszer pedig, úgy látszik, a sárkányokról elfeledkeztél!

- A sárkányokról?

- Persze! Azokat neked kell összeragasztanod vagy még inkább összevarrnod. Ez a te dolgod lesz.

- Én nem akarok mindig csak játszani.

- Dehogyan lesz az játék, sőt nagyon is hasznos munka, talán minden másnál hasznosabb. Ne gondold ám, hogy egy sárkánnyal letudod az egészet, mert meg kell csinálnod ötvenet is vagy talán még többet.

- Minek olyan sok? - kérdezte a kislány kíváncsian.

Erre Staś megmagyarázta elgondolását és a hozzáfűzött reményeit. Elmondta, hogy mindegyik sárkányra ráírja a nevüket, és hogyan menekültek meg a dervisek kezéből, és hova akarnak eljutni. Ráírja azt is, hogy sürgősen segítséget kérnek, meg hogy a sárkány megtalálójá küldjön táviratot Port Saidba. Ezeket a sárkányokat azután mindig olyankor fogja feleregetni, amikor nyugat-keleti szél fúj.

- Sok már a közelben lehull - magyarázta tovább -, sok megakad a hegyekben, de ha csak egyetlenegy eljut a tengerpartig, s európai kezekbe kerül, meg vagyunk mentve!

Nel kitörő örömmel fogadta az ötletet, s komolyan kijelentette, hogy Staś okosságával még a Kingé sem veheti fel a versenyt. Ő máris biztosra vette, hogy sok sárkány eljut egészen szüleikhez, s megígérte, hogy reggeltől estig ragasztani fog.

Úgy örült, hogy Staś kénytelen volt fékezni nagy lelkesedését, mert félt, hogy megújul a láza.

Ettől kezdve nagy buzgalommal láttak hozzá a felsorolt munkák elvégzéséhez. Kalinak az volt a feladata, hogy minél több repülőhalat fogjon, abbahagyta hát a horgászást, s vékony bambuszvesszőkből kerítést vagy inkább valami rácsfélét szerkesztett, s azt keresztben beállította a folyóba. A rács közepén nagy nyílás volt, ezen a halaknak feltétlenül keresztül kellett úszniuk, ha ki akartak jutni a szabad vízre. E nyílás mögé aztán erős pálmaháncsból kötött hálót helyezett el, s így biztosította a mindennapi bőséges zsákmányt.

Azt viszont Kingre bízták, hogy a halakat beterelje a csalárd hálóba. Az elefánt begázolt a vízbe, s azt oly borzalmasan felzavarta, hogy nemcsak az ezüstszínű repülőhalat, hanem minden más teremtmény hanyatt-homlok menekült a tiszta víz felé. Ebből néha kár is származott, mert gyakran akadtak az áldozatok között krokodilok is, melyek aztán felborították a rácsot, ámbár megtette ezt maga King is, mert természettől gyűlölván, üldözőbe vette a krokodilusokat, s ha sekély vízbe jutottak, ormányával felkapta s kidobta a partra, aztán irgalmatlanul összetaposta őket.

Gyakran egy-egy teknősbéka is fennakadt a hálóban. Ezekből kis bujdosóink pompás levest főztek maguknak. Kali készítette el a halakat, húsut a napon megszáritotta, a hólyagokat pedig vitte Nelnek, aki szétvágta s egy deszkalapon kifeszítve, megszáritotta, olyanok lettek, mint egy-egy kéttenyérenyi papiros.

Staś és Mea is segítettek neki, mert a munka egyáltalán nem volt könnyű. A hólyagok vastagabbak voltak ugyan a mi folyami halaink hólyagjánál, ám ha kiszáradtak, nagyon törékenyek lettek. Staś csak jó idő múlva jött rá, hogy árnyékban kell őket szárítani. Olykor-olykor azonban teljesen elvesztette türelmét, s hogy nem tett le arról, hogy halhólyagból készítsék a sárkányokat, az csak azért volt, mert a halhólyag sokkal könnyebb s az esővel szemben ellenállóbb, mint a papiros. Igaz, hogy már közeledett a száraz időszak, de Staś egyáltalán nem volt biztos benne, hogy akkor is nem lesznek-e itt-ott esők, különösen a hegyek közt.

Persze, papírból is készítettek sárkányokat, mert hozzávalót bőven találtak Linde holmija között. Az első jó nagyra és könnyűre sikerült. Ezt az első nyugati széllel fel is eresztették. A sárkány hirtelen igen magasra felszállt, s mikor Staś a zsinórt elvágta, erős levegőáramlat kapta el, s elvitte a Karamodzso hegység felé. Staś távcsövével követte röptét, amíg oly kicsi nem lett, mint egy lepke, majd legyecske, végül teljesen összeolvadt a halványkék égbolttal. Másnap megint feleresztettek egyet, ez már halhólyagból készült, s még gyorsabban felszállt, de - nyilván azért, mert áttetsző volt - sokkal hamarabb eltűnt a szem elől.

Nel nagy buzgalommal dolgozott, s apró ujjacskái idővel oly ügyességre tettek szert, hogy sem Staś, sem Mea nem győztek a keze alá dolgozni. Ereje teljesen visszatért, a Linde-hegy egészséges éghajlatától valósággal újjászületett.

Elmúlt a határnap is, amelyen belül a váltóláz harmadik, halálos rohama bekövetkezhetett volna. Staś ezen a napon bevette magát a banánliget sűrűjébe, és sírt örömeiben. Kétheti itt-tartózkodás után örömmel állapította meg, hogy a „jó Mzimu”, mintha kicserélték volna, egészen más, mint odalent a dzsungelben volt. Arcocskája megtelt, áttetsző sárgás színe helyett újra rózsás lett, s dús hajfürtjei alól élénken kandikált ki csillogó szeme. A fiú áldotta a hűvös éjszakákat, a kristálytisztá forrásvizet, a szárított banánlisztet, de mindenkifölött - Lindét.

Ő maga lefogyott és megbarnult, ami biztos jele volt annak, hogy nincs hajlama a váltólázra, mert a lázbetegek nem sülnék le a napon. Ellenben megnőtt és megemberesedett. A sok mozgás és testi munka nagymértékben növelte ügyességét és erejét. Kar- és lábizmai megacélosoztak. Igazi, edzett Afrika-utazó lett belőle. A mindennapi vadászat során, hogy mindig golyóval lőtt, valósággal tökélyre vitte a céllovést. A vadállatoktól már egy cseppet sem félt, mert tudta, hogy a dzsungel bozontos vagy foltos ragadozóira nézve sokkal veszedelmesebb a vele való találkozás, mint megfordítva. Egyszer egyetlen lövéssel leterített egy orrszarvút, mely álmából felzavarva egy akácfa árnyékában orvul leselkedett rá. A vérengző afrikai bivalyokra egyszerűen fittyet hányt, pedig azok néha egész karavánokat szétszórnak. A rendes napi elfoglaltságuk és a sárkánykészítés mellett Nellel együtt komolyan hozzáfogtak Kali, Mea és Nasibu megtérítéséhez. Ez azonban nehezebben ment, mintsem gondolták volna. A három fekete szívesen hallgatta a tanítást, de mindent a maguk felfogása szerint értelmeztek. Mikor Staś a világ teremtéséről, a paradicsomról és a kígyóról beszélt, az még csak ment valahogy, de mikor azt magyarázta, hogy Káin megölte Ábelt, Kali szokása szerint megsimogatta gyomrát, s megkérdezte:

- És aztán megette?

A fiú fogadkozott ugyan, hogy a vahimák sosem voltak emberevők, de az emberevés emléke nyilván nemzeti hagyományként élt közöttük.

Többek között azt sem tudta megérteni, hogy az Úristen miért nem ölte meg a rossz Mzimut. A Jó és Rossz felől szintén fölöttébb afrikai fogalma volt, miért is tanító és tanítvány között egyszer a következő érdekes párbeszéd folyt le:

- Mondd meg nekem - kérdezte Staś -, mi a rossz cselekedet.
- Ha valaki Kalinak ellopni a tehenét, az rossz cselekedet! - felelte rövid gondolkozás után.
- Nagyszerű! - dicsérte meg Staś. - Hát mi a jó cselekedet?

Kali most már gondolkozás nélkül vágta rá:

- Jó cselekedet az, ha Kali lopni el más tehenét.

Staś sokkal fiatalabb volt, semhogy megérthette volna, hogy a jó és rossz cselekedetek ilyen értelmezését Európában is nemcsak egyes politikusok, de egész nemzetek is hirdetik.

XXXVI.

Staś a remington karabéllyal célba lőni is megtanította Kalit, s ez sokkal könnyebben ment, mint a katekizmus. Tíz napi gyakorlat után, melynél a célt egyes tárgyak vagy a folyóparti homokon sütkérező krokodilusok szolgáltatták, a fiatal néger elejtett egy jókora pufuantilopot, majd néhány arielát, végül egy ndri kant. Ez a találkozás kevés híján éppen olyan szerencsétlenül végződött, mint Linde végzetes vadászkalandja, mert a kan, miután Kali közvetlenül a lövés után elővigyázatlanul hozzá futott, felugrott, s farkát felvetve rohant támadójára. Kali eldobta a fegyvert, hirtelen felkúszott egy fára, s addig ült ott, míg kiáltozásaira meg nem jelent Staś, aki azonban a kant már élettelenül találta. Staś egyelőre nem engedte meg, hogy Kali bivalyra, oroszlanra és orrszarvúra vadásszék. Esténként elefántok is eljártak az itatókhoz, de azokra nem lőtt, mert megígérte Nelnek, hogy egyetlen elefántot sem fog lelőni.

Ha azonban reggel vagy a délutáni órákban távcsövén észrevette, hogy a síkságon zebra- és víziantilopnyájak legelésznek, Kalit mindig magával vitte. E kirándulások alkalmával gyakran kérdezősködött Kalitól a vahima és a szamburu törzsek felől, mert ha kelet felé, a tengerparthoz akartak eljutni, ezekkel feltétlenül találkozniuk kellett.

- Tudod-e, Kali - szólt egy alkalommal -, hogy húsz nap alatt, sőt lóháton még hamarabb is el lehetne jutni a ti országotokba?

- Kali nem tudni, hol lakni vahimák - felelte a fiú szomorúan ingatva fejét.

- De én tudom. Arrafelé laknak, valami nagy víz mellett, ahonnan reggel a nap felkel.

- Igen, igen! - kiáltotta a fiú ámuló örömevel. - Baza Narok! Mi nyelvünkön nagy, fekete víz. Nagy úr mindent tudni.

- Nem, mert azt nem tudom, hogyan fogadnának a vahimák.

- Kali megparancsolni nekik, hogy borulni arcra nagy úr és jó Mzimu előtt.

- Engedelmeskednének neked?

- Kali apja leopárdbőrt viselni, meg Kali is.

Staś megértette, hogy ez azt jelenti, Kali apja a vahimák királya, ő pedig, mint a király legidősebb fia, a törzs jövődő uralkodója.

Tovább kérdezősködött:

- Egyszer azt mondtad, hogy jártak nálatok fehér emberek, s hogy az öreg vahimák még emlékeznek rájuk.

- Igen. És Kali hallani, igen sok vásznat viselni a fejükön.

Vagy úgy! - gondolta magában Staś. - Azok hát nem európaiak, hanem arabok voltak, akiket a négerek fehérebb bőruk és fehér ruhájuk miatt európaiaknak tartottak...

Mivel azonban Kali maga sem emlékezett rájuk, s nem tudott róluk közelebbi felvilágosításokat adni, Staś más kérdést tett fel neki:

- És a vahimák egyet sem öltek meg a fehér ruhás emberek közül?

- Nem. Sem vahimák, sem a szamburuk nem tehetik azt.

- Miért?

- Mert a fehérek azt mondani, hogy ha föld vérüket felinni, akkor nem esni több eső.

Milyen hiszékenyek! - gondolta magában Staś.

Azután még megkérdezte:

- A vahimák eljönnének velünk a tengerig, ha sok vásznat, gyöngyöt és puskát ígérnék nekik?

- Kali elmenni és vahimák is, de nagy úr először legyőzni a szamburukat, akik víz túlsó partján laknak.

- És kik laknak a szamburukon túl?

- Szamburukon túl nincsenek hegyek, csak vadon és vadonban oroszlánok.

Ezzel véget ért a beszélgetés. Staś mind gyakrabban gondolt a nagy útra, kelet felé, s eszébe jutottak Linde szavai, hogy ott könnyen találkozhatnak elefántcsont-kereskedő arabokkal vagy akár missziós karavánokkal is. Tudta, hogy ez az utazás Nel számára rengeteg újabb fáradtságot és veszedelmet jelent, de tudta azt is, hogy örökre nem maradhatnak a Linde-hegyen, rövidesen útnak kell indulniuk. Legalkalmasabb volt erre a mostani idő, mert az esős évszak elmúlt, a ragályt terjesztő lápokát még víz borítja, s ivóvíz is mindenütt található. A nap perzselő heve a magas hegyen még nemigen érezte velük kínzó hatását, az éjszakák oly hűvösek voltak, hogy ugyancsak jól be kellett burkolózniuk. De lent a vadonban már jóval nagyobb volt a meleg, s nyilvánvaló volt, hogy hamarosan beköszönt a rekkenő hőség. Az eső most már csak ritkán öntözte a földet, s a folyó vize is napról napra apadt. Staś valószínűnek tartotta, hogy nyáron ez a folyó is olyan „khorrá” változik, amelyek gyakoriak a Líbiai-sivatagban, s csak a meder legmélyebb részén marad meg egy kis vízerecske.

Mégis napról napra halogatta az indulást. A Linde-hegyen emberek és állatok egyaránt pompásan érezték magukat! Nel itt nemcsak a váltólázból, hanem a vérszegénységből is kigyógyult. Staśnak a feje sem fájdult meg soha. Kali és Mea bőre is kifényesedett, mint a sötét atlasz. Nasibu olyan volt, mint egy vékony lábakon járó dinnye, s King is meghízott, akárcsak a lovak vagy a szamár. Staś jól tudta, hogy több ilyen áldott „szigetet” egész utazásuk alatt nem találnak a dzsungelben.

Félve tekintett a jövőre, ám most nagy segítségük s adott esetben védelmezőjük is akadt - Kingben.

Mire az előkészületekhez hozzáfogtak, elmúlt egy hét. Szabad idejükben, ha éppen nem csomagoltak, állandóan eregették a sárkányokat, melyekre felírták, hogy kelet felé indulnak valami tó az óceán irányába. Azért nem hagytak fel e munkával, mert gyakran szinte orkán-szerű nyugati szél kerekedett, mely a feleresztett sárkányt magával ragadta s vitte messzire, a hegyek felé, sőt azokon is túl. Nelt a napsütéstől úgy védték, hogy a sátor maradványaiból palankint készítettek: abban utazzék Nel az elefánt hátán. King néhány próba után hozzászokott e csekély teherhez, valamint ahhoz is, hogy a palankint erős pálmaháncs kötelekkel erősítsék a hátára. Ez a teher egyébként pehely volt ama málnához képest, mellyel szintén őt szándékoztak megterhelni, s melynek osztályozásával Kali és Mea foglalatzkodott.

A kis Nasibunak meghagyták, hogy szárítson banánt, aztán két lapos kő között őrlje liszté. A nehéz gyümölcsfűrtök szedésében segítségére volt King - de közben mind a ketten úgy teleették magukat, hogy rövidesen egyetlen banán sem volt már a közelben, s ha szedni akartak, a fennsík túlsó szélén levő másik ültetvénybe kellett menniük. Sábának semmi dolga nem lévén, gyakran hozzájuk szegődött e kirándulásokra.

Szegény kis Nasibu egy alkalommal csaknem életével vagy legalábbis a maga nemében igen különös, örökös fogsággal fizetett meg buzgalmaért. Egy ízben, amint a meredek hegyoldalon banánt szedett, egyszerre csak fekete szőrrel borított rettenetes pofát pillantott meg egy sziklamélyedésben, amint reá pislogott, s fehér agyaráit vicsorgatta, mintha nevetett volna. A gyerek az első pillanatban ijedtében majd hogy kővé nem meredt, aztán hanyatt-homlok futásnak eredt. De alig futott néhány lépést, bozontos karok ölelték át, felkapták, s a fekete szörnyeteg a szakadék felé menekült vele.

Szerencsére az óriás majom a fiút karjában tartva, csak két lábon futhatott, így aztán a közelben tartózkodó Sába könnyűszerrel utolérte, és agyaráit hátába süllyesztette. Megkezdődött a rettenetes küzdelem, melyben Sába rendkívüli nagysága és ereje ellenére kétségtelenül alulmaradt volna, hiszen a gorilla¹⁴ olykor még az oroszlánt is legyőzi. A majmok nem szoktak zsákmányukról lemondani, még ha tulajdon életük forogna is kockán. A hátba támadott gorilla azonban nem egykönnyen férhetett Sábához, s mikor végre bal kezével mégis nyakon ragadta, s már fel is emelte a magasba, súlyos léptek dobogása hallatszott, és megjelent - King.

Elég volt egy gyöngéd legyintés az ormányával, hogy az „erdei ördög”, miként a négerek nevezik, összezúzott koponyával és nyakszirttel terüljön el a földön. King azonban a nagyobb biztonság kedvéért vagy talán vele született hevesységével még a földhöz is szegezte agyarával, sőt még az sem elégítette volna ki bosszúszomját, de a nagy üvöltésre, ugatásra és bömbölésre odaszaladt Staś a fegyverrel, s megparancsolta neki, hogy hagyja abba.

A gorilla vértócsában hevert, melyet Sába mohón habzsolt, de King agyarái is attól pirosoltak. A rettenetes fenevad kifordult szeme fehérje és kivicsorított agyarái, noha már élettelenül hevert, még mindig félelmetes látványt nyújtottak. Az elefánt diadalmasan trombitált, s miközben a rémülettől elszürkült Nasibu elmesélte Staśnak, mi történt, Staś egy darabig azon gondolkodott, ne hívja-e oda Nelt, hogy a szörnyeteg majmot megmutassa neki, de lemondott erről, mert egyszerre csak rémület fogta el.

Hiszen Nel is gyakran járt egyedül a „szigeten”, őt is elérhette volna ez a veszedelem.

Ebből kiderült, hogy a Linde-hegy a világért sem olyan biztos hely, amilyennek eddig hitték.

A házba visszatérve elmesélte Nelnek, mi történt, a kislány pedig ámulva és félelemmel hallgatta, s tágra nyitott szemmel ismételte:

- Látod, látod, mi lett volna, ha King nincs?

- Igazad van! Ilyen dadával nem kell féltetni a gyereket. De ezentúl egy lépésnyire se mozdulj King nélkül.

- És mikor indulunk?

- Az élelmet előkészítettük, a málhát elosztottuk, csak fel kell rakni az állatokra, s akár holnap indulhatunk.

- Apuskáékhoz!

- Ha Isten is úgy akarja! - tette hozzá Staś komolyan.

¹⁴ A gorilla Nyugat-Afrika erdeiben él, de Livingstone Kelet-Afrikában is találkozott vele

XXXVII.

Mégis, csak néhány nappal e beszélgetés után keltek útra. Reggel hat órakor a kelő nappal együtt indultak el. A karaván élén Staś lovagolt, csak Sába előzte meg néha. Utána King lépkedett, komoly méltósággal lóbálva fülét, széles hátán a palankinnal, amelyben Nel és Mea ült. Utánuk következtek sorjában a Lindétől örökölt lovak, hosszú pálmaháncs kötéllel egymáshoz kötözve, alaposan megrakva málhával. A menetet a kis Nasibu zárta be a számár hátán, mely éppen olyan gömbölyű volt, mint ő maga.

Korán reggel a hőség még nem nagyon alkalmatlankodott, noha az idő derűs volt, és a Karamodzso hegység mögül teljes pompájában felbukkanó napot egyetlen felhőske sem fátyolozta el. A keleti szellő szintén ellensúlyozta a nap tüzét. Időnként oly erős szél kerekedett, hogy a fű lehajlott tőle, az egész vadon hullámozott, mint a tenger. A bőséges esőzés után a növényzet annyira felburjánzott, hogy itt-ott a lovakat és a lovasokat, sőt Kinget is eltakarta, csak a fehér palankin úszott a zöld fű fölött, mint a bárka a tavon. Egyórai utazás utánra Linde-hegytől keletre, kisebb fajta száraz magaslaton óriási gömbkórót láttak, melynek szára fatörzs vastagságú, virágai pedig olyanok voltak, akár egy-egy emberi fej. Némelyik domb oldala messziről kopárnak látszott, közelebb érve azonban több méter magas avarfüvet láttak rajta. Más növények is, melyek Európában a legapróbbak közé tartoznak, itt a gömbkóróhoz meg az avarfűhöz hasonlóan nőttek meg, a dzsungelből kiemelkedő egyes fák pedig valósággal akkorák voltak, mint egy-egy templom. Különösen a „daro”-nak nevezett fügefák, melyeknek összefonódó ágai a földre hajolva új törzsekké válnak, s óriási területeket lepnek be úgy, hogy mindegyik egy-egy külön ligetet alkot.

A vidék távolról olyan volt, mintha egyetlen erdő borítaná, közelről azonban kiderült, hogy a nagyobb fák csak tizenöt-húsz vagy akár ötven-hatvan lépésnyire vannak egymástól. Különösen az északi lejtőkön nagyon ritka volt a nagyobb fa, sőt némely helyen nem is voltak fák, hanem a vidék inkább valami egyenletes, alacsony rengeteggel borított dombos szavannához hasonlított, melyből csak itt-ott nyúlt ki egy-egy ernyő alakú akácfa. A fű itt zöldőbb volt, mint másutt, s úgy látszik ízletesebb is, mert Nel King hátáról, Staś pedig a magasabb dombok tetejéről olyan nagy antilopcsordákat látott, amilyenekkel eddig még sehol sem találkoztak. Antilopok, gnúk, pufuk, arielek, tehenek, kecskék és óriási kuduk, hol külön csordákba, hol pedig összekeveredve legelésztek, de akadtak köztük zebrák és zsiráfok is. A csordák a karaván láttára abbahagyták a legelést, az állatok fejüket felkapva, fülüket hegyezve bámulták a fehér palankint, aztán egy szempillantás alatt szétrebbentek, majd néhány száz lépés után ismét megálltak, újra megbámulták ezt a szokatlan jelenséget, végül mikor kíváncsiságukat kielégítették, újra nyugodtan legelészni kezdtek. Olykor a karaván előtt nagy fűjtatva, dohogva riadt fel egy-egy orrszarvú, s noha természetadta szilajságánál fogva szeretett megtámadni mindent, ami útjába akadt, King láttára nyomban szégyenletesen elillant. Igaz, az elefántot csak Staś parancsszava tartotta vissza az üldözéstől.

Az afrikai elefánt ugyanis gyűlöli az orrszarvút, s ha friss nyomára akad, túlerejében biza-kodva addig követi, míg meg nem találja, s halálos tusát nem vív vele, melyben rendszerint az orrszarvú marad alul. King lelkiismeretét bizonyosan számos orrszarvú élete terhelte, most is neheze esett lemondani régi szokásáról, de már annyira megszélidült, és hozzászokott, hogy Staśt urának tekintse, hogy amint hangját meghallotta, és szigorú tekintetét megpillantotta, nyomban leeresztette ormányát, lekonyította fülét, és nyugodtan haladt tovább. Staś szerette volna ugyan látni az óriások küzdelmét, de féltette Nelt. Ha az elefánt futásnak ered, a palankin könnyen széthullhat, vagy még könnyebben beakadhat az első ágba, s akkor Nel élete

bizony veszélybe kerül. Staś még Port Saidban olvasott vadászkalandokról, tudta hát, hogy pl. az indiai tigrisvadászok kevésbé félnek a tigristől, mint attól, hogy az elefánt vágatása közben a palankin fennakad valamelyik ágban. Egyébként az elefánt mozgása önmagában is olyan nehézkes, hogy az ilyen nyargalást senki sem bírná ki épen.

King jelenléte sok veszedelmet elhárított. A vakmerő vérengző bivalyok, amelyek aznap este a közeli tavacska felé igyekeztek, hol itatás idején az egész környék állatvilága összegyűlt, King láttára egy szempillantás alatt szerteszéjjel futottak, s a tavat megkerülve, a túlsó parton ittak. Éjszakára Kinget egyik hátsó lábánál fogva odakötözték ahhoz a fához, mely mellett Nel sátra állt. Ez olyan biztos őrizet volt, hogy Staś tüzet rakatott ugyan, de a zeriba építését már feleslegesnek tartotta, noha meg volt győződve róla, hogy ahol ily népes antilopcsordák tanyáznak, ott oroszlánok is portyáznak. S csakugyan, már aznap éjjel hallották, hogy néhány oroszlán egymásnak felelgetve ordít a közeli magaslatok lejtőit borító borókafenyők között. A lovak szagától izgatva, a tűz fényével mit sem törődve lopakodtak a tábor felé, ámde mikor King e hangversenyt megelégtelve egy csendes pillanatban megszólaltatta mennydörgésszerű „baritusát”¹⁵, az oroszlánok tüstént elhallgattak, mert nyilván belátták, hogy egy effajta személyiség közelebbi ismeretséget jobb lesz nem erőltetniük. A gyerekek az éjszaka hátralevő részét nyugodtan átaludták, csak kora reggel indultak újra útnak.

Staśt azonban újabb gondok gyötörték. Mindenekelőtt megállapította, hogy nagyon lassan jutnak előre, naponta nem haladnak többet tíz kilométernél. Igaz, hogy egy hónap alatt Abesszínia határáig ilyen ütemben is elérhettek volna, de Staś már elhatározta, hogy mindenben követi Linde tanácsát, ő pedig még annak idején kijelentette, hogy Abesszíniába nem juthatnak át, így hát csak a tenger felé vezető út marad számukra. Ámde Linde számításai szerint a tengertől légvonalban is legalább ezer kilométer választotta el őket, míg a délebbre fekvő Mombasa még távolabb volt, úgyhogy ez az utazás több mint három hónapot vett volna igénybe. Staś aggódva gondolt rá, hogy ez a három hónap szakadatlan láncolata lesz a nélkülözésnek, a fáradalmaknak és az útjukba akadó néger törzsek képében jelentkező veszedelmeknek. Egyelőre még lakatlan vidéken jártak, melynek lakosságát elűldözte a himlő vagy a rabszolgavadászok „razziáitól” való félelem, de Afrika általában elég sűrűn lakott földrész, úgyhogy hamarosan ismeretlen törzsek területeire kellett érniük, melyek fölött - mint rendesen - félvad és kegyetlen kiskirályok uralkodnak. Ilyen helyzetből életüket és szabadságukat is kimenteni bizony nem csekély feladat volt.

Staś arra számított, hogy ha a vahima törzsre akadnak, ötven-hatvan embert megtanít a fegyverrel bánni, aztán nagy ígérekkel ráveszi őket, hogy kísérik el a karavánt a tengerpartig. Kali azonban semmiféle felvilágosítást nem tudott adni arra nézve, hogy hol élhet a vahima törzs, Linde pedig valamit hallott ugyan róluk, de szintén nem tudta megjelölni a hozzájuk vezető utat, sem azt, hogy mely területen laknak. Csak annyit említett, hogy valami nagy tóról hallott, Kali pedig határozottan állította, hogy a Baza Narok nevű nagy víz egyik partján laknak a vahimák, másikon pedig a szamburuk. Staśt az aggasztotta, hogy Afrika földrajza, melyet pedig a Port Said-i iskolában nagyon részletesen tanítottak, még csak nem is említett ilyen nevű tavat. Ha csak Kalitól hallja ezt, biztosra vette volna, hogy a Viktória-Nyanzáról beszél, de Linde nem tévedhetett ennyire, hiszen ő éppen a Viktóriától indult ki, s északi irányban haladt a Karamodzsú hegység hosszában. Éppen e hegyvidék lakóitól szerzett értesülései nyomán jutott arra a megállapításra, hogy ama titokzatos tó sokkal távolabb, északkeletre lehet. Staś most már igazán nem tudta, mit gondoljon, s félt attól, hogy egyáltalán

¹⁵ Baritus - így nevezték a rómaiak a légiók és a germánok harci énekét és csatakiáltását, de az elefánt ordítását is.

nem találják meg a vahimákat, félt a vad törzsektől, a víztelen dzsungeltől, az áthághatatlan hegyektől, az állatokat irtó cecelégytől, féltette Nelt a váltóláztól, rettegett az álomkórtól, a nagy hőségtől, s ama szörnyű távolságtól, mely az óceántól elválasztotta őket.

Ám a Linde-hegy elhagyása után nem maradt más hátra, mint menni, menni, folyton keletre és keletre, Linde megmondta ugyan, hogy ez az utazás egy tapasztalt és kitartó Afrika-utazó erejét is felülmúlná, de hát Staś éppen elég tapasztalatra tett már szert, s ami a kitartást illeti, Nelről lévén szó, elhatározta, hogy annyi kitartásra kényszeríti önmagát, amennyire éppen szükség lesz. Egyelőre az volt a legfontosabb, hogy a kislányt kíméljék, Staś tehát elhatározta, hogy csak reggel hattól délelőtt tízig utaznak, a másik utazási szakaszra, vagyis délután háromtól este hatig, azaz a naplementéig pedig csak akkor szánják rá magukat, ha a déli pihenő helyén nem találhatnak vizet.

Egyelőre azonban mindenütt találtak vizet, mivel a „masszika” idején bőven esett eső. Az időszaki tavak még elég mélyek voltak, a hegyekről itt-ott tiszta, hűvös vízü patakok csörgedeztek, melyek egyúttal üdítő s egyben teljesen veszélytelen fürdővel is szolgáltak, mert a krokodilusok csak nagyobb folyókban tartózkodnak, ahol rendes táplálkozásukhoz elegendő hal akad.

Staś mégsem engedte meg, hogy Nel nyers vizet igyék, noha Lindétől pompás szűrőkészüléket is örökölt, melynek működése ámulatba ejtette Kalit és Meát. Látván, hogy a zavaros, fehéres vízbe merített szűrő az odatartott edénybe kristálytiszta, átlátszó vizet bocsát át, a földre vetették magukat, s hahotázva verték térdüket, így adván kifejezést ámulatuknak és örömüknek.

Az utazás eleinte könnyen ment. Lindétől jókora mennyiségű kávé, teát, cukrot, húskivonatot, különféle konzerveket és mindenféle orvosságot örökölték. Staśnak sem kellett takarékoskodnia a tölténnyel, mert sokkal több volt belőle, mint amennyit magukkal bírtak vinni, nem volt hiányuk különféle szerszámokban, mindenféle kaliberű fegyverben, sőt rakétákban sem, amelyeknek a négerekkel való találkozásnál jó hasznát vehették. A vidék termékeny volt, vadban bővelkedett, úgyhogy friss hús dolgában sem szenvedtek hiányt. Gyümölcsöt is találtak bőven. A völgykatlanokban itt-ott akadt ugyan ingovány, de ezeket még víz borította, így ártalmas kigőzölgésük nem fertőzhette meg a levegőt.

Váltólázt terjesztő moszkítót egyáltalán nem láttak e magaslati vidéken. Délelőtt tíz órától kezdve szinte elviselhetetlen volt ugyan a hőség, de kis vándoraink az ún. „fehér órákban” meghúzódtak a hatalmas fák lombjainak árnyékában. Oda egyetlen napsugár sem bírt áttörni. Nel, Staś és a négerek egészsége egyaránt kitűnően szolgált.

XXXVIII.

Az utazás ötödik napján Staś és Nel együtt ültek az elefánton, mert oly sűrű akácosba jutottak, ahol a lovak csak az elefánt törte csapást követhették. Gyönyörű tiszta, harmatos reggel volt. A gyerekek arról beszélgettek, hogy mégis minden nap közelebb viszi őket az óceánhoz és szüleikhez, akik után szüntelenül vágyakoztak. Mióta Faiyumból elrabolták őket, ez volt minden beszélgetésüknek szüntelen tárgya, mely mindannyiszor könnyekre fakasztotta őket. Mindig arra jutottak, hogy apuskáék biztosan azt hiszik, ők már meghaltak, vagy örökre elvesztek. Búsulnak is utánuk, s minden remény nélkül arabokat küldözgetnek Kartúmba hírekért, mialatt ők már messze járnak Kartúmtól, de még Fazodától is, öt nap múlva pedig még messzebb, végül eljutnak a tengerparthoz vagy még azelőtt valami olyan helyre, ahonnan táviratozni lehet. Az egész karavánban Staś volt az egyetlen ember, aki tudta, mi vár még rájuk. Nel szentül meg volt győződve, hogy nincs a világon olyan dolog, amit Staś meg ne tudna tenni, s biztos volt benne, hogy elvezeti őket a tengerparthoz. Olykor az eseményeket megelőzve elképzelte, mi is lesz az első hír róluk, s csacsogva, mint egy kismadár, mesélte el Staśnak gondolatait: „Ott ülnek apuskáék Port Saidban - mondta -, és sírnak. Egyszerre csak belép egy boy a távirattal. Mi az? Apuskám vagy a tied felbontja, s nézi az aláírást: Staś és Nel. Hej, hogy megörülnek! Felugrálnak, hogy elébünk siessenek! Az lesz csak az öröm az egész házban - apuskáék is örülnek, és mindenki örül -, dicsérni fognak téged, és eljönnek értünk - és én akkor erősen megölelem apuskát, és aztán már mindig együtt maradunk... és...”

A vége mindig az volt, hogy ajka megremegett, szeme valóságos szökőkúttá változott, végül Staś vállára hajtotta fejcskáját, s alaposan kisírta magát. Sírt bánatában, sírt a vágyakozástól s nemkülönben a jövőendő viszontlátás előre elképzelt örömétől. Staś képzelete is szárnyra kelt, elképzelte, apja milyen büszke lesz rá, s szinte hallotta szavait, amint mondja: „Derék ember vagy, fiam, úgy viselkedtél, ahogy lengyel fiúhoz illik!” Ilyenkor megindultság vett rajta erőt, szívében vágyakozás és hajthatatlan acélos bátorság ébredt. „Meg kell szabadítanom Nelt - mondta magában -, meg kell érnem azt a pillanatot!” Ilyenkor ő maga is úgy érezte, hogy nincs olyan veszedelem, melyet le ne tudna győzni, s nincs olyan akadály, melyet el ne tudna hárítani útjából.

Ám a végső diadal még nagyon messze volt. Egyelőre az akácligeten kellett áthatolniuk. E fák hosszú tűskéi még King bőréen is fehér vonalakat karcoltak. Végre a liget ritkulni kezdett, s a szétszórtan álló fák ágai között látni lehetett a távolabbi, zöld dzsungelt. Noha nagy volt a hőség, Staś mégis kibújt a palankinból, s az elefánt nyakán helyezkedett el, hogy szétnézhessen, nincs-e a láthatáron valami antilop- vagy zebracsoport. Elhatározta ugyanis, hogy húskészletüket kiegészíti.

Jobb felől csakugyan megpillantott néhány arielből álló csoportot s közöttük két struccot is, de mikor az utolsó akácot is elhagyták, s az elefánt balra fordult, más látvány tárult szeme elé: íme, fél kilométernyi távolságban jó nagy manjokültetvény terült el, s az ültetvény szélén tizenöt-húsz fekete alak hajladozott.

- Négerek! - kiáltotta Staś Nelhez fordulva.

Szíve nyugtalanul kalapált. Egy pillanatig habozott, ne fordítsa-e vissza a karavánt, ne rejtőzzenek-e el az akácosban, de eszébe jutott, hogy emberlakta vidéken előbb-utóbb úgyis találkozniuk s érintkezniük kell a lakossággal, mivel pedig egész további útjuk attól függött, hogy a bennszülöttekkel való viszonyuk hogyan alakul, rövid gondolkodás után az ültetvény felé irányította az elefántot.

Ebben a pillanatban ugratott hozzá Kali, s egy facsoportra mutatva jelentette:

- Nagy uram! Az ott egy szerencsén falu, itt pedig az asszonyok dolgoznak a manjokföldön. Odamenjek-e hozzájuk?

- Mindnyájan odamegyünk - felelte Staś -, akkor aztán megmondod nekik, hogy mint jóbarátok jövünk hozzájuk.

- Tudom, uram, mit kell mondanom - felelte a fekete fiú nagy önbizalommal.

Azzal lovát a dolgozó emberek felé fordítva, tenyereiből tölcserű formált szája köré s kiabálni kezdett:

- Jambó he! jambó szana!

Erre a manjokot kapáló nők felpattantak, de lábuk mintha a földbe gyökerezett volna. Ám mindez csak egy szempillantásig tartott, mert aztán eldobálták a kapákat és a kosarakat, hogy hanyatt-homlok meneküljenek a falut rejtő facsoport felé.

Kis utasaink nyugodtan közeledtek feléjük. A sűrűből szapora kiáltozás hallatszott, azután csend lett. A csendet végül egy dob tompa, de hangos pufogása törte meg, mely ezután már egy pillanatra sem szűnt meg.

Úgy látszik, ez volt a harcosok riadója, mert kevéssel utóbb hirtelen vagy háromszáz férfi bukkant elő. Hosszú sorban állottak fel a falu előtt, Staś mintegy százlépésnyi távolságban megállította Kinget, s szemügyre vette őket. A nap megvilágította szálas termetüket, széles vállukat s domború mellüket. Íjakkal és dárdákkal voltak felfegyverkezve. Csípőjük körül rövid avarfű kötényt viseltek, de némelyikük ágyékkötője majombőrből készült. Fejüket strucc- és papagájtollak vagy a páviánok koponyájáról lehántott bozontos parókák díszítették. Külsőjük harcias és fenyegető volt, noha szótlanul és mozdulatlanul álltak a határtalan csodálkozástól, mely harci kedvüket is megbénította. Minden szem Kingre, a fehér palankinra s az elefánt nyakán ülő fehér emberre tapadt.

Pedig az elefánt nem volt számukra ismeretlen állat. Ellenkezőleg, állandóan az elefántoktól való rettegésben éltek, mert ezek csapatostul törtek rájuk, s éjjelenként elpusztították földjeiket, banánültetvényeiket. Mivel pedig a nyíl és a dárda nem hatolt át az elefánt bőrén, szegény négerék tűzzel, ordítózással, különféle csapdákkal védekeztek ellenük. Hogy az elefánt az ember szolgájává szegődjék s eltérje, hogy valaki a nyakára üljön, azt eddig még egyikük sem látta, nem is hallotta, meg sem tudta érteni. A szemük elé táruló látvány tehát annyira felülmúlta képzeletüket, hogy maguk sem tudták, mitévők legyenek, harcoljanak-e, avagy meneküljenek, amerre a lábuk viszi őket.

E bizonytalanság, csodálkozás és rémület közepette csak egymás között suttoztak:

- Ó, anyám! Micsoda teremtmények jöttek ide hozzánk, s mit akarnak tőlünk?

Erre Kali egy dárdavetésnyire elibük ugratott, kengyelében felemelkedett, s beszélni kezdett:

- Emberek! Emberek! Hallgassátok meg Kali szavait, aki Fumbának, a Baza Narok partján lakó vahimák hatalmas királyának fia! Hallgassátok, hallgassátok, s ha megértitek beszédét, jól figyeljete minden szavára!

- Megértjük! - harsant a háromszáz harcos szájából.

- Lépjen hát elő királyotok, mondja meg a nevét, nyissa ki fülét és száját, hogy jobban hallhassa szavaimat!

- M'rua! M'rua! - kiáltotta számos hang.

M'rua a sor elé lépett, de csak háromlépésnyire. Hatalmas testalkatú, magas, öreg férfi volt, de úgy látszik, nem tartozott a legbátrabbak közé, mert lába úgy remegett, hogy dárdáját a földbe kellett vernie s nyelére támaszkodnia, hogy össze ne rogyjon.

Példáját követve, a többiek is a földbe verték dárdájukat, jelezvén, hogy nyugodtan meghallgatják a jövevényt.

Erre Kali még jobban felemelte hangját.

- M'rua, és ti is, M'rua emberei! Hallottátok már, hogy a vahimák királyának fia szól hozzátok, a vahimák királyáé, akinek tehenei olyan sűrűn lepik el a Baza Narok menti hegyeket, mint a hangya az elhullott zsiráf testét. S vajon mint mond Kali, a vahimák királyának a fia? Íme, nagy és örvendetes hírt jelent nektek, azt, hogy ellátogatott hozzátok a jó Mzimu!

Azután még hangosabban kiáltotta:

- Úgy van! Maga a jó Mzimu! Óóó!

A most támadt néma csend bizonyította, milyen óriási hatást keltettek Kali szavai. A tömeg megmozdult, mert némelyek a kíváncsiságtól hajtva néhány lépésnyire előbbre léptek, mások a rémülettől hátrább húzódtak. M'rua mindkét kezével dárdájára támaszkodott. Csak hosszabb idő múlva kelt a seregben valami moraj. Különböző hangok hallatszottak: „Mzimu! Mzimu!” Itt-ott még ilyen kiáltás is hallatszott: „Jancig! Jancig!” Ami köszöntést s egyszersmind tiszteletadást is jelentett.

Ám Kali hangja ismét elnyomta a zajt és a kiáltásokat:

- Nézzétek és örüljétek! Íme, a jó Mzimu ott ül a nagy elefánt hátán a fehér kunyhóban, a nagy elefánt pedig engedelmeskedik neki, mint a rabszolga engedelmeskedik urának és a gyermek az anyjának. Sem apáitok, sem ti nem láttatok még ilyent...

- Nem láttunk! Jancig! Jancig!

S a harcosok szeme a „kunyhóra”, vagyis a palankinra szegeződött.

Kali a Linde-hegyi vallásleckéből megtanulta, hogy a hit a hegyeket is megmozgathatja. Szentül hitte tehát, hogy a fehér „bibí” imádsága mindent ki tud könyörögni Istentől, ezért teljes jóhiszeműséggel beszélt tovább a jó Mzimuról.

- Hallgassátok! Hallgassátok! A jó Mzimu az elefánton elmegy oda, ahol a Nap a vizekből felkel, ott megmondja a Nagy Szellemnek, hogy küldjön nektek felhőket, melyek a nagy szárazság idején megöntözik köles- és manjokföldjeiteket, banánokat és a dzsungel fűvét, hogy nektek bőséges élelmek, teheneiteknek jó takarmánya legyen, és sűrű, kövér tejet adjanak. Akartok-e sok ennivalót, sok tejet, emberek?

- Akarunk! Akarunk!

- A jó Mzimu megmondja a Nagy Szellemnek, hogy küldjön hozzátok szelet, hadd fújja ki tőletek azt a betegséget, amelytől az ember teste olyanná válik, mint a lépesmész. Akarjátok-e, hogy a szél elfújja ezt a betegséget, emberek?

- Fújja el! Fújja el!

- És a Nagy Szellem a jó Mzimu kérésére megvéd benneteket az ellenség betörésétől, a rabszolgaságtól, földjeitek pusztulásától, az oroszlántól, a leopárdtól, a kígyótól és a sásjától...

- Úgy legyen! Úgy legyen!...

- Akkor hát hallgassátok és nézzétek meg, ki ül az elefánt hátán, a kunyhó előtt. Ő a bvana kubava, a fehér úr, a nagy, a hatalmas, az erős, kitől még az elefánt is fél...

- Hah!

- ...Aki mennyköveket tart a kezében, s megöli vele a rossz embereket...

- Hah!

- ...Aki megöli az oroszánt...

- Hah!

- ...Aki tűzkígyókat ereget...

- Hah!

- ...Aki sziklátat tördel.

- Hah!

- Aki azonban semmi rosszat sem cselekszik veletek, ha hódoltok a jó Mzimunak!

- Jancig! Jancig!

- És ha összehordtok neki sok száraz banánlisztet, tyúktojást, friss tejet és mézet.

- Jancig! Jancig!

- Jöjjetek hát közelebb, s boruljatok arcra a jó Mzimu előtt.

M'rua és harcosai megmozdultak, és szüntelen jancigozással tizenöt-húsz lépést közeledtek, ámbár nagyon óvatosan, mert a Mzimu iránti babonás tisztelet, no meg az elefánttól való határtalan félelem fékezte lépteiket. Sábától ugyancsak megrettentek, mert azt hitték, „wobó”, azaz fakó leopárd, mely azon a vidéken, valamint Abesszínia déli részén gyakori ragadozó, s a lakosok jobban rettegnek tőle, mint az oroszántól, mert jobban szereti az emberhúst minden állat húsnál, s hallatlan vakmerőséggel megtámadja még a fegyveres férfiakat is. Ámde hamarosan megnyugodtak, látván, hogy a rettenetes „wobót” egy kis pocakos néger gyerek tartja pórázon. Ez aztán még fokozta a jó Mzimu és a fehér úr iránti csodálatukat, s hol az elefántra, hol Sábára pislogva sutogtak egymás között: „Ha még a wobót is meg tudták bűvölni, ki állhatna ellenük ezen a világon?” A legünnepélyesebb pillanat azonban csak akkor következett el, mikor Staś Nel felé fordulva előbb mélyen meghajolt, aztán a palankin függönyszerű falait széthúzva megmutatta a sokaságnak a jó Mzimut. M'rua és harcosai egyszerre arcra vetették magukat úgy, hogy testük élő hidat alkotott. Az emberek moccanni sem mertek, s a babonás félelem tetőfokára emelkedett, mikor King, saját jószántából-e vagy Staś parancsára, felemelte ormányát, s rettenetesen bödült, utána pedig Sába is nekirugaszkodott, s a tőle telhető legmélyebb hangon ugatásba fogott. Egyszerre minden torokból felhangzott a háromszoros: „Aka! Aka! Aka!”, s tartott, míg Kali újból meg nem szólalt:

- Ó, M'rua, és ti is, M'rua gyermekei! Hódoltatok a jó Mzimunak, álljatok hát fel, nézzétek őt, s lakassátok jól vele szemeteket, mert aki ezt cselekszi, azt el nem kerüli a Nagy Szellem áldása. Űzzétek ki a félelmet melletekből és hasatokból, mert tudjátok meg, hogy ahol a jó Mzimu van, ott emberi vér nem folyhat.

E szavakra s különösen a biztatásra, hogy a jó Mzimu jelenlétében senki meg nem halhat, felemelkedett M'rua és utána a harcosok is. Ha Kali megkérdezte volna őket, bevallották volna, hogy sem ők, sem apáik soha nem láttak ehhez foghatót. Az ő szemük a fából faragott vagy kókuszdióból készített otromba bálványokhoz szokott, most pedig az elefánt hátán egy ragyogó, szelíd, bájosan mosolygó, fehér madárhoz s egyben fehér virághoz hasonló apró

istenség állt előttük. Félelmük egyszeriben elmúlt, mellük szabadabban lélegzett, vastag ajkuk mosolyra húzódott, s kezüket önkéntelenül is a csodás látvány felé nyújtották.

- Ó, jancig! jancig! jancig!

Ám Staś mindenre figyelt, észrevette hát, hogy míg Kali beszélt, a tömegből kiválik egy hegyes patkánybőr süveges alak, s a magas fűben, mint a kígyó, kúszik észrevétlenül a falu végén álló magányos kunyhó felé, melyet liánokból font kerítés övez.

A jó Mzimu, bármennyire zavarban volt e szerepében, Staś utasítására kinyújtotta kezecskéjét, úgy üdvözölte a szerecseneket. A fekete harcosok örvendezve figyelték e kis kezecske minden mozdulatát, s szentül hitték, hogy ezekben a mozdulatokban hatalmas varázserő lakozik, mely megóvjá őket rengeteg csapástól. Némelyek mellüket és csípőjüket verve hajtogatták: „Ó, anyám, most lesz csak jó dolgunk, nekünk is meg teheneinknek is!” M’rua végképp visszanyerte bátorságát, közelebb lépett az elefánthoz, még egyszer mélyen bókolt a jó Mzimu előtt, meghajlással köszöntötte Staśt is, aztán megszólalt:

- Vajon a nagy úr, ki az elefánt hátán ül, s a fehér istenséget vezeti, hajlandó-e megenni egy darabot M’ruából, s megengedi-e, hogy M’rua megegyék egy darabot öbelőle, hogy testvérekké váljanak, akik között nincs hazugság és árlás?

Kali nyomban lefordította e szavakat Staśnak, de a fiú arckifejezéséből látva, hogy annak semmi gusztusa nincs egy darab M’ruára, a vén törzsfőnök felé fordulva így szólt:

- Ó, M’rua! Komolyan gondolod-e, hogy a hatalmas fehér úr, kitől fél az elefánt, ki mennyköveket tart kezében, aki megöli az oroszánt, ki előtt a félelmetes „wobó” farkát csóválja, aki tűzkígyókat ereget, és sziklákat tördel, vérszövetséget köthet egy akármilyen királlyal? Gondold meg, ó, M’rua, a Nagy Szellem nem büntetne-e meg vakmerőségedért. Nem elég dicsőség-e neked, ha megeszel egy darabot Kaliból, Fumbának, a vahimák hatalmas uralkodójának fiából, s Kali, Fumba fia megeszik egy darabot belőled?

- De nem vagy-e rabszolga? - kérdezte M’rua.

- A nagy úr nem rabolta el Kalit, s nem is vásárolta, hanem életét mentette meg, s ezért Kali elvezeti a jó Mzimut meg a nagy urat a vahimákhoz, hogy Fumba király és egész népe hódoljon nekik, s gazdag ajándékokat rakjanak lábuk elé.

- Legyen hát, amint mondod. Egyék meg M’rua egy darabot Kaliból s Kali egy darabot M’ruából.

- Úgy legyen! Úgy legyen! - kiáltozták a harcosok.

- Hol a varázsló? - kérdezte a király.

- Hol a varázsló? Hol a varázsló? Hol van Kamba? - harsogta számtalan torok.

Ekkor olyasvalami történt, ami kis híján megváltoztatta a dolgok folyását, megzavarta az eddigi barátságos viszonyt, s a négereket az újdonsült vendégek ellenségeivé tehetné volna. A faluvégi házból pokoli láрма tört elő. Olyan volt ez, mint a mennydörgés, az oroszán ordítása, a dob pufogása, a hiéna kacagása, a farkas vonítása és rozsdás ajtósarkak csikorgása. King e szörnyű zsvaj hallatára trombitálni kezdett. Sába felugrott, a számár pedig, melyen Nasibu ült, kétségbeesetten ordított. A harcosok felugráltak, mintha leforrázták volna őket, dárdaikat kirángatták a földből. Nagy zűrzavar támadt. Staś fülét megütötték a nyugtalan kiáltások: „A mi Mzimunk! A mi Mzimunk!” A jövevényekkel szemben tanúsított tisztelet és barátság egy szempillantás alatt semmivé lett. A bennszülöttek ellenséges és gyanakvó pillantásokat

lővelltek feléjük. Fenygető zaj kapott lábra a tömegben, miközben a magányos kunyhóból hangzó rettenetes lármája egyre növekedett.

Kali megrémült, gyorsan Stašhoz húzódott, s az izgalomtól szaggatott hangon suttogetta:

- Uram, varázsló felébreszteni rossz Mzimut. Most fél, nem kapni több ajándékot. Haragjában ordítani. Csillapítani, uram, varázslót és rossz Mzimut nagy ajándékokkal, különben emberek ellenünk fordulni.

- Lecsillapítsam? - kérdezte Staš.

Hirtelen elfogta a düh a varázsló aljas kapzsisága miatt, a váratlan veszedelem pedig lelke mélyéig felháborította. Napbarnított arca egyszeriben megváltozott, éppen úgy, mint mikor Gebhrt, Khamiszt és a két beduint megölte. Szeme fenygetően megvillant, keze ökölbe szorult, arca elsápadt.

- No, majd lecsillapítom őket! - mondotta.

S gondolkodás nélkül a kunyhó felé terelte az elefántot.

Kali nem akart egyedül maradni a falubeliek között, utána indult. A vad harcosok melléből borzalmas kiáltás szakadt fel, nem tudni, a rémület avagy a düh kiáltása-e, de mielőtt Kali magához térhetett volna, az elefánt homlokának nyomására recsegve dűlt be a kerítés, beomlott a kunyhó agyagfala, a tető pedig porfelhő közepette repült a levegőbe. Egy pillanat múlva M'rua és emberei megpillantották az elefánt magasra emelt ormányát s az ormány végén ott lógott Kamba, a varázsló.

Staš észrevette a padlón a korhadtnak tűnő törzsből készült, s majombőrrel bevont jókora nagy dob, intett Kalinak, hogy adja fel neki, aztán megfordult, s szembenézett a bámuló harcosokkal.

- Emberek! - kiáltotta emelt hangon. - Nem a ti Mzimutok bömbölt ott, hanem ez a gazember ütötte a dob, hogy ajándékokat csaljon ki tőletek. S ti ettől féltek, akár a gyermekek!

Azzal megragadta a száraz bőrön áthúzott kötelet, s teljes erejéből forgatni kezdte a dob. Ugyanazok az ijesztő hangok hangzottak most fel, amelyek az imént a házból hallatszottak, sőt most még ijesztőbben, mert a kunyhó falai sem tompították erejüket.

- Ó, mily ostobák M'rua és gyermekei! - kiáltotta Kali.

Staš átadta a dob Kalinak, ki nyomban oly hévvel kezdte forgatni, hogy jó ideig egy szót sem lehetett hallani. Mikor aztán megelégedte, hahotázva odahajította M'rua lábához.

- Nesze, itt a ti Mzimutok!

Majd a szerencsénket annyira jellemző bőbeszédűséggel újra szónoklásba fogott, miközben egyáltalán nem fukarkodott a M'ruát és harcosait illető gúnyos megjegyzésekkel. Kambára mutatva kijelentette, hogy „ez a patkánysipkás zsvány” számos esős és száraz évszakon át csalta őket, ők pedig hálából babbal, gödölyékkal és mézzel hizlalták. Van-e ostobább király és nép ezen a világon? Hittek a vén tolvaj hatalmában és varázslatában, most hát nézzék meg, hogyan lóg a hatalmas varázsló az elefánt ormányán, s hogy kiabál „Aká”-t, hogy szánalmat keltsen a fehér úrban. Hol a hatalma, hol a varázssereje? Miért nem kel most védelmére egyetlen gonosz Mzimu sem? Ó, hát mi is az ő Mzimujuk? Egy cafat majombőr és egy darab korhadtnak tűnő törzs, amit az elefánt széttapos! A vahimáknál egyetlen asszony, egyetlen gyermek sem félne az ilyen Mzimutól, s íme, M'rua király és egész népe retteg tőle. Csak egy igazi Mzimu van és egy igazi hatalmas, fehér úr - hódoljanak hát előttük, s hordjanak össze minél

több ajándékot, mert különben olyan csapások hullanak rájuk, amilyenekről soha nem is álmodtak.

E szavakra már nem is volt szükség, mert maga a tény, hogy a varázsló ily szégyenletesen gyengébbnek bizonyult az új fehér istenségnél és a fehér úrnál, elég volt ahhoz, hogy eddigi hívei cserbenhagyják, s megvetéssel forduljanak el tőle. Újra „jancigozni” kezdtek hát, de ezúttal még nagyobb lelkesedéssel és hódolattal, mint az imént. Mivel azonban dühösek is voltak saját magukra, hogy annyi éven át túrték Kamba csalárdtságát, mindenáron meg akarták őt ölni. Maga M’rua kérte Staśt, engedje meg, hogy a varázslót megkötozzék, s bezárják mindaddig, amíg valami méltó halálnemet ki nem találnak számára. De Nel elhatározta, hogy megkegyelmez neki, s miután Kali már előbb kijelentette, hogy ahol a jó Mzimu tartózkodik, ott emberi vér nem folyhat, Staś csak azt engedte meg, hogy a szerencsétlen varázslót kiűzzék a faluból.

Kamba el volt készülve rá, hogy válogatott kínok közt hal meg, most tehát arcra borult a jó Mzimu előtt, s zokogva köszönte meg, hogy megmentette életét. Ezután már semmi sem zavarta meg az ünnepélyes hangulatot. A kerítés mögül kitódultak az asszonyok és a gyerekek, mert a rendkívüli vendégek érkezésének híre elterjedt az egész faluban. Staś és Nel most láttak olyan bennszülött falut, melyhez még az arabok sem tudtak eljutni. A négerék ruházata csupán derekukon körülkötött avarfűből vagy állati bőrből állt. Mindnyájan tetoválták magukat. A férfiak és a nők füle egyaránt át volt lyukasztva, s a lyukakban akkora fa- vagy elefántcsontdarabok lógtak, hogy kinyúlott fülcimpájuk a vállukat érte. Alsó ajkukba csészealj nagyságú „pelelét”, azaz fából vagy csontból készült korongot feszítettek. Az előkelőbb harcosok és feleségeik vas- vagy rézsodronyból készült oly magas gallért viseltek, hogy fejüket is alig bírták mozgatni.

Nyilván a Siluk törzshöz tartoztak, melynek országa messzire kiterjed kelet felé, mert Kali és Mea igen jól, sőt félig-meddig Staś is megértette beszédüket. Lábuk azonban nem volt olyan hosszú, mint a Nílus árterületén lakó rokonaiknak, növésük is alacsonyabb, válluk szélesebb volt azokénál. A gyerekek akár az apró bolhák, s mivel a „pelele” még nem csúfította el őket, hasonlíthatatlanul szebbek voltak a felnőtteknél.

Az asszonyok alaposan megbámulták a jó Mzimut, aztán a harcosokkal versengve hordták neki az ajándékokat: kecszegödölyét, tyúkot, tojást, fekete babot és gombát. Ez mindaddig tartott, míg Staś meg nem fékezte az adakozási kedvet. Mivel pedig mindenért bőkezűen megfizetett üveggyöngyökkel és színes vászonnal, s Nel is szétszótta a gyerekek között néhány tucat apró tükröcskét, melyeket Lindétől örökölték, határtalan örömmámorban úszott az egész falu, s fiatal utasaink sátra körül szakadatlan hangzottak az ujjongó kiáltások. Azután a harcosok a vendégek tiszteletére táncot jártak, majd harci játékokat adtak elő, végül sor került a M’rua és Kali közötti vérszerződés megkötésére.

Mivel a szertartásnál szükség lett volna Kambára, akit már elűztek, egy vén helyettesítette, ki eléggé ismerte a varázsigéket. Az öreg megölt egy gödölyét, kivette máját, s azt néhány jókora falatra osztva egy kereplőfélét kezdett kézzel-lábbal forgatni, miközben hol Kalira, hol meg M’ruára nézett. Végül ünnepélyes hangon megszólalt:

- Te, Kali, Fumba fia, meg akarsz-e enni egy darabkát M’ruából, M’kuli fiából, és te M’rua, M’kuli fia, meg akarsz-e enni egy darabot Kaliból, Fumba fiából?

- Meg - felelték a jövődöbeli vértestvérek.

- Akarjátok-e hogy Kali szíve M’rua szívévé, M’rua szíve pedig Kali szívévé váljék?

- Akarjuk.

- A kezük, dárdájuk és teheneik is?
- A teheneik is.
- És mindenük, amijük van és amijük még lesz?
- Amijük van s amijük még lesz!
- S hogy ne legyen közöttetek sem hazugság, sem árulás, sem gyűlölködés?
- Sem gyűlölködés!
- És hogy egyikőtök a másikat soha meg ne lopja?
- Soha meg ne lopja!
- És hogy testvérek legyetek?
- Testvérek!

A kereplő egyre gyorsabban forgott. Az egybegyűlt harcosok feszülten figyelték mozgását.

- Áó! - kiáltotta a vén szerecsen. - Ha egyikőtök a másikat megcsalná, elárulná, meglopna, megmérgezné vagy megölné, átkozott legyen!
- Átkozott legyen! - zúgta rá valamennyi harcos.
- Ha pedig hazug, és fondorlatot sző, ne nyelje le testvére véré, hanem forduljon ki szájából itt a szemünk láttára!
- Szemünk láttára.
- És haljon meg!
- Haljon meg!
- Tépje szét a wobó!
- Igen, a wobó!
- Vagy az oroszlán!
- Vagy az oroszlán!
- Tapossa össze az elefánt, az orrszarvú meg a bivaly!
- Meg a bivaly! - ismételte a kar.
- És marja meg a kígyó!
- A kígyó!
- A nyelve pedig feketedjék meg!
- Feketedjék meg!
- A szeme pedig csússzék át a feje búbjára!
- A feje búbjára!
- És járjon fejjel lefelé!
- Hah! Fejjel lefelé!

Ez mindaddig tartott, amíg az aggastyán minden ereje ki nem merült, s lélegzete el nem állt.

Ekkor leült a földre, s egy darabig szótlanul ingatta fejét jobbra-balra. Kis idő múlva ismét felállt, s egy késsel megvágta Kali karját, kicsorduló vérével bekent egy darab májat s azt M'rua szájába dugta, majd M'rua karját vágta meg, s az ő vérével bekent májdarabot Kali szájába tette. Mindketten olyan gyorsan nyelték le a májat, hogy szemük kidülledt, s nyeldeköljük csak úgy muzsikált bele, aztán megragadták egymás kezét, evvel jelezvén, hogy e perctől kezdve örök hűségben és barátságban élnek egymással.

A harcosok pedig ujjongva ordították:

- Mindketten lenyelték! Egyik sem köpte ki! Őszinték, s nincs közöttük árulás!

Staś hálás volt Kalinak, hogy a szertartásnál helyettesítette őt mert biztos volt benne, hogy M'rua „egy darabjának” lenyelése közben kétségtelen tanú jelét adta volna családságának és hitszegésének.

Ettől kezdve kis utasainkat valóban semmiféle veszedelem vagy álnok támadás nem fenyegette, ellenben határtalan vendégszeretetben s csaknem isteneknek kijáró hódolatban volt részük. Ez a hódolat még erősödött, mikor Staś a Lindétől örökölt barométeren nagy süllyedést látván, megjósolta, hogy eső lesz, s az csakugyan, még aznap meg is eredt, olyan kiadósan megöntözvén a földet, mintha a rég elmúlt „masszika” akarta volna kiönteni maradék vízkészletét. A bennszülöttek szentül hitték, hogy ezt az esőt a jó Mzimu ajándékozta nekik, s hálájuk nem ismert határt. Staś tréfálkozott is vele, hogy miután szerecsen istenség lett belőle, ő, Staś, most már egyedül folytatja vándorútját, Nelt pedig itt hagyja M'rua falujában, hol a négerek építenek neki egy elefántcsont kápolnát, s jól tartják babbal meg banánnal.

Nel azonban annyira biztos volt már pajtásában, hogy szokása szerint lábujjhegyre állva csak három-szót súgott Staś fülébe: „Nem hagysz itt!”, aztán örömeben folyton csacsogott, hogy ha a négerek ilyen jók, akkor a további utazás gyors és könnyű lesz egészen az óceánig.

Staś éjszaka maradandó szolgálatot tett a bennszülött királynak és népének, mert hallván, hogy egy elefántcsorda megrohanta a banánültetvényeket, King hátán eléjük nyargalt, s néhány rakétát bocsátott közéjük. A „tűzkigyók” okozta riadalom még Staś várakozását is felülmúlta. Az óriási állatok szörnyű rémületükben olyan ordítást csaptak, hogy rengett bele az egész dzsungel, menekülés közben pedig majd egymást taposták agyon. A hatalmas King nagy lelkesedéssel vetette magát menekülő társai után, nem takarékoskodván sem ormánya, sem agyarái csapásaival. Ilyen éjszaka után bízni lehetett benne, hogy hosszú ideig egyetlen elefánt sem merészkedik a vén M'rua falujának ültetvényeihez.

A faluban óriási volt az öröm, s a négerek táncsal töltötték az egész éjszakát, miközben itták a pombét. Kali azonban sok fontos dolgot megtudott tőlük: kiderült ugyanis, sokan hallottak valami nagy vízről, mely kelet felé van, s hegyek veszik körül. Staśnak ez bizonyítékul szolgált, hogy az a nagy tó, melyről a földrajzban nem tanult, csakugyan létezik, s hogy ha abban az irányban haladnak tovább, amelyet eddig követtek, végül mégis eljutnak a vahimákhoz. Abból pedig, hogy Mea és Kali anyanyelve alig különbözött M'rua népének nyelvétől, arra következtetett, hogy a vahima elnevezés csak helyi jellegű lehet, s a Baza Narok partvidékén lakó nép szintén a kiterjedt Siluk törzshöz tartozik, melynek lakhelye a Nílus vidékétől kelet felé ki tudja, meddig terjed.¹⁶

¹⁶ E vidék Mahdi idejében még ismeretlen volt.

XXXIX.

A falu apraja-nagyja messzire elkíserte a jó Mzimut, könnyek között búcsúzott tőle, állhatatosan kérlelte, hogy kegyeskedjék még valamikor visszatérni M'ruához, s ne feledkezzék meg népéről. Staś egy pillanatig habozott, hogy ne jelölje-e meg nekik azt a szakadékot, melyben a Lindétől örökölt holmi egy részét elrejtette, de aztán úgy gondolta, hogy az ilyen szokatlan kincs könnyen gyűlölködést, irigykedést okozhatna közöttük, felébreszthetné a kapzsiságot és az ellenségeskedést, egyszóval megbontaná a megszokott életrendjüket, letett hát erről a szándékáról, ellenben lelőtt egy hatalmas bivalyt, s annak a húsát otthagyta nekik búcsúlakomára. E nagy mennyiségű „nyama” csakugyan megörvendeztette őket.

A következő három napon ismét pusztaságon haladt át a karaván. A nappalok forrók voltak, de az éjszakák, a vidék magas fekvése miatt olyan hidegek, hogy Mea, Staś parancsára két takaróval takargatta be Nelt. Gyakran haladtak át szurdékokon, melyek hol koparak, hol sziklásak voltak, hol pedig oly sűrű növényzet borította őket, hogy csak a legnagyobb nehézséggel tudtak átvergődni rajtuk. E szurdékok partján gyakran láttak óriási majmokat, oroszlánt és párducot is. Staś, Kali kérésére lelőtt egy párducot, s a fiú aztán az állat bőrét vállára vetve viselte, hadd lássák a szerecsenek messziről, hogy királyi vérből származó személyiséggel van dolguk.

A szurdékokon túl, a magas fennsíkon ismét néger falvakra bukkantak. E falvak néhol egészen közel estek egymáshoz, másutt viszont egy- vagy kétnapi járóföldnyi távolság volt közöttük. Mindegyiket palánk védte a vadállatok támadásától. E kerítéseket annyira összevissza szőtte a folyondár, hogy közlőről is sűrű cserjének látszottak. Csak a túloldalon emelkedő füst árulta el, hogy ott emberek laknak. A karavánt majdnem mindenütt úgy fogadták, mint M'rua falujában, azaz eleinte félelemmel és bizalmatlansággal, később annál nagyobb bámulattal, lelkesedéssel és hódolattal. Csak egyszer történt meg, hogy láttukra az egész falu a közeli erdőbe menekült, úgyhogy nem volt kivel beszélniük. Ámde sehol egyetlen dárda sem repült a jövevények felé. Rendszerint úgy alakult a helyzet, hogy Kali megevett egy darabot a helyi királyból, a király pedig egy darabot Kaliból, ezzel kész volt a nagy barátkozás, a jó Mzimunak pedig, hódolatuk jeléül, mindenütt bőséges ajándékokat adtak tyúkok, tojás és méz alakjában. A „Nagy úr”, aki parancsol az elefántnak, a mennyköveknek és a tüzes kígyóknak, mindenütt inkább félelmet keltett, mely azonban hamarosan hálaérzetté változott, különösen miután meggyőződtek róla, hogy bőkezűsége legalább olyan nagy, mint hatalma. Ott, ahol a falvak közel voltak egymáshoz, a rendkívüli vendégek érkezését dobszóval adták tudtul egymásnak, a négereknél ugyanis dobolás helyettesíti a távirót. Az is megtörtént, hogy egy-egy falunak egész lakossága már az úton várta őket a lehető legbarátságosabb hangulatban.

Egy ezerfőnyi lakosságú faluban a helyi király, ki egyszersmind a varázsló tisztét is betöltötte, hajlandó volt megmutatni nekik a „nagy fétist”, melyet olyan tisztelet övezett, hogy az emberek nem mertek közel lépni az orrszarvú bőrével bevont kunyhóhoz, s az ajándékokat ötvenlépésnyi távolságban rakták le. A király elmondta, hogy ez a fehér fétis nemrég hullott le a Holdból, s hosszú farka volt. Staś kijelentette, hogy ezt a fétist ő küldte ide a jó Mzimu parancsára, s ezzel nem is nagyon tért el az igazságtól, mert kiderült, hogy a „nagy fétis” nem egyéb, mint a Linde-hegyen feleregetett sárkányok egyike. A gyerekek nagyon megörültek ennek, mert elgondolták, hogy némelyik sárkány, megfelelő széllal, még messzebbre is eljuthatott, s el is határozták, hogy a magaslatokról továbbra is eregetik majd a sárkányokat. Staś nyomban összetákolta egyet, s még aznap este feleresztette a bennszülöttek szeme láttára, amivel meggyőzte őket arról, hogy a „nagy úr” is meg a jó Mzimu is a Holdból szálltak alá

éppen úgy, mint a „nagy fétis”, így hát ők is istenségek, akiknek nem lehet elég alázatosan szolgálni. De a hódolatnál sokkal jobban megörvendezettette Staát az a hír, hogy a Baza Narok mindössze tizenöt-tizenhat napi járőföldnyire van, s hogy a falu lakosai gyakran kapnak onnan sőt, amiért pálmabort adnak cserébe. A helybeli király hallott is valamit Fumbáról, mint a „Dokó”-nak nevezett nép uralkodójáról. Kali viszont megerősítette, hogy a távolabbi szomszédok így nevezik a vahimákat és a szamburukat. Kevésbé örvedetes volt az a hír, hogy a nagy víz partján háború dúl, s hogy a Baza Narokhoz rendkívül vad hegyeken és meredek szakadékokon át vezet az út, amelyek tele vannak vadállatokkal. Staás azonban már nem sokat törődött a vadállatokkal, a hegyeket pedig, ha még olyan zordak voltak is, jobban szerette a sík lapálynál, ahol a váltóláz leselkedik az utasra.

Jó reménységgel vágta hát neki a további útnak. E népes falun túl már csak egyetlen kisebb, igen nyomorúságos falucskát találtak, mely madárfészek módjára tapadt egy szakadék oldalához. Majd dombvidék kezdődött Keleten, homályos messzeségben, egy hegylánc húzódott, mely a távolból egészen feketének látszott. Ismeretlen vidék felé haladtak, s nem tudták, mi minden érheti őket, amíg Fumba király birodalmáig eljutnak. A dombvidéken, amelyen áthaladtak, elég bőven volt fa, de a magányosan álló akác- és sárkányfákon kívül a többiek csoportokban nőttek, s mintegy apró ligeteket alkottak. Egy-egy ilyen ligetet használtak fel ifjú vándoraink, hogy a hús árnyékban megpihenjenek és falatozzanak.

E fákon rengeteg madár nyüzsgött. Különböző galambfajták, szajkók, seregélyek, gerlicék és megszámlálhatatlan, gyönyörű „bengálik” szökdécseltek a sűrű levelek között, repdestek egyik ligetből a másikba, egyenként vagy csoportokban, színesen, akár a szivárvány. Némelyik fa messziről olyan volt, mintha tarkabarka virágok borították volna. Nelnek különösen a paradicsommadarak meg ama jókora, fekete madarak tetszettek, melyeknek szárnya alul vörös, s hangja olyan, mint a pásztorfurulyáé. A felül rózsaszínű, alul világoskék núbiai gyurgyalagok összevissza cikáztak a napfényes levegőben, s röptükben fogdosták el a méheket meg a szöcskéket. A fák csúcsán fel-felhangzott a zöld papagájok rikácsolása, s olykor a majomkenyérfa sűrű lombjai között rejtőzködő apró, zöldesszürke madárcák hívogatták egymást. Olyan volt a hangjuk, mintha ezüstcsengettyűk csilingeltek volna.

Napkelte előtt és napnyugta után óriási rajokban röppentek fel az etiópiai verebek, olyan sűrűn, hogy ha nincs az a szárnycsattogás és csiripelés, akár felhőnek is nézhette volna őket az ember. Staás sejtette, hogy ezek a tarka csőrűek csilingelnek úgy, mikor napközben elszélednek az egyes ligetekben.

Ám a legnagyobb csodálkozással és elragadtatással mégis azok az apró csapatokban repkedő madárcák töltötték el őket, melyek valóságos hangversenyt adtak. Mindegyik kis csoport négy-öt tojóból és egy fémes színekben tündöklő gúnárból állt. Ezek leginkább a magányos akácfákon helyezkedtek el, mégpedig úgy, hogy a gúnár a fa tetején, a tojók pedig lejjebb kapaszkodtak meg. Az első hangokkal mintegy torkukat hangolták, azután a gúnár elkezdte az éneket, a tojók pedig áhítattal hallgatták. Csak mikor befejezte, ismételték meg egyöntetű karban az utolsó „versszakot”. Kis szünet után a gúnár újra elkezdte, majd abbahagyta, a tojók újra megismételték a „refrént”, azután a kis csoport átrepült egy másik akácfára, és a szőlis-tábol és karból álló együttes megint rázendített. A gyerekek nem győzték eleget hallgatni. Nel megtanulta a vezérszólamot, s a tojók karénekeivel együtt ő is eldúdolta cérnavékony hangocskáján az utolsó hangokat: tjú, tjú, tjú, tjú, tvilling, ting, ting.

Egy alkalommal, amint a gyerekek éppen egyik fától a másikig futottak a szárnyas zenészek után, egy kilométernyire távolodtak el a tábortól, otthagya a három szerecsent, Kinget és Sábát is, mert Staás egyúttal vadászni is készült, őt tehát szándékosan nem vitte magával, hogy

el ne riassza a vadat. Mikor a madárraj az utolsó akácfról a széles szakadék túlsó partjára repült, Staś megállt, s így szólt:

- Most visszavezetlek Kinghez, aztán megnézem, nincs-e antilop vagy zebra a közelben, mert Kali azt mondja, hogy a füstölt húunk legfeljebb két napra elég.

- Nagy vagyok már! Visszamegyek magam is - tiltakozott Nel, mert mindig az volt a legfőbb vágya, hogy kimutassa, nem gyerek már. - Jól látni innen a tábor meg a füstöt is.

- Félek, hogy eltévedsz.

- Dehogyan tévedek. Erdőben talán eltévednék, de nézd, milyen kicsi itt a fű.

- Megtámad valami.

- Magad mondtad, hogy az oroszlán vagy a leopárd nappal nem vadászik. Aztán hallod, King hogyan trombitál, mennyire vágyik már utánunk? Márpedig melyik oroszlán merne ott vadászni, ahova King hangja elhallatszik? Drága Staś! Hadd menjek magam, mint a nagyok - makacszkodott tovább.

Staś egy darabig habozott, de végre ráállt. A tábor és a füst csakugyan látszott. King nagyon vágyódott már Nel után, s minduntalan trombitált. Az alacsony fűben nem lehetett eltévedni, ami pedig az oroszlánokat, a leopárdokat és a hiénákat illeti, azokról szó sem lehetett, mert e ragadozók csakis éjszaka vadásznak zsákmányukra. A fiú különben is jól tudta, semmivel sem szerez Nelnek nagyobb örömet, mint ha kimutatja, hogy nem tartja őt kisgyerekeknek.

- Jól van, no! - vágta rá. - Menj magad, de egyenesen menj, ne bámészkodj el útközben.

- Egypár szálat azért szedhetek azokból a virágokból? - kérdezte a kislány, egy gilisztafübokra mutatva, melyet egészen elborított a temérdek rózsaszínű virág.

- Szedhetsz.

Azzal megfordította a kislányt, a biztonság kedvéért még egyszer megmutatta neki a facsoportot, ahonnan a tábor füstje felszállt, s ahonnan King trombitálása hallatszott, azután nekivágott a szakadék oldalát borító, öreg dzsungelnek.

De még száz lépést sem haladt, máris nyugtalanságot érzett. „Mégis ostobaság tőlem - gondolta magában -, hogy Nelt egyedül engedem mászkálni Afrikában. Ostobaság! Ostobaság! Hiszen olyan gyerek még! Egy lépésre sem szabadna elmennem tőle, hacsak ott nincs King. Ki tudja, mi történhetik! Ki tudja, egy bokor alatt nem rejtőzik-e kígyó, vagy a szakadékból bújik ki valami nagy majom, mely elrabolhatja vagy megharaphatja! Isten ments! De nagy számárságot csináltam!”

Nyugtalansága csakhamar önmaga elleni haraggá, majd iszonyú ijedelemmé változott. Nem is habozott sokáig, hanem, balsejtelemtől hajtva, visszafordult. Mindennapos vadászatain hallatlan gyakorlatra tett szert, lövésre készen tartott fegyverrel most is gyorsan és teljesen nesztelenül haladt hát a mimóزابokrok között, akár a párduc, ha éjnek idején az antilopcsordához lopakodik. Kis idő múlva kidugta fejét a magas bozótból, széttéktett - és szinte kővé dermedt.

Nel kinyújtott kézzel állt a gilisztafübokor mellett, a virágok, melyeket rémületében elejtett, ott feküdtek lába előtt, s mintegy huszonöt lépésnyire tőle hatalmas, sárgásfakó vadállat kúszott feléje hason csúszva az alacsony fűben.

Staś tisztán látta a vadnak a kislány halotthalvány arcára meredő zöldes szemét, lesunyt fülét, a lopakodásban magasan kiálló lapockáit, hosszú testét s még hosszabb farkát, melynek vége lassú macskamozdulatokkal hajlott ide-oda. Még egy pillanat, egy ugrás - és Nelnek vége.

E látványra a veszedelmekhez szokott, edzett fiú egyetlen pillantás alatt rádöbbsent, hogy ha vissza nem nyeri hidegvérét, ha nem bír nyugalmat erőltetni magára, ha rosszul céloz, és csak megsebzí az állatot, még ha halálos sebet ejt is rajta - a kislány elveszett. De már annyira tudott uralkodni magán, hogy e gondolatoktól keze és lába megnyugodott, és olyan lett, akár az acélrugó. Megpillantott a vadállat füle mellett egy fekete foltocskát, egyetlen könnyed mozdulattal odairányozta a fegyver csövét, és lőtt.

Egyszerre hangzott a lövés dördülése, Nel sikoltása s a vadállat rekedt ordítása. Staś Nelhez ugrott, s testével fedezve őt, ismét célba vette a fenevadat.

Ám a második lövés feleslegesnek bizonyult, mert a rettenetes macska úgy elnyúlt a földön, mint egy darab rongy, a legkisebb rángás nélkül, orra a földön, karmai a fűbe mélyeszelve. A robbanógolyó letépte koponyája hátsó részét a nyakcsigolyákkal együtt. Szeme fölött véres agyvelőfoszlányok fehérlettek.

A kis vadász és Nel egy darabig csak álltak ott, hol egymásra, hol az agyonlőtt vadállatra bámulva, s egy szót sem bírtak szólni. Aztán különös dolog történt. Ugyanaz a Staś, aki egy pillanattal előbb hidegvérével bámulatba ejtette volna a világ legkitűnőbb és legvakmerőbb vadászait is, elsápadt, lába remegni kezdett, szeméből megeredt a könny, azután fejét két keze közé fogva hajtogatta:

- Ó, Nel, Nel! Ha vissza nem fordulok!...

Valami szörnyű rémület, valami elkésett kétségbeesés fogta el, hogy minden idegszála remegni kezdett, mintha a hideg rázná. A lelki és testi erők iszonyú feszültsége után jött a lazulás, a pillanatnyi gyengeség. Szeme előtt megjelent a borzalmas kép, amint a szörnyű vadállat, Nel testét marcangolva, véres szájjal hever valamelyik bokor alján. Pedig hát így történhetett s meg is történt volna, ha nem fordul vissza! Csak egy perccel, csak egy pillanattal később - s elkésik! Ezt a gondolatot egyszerűen nem bírta elviselni.

Végül is Nelnek kellett őt vigasztalnia. A kedves kis teremtés - miután kissé megnyugodott - karját a fiú nyaka köré fonta, s ő maga is sírva, oly hangosan kezdett kiabálni, mintha álmából akarná felébreszteni:

- Staś! Kedves Staś, semmi bajom! Nézd, nincs semmi bajom!

Staś azonban csak hosszú idő múlva tért magához. Nemsokára megérkezett Kali is, mert meghallotta a lövést, s tudván, hogy a bvana kubava nem szokott hibázni, mindjárt lovat is hozott magával, hogy az elejtett vadat hazavigye. A néger fiú az elejtett állatot megpillantva hirtelen visszahőkölt, s arca elszürkült.

- Wobó! - kiáltotta.

A gyerekek csak most léptek közelebb a már merevedni kezdő állathoz. Staśnak ugyanis eddig fogalma sem volt róla, micsoda ragadozót lőtt le. Az első pillantásra rendkívül nagy szer-válnak¹⁷ nézte, de miután közelebbről megtekintette, látta, hogy tévedett, mert az elejtett vad a leopárdnál is nagyobb. Fakó bőre tele volt gesztenyeszínű foltocskákkal, feje keskenyebb volt a leopárdénál, s ezért inkább farkashoz hasonlított, lábai magasabbak, mancsai szélesebbek, szeme rendkívül nagy. Egyiket a golyó teljesen kinyomta gödréből, a másik már merev és üveges szeme azonban ijesztően meredt a gyerekekre. Staś végül arra a meggyőződésre jutott, hogy nyilván a párducnak valami válfajáról lehet szó, melyről az állattan éppen úgy nem tud semmit, mint a földrajz a Baza Narok tóról.

¹⁷ Szervál - a macskák családjába tartozó ragadozó.

Kali még mindig rémülten bámulta az elterült állatot, s mintha félt volna, hogy fel találja ébresztetni, suttogva ismételte:

- Wobó!... Nagy úr megölni wobót!

Staś a kislányhoz fordult, kezét fejére tette, mintha még egyszer meg akarna győződni róla, hogy a wobó nem ragadta el, aztán így szólt:

- Látod, látod, Nel, még ha egészen nagy volnál, akkor se járhatnál a dzsungelben egyedül!

- Igazad van, Staś - ismerte be a kislány töredelmes ábrázattal -, de ugye veled vagy Kinggel járhatok?

- Mondd, hogyan történt? Meghallottad, hogy közeledik?

- Nem, hanem a virágból kirepült egy nagy aranyszínű légy, és utána fordultam, akkor láttam, amint kimászott a szakadékból.

- És aztán?

- Aztán megállt és rám nézett.

- Sokáig?

- Sokáig, Staś. Csak mikor a virágot elejtettem, s arcomat eltakartam a kezemmel, akkor indult meg felém...

Staśnak eszébe villant, hogy ha Nel néger lett volna, elpusztul a vadállat karmai között, megmenekülését talán annak köszönheti, hogy a fenevad a szokatlan fehér lény láttára elámult, s egy darabig maga sem tudta, mitévő legyen.

Erre a gondolatra hátán megint végigfutott a hideg.

- Hála Istennek, hála Istennek, hogy visszafordultam!...

Aztán tovább faggatta Nelt:

- Mit gondoltál abban a pillanatban?

- Kiáltani akartam neked... de... nem bírtam... de...

- De?

- De azt gondoltam, hogy te megvédelmezel... Magam sem tudom...

Azzal ismét átölelte a fiú nyakát, az pedig megsimogatta fejcskáját.

- Most már nem félsz?

- Nem.

- Én édes kis Mzimum, drága kis Mzimum! Látod, milyen ez az Afrika!

- Igen, de te megölsz minden csúnya vadállatot.

- Meg.

Most mindketten ismét a fenevad teteméhez fordultak. Staś el akarta tenni az állat bőrét emlékül, megparancsolta hát Kalinak, hogy nyúzza meg, de a fiú félt, hogy a szakadékból előjöhet a másik wobó, megkérte hát Staśt, hogy ne hagyják őt egyedül. Arra a kérdésre pedig, hogy csakugyan jobban fél-e a wobótól, mint az oroszlántól, így felelt:

- Oroszlán ordítani éjjel, és nem tudni átugrani palánkot, de wobó fényes nappal is átugrani és falu közepén megölni sok-sok embert, aztán egyet elrabolni és megenni. A wobó ellen nem védeni dárda, nyíl, csak varázslat, mert a wobót megölni nem lehet.

- Ostobaság! - felelte Staś. - Nézd meg ezt, nincs-e elég jól megölve!

- Fehér úr megölni wobót, de fekete ember nem tudni megölni! - felelte Kali.

Azután az óriási macskát kötéllel a lóhoz kötözték s elvontatták a táborba. Staśnak azonban nem sikerült eltennie a wobó bőrét, mégpedig az elefánt miatt. King talán megérezte, hogy a fenevad az ő kisasszonyát akarta elragadni, mert olyan dühroham vett rajta erőt, hogy Staś parancsa sem bírta megfékezni. Ormányával megkapta a dögöt, kétszer felhajította a levegőbe, aztán egy fához paskolta, végül úgy összetaposta, hogy rövidesen alaktalan péppé, valóságos lekvárrá változott. Staś csak az állkapcsait menthette meg a koponya egyes részeivel, ezt aztán elhelyezte a hangyák útjában, melyek egy óra alatt úgy megtisztították, hogy makulányi hús vagy vér sem maradt rajta.

XL.

Négy nappal később Staś a karavánt hosszabb pihenőre megállította egy magaslaton, mely a Linde-hegyhez hasonlított, de annál kisebb és keskenyebb volt. Aznap este Sába, hosszas küzdelem után kivégzett egy hatalmas hím páviánt, mikor az éppen az egyik sárkány maradványaival játszadozott. Ez volt sorrendben a második sárkány, melyet Staśék az óceánhoz vezető vándorútjuk megkezdése előtt a Linde-hegyen eresztettek fel. Staś és Nel elhatározták, hogy a pihenőt felhasználva, tovább gyártják a sárkányokat, de csak akkor eregetik fel, ha erős szél fúj nyugatról kelet felé. Staś arra számított, hogy ha csak egyetlen ilyen sárkány európai vagy arab ember kezébe kerül, bizonyára óriási feltűnést kelt, s az eredmény az lesz, hogy feltétlenül külön expedíciót rendelnek ki megmentésükre. Biztonság kedvéért az újabb sárkányokat az angol és francia feliratok mellett arab felirattal is ellátta, ami nem is esett nehezére, mivel kitűnően tudott arabul.

Röviddel elindulásuk után Kali kijelentette, hogy a keleti láthatáron húzódó heglánc némelyik csúcsában felismeri a Baza Narokot övező hegyeket. Néha azonban nem volt egészen biztos a dolgában, mert a hegyek váltogatták alakjukat aszerint, hogy melyik oldalról nézték őket. Miután egy közepes nagyságú völgyön áthaladtak, melyet oly sűrűn borítottak a gilisztafűbokrok, hogy a tömérdek virágtól valóságos rózsaszínű tónak látszott, magányos vadászkunyhóra bukkantak. Két négert találtak benne, az egyik beteg volt, mert megcsípte a cérnaféreg, de mindkettőjüket annyira megrémítette a váratlan vendégek érkezése, s oly bizonyosra vették, hogy meg fogják őket gyilkolni, hogy lehetetlen volt tőlük bármit is megtudni. Csak néhány szelet füstölt hús oldotta meg a nyelvét annak, aki nemcsak beteg, hanem szörnyen éhes is volt, minthogy társa nagyon szűkösen látta el élelmiszerrel. Tőle tudták meg, hogy néhány napi járóföldre elszórt falvacskákat találnak, melyeknek mindegyike egymástól független királyok fennhatósága alatt áll, a nagy meredek hegyen túl pedig már Fumba király birodalma kezdődik, s a nagy víztől nyugatra és délre húzódik. E szavak hallatára Staśnak nagy kő esett le a szívéről, lelkét pedig új reménység töltötte el. Annyi bizonyos, hogy már a vahima birodalom küszöbén voltak.

Hogy milyen lesz a további utazás, azt természetesen nem lehetett előre tudni, Staś azonban most már remélhette, hogy sem nehezebb, sem hosszabb nem lesz, mint az, amelyet a Nílus vidékétől az ő rendkívüli talpraesettsége révén minden baj nélkül megtettek, s melynek során Nelt is sikerült megmentenie. Abban sem kételkedett, hogy a vahimák, Kalira való tekintettel nagy vendégszeretettel fogadják majd, s mindenben segítségükre lesznek. Különben is most már jól megismerte a négereket, bizonyos volt benne, hogy valahogyan Kali nélkül is boldogult volna velük.

- Tudod-e - magyarázta Nelnek -, hogy Fazodától már az út nagyobb felét megtettük. Igaz, hogy további utunkban nagyon vad törzsekkel akadhatunk össze, de az bizonyos, hogy dervisekkel többé nem találkozunk.

- Én már inkább választom a négereket - felelte a kislány.

- Az ám, amíg istenségnek tartanak. Faiumból egy Nel nevű kislánnyal együtt raboltak el, most pedig valami Mzimut viszek haza. Megmondom apámnak meg Rawlison bácsinak, hogy ezentúl csak Mzimunak hívjanak.

A kislány szeme mosolyra villant.

- Hátha Mombasában találjuk apuskáékat?

- Lehet. Ha a Baza Narok partján nem volna háború, hamarabb odaérhetnénk. Mi a csudának mászott bele Fumba?

Azzal intett Kalinak.

- Kali, az a beteg hallott valamit a háborúról?

- Hallott. Nagy háború lenni. Nagy háború Fumba és szamburuk között.

- Hát akkor mi lesz? Hogyan jutunk át a szamburuk országán?

- A szamburuk elszökni nagy úr, King és Kali elől.

- Előled is?

- Kali elől is. Kalinak van puskája, amely durranni és ölni.

Staś most már azt forgatta a fejében, hogy milyen szerep várhat rá a vahimák és a szamburuk közti háborúban. Aztán elhatározta, úgy irányítja a dolgot, hogy ez a háború ne akadályozza további útjukat. Tudta, hogy megjelenésük nagy esemény lesz, s egyszeriben biztosítja Fumba győzelmét, csak aztán jól ki tudják használni az előre látható győzelmet.

A falvacskákban, melyekről a beteg vadász beszélt, új s egyre pontosabb híreket hallottak a háború állásáról. Csakhogy ezek Fumbára nézve nem voltak kedvezőek. Kis vándoraink megtudták, hogy Fumba védelmi háborút folytat, és hogy a szamburuk Mamba nevű királyuk vezérlete alatt a vahimák országának már tetemes részét elfoglalták, és rengeteg tehenet zsákmányoltak. Úgy mondták, hogy a háború a nagy víz déli partjain dül leghevesebben, ahol egy magas, széles sziklán áll Fumba király nagy „bómája”.¹⁸

Kalit nagyon elszomorították ezek a hírek, s kérve kérte Staśt, igyekezzenek minél hamarabb átkelni ama meredek hegyen, mely a háború színterétől elválasztja őket, s biztosította, hogy talál ő olyan utat, melyen nemcsak a lovakat, hanem Kinget is átvezeti. Most már hazai tájakon jártak, s a fiú nagy biztonsággal ismerte fel a gyermekkorában gyakran látott hegy-csúcsokat.

Az átkelés azonban nem volt könnyű, s ha az utolsó falucska lakosai, a gazdag ajándékokon felbuzdulva nem siettek volna segítségükre, King számára más utat kellett volna keresniük. Ezek még Kalinál is jobban ismerték a hegy innenső oldalán vezető utakat, s kétnapi fárasztó kapaszkodás után, melynek során az éjszakai hideg is kínoztta utasainkat, szerencsésen elvezették a karavánt egy hágóhoz, onnan pedig egy völgybe, mely már a vahimák országában volt.

Staś reggel pihenőt tartott e cserjével szegélyezett pusztai völgyben, Kali pedig engedelmet kért, hogy előrenyargalhasson kémszemlére, apjának egynapi járóföldre álló bómája felé. Még akkor éjjel útnak is indult. Staś és Nel egész nap türelmetlenül várták vissza, s már biztosra vették, hogy elesett, vagy az ellenség kezébe került, mikor végre megérkezett, lesóványodott, tajtékzó lován, s ő maga is oly leverten, hogy szánszom volt ránézni.

Mindjárt Staś lábához is borult, s úgy könyörgött segítségért.

- Ó, nagy uram! - kiáltotta. - Szamburuk legyőzni Fumba harcosait, nagyon-nagyon sokat megölni, mást szétkergetni, most pedig ostromolni Fumbát nagy bómában. Boko-hegyen van. Fumba és harcosok éhezni a bómában és elpusztulni, ha nagy úr nem megölni Mambát és minden szamburukat Mambával együtt.

¹⁸ Bóma - ugyanaz, ami a szudániaknál a „zeriba”. A „nagy bóma” azonban erődítményt, megerősített táborot is jelent.

Így rimánkodott Staś lábát ölelgetve. A fiú pedig összevonta szemöldökét, s azon gondolkodott, mit tegyen, mert mint mindig, most is csak Nel sorsa volt neki fontos.

- Hol vannak Fumba harcosai - kérdezte végül -, akiket a szamburuk szétszórtak?

- Kali megtalálni őket, mindjárt itt is lenni.

- Hányan vannak?

A fiú néhányszor kiterjesztette keze és lába ujjait, de nem tudta pontosan megmondani az emberek számát, mégpedig egyszerűen azért, mert tíznél tovább nem tudott számolni, ami pedig ennél több volt, azt egyszerűen úgy mondta: „vengi”, vagyis temérdek.

- Akkor hát, ha ideérnek, állj az élükre, és menj apád segítségére - szólt Staś.

- Ők félni szamburuktól, s Kalival nem elmenni, de nagy úrral elmenni és megölni vengi, vengi szamburut.

Staś ismét elgondolkozott.

- Nem - felelte végül. - Én a „bibit” nem vihetem az ütközetbe, de itt sem hagyhatom egymagában. Ezt a világ minden kincséért meg nem tenném.

Erre Kali felemelkedett, és kezeit összetéve, gyorsan ismételte:

- Luela! Luela! Luela!

- Mi az a Luela? - kérdezte Staś.

- Nagy bóma vahima és szamburu nőknek - felelte a néger ifjú.

S furcsa dolgokat mesélt: Fumba és Mamba már hosszú évek óta állandó háborúságban állanak egymással. Kölcsönösen pusztították egymás ültetvényeit, s rabolták egymás marháit. Ám a tó déli partján volt egy Luela nevű helység, ahol mindkét nemzet asszonyai, még a legelkeseredettebb háború idején is a legnagyobb biztonságban összejártak vásárokra. Szent hely volt ez. A harc csak a férfiak között dúlt, de sem győzelem, sem vereség nem volt semmiféle befolyással a nőkre, kik a Luelában, az agyagkerítéssel övezett, terjedelmes vásártéren biztos menedéket találtak. Az összetűzések idején gyermekeikkel és jószágukkal együtt ott húzták meg magukat, mások még a távolabb fekvő falvakból is bejárogattak ide füstölt húst, babot, kölest, manjokot és más mindenféle élelmiszereket hozva magukkal. A harcosoknak tilos volt a Luelától akkora távolságnyra harcot vívniuk, amennyire a kakasszó elhallatszik. Ugyancsak nem volt szabad átlépniük a vásárteret övező agyagfalat sem. Csak a falon kívül állhattak meg, s az asszonyok hosszú bambuszbotra tűzve nyújtották ki nekik az ennivalót. Ősi szokás volt ez, és soha meg nem történt, hogy bármelyik fél megszegte volna. A győztes félnek az volt a legfőbb törekvése, hogy a legyőzöttek elől elzárja a Luelához vezető utat, s ne engedje őket közelebb a szent helyhez, mint amennyire a kakasszó elhallatszik.

- Ó, nagy úr! - esengett Kali. - Nagy úr elvinni a bibit a Luelába, magához venni Kinget, Kalit meg puskákat meg tüzes kigyókat és legyőzni gonosz szamburukat.

Staś elhitte, amit Kali mondott, mert már korábban is hallotta, hogy Afrika számos helységében a háború nem érinti a nőket. Emlékezett rá, Port Saidban mesélte egy fiatal német misszionárius, hogy az óriási Kilimandzsáró hegység vidékén a harcias maszáj törzs híven tartja azt a szokást, hogy a harcoló felek leányai és asszonyai szabadon felkereshetik a kijelölt vásárhelyeket anélkül, hogy a legkisebb veszély érhetné őket. Nagyon megörült tehát, mikor meghallotta, hogy ez a Baza Narok vidékén is így szokás, mert most már biztos volt benne, hogy a háború semmiféle veszedelemmel nem fenyegeti Nelt. El is határozta, hogy nyomban elviszi a kislányt Luelába, annyival is inkább, mert a háború befejezése előtt amúgy sem

gondolhattak útjuk folytatására, hiszen ahhoz nemcsak a vahimák, hanem a szamburuk segítségére is szükségük volt.

Hozzászokott a gyors döntéshez, tudta, mit kell tennie. Megmenteni Fumbát, legyőzni a szamburukat, de megakadályozni a vahimák véres bosszúját, aztán békét teremteni s megbékíteni egymással az ellenfeleket - ez volt a legfontosabb s nemcsak nekik, hanem a négereknek is a legjobb megoldás. „Így kell lennie - és így is lesz!” - mondta magában, de addig is, hogy örömet szerezzen Kalinak, akit nagyon megsajnál, kijelentette, hogy nem tagadja meg a segítséget.

- Milyen messze van ide Luela? - kérdezte.

- Fél nap.

- Ide hallgass: azonnal elvisszük oda a „bibit”, azután elmegyek az elefánton, s elkergetem a szamburukat az apád bómájától. Te is velem jössz, s harcolsz ellenük.

- Kali puskával őket lelövöldözni!

A kétségbeesésből egyszerre a legnagyobb örömbé csapott át, nevetett, ugrándozott, s oly lelkesedéssel hálálkodott Staśnak, mintha a győzelem máris a kezében volna. De hála- és örömkítőzéseit megszakította ama harcosok megjelenése, akiket kémszemléje alkalmával szedett össze, megparancsolván nekik, hogy jelenjenek meg a fehér úr színe előtt. Voltak vagy háromszázan, s mindnyájan vízilóbőr pajzsokkal, dárdákkal, nyíllal és késsel felfegyverezve. Fejüket toll, páviánsörény és páfrány ékesítette. Látván az elefántot az ember szolgálatában, a fehér arcokat, Sábát és a lovakat, éppolyan ámulat és rettegés töltötte el őket, mint ama legutóbb megismert falvak lakosait. Kali azonban jó előre előkészítette őket arra, hogy meglátják a jó Mzimut meg a hatalmas urat, aki megöli az oroszlánt, megölte a wobót, akitől az elefánt is fél, aki sziklákat tördel, tűzkigyókat ereget stb. Ezért ehelyett, hogy elmenekültek volna, elámulva, szemük fehérjét villogtatva álltak ott. Staś elefántháton elléptetett a sor előtt, mint a vezér, mikor csapatai felett szemlét tart, aztán megparancsolta Kalinak, ismétlje meg nekik ígéretét, hogy felszabadítja Fumbát az ostromzártól. Végül parancsot adott, hogy induljanak Luelába.

Kali néhány harcossal előreugratott, hogy előkészítse mindkét törzs asszonyait arra a kibeszélhetetlen, óriási szerencsére, hogy láthatják a „jó Mzimut”, aki elefántháton eljön hozzájuk. A hír annyira rendkívüli volt, hogy még a vahima nők is, ámbár Kaliban felismerték elvesztett trónörökösüket, azt hitték, tréfát űz velük, s csodálkoztak is, hogy van kedve tréfálkozni most, mikor Fumba királyra s vele együtt az egész törzsre oly nehéz idők járnak. Mikor azonban néhány óra múlva megpillantották a közeledő óriási elefántot s rajta a fehér palankint, olyan örömrivalgással és üvöltéssel fogadták a „jó Mzimut”, hogy Staś e kitöréseket az ellenszenv és düh megnyilvánulásának vélte, annyival is inkább, mert ezek a nők csúfak voltak, mint a boszorkányok.

Pedig mindez a legnagyobb tisztelet megnyilvánulása volt. Mikor aztán Nel sátrát felállították a piactér sarkában, két lombos fa árnyékában, a vahima és szamburu nők egykettőre feldíszítették koszorúkkal és virágfüzerekkel, aztán annyi élelmiszert hordtak oda, hogy egész hónapra elég lett volna nemcsak az „istenség”-nek, hanem kíséretének is. Mea előtt is mélyen hajlongtak, aki rózsaszín köntöst s nyakában néhány sor üveggyöngyöt viselt.

Nasibut - zsenge korára való tekintettel - szintén beengedték a piactérre, a kisfiú aztán olyan derekasan hozzálátott a Nel számára összehordott élelmiszerekhez, hogy hasacskája egy óra múlva már feszült, mint az afrikai harci dob.

XLI.

Staś a Luella falai tövében eltöltött rövid pihenő után Kalival együtt s a háromszáz harcos élén még naplemente előtt elindult Fumba bómája felé, mert még az éjjel rajta akart ütni a szamburukon, úgy gondolkozván, hogy a „tűzkigyók” az éj sötétjében sokkal nagyobb hatást keltenek. Luelától a Boko-hegyig, ahol Fumba védte magát, a pihenőkkel együtt kilenc óra hosszat tartott az út, úgyhogy éjfél után három órakor értek az erődítmény alá. Staś megállította a csapatot, s megparancsolta embereinek, hogy a legnagyobb csendben maradjanak. Aztán megvizsgálta a helyzetet. A hegy csúcsa, melyen az ostromlottak megbújtak, sötét volt, ellenben a szamburuk számos tábornözet gyújtottak. A tüzek fénye megvilágította a hegy sziklás lejtőit, valamint a hegy lábánál álló óriási fákat. Már messziről hallatszott a dobok pufogása, a harcosok kiáltozása és éneke. A szamburuk nyilván nem sajnálták maguktól a „pombét”, hogy a közeli győzelmet megünnepeljék. Staś harcosaival még közelebb húzódott, úgyhogy legfeljebb száz lépés választotta el a szélső tüzeztől. Tábori őrszemeknek nyomuk sem volt, a szamburuk a sötét éjszakában nem láthatták Kinget, melyet különben a bozót is eltakart. Staś az elefánt hátán ülve kiadta az utolsó parancsokat, aztán intett Kalinak, hogy gyűjtsa meg az előkészített röppentyűt. A tűzkigyó magasan felröppent a sötét égbolt felé, majd hatalmas robbanással pattant szét, vörös, kék és arany csillagokat szórva. Egyszeriben elnémult minden hang, s egy időre halálos csend támadt. Néhány másodperc múlva hangos süvöltéssel repült fel két újabb rakéta, de ezek már egyenesen a szamburu tábor felé irányultak. Ugyanakkor felhangzott King bömbölése és háromszáz vahima harcos csataordítása is, akik aszagájokkal,¹⁹ füttykösökkel és késekkel felfegyverkezve vetették magukat az ellenségre. Megkezdődött az ütközet, mely annál rettenetesebb volt, mert teljes sötétségben dült, hiszen a nagy kavardásban percek alatt széttaposták az összes tüzezt. A szamburukat a tűzkigyók láttára mindjárt az ütközet elején szörnyű ijedelem fogta el. Legtöbben szétfutottak, mielőtt a vahimák dárdái és füttykösei elérték volna őket. Mambának sikerült századnyi harcost maga köré gyűjteni, akik keményen védekeztek, mígnem a rakéták fényében meglátták az óriási elefántot s rajta a fehér embert, s fülüket megütötte a fegyver dördülése, akkor aztán nekik is inukba szállt a bátorságuk. Fumba a magasban robbanó első rakéta láttára ugyancsak arcra borult ijedtében, s mozdulatlanul feküdt néhány percre. De mikor lecsillapodott, a harcosok üvöltéséből menten megértette, hogy valami titokzatos szellemek a szamburukat gyilkolják odalent. Ekkor eszébe villant, hogy ha nem megy a szellemek segítségére, azok rá is megharagudhatnak, mivel pedig a szamburuk pusztulása rá nézve valóságos életkérdés volt, meglevő harcosait összeszedve egy rejtett oldalkapun kisurrant a bómából, s a menekülő szamburuk tetemes része elől elvágta a visszavonulás útját. Az ütközet most valóságos mészárlássá fajult. A szamburu dobok már nem pufogtak. A sötétségben, melyet csak itt-ott szaggatott meg Kali lövéseinek fénye, felhangzott a dárdák ropogása, a füttykösök tompa pufogása a pajzsokon és a sebesültek hörgése. Irgalomért senki sem könyörgött, mert a négerek nem ismernek irgalmat. Kali félt, hogy a sötétségben saját harcosait találja megsebesíteni, abbahagyta hát a tüzelést, s Gebhr kardját kezébe ragadva az ellenség közé vetette magát. A szamburuk most már csak az egyetlen széles szurdékúton menekülhettek hazájuk felé, de mivel annak kijáratát Fumba állta el harcosaival, csak az menekülhetett meg, aki a földre vetve magát, túrte, hogy élve elfogják, noha tudta, hogy rettenetes rabság vagy akár azonnali halál vár rá a győztesek kezétől. Mamba hőiesen védekezett, amíg egy füttykös össze nem zúzta koponyáját. Fia, az ifjú Faru, Fumba kezébe

¹⁹ Aszagáj - a bennszülöttek dárdája

került, aki nyomban megkötöztette, eltökélve, hogy ő lesz az első hálaáldozat ama szellemeknek, akik segítségére jöttek.

Staś a félelmetes Kinget nem vetette be az ütközetbe, csak azt engedte meg, hogy az ellenség minél nagyobb megfélemlítésére ordítson. Ő maga egyszer sem sütötte el karabélyát, először azért, mert mikor elhagyta Luelát, megígérte Nelnek, hogy senkit sem öl meg, másodszor, mert magának sem volt semmi kedve megölni olyan embereket, akik sem neki, sem Nelnek nem ártottak. Megelégedett azzal, hogy biztosította a vahimák győzelmét, s kiszabadította Fumbát az ostromlott bómából. Röviddel később Kali meghozta a végleges győzelem hírért, mire Staś megparancsolta, hogy tüstént hagyják abba a vérontást, mely még mindig folyt a cserjésben és a sziklaomladékok között, s amelyet főleg a vén Fumba bosszúvágya szított.

Mire Kali lecsendesítette a harci kedvet, megvirradt. A nap, miként a térítők mentén rendesen, hirtelen bukkant fel a hegyek mögül, s nappali fénnel árasztotta el a csatateret, melyet kétszáznál több szamburunak dárdákkal átdöfött vagy bunkóval összezúzott holtteste borított. Nem sokkal azután, hogy a harci zaj elült, s csak a vahimák örömvöltése zavarta a hajnali csendet, ismét megjelent Kali, de ezúttal leverten s nagyon szomorú arccal. Már messziről látszott, hogy valami nagy szerencsétlenség érte.

Csakugyan. Öklével verte a fejét, s fájdalmasan kiáltotta:

- Ó, nagy uram! Fumba kufa! Fumba kufa! (Fumba elesett!)

- Meghalt? - kérdezte Staś.

Kali elmesélte az esetet, amelyből kiderült, hogy a szerencsétlenséget Fumba bosszúvágya okozta, mert mikor az ütközetnek már vége volt, még két szamburut le akart szúrni, mire az egyik dárdájával átdöfte.

A hír futótűzként terjedt el a vahima harcosok között, s csakhamar nagy tömeg tolongott Kali körül. Kisvártatva hat harcos dárdákra fektetve hozta Fumbát, ki nem halt még meg, csak halálosan megsebesült, halála előtt azonban még látni akarta az elefánton ülő urat, a szamburuk igazi legyőzőjét.

Szemében a mérhetetlen ámulat viaskodott a halál homályával, s „pelelétől” kinyúlt halvány ajkai közül halkán rebtent a szó:

- Jancig, jancig!...

Feje hátracsuklott, szája kinyílt, és - meghalt.

Kali nagyon szerette apját, s most sírva borult holttestére. A harcosok közül némelyek fejüket verték, mások királyukká kiáltották ki Kalit, s ordítózva „jancigoztak” a tiszteletére. Sokan arcra borultak ifjú uralkodójuk előtt. Egyetlen ellenkező szó nem hangzott el, mert a királyi méltóság méltán Kalit illette, nemcsak mint Fumba legidősebb fiát, hanem mint a szamburuk legyőzőjét is.

Eközben a hegytetőről a varázslók bómáiból felhangzott a rossz Mzimu vad üvöltözése, éppen úgy, mint annak idején az első néger faluban, de ezúttal nem Staś ellen irányult, hanem a szamburu foglyok halálát követelte Fumba megöléséért. Megperdültek a dobok, a harcosok hármassorokba sorakoztak, s harci táncba fogtak Staś, Kali és a halott Fumba körül.

- Oa, ca! Jah, jah! - kiáltozta minden torok, a fejek ütemesen billegtek jobbra-balra, a szemek fehérje villogott, s a dárdák hegye meg-megcsillant a napfényben.

Kali felkelt, s Staśhoz fordulva szólt:

- Nagy úr elhozni „bibit” bómába és lakni Fumba házában. Kali lenni vahimák királya, nagy úr pedig Kali királya.

Staś bólintott, hogy beleegyeznek, de még néhány óráig ott maradt, mert őt is, Kinget is megillette a pihenő.

Csak alkonyat felé indult el. Távolléte alatt a szamburuk tetemeit bedobálták egy mély szakadékba, mely felett nyomban egész rajokban gyülekeztek a keselyűk. A varázslók megtették az előkészületeket Fumba temetésére, Kali pedig átvette a hatalmat, mint az összes vahimák életének és halálának ura.

- Tudod te, kicsoda Kali? - kérdezte Staś Neltől, Luelából visszafelé jövet.

Nel csodálkozva nézett rá.

- A te boyod.²⁰

- Az ám, boy! Kali most már minden vahimák királya!

Nel nagyon megörült ennek a hírnek. Ezt a hirtelen változást, mely a kegyetlen Gebhr rabszolgáját s később Staś hűséges és alázatos csatlósát királlyá tette, végtelenül csodálatosnak, de egyszermind mulatságosnak is találta.

Ám Linde megállapítása, hogy a négerek olyanok, mint a gyermekek, s elfelejtik, mi volt egy nappal előbb, nem volt találó, mert Staś és Nel alig érkeztek meg a Boko-hegy lábához, Kali sietett elébük a régi tisztelettel, és örömmel köszöntve őket, megismételte, amit már előbb mondott:

- Kali vahimák királya, nagy úr pedig Kali királya.

Aztán valóban isteneknek kijáró tisztelettel és hódolattal övezte őket, s főleg Nel előtt hajlongott mély alázattal az egész nép szeme láttára, mert útközben szerzett tapasztalataiból tudta, hogy a nagy úr jobban törődik a kis „bibivel”, mint önmagával.

Miután nagy ünnepélyességgel felvezette őket székhelyére, átadta nekik Fumba bómáját. A Luelából Nel kíséretében felsereglett nőknek, akik nem bírtak betelni a „jó Mzimu” látásával, megparancsolta, hogy az első kamrába rakják le a mézes és aludttejes köcsögöket, mikor pedig meghallotta, hogy a kis „bibi” az út fáradalmaitól elaludt, minden emberének megparancsolta, hogy halotti csendben legyenek, mert aki parancsa ellen vét, annak kivágatja a nyelvét. Sőt elhatározta, hogy még nagyobb ünnepélyességgel tiszteli meg őket, mikor tehát Staś rövid pihenés után megjelent a bóma előtt, mélyen meghajolt előtte, s így szólt:

- Holnap Kali eltemetni Fumbát s Fumba és Kali tiszteletére leváгатni annyi szamburut, ahány ujjuk van kettőjüknek a kezükön, „bibi” és a nagy úr tiszteletére pedig leváгатni Farut és még vengi szamburut, akiket vahimák elfogtak.

Staś azonban összevonta szemöldökét, s acélos tekintetét Kalira szegezve felelte:

- Megtiltom, hogy ezt megtedd!

- Uram! - dadogta az ifjú bizonytalanul. - Vahimák mindig leöldösni a foglyokat. Öreg király meghalni - leöldösni, fiatal királyt megválasztani - leöldösni. Ha Kali nem leváгатni őket, akkor a vahimák azt hinni, hogy Kali nem király.

Staś egyre szigorúbban nézett rá.

²⁰ Boy - inas, fiú (angolul)

- Hát aztán? - kérdezte. - Hát te semmit sem tanultál a Linde-hegyen?

- Ó, igen, nagy uram!

- Akkor hát ide hallgass! A vahimák agya fekete, de a tied, remélem, fehér. Ha királyuk lettél, meg kell őket világosítanod s megtanítanod mindenre, amit tőlem és a bibitől tanultál. Ők most olyanok, mint a sakálok és a hiénák - tedd őket emberekké. Mondd meg nekik, hogy a foglyokat nem szabad leölniük, mert a védtelen emberek véérért megbünteti őket a Nagy Szellem, akihez én és a „bibí” imádkozunk. A fehérek nem gyilkolják le a rabszolgáikat, hát te rosszabb légy hozzájuk, mint amilyen Gebhr volt hozzád? Változtasd meg, Kali, a vahimák régi rít szokásait. Megáld érte az Isten, és a bibi sem mondja majd, hogy Kali vad, buta és rossz szerecsen.

A varázslók kunyhóiból előtörő szörnyű üvöltözés elnyomta szavait. Staś azonban csak legyintett, s így folytatta:

- Hallom, a ti gonosz Mzimutok a foglyok fejét és vérét követeli. De tudod, mit jelent ez, s nem ijedsz meg tőle. Ezért mondom, fogj egy botot, menj be a varázslók kunyhóiba, s addig porold a bundájukat, míg hangosabban nem ordítanak, mint a dobjaik. A dobokat pedig hajítsd ki a bóma közepére, hogy minden vahima lássa, hogyan csalják őket ezek a latrok. Nekik is mondd meg, amit M’rua embereinek megmondta, hogy ott, ahol a jó Mzimu van, emberi vér nem folyhat.

Az ifjú királynak nyilván szívéhez találtak Staś szavai, mert most már bátrabban nézett rá, s így szólt:

- Kali megverni, hej, megverni varázslókat, kidobni dobokat és megmondani vahimáknak, hogy ott, ahol a jó Mzimu van, nem szabad senkit megölni. De mit csinálni Faruval és a szamburukkal, akik Fumbát megölni?

Staś jó előre mindent eltervezett már magában, s csak erre a kérdésre várt, hogy azonnal válaszoljon:

- Apád meghalt, az övé is meghalt, tehát fejet fejért. A fiatal Faruval vérszövetséget kötsz, s ezután a vahimák és a szamburuk békességben élnek, manjokot termelnek és vadásznak. Elmondod Farunak, amit a Nagy Szellemről tudsz, aki minden fehér és fekete emberek atyja. S Faru fog szeretni, mint édestestvérét.

- Kalinak most lenni fehér agya - felelte az ifjú.

Ezzel véget is ért a beszélgetésük. Kisvártatva ismét óriási zaj támadt, de most már nem a gonosz Mzimu ordított, hanem a varázslók, kiket Kali alaposan elcsépelt. A harcosok, akik zárt gyűrűben vették körül Kinget, most lélekszakadva rohantak fel a hegyre, hogy lássák, mi történt, s rövidesen saját szemükkel, de a varázslók vallomásaiból is meggyőződtek róla, hogy a gonosz Mzimu, melytől annyira rettegetek, nem egyéb majombőrrel bevont, üres fatörzsnél.

A fiatal Faru megtudván, hogy nemcsak fejét össze nem zúzzák, hanem Kali megeszik egy darabot belőle s ő Kaliból, nem akart hinni tulajdon fülének, mikor pedig megtudta, kinek köszönheti életét, arcra vetette magát Fumba háza előtt, s ott feküdt mindaddig, amíg Nel ki nem jött s fel nem szólította, hogy álljon fel. Akkor aztán fekete kezével megfogta a kislány lábcskáját és saját fejére tette, ezzel akarván jelezni, hogy egész életében rabszolgája marad.

A vahimák nagyon elámulnak az ifjú király parancsain, de az ismeretlen vendégek jelenléte, kiket a világ leghatalmasabb varázslóinak tartottak, elfojtott minden ellenszegülést.

A vénnek nem örültek az új szokásoknak, a két varázsló pedig, látván, hogy egyszer s mindenkorra elmúltak a régi jó idők, Szörnyű bosszút esküdött mind az ifjú király, mind a jövevények ellen.

Eközben ünnepélyesen eltemették Fumbát a bóma előtti szikla tövében. Kali egy bambuszkeresztet tűzött a sírra, a négerek pedig odaállítottak néhány cseber pombát és füstölt húst, hogy „éjszakánként ne bosszantsa és ne ijesztgesse őket”. Mamba holttestét a Kali és Faru közötti vérszövetség megkötése után átadták a szamburuknak.

XLII.

- No, Nel, el tudnád-e számlálni utazásainkat, Faiyumtól kezdve? - kérdezte Staś.

- El hát.

Azzal már fel is húzta szemöldökét, s ujjacskáin kezdte számlálni:

- Hallgasd csak: Faiyumtól Kartumba - az egy; Kartumból Fazodába - kettő; Fazodából abba a szurdékútba, ahol Kinget megtaláltuk - az három és a Linde-hegytől eddig a tóig - az négy.

- Úgy van. Azt hiszem, a világon nemigen akad még egy legyecske, amely ilyen nagy utat berepült volna Afrikában.

- Jól is nézett volna ki az a legyecske nélküled!

Staś elnevette magát.

- Legyecske az elefánton! Legyecske az elefánton!

- De nem cece, ugye, Staś, nem cece?

- Nem - felelte a fiú -, csak amolyan csecse kis legyecske!

Nel örült a dicséretnek, s orrocskáját a fiú vállához dörzsölve kérdezte:

- Mikor indulunk az ötödik útra?

- Amint te kipihented magad, én pedig megtanítottam puskával löni az embereket, akiket Kali ígért nekünk.

- Sokáig fogunk utazni?

- Ó, sokáig, Nel, nagyon sokáig! Ki tudja, nem ez lesz-e a leghosszabb utunk.

- De te megbirkózol vele, mint mindig!

- Meg kell birkóznom!

Staś mindig segített magán, ahogyan tudott, de az ötödik utazás igen nagy előkészületeket kívánt. Megint ismeretlen vidéknek kellett nekivágniuk, melyen sokféle veszedelem várhatott rájuk, Staś tehát úgy fel akart készülni minden veszélyre, ahogyan eddig sosem volt módjában. Szorgalmasan gyakoroltatta hát a remingtonból való céllövést negyven vahima ifjúval, mert ez a csapat lett volna a fő védelmi erő és Nel testőrsége. Több lövést nem képezhetett ki, mert King csak huszonöt karabélyt, a lovak pedig mindössze tizenötöt bírtak elhozni. A kíséret többi részét nyilakkal és dárdákkal felfegyverzett száz-száz vahima és szamburu harcos tette volna. Ez utóbbiakat Faru ajánlotta fel, s az volt a feladatuk, hogy elhárítsanak minden veszedelmet a harcias szamburu törzsek lakta vad vidéken. Staś nem minden büszkeség nélkül gondolt arra, hogy Fazodából csak Nellel és két négerrel szökött meg, minden készlet és felszerelés nélkül, s íme most kétszáz fegyveres élén, lovakkal és elefánttal érkezik meg az óceán partjára. Elképzelte, mit szólnak majd ehhez az angolok, akik oly sokra becsülik a talpraesettséget, de főképpen mit szól majd hozzá édesapja és Rawlison bácsi. Ez a gondolat megédesítette minden gondját.

A saját maga és Nel sorsa felől mégsem volt nyugodt. Hiszen ha a vahimák és a szamburuk földjén könnyen átjutnak is, mi lesz azután? Milyen törzsekre bukkannak, milyen vidékeket kell bejárniuk, s mekkora út áll még előttük? Linde utasításai nagyon is általánosak voltak. Staśt leginkább az aggasztotta, hogy azt sem tudta, hol járnak, mert az iskolában használt

térképeken Afrikának ez a része fehér folttal volt jelölve. Arról sem volt fogalma, milyen tó ez a Baza Narok, s milyen nagy lehet. Most a víz déli partján voltak, ahol az árterület több kilométer széles lehetett, de hogy északi irányban milyen messzire nyúlik, azt sem a vahimák, sem a szamburuk nem tudták megmondani. Kali ismerte valamennyire a szuahéli nyelvet, de minden kérdésre csak azt felelte: „Bali, bali”, ami azt jelenti: „Messze, messze!” Ez volt minden, amit Staś ki tudott szedni belőle.

Mivel a láthatárt észak felől bezáró hegyek elég tisztán látszottak, Staś úgy vélte, hogy ez a tó is egyike azoknak a közepes kiterjedésű, keserű vizű tavaknak, amilyenekből igen sok van Afrika területén. Néhány évvel később tudta csak meg, mennyire tévedett.²¹ Jelenleg azonban nem is az érdekelte a legjobban, hogy milyen nagy a tó, hanem hogy nem ágazik-e ki belőle folyó, mely aztán az óceánba ömlik. Faru alattvalói, a szamburuk azt állították, hogy hazájuktól keletre nagy, víztelen pusztaság terül el, melyen még senki sem hatolt át. Staś ismerte már a négereket az utazók leírásából, Linde elbeszéléseiből s jórészt saját tapasztalataiból is, el volt hát készülve rá, hogy amint a viszontagságok megkezdődnek, igen sokan hazaszöknének majd, sőt lehet, hogy egy sem marad mellette. Ez esetben pedig Nellel, Meával és a kis Nasibuval maradna ott a pusztaság és őserdő közepette. Tisztában volt azzal, hogy a vízhiány nyomban szétzüllesztene az egész karavánt, azért is tudakozódott oly állhatatosan a folyó felől. A folyó mentén haladva ugyanis mindenesetre elkerülhetik azokat a borzalmakat, amelyekről a karavánok a víztelen vidékeken annyit szenvednek.

Ám a szamburuk nem tudtak semmi bizonyosat, azt pedig nem engedhette meg magának, hogy hosszabb felderítő utakra induljon a tó keleti partja mentén, mert egyéb elfoglaltsága a Boko-hegyhez kötötte. Kiszámította, hogy a Linde-hegyről s útközben a bennszülött falvakból feleregetett sárkányok közül alighanem egy sem jutott át a Baza Narokot övező hegyek láncolatán. Újabb sárkányokat kell tehát készíteniük és feleregetniük, mert ezeket a szél a síkságon át könnyen elviheti messzire, akár az óceánig is. Ezt a munkát azonban neki kellett ellenőriznie, mert Nel nagyszerűen meg tudta ugyan ragasztani a sárkányokat, s Kali megtanulta azokat felereszteni, de egyikük sem tudta volna ráírni mindazt, amit rá kellett írniuk. Staś meg volt győződve róla, mennyire fontos dolog ez, úgyhogy semmiképpen sem szabad elhanyagolniuk.

Ez a munka aztán annyi idejét elfoglalta, hogy a karaván csak három hét múlva volt indulásra készen. Az indulás előestéjén a vahimák ifjú királya Staś elé járult, mélyen meghajolt, aztán így szólt:

- Kali elmenni a nagy úrral és „bibivel” egészen nagy vízig, ahol a fehér emberek nagy hajói úsznak.

Staśt meghatotta ez a ragaszkodás, de úgy vélte, nincs joga magával vinni a fiút egy ilyen szörnyű útra, melyről a visszatérés nagyon is bizonytalan.

- Miért akarsz velünk jönni? - kérdezte.

- Kali szeretni a nagy urat és „bibit”.

Staś a fiú vállára tette a kezét.

- Tudom, Kali, te derék, jó fiú vagy, de mi lesz a királysággoddal, s ki fog helyetted a vahimákon uralkodni?

- M'Tana, Kali anyjának bátyja.

²¹ Bizony nagy tó volt az. 1888-ban fedezte fel gróf Teleki Sámuel, a kiváló Afrikai-utazó, s Rudolftónak nevezte el

Staś tudta, hogy a szerecsenek között is ki-kitör a harc a hatalom birtokáért, s hogy az uralkodás vágya éppen úgy ösztökéli őket is, mint a fehéreket. Egy darabig gondolkozott hát, aztán így szólt:

- Nem, Kali! Nem vihetlek magammal. Neked itt kell maradnod a vahimák között, hogy jó emberekké tedd őket.

- Kali visszajönni hozzájuk.

- M'Tanának sok fia van, mi lesz hát, ha ő tovább akar uralkodni, s aztán az uralkodást a fiaira hagyni, a vahimákat pedig rábeszéli, hogy téged üzzenek el?

- M'Tana jó, ő ilyent nem tenni.

- De ha mégis megteszi?

- Akkor Kali megint visszamenni a nagy vízhez, nagy úrhoz meg a „bibihöz”.

- De mi már nem leszünk ott.

- Akkor Kali leülni nagy víz partjára és bánatában sírni.

Azzal két kezét fejére kulcsolta, s kis idő múlva súgva mondta:

- Kali nagyon, nagyon szeretni nagy urat és „bibit”.

S két nagy könnycsepp csillant meg szemében.

Staś nem tudta, mit tegyen. Sajnálta Kalit, de nem akarta teljesíteni kérését. Tudta, hogy - a visszatérés veszedelmeiről nem is szólva - ha M'Tana vagy a varázslók fellázítják a népet, Kalit nemcsak a száműzetés fenyegeti, hanem a halál is.

- Jobb lesz neked, ha itt maradsz - szólt aztán -, sokkal jobb lesz.

Közben azonban belépett Nel, aki a kamrákat elválasztó vékony gyékényfalon keresztül az egész beszélgetést hallotta, s most, hogy Kali szemében megpillantotta a könnycseppeket, ujjacskáival mindjárt letörölgette azokat a fiú szempilláiról, aztán Staśhoz fordult.

- Kali velünk jön - jelentette ki határozottan.

- Ohó! - felelte Staś kissé sértődötten. - Az nem éppen tőled függ.

- Kali velünk jön! - ismételte meg a kislány.

- Vagy ha nem, hát tévedtél.

Nel nagyot toppantott.

- Én akarom.

S mindjárt keservesen el is pityeredett.

Staś csodálkozva nézett rá, mert nem tudta elképzelni, mi lelhetette ezt a mindig olyan szelíd és engedelmes kislányt.

Mikor azonban látta, hogy mind a két öklét szemecskéihez szorítja, s nyitott szájjal kapkod levegő után, mint egy kis madár, nagy sietve hagyta rá:

- Jól van, Kali velünk jön! Velünk, velünk! No, miért sírsz még? Te utálatos! Mondom, hogy velünk jön! Na nézzék, hogy a nyakamra nőtt! Velünk jön! Nem hallod?

S úgy is történt. Staś estig szégyellte magát, hogy ilyen gyenge volt a jó Mzimuval szemben, az pedig, miután célját elérte, oly csendes, szelíd és engedelmes lett, mint eddig.

XLIII.

A karaván másnap hajnalban útnak indult. Az ifjú király jókedvű volt, a kis zsarnok továbbra is szelíd és engedelmes, Staś pedig tele volt tetterővel és jó reménységgel. Száz szamburu és száz vahima harcos ment velük, az utóbbiak közül negyvenen remingtonokkal is felfegyverezve, melyekkel úgy-ahogy bánni is tudtak. Az ifjú vezér, aki három hétig taníttatta őket, tudta, hogy adandó esetben sokkal több lármát csapnának, mintsem kárt okoznának, de azt is tudta, hogy a bennszülöttekkel szemben a lármának legalább olyan nagy a hatása, mint a golyónak. Nagy manjokakészletet, igen sok füstölt húst és hangyalángost vittek magukkal. Ez utóbbit úgy készítették, hogy jó kövér hangyákat jól kiszáritottak a napon, aztán liszté őrölték őket, s úgy sütötték ki. A karavánnal tartott tizenöt asszony, akik Nel részére különféle ízletes dolgokat s víznek való antilopbőr tömlőket vittek. Staś King hátáról vigyázott a rendre, osztotta a parancsokat, talán nem is azért, mintha olyan nagy szükség lett volna rájuk, hanem mert elkábította a vezér szerepe, s nagy büszkeséggel legeltette szemét kisdud hadseregén.

Ha akarnám - gondolta magában -, itt maradhatnék, s az egész Doko nép királya lehetnék. Éppen úgy, mint Benyovszki Madagaszkárban!

Agyán átvillant a gondolat, nem volna-e jó valamikor visszajönni ide, elfoglalni egy jókora darab földet, civilizációt adni a bennszülötteknek s megalapítani itt az új Lengyelországot, vagy talán még jobb lenne egy hatalmas, harcképzett fekete sereg élén bevonulni a régi Lengyelországba. Mivel azonban maga is érezte, hogy ezekben a tervekben van valami nevetéses, s édesapja nemigen egyeznék bele, hogy alexandriai Nagy Sándor szerepére vállalkozzék Afrikában, elhatározta, hogy Nelt sem avatja be terveibe, pedig bizonyára ő lett volna az egyetlen lény a világon, aki azokat tapssal jutalmazta volna.

Különben is Afrika e részének meghódítása előtt még ki kellett innen valahogyan szabadulniuk, jónak látta tehát közelebbi teendőkkel foglalkozni. A karaván hosszú sorban húzódott szét. Staś King nyakán ülve elhatározta, a karaván végén marad, hogy mindent és mindenkit szemmel tarthasson.

Amint a katonák egymás után elhaladtak mellette, nem kis csodálkozással látta, hogy M'kunje és M'pua, a két varázsló, kiket Kali olyan istenigazában elpáhol, szintén a karavánhoz csatlakoztak, s fejükön málhával menetelnek a többiekkel együtt.

Megállította hát őket, és megkérdezte:

- Ki parancsolta, hogy ti is jöjjetek?
- A király - felelték mindketten mélyen meghajolva.

De a színlelt alázat leple alatt szemük oly ellenségesen villogott, s annyi elfojtott dühöt árult el, hogy Staś az első pillanatban vissza akarta őket kergetni, s csak azért mondott le erről, mert nem akarta Kali tekintélyét aláásni.

Kalit azonban magához intette.

- Te parancsoltad a varázslóknak, hogy velünk jöjjenek?
- Kali megparancsolni, mert Kali okos lenni.
- Most már azt kérdelem, a te nagy okosságod miért nem hagyta őket otthon.
- Mert ha M'kunje és M'pua otthon maradni, akkor fellazítani vahimákat, öljk meg Kalit, mikor hazajönni. Ezért velünk jönni, és Kali szemmel tartani őket és vigyázni rájuk.

Staś kicsit gondolkozott, aztán így szólt:

- Lehet, hogy igazad van, de azt mondom, éjjel-nappal rajtuk legyen a szemed, mert nem sok jót nézek ki belőlük.

- Kalinak van bambusza - felelte a szerecsen fiú.

A karaván elindult. Staś az utolsó pillanatban megparancsolta, hogy a remingtonokkal felfegyverzett gárda zárja be a menetet, mert e legényeket ő válogatta ki, s ezek voltak a legmegbízhatóbbak. Az elég hosszú ideig tartó kiképzés alatt nagyon megszerették ifjú vezérüket, s legközelebb állván hozzá, többre tartották magukat társaiknál. Ők felügyeltek az egész karavánra, s nekik kellett elfogdosniuk azokat, akiknek kedvük kerekedett volna megszökni. Előrelátható volt, hogy amint megkezdődnek a nehézségek és a veszedelmek, szökevény is akad majd elég.

Az első napon minden teljes rendben ment. A négerek, fejükön a málhával s mindegyikük dárdával és több kisebb lándzsával, úgynevezett aszagájjal felfegyverezve, hosszú sorban meneteltek. Eleinte a tó déli partján haladtak, de mivel a tavat magas sziklacsúcsok övezték, amint keleti irányba fordultak, hegynek felfelé kellett tartaniuk. Az öregebb szamburuk, akik a vidéket jobban ismerték, azt állították, hogy a karavánnak át kell kelnie a Kullal és az Inro nevű magas hágókon, s onnan a Boranitól délre eső Ebene nevű országba jut. Staś tudta, hogy nem mehetnek egyenesen keletnek, mert Mombasa néhány fokkal az Egyenlítő alatt fekszik, tehát ennél a tónál jóval délebbre. Mivel pedig Lindétől örökölt néhány iránytűt, egyáltalán nem kellett attól tartania, hogy elveszti az irányt.

Az első éjszakai pihenő egy erdős magaslaton érte őket. A sötétség beálltával kigyúltak a tábortüzek, melyeknél a bennszülöttek szárított húst sütöttek, s manjokgyökérből készült tésztát főztek, amit kezükkel szedtek ki az edényből. Miután éhségüket és szomjúságukat elverték, arról kezdtek beszélgetni, vajon hova vezeti őket a bvana kubava, s mit kapnak ezért tőle. Némelyikük guggolva énekelt, s a tűzben kotorászott, de mindnyájan olyan sokáig s oly hangosan beszélgettek, hogy végre is Staś kénytelen volt csendet parancsolni, hogy Nel aludni tudjon.

Az éjszaka nagyon hűvös volt, de másnap hajnalban, mikor a nap első sugarai megvilágították a vidéket, nyomban felmelegedett az idő. Napkeltekor kis utasainknak különös látványban volt részük. Éppen egy két kilométernyi hosszú tavacskához, vagyis inkább nagyobb pocsolýához közeledtek, mely egy völgykatlanban meggyülemlett esővízből képződött. Staś Nellel együtt King hátán ült, s távcsővel kémlelte a vidéket.

Egyszerre csak felkiáltott:

- Nézd, Nel, elefántok mennek a vízbe!

S csakugyan, mintegy fél kilométernyi távolságban öt elefántból álló kis csoport közeledett lassú léptekkel, libasorban a tóhoz.

- Furcsa elefántok ezek - jegyezte meg Staś, nagy figyelemmel vizsgálva az állatokat. - Sokkal kisebbek Kingnél, a fülük is sokkal kisebb, s egyáltalán nem látom az agyarukat.

Ezalatt az elefántok a vízhez értek, de nem álltak meg a part közelében, mint King szokta, s nem is locsolták magukat ormányukkal, hanem egyre beljebb mentek, végül teljesen elmerültek a vízben, csak fekete hátuk látszott ki, mint megannyi sziklaszirt.

- Mi az? A víz alatt úsznak? - kiáltott Staś.

A karaván egyre közelebb jutott a parthoz, végül közvetlenül az elefántok mellé ért. Ekkor Staś megállította a menetet, s ámulva tekingetett hol Nelre, hol pedig a tóra. Az elefántok már nem is látszóttak, ám a tó sima tükrén szabad szemmel is látni lehetett a víz színén ringatózó öt kerek, piros virágfélét.

- A víz fenekén állnak, azok pedig ott az ormányok végei - magyarázta Staś, s nem hitt tulajdon szemének.

Aztán Kalinak kiáltott:

- Kali, láttad?

- Kali látni uram, ezek vízi elefántok - felelte a fiú egészen természetes hangon.

- Vízi elefántok?

- Kali többször látni.

- S ezek a vízben élnek?

- Éjszaka kimászni vízből, s legelni dzsungelben, nappal pedig vízben lakni, mint a kibokó.²² Csak alkonyatkor bújni ki megint.

Staś sokáig nem tudott felocsúdni ámulatából, s ha nem lett volna olyan sürgős az utazás, szívesen ott tartotta volna a karavánt egész nap, hogy jobban szemügyre vehesse e különös állatokat. Eszébe jutott azonban, hogy az elefántok a túlsó parton is kimászhatnak, ám ha másutt jönnének is ki, a sötétben bajos volna jól szemügyre venni őket.

Jelt adott hát az indulásra, de útközben így szólt Nelhez:

- Most olyasvalamit láttunk, amit európai szem eddig nem látott. S tudod, mit gondolok? Ha szerencsésen eljutunk a tengerparthoz, senki el nem hiszi nekünk, hogy Afrikában vannak vízi elefántok.

- És ha megfognál egyet, és elvinnénk magunkkal az óceánig? - felelte Nel abban a meggyőződésben, hogy Staś mindent megtehet.

²² Kibokó - víziló

XLIV.

Tíznapos vándorlás után a karaván végre átkelt a hágókon, s egész más természetű vidékre ért. Terjedelmes síkság volt ez, csak itt-ott akadtak rajta kisebb-nagyobb emelkedések. A növényzet teljesen megváltozott. Nem voltak itt magas fák, melyek magányosan vagy csoportokban emelkedtek volna ki a hullámszó, magas fűből. Csak itt-ott állt egymástól jó távol, egy-egy korall-törzsű gumitermő vagy legyező formájú, de ritka levelű s kevés árnyékot nyújtó akácfa. A természetbolyok között egy-egy euforgia nyújtotta felfelé karos gyertyatartóhoz hasonló ágait. A magasban keselyűk keringtek, alantabb pedig, a fák között hollókhoz hasonló, fekete-fehér tollazatú madarak röpködtek. A fű sárga volt és kalászos, mint az érett rozs. Ám ez a látszólag száraz sztyeppe nyilván mégis bőséges takarmánnyal szolgált igen sok állatnak, mert vándoraink naponta többször is találkoztak nagyobb antilop- és zebracsoportokkal. A hőség tűrhetetlen volt e fátlan síkságon. Az égbolton egyetlen felhőcske sem látszott, a fárasztó nappal után az éjszaka kevés pihenést nyújtott.

Napról napra terhesebbé vált az utazás. Az útjukba akadó falvak vad lakói félelemmel, rendszerint azonban ellenszenvvel fogadták őket s ha nem látták volna a sok fegyveres pagazit, az elefántot, Sábát s a fehér arcokat, utasainkat bizony nagy veszedelem fenyegette volna.

Staś Kali segítségével megtudta, hogy távolabb már nincsenek falvak, s a vidék teljesen víztelen. Ezt bajos volt ugyan elhinni, mert rengeteg állattal találkoztak, s azoknak valahol csak kellett inniuk. A sivatagról szóló hírek azonban, ahol sem folyó, sem másféle víz nincsen, megrémítették a négereket, s megkezdődtek a szökdösések. Az első példát M'kunje és M'pua szolgáltatta. Szerencsére hamarosan észrevették eltűnésüket, s a lovas járőr még a tábor közelében utolérte és visszahozta őket. Ekkor aztán Kali a bambuszbot segítségével megmagyarázta nekik, milyen helytelenül viselkedtek. Staś összegyűjtötte a pagazikat, s beszédet intézett hozzájuk, melyet Kali fordított le nyelvükre. Felhasználva azt a körülményt, hogy az előző éjszakán oroszlánok ordítottak a tábor körül. Staś, felvilágosította őket, hogy aki elszökik, az okvetlenül a fenevadak zsákmányává lesz, vagy ha az akácfákon éjjelezne is, ott találja a még sokkalta félelmetesebb wobót. Megmagyarázta, hogy ahol antilopok vannak, ott víznek is kell lennie, de ha további útjukon csakugyan víztelen vidékre érnének, akkor is vihetnek magukkal két-három napra való készletet a börtömlőkben. A szerencsének e szavakat hallván, minduntalan elmondogatták egymásnak: „Ó, anyám, milyen igaz is ez!” - mindazonáltal a következő éjjel mégis megszökött öt szamburu és két vahima, és attól kezdve minden éjjel eltűnt valaki.

M'kunje és M'pua azonban nem próbáltak másodszor is szerencsét, mégpedig egyszerűen azért, mert Kali minden naplemente után megköztöztette őket.

A vidék egyre szárazabb lett. A nap irgalmatlanul kiégette a fűvet. Most már akácfát sem láttak. Antilopcsordák még mindig fel-felbukkantak, de ezek már nem voltak olyan népesek, mint az előbbie. A szamár és a lovak még elég ételmet találtak, mert a kiszáradt magas fű között bőven akadt kisebb, zsebébb és még nem egészen száraz fű, de King, noha nem volt válogatós, alaposan lesóványodott. Ha akácfára bukkant, fejével letörte, aztán gondosan lelegette minden levelét és termését, még a tavalyit is. A karaván még eddig mindennap talált ugyan vizet, de gyakran rosszat, amit szűrni kellett, vagy sósat, mely egészen használhatatlan volt. Később pedig gyakran megtörtént, hogy a Kali vezetésével előreküldött emberek nem találtak sem pocsolyát, sem pedig a vízmosásokban visszamaradt patakot, s ilyenkor Kali szomorú arccal jelentette: „Madi apana.” (Nincs víz.)

Staś sejtette már, hogy ez az utolsó vándorútjuk nem lesz könnyebb az előbbieknél, s nyugtalankodni kezdett Nel miatt, mert a kislány szintén megváltozott. Arcocskája ahelyett, hogy a naptól és szélről leburnult volna, egyre halványabb lett, s szeme is elvesztette élénk csillogását. A szűnyogmentes, száraz síkságon nem fenyegette ugyan a váltóláz, de a szörnyű hőség szemlátomást kiszívta minden erejét. Staś mély szánalommal és nyugtalansággal szemlélte a kislány apró kezecskéit, melyek most fehérek voltak, mint a papiros, s keserű szemrehányással illette önmagát, hogy túl sok időt elvesztegetett az előkészületekre és a szerecsenek céllovó gyakorlataira: ezért kell Nelnek e kegyetlenül forró évszakban megtennie ezt a rendkívül fáradságos utat.

Ilyen aggodalmak közt múlt el egyik nap a másik után. A nap egyre mohóbban és irgalmatlanabban égette ki a földből a nedvességet és az életet. A fű annyira kiszáradt és összezsugorodott, hogy porrá töredezett az antilopok lábai alatt, s a tovaszárguldo, bármily kicsiny csordák nyomában egész porfelleg szállt a magasba. Utasaink azonban még utoljára folyóra bukkantak, melyet már messziről megismertek a part menti fák hosszú soráról. A szerecsenek versenyt futottak a fák felé. Amint a parthoz értek, hasra feküdtek, s fejüket a vízbe mártva ittak mohón és sokáig, amíg egy krokodilus egyiknek a kezét el nem kapta. Társai azonnal segítségére siettek, s egy szempillantás alatt kirántották a vízből a förtelmes hullót, az azonban még akkor sem akarta elengedni áldozata kezét, mikor száját dárdákkal és késekkel kezdték szétfeszíteni. A kérdést King oldotta meg azzal, hogy rálépett a krokodilusra, s olyan könnyedén szétaposta, mint egy rothadt gombát.

Mikor a bennszülöttek elverték szomjukat, Staś meghagyta, hogy csináljanak bambusznádból magas kerítést a vízben, csupán egy bejárattal a part felől, hogy Nel teljes biztonságban megfürödhessen. A bejáráshoz még Kinget is odaállította. A fürdő pompásan felüdítette a kislányt, s a pihenő némileg erejét is visszaadta.

A bvana kubava, az egész karaván és Nel osztatlan örömeire elhatározta, hogy két napig a folyó mellett maradnak. E hírről az emberek jókedvre derültek, s egyszerűen elfelejtették az előző napok fáradalmait. Az üdítő alvás és az erőt adó falatozás után egyik-másik szerecsen elbarangolt a folyóparti fák között vaddatolyát, valamint „Jób könnyét” termő pálmát keresve, melyből nyakéket készítettek. Néhányan csak alkonyat előtt tértek vissza a táborba, kezükben négyszögletes, fehér tárgyakat hozva, melyekben Staś felismerte sárkányait.

Az egyik sárkány hetes számmal volt jelölve, ami azt jelentette, hogy ezt még a Linde-hegyről bocsátották útjára, mert ott jó néhány tucatot eresztettek fel. Ez Staśt fölöttébb megörvendeztette s új reménnyel töltötte el.

- Nem hittem volna - mondta Nelnek -, hogy a sárkányok ilyen messzire eljussanak. Biztos voltam benne, hogy fennakadnak a Karamodzso csúcsain, s csak a véletlenben bizakodva eregettem fel őket. Most látom, hogy a szél elviheti őket bárhová, s meg vagyok győződve, hogy azok, melyeket a Baza Narokot övező hegyekről és mostani utunkról eregettünk fel, eljutnak az óceánig.

- Biztosan - felelte Nel.

- Adja Isten! - mondta rá Staś, az utazás további veszedelmeire és fáradalmaira gondolva.

A karaván harmadnapon indult el a folyó mellől, s nagy vízkészletet vitt magával a bőrtömlőkben. Mielőtt még beesteledett volna, ismét aszályos vidékre értek, ahol még akácfa sem nőtt, s a föld néhol olyan kopár volt, mint az agyagpadló. Csak itt-ott láttak földbe mélyedt törzsű passiflorát, melyek szörnyű nagy tökökhöz hasonlítottak, s e hatalmas gömbökből nőttek ki a zsinórvékonyságú indák, melyek a földön szertekúszva óriási területeket leptek be, oly sűrű bozóttá fonódva össze, melyen egy egér is csak nehezen hatolhatott át. A passiflora

gyönyörű zöld színével az európai magyakra emlékeztetett, annyi tövise volt azonban, hogy sem a lovak, sem King nem tudták megenni, csak a szamár csipkedett belőle, ám az is csak nagyon óvatosan.

Gyakran több angol mérföldnyi területen sem találtak egyebet apró kemény fűnél és az európai szalmavirághoz hasonló alacsony növényzetet, mely egyetlen érintésre szétporlott. Az első éjszakai pihenő után egész nap olyan hőség volt, mintha az égből eleven tűz hullott volna alá. A levegő úgy reszketett, mint a Líbiai-sivatagon. Az égen egyetlen felhő sem úszott. A földet annyira elárasztotta a fény, hogy minden fehérnek látszott, s egyetlen hang, még a rovarok zümmögése sem zavarta meg e baljós fénnyel átitatott, halálos csendet.

Az emberek verejtékben úsztak. Időnként halomba rakták a szárított hússal telt málhát és pajzsait, hogy alatta némi árnyékot találjanak. Staś kiadta a parancsot, hogy takarékoskodjanak a vízzel, de a kísérői olyanok voltak, mint a gyerekek, nem törődtek a holnappal. Végül is külön őrséget kellett a vízfordók köré rendelni s mindenkinek külön-külön kiadni a vízadagját. Kali nagyon lelkiismeretesen végezte ezt, mindez azonban igen sok időt rabolt el, és nagyon késleltette az utazást, egyúttal azt is, hogy újabb vízre leljenek. Közben a szamburuk panaszkodtak, hogy a vahimáknak több vizet adnak. Ugyanezzel vádolták a vahimák a szamburukat. Ez utóbbiak azzal fenyegetőztek, hogy hazamennek, Staś azonban eszükbe juttatta, hogy Faru levágatja a fejüket, ugyanakkor megparancsolta remingtonokkal felfegyverzett lövészeinek, hogy lépjenek elő, s senkit ne engedjenek el.

A második éjszakai pihenő a pusztaságban érte őket. Nem építettek bómát, vagy amint Szudánban nevezték - zeribát, mert nem volt miből. A tábori őrséget King és Sába látták el. Teljesen kielégítő őrség volt ez, de King, mivel tizedét kapta a víznek, mint amennyire szüksége lett volna, egész éjszaka trombitált, s csak napkeltekor hagyta abba. Sába pedig hol Staśra, hol Nelre emelte panaszos tekintetét, s úgy könyörgött legalább egy cseppért. Nel kérte Staśt, hogy adjon neki egypár cseppet abból a Lindétől örökölt gumipalackból, melyet mindig vállára vetve hordott, de Staś nem teljesítette kérését, mert ezt a tartalékot Nelnek tartogatta a legválságosabb időre.

A negyedik napon estefelé már csak öt nagy tömlő vizük volt, vagyis minden emberre legfeljebb fél pohárkával jutott. Mivel azonban az éjszakák mégis hűvösebbek voltak a nappaloknál, s ilyenkor a szomjúság nem kínozt annyira, különben is az emberek reggel már kaptak egy-egy kevés vizet, Staś elrendelte, hogy a meglevő készletet hagyják meg holnapra. A szerencsének zúgolódtak e parancs miatt, de még mindig nagyon féltek Staśtól, így hát már csak azért sem vetették rá magukat a tömlőkre, mert azokat két remingtonos harcos is őrizte, akik óránként váltották egymást.

A vahimák és szamburuk úgy csalták magukat, hogy fűszálakat húztak ki a földből, s azok gyökerét rágszálták, nedvesség azonban nem volt ezekben, mert azt a könyörtelen nap még a földből kiszívta.

Az álom nem oltotta ugyan el a szomjúságot, de legalább elfeledtette azt, az éjszaka beálltával tehát az egész napi meneteléstől kimerült emberek ott, ahol megálltak, végigvetették magukat a földre, és mély álomba merültek. Staś is elaludt, de sokkal több gondja volt, s sokkal nagyobb nyugtalanság gyötörte, semhogy nyugodtan s hosszasan aludhatott volna. Egy-két órai alvás után felserkent, s azon töprengett, mi legyen tovább, honnan szerez vizet Nelnek, az egész karavánnak és az állatoknak. A helyzet nehéz, sőt ijesztő volt, de a talpraesett fiú még korántsem esett kétségbe. Eltűnődött egész eddigi útjukon, annak minden eseményén: elkezdve ott, hogy Faiyumból elrabolták őket, egészen a jelen pillanatig. Sorra vette első óriási útjukat a Szaharán át, a szélvihart a sivatagban, a szökési kísérleteket, Kartúmot, Mahdit,

Fazodát, a Gebhrtől való megszabadulást, aztán a további útjukat, Linde halála után, a Baza Narok tóig, végül addig a helyig, ahol most éjszakáztak. „Annyi mindenén átmentünk, annyit szenvedtünk - gondolta magában -, annyiszor úgy látszott már, hogy mindennek vége, hogy többé nincs menekvés, Isten mégis mindannyiszor megsegített, s megmutatta a kivezető utat. Lehetetlen, hogy ily hosszú út, ennyi szenvedés, ennyi veszedelem után, éppen most, utunk utolsó szakaszában pusztuljunk el. Most még van egy kis vizünk, aztán ez a vidék nem a Szahara, mert ha az volna, az emberek tudnának róla.”

A reményt legfőképpen az tartotta benne, hogy távcsövén valami ködös körvonalakat pillantott meg délkeletre, melyek mintha hegyek lettek volna. Több száz angol mérföldnyire vagy tán még távolabb lehettek, ám ha sikerülne odajutniuk, megmenekülnének, mert a hegyek csak a legkritikább esetben víztelenek. Hogy mennyi idő alatt érhetnének el oda, azt már nem tudta kiszámítani, mert az elsősorban a hegyek magasságától függött. A magas csúcsok a kristálytisztá afrikai levegőben hihetetlen messzire ellátszanak, tehát már előbb okvetlenül vizet kellett találniuk, mert ha nem - végük.

- Kell! - mondogatta magában Staś.

Az elefánt lihegve fújta ki tüdejéből a forró levegőt, s hörgése minduntalan megzavarta Staś tűnődését. Később mintha a tábor túlsó végéről is nyögésszerű hangokat hallott volna, mégpedig abból az irányból, ahol a fűvel letakart vizestömlőket helyezték el éjszakára. Mivel a nyögés többször ismétlődött, meg akart győződni, mi történik ott, felállt hát, s a sátortól mintegy ötven-hatvan lépésnyire levő bokor felé indult. Az éjszaka oly világos volt, hogy már messziről megpillantott két egymás mellett fekvő testet s két remingtonnak a holdfényben csillogó csövét.

A szerencsének mind ilyenek - gondolta magában. - A vizet kellett volna őrizniük, amely most mindennél drágább nekünk, s íme, szépen alszanak, mintha csak otthon volnának a kunyhóikban. No de lesz dolga holnap Kali bambuszának!

Mikor odaért, az egyik fekvőt megérintette lábával, de azonnal riadtan visszahőkölt.

A látszólag alvó néger hanyatt feküdt a földön, torkában markolatig döfött késsel, a mellette fekvő másiknak pedig nyaka annyira át volt vágva, hogy feje csaknem elvált a törzsétől.

Két vizestömlő eltűnt, a másik három pedig ott hevert a fűben felvágva, laposan.

Staś érezte, hogy minden haja szála égnek mered.

XLV.

Kiáltására azonnal ott termett Kali, utána két lövész, kiknek az előző őrséget kellett volna váltaniuk. Kis idő múlva pedig odagyűltek az összes vahimák és szamburuk, és éktelen ordítást és üvöltést csaptak a gáztett láttán. Nagy kavarodás támadt, tele rémült kiabálással. Az emberek nem annyira meggyilkolt társaikat sajnálták, mint inkább az háborította fel őket, hogy elveszett az utolsó vízkészlet, melyet már be is ivott a szomjas föld. A földre vetették magukat, s az ujjúkkal kiásott rögökből szívták ki a még megmaradt nedvességet. Mások azon jajgattak, hogy a gonosz szellemek ölték meg az öröket, s vagdalták fel a vizeztömlőket. Ám Staś és Kali tudták, hányadán állnak. M'kunje és M'pua nem voltak ott az óbégató emberek között. Ami történt, sokkal több volt, mint a két ör meggyilkolása és a vízkészlet ellopása. Az otthagyt, felvagdalt tömlők bizonyították, hogy ez a bosszú műve, s egyúttal az egész karaván halálos ítélete is. A gonosz Mzimu papjai bosszút álltak a jó Mzimun. A varázslók bosszút álltak ifjú királyukon, aki leleplezte csalásaikat, s nem engedte meg, hogy tovább zsarolják a vahimákat. A karaván fölött ott lebegett a halál sötét árnyéka, mint mikor a vércse kiterjeszti szárnyát a megriadt galambraj fölött.

Kali későn jött rá, hogy sok mindenféle gondja között elfelejtette a két varázslót éjszakára megkötöztetni, ahogy szokásuk óta minden este megtette. Kétségtelen volt az is, hogy a vizet őrző két lövész a bennszülötteket jellemző hanyagságból lefeküdt, s mélyen elaludt. Ez megkönnyítette a gonosztevők munkáját, és lehetővé tette, hogy büntetlenül elmeneküljenek.

Hosszú idő telt el, mire az emberek az első rémületükből kissé felocsúdtak és megnyugodtak. A szökevények nemigen juthattak messzire, mert a kiömlött víz helye még nedves volt, s a meggyilkoltak vére meg sem aludt teljesen. Staś kiadta a parancsot a szökevények üldözésére, nemcsak azért, hogy elvegyék méltó büntetésüket, hanem főleg, hogy a megmaradt két tömlő vizet visszaszerezhesse. Kali lovára szállt, maga mellé vett tizenkét lövést, és a gonosztevők után eredt. Staś az első pillanatban maga is menni akart, de mégiscsak ott maradt, mert ráeszmélt, hogy nem hagyhatja magára Nelt a felbőszült és elkecseregett szerencsének között. Kalinak azonban meghagyta, hogy Sábát vigye magával.

Ott maradt, mert lázadástól tartott, főleg a szamburuk részéről, de tévedett. A négerek néha apró-cseprő dolgokért is könnyen haragra gerjednek, de ha valami nagy csapás nehezedik rájuk, különösen, ha a halál kérlelhetetlen kezét látják maguk felé nyúlni, tehetetlenül megadják magukat sorsuknak. Ilyenkor sem a rettegés, sem az utolsó órák kínjai nem rázhatják fel őket egykedvűségükből. Így történt ez most is. A vahimák, éppen úgy, mint a szamburuk, mikor első kétségbeesésük elmúlt, s agyukban végérvényesen gyökeret vert a biztos tudat, hogy meg kell halniuk, csendesen leheveredtek a földre, s várták a halált. Most hát nem lázadástól kellett tartani, hanem inkább attól, hogy vajon holnap hajlandók lesznek-e felkelni s útnak indulni. Mikor Staś erre ráeszmélt, végtelen szánalmat érzett a szerencsétlen emberek iránt.

Kali még a hajnal beállta előtt visszatért, s két szétmarcangolt tömlőt tett le Staś elé, melyekben egy csepp víz sem volt.

- Nagy uram! - kiáltotta. - Madi apana!

Staś végigsimította verejtékes homlokát, aztán megkérdezte:

- Hát M'kunje meg M'pua?

- M'kunje meg M'pua meghalni - felelte a fiú.

- Megölted őket?

- Megölte őket oroszlán vagy wobó.

Azzal elmesélte, mi történt. A két gonosztevő holttestét megtalálták jó messzire a tábortól azon a helyen, ahol a halál utolérte őket. Egymás mellett heverték, mindkettőjük koponyája hátul összezúzva, lapockája szétmarcangolva, gerince lerágva. Kali úgy vélte, hogy mikor az oroszánt vagy a wobót megpillantották a hold fényénél, arcra vetették magukat előtte, és könyörögtek, hogy hagyja meg életüket. Ám a vérengző vad mindkettőjüket megölte. Mikor pedig első éhségét lecsillapította, megszimatolta a vizet, s szétmarcangolta a tömlőket.

- Az Isten megbüntette őket - felelte Staś -, s a vahimák most megtanulják, hogy a gonosz Mzimu senkit sem tud megmenteni.

Kali pedig megismételte:

- Isten megbüntetni őket, de nekünk nem lenni vizünk.

- Messze előttünk, keleten, hegyet láttam, ott víznek is kell lennie.

- Kali is látni hegyeket, de oda sok nap út.

Pillanatnyi csend támadt.

- Nagy úr! - szólalt meg ismét Kali. - Jó Mzimu, „bibi” kérje meg Nagy Szellemet, adjon esőt vagy folyót.

Staś nem felelt, elfordult. A sátor előtt megpillantotta Nel fehér alakját. A négerek jajgatása már régen felébresztette.

- Staś, mi történt? - kérdezte, eléje futva.

Staś pedig kezét a kislány fejére téve, komolyan felelte:

- Nel, imádkozz Istenhez vízért, mert különben mindnyájan elveszünk.

A lármás, nyugtalan, álmatlan éjszaka után a nap hirtelen bukkant ki a láthatár fölé, mint a térítők mentén rendesen, s egyszerre csak fényes nappal lett. A fűvön egy csepp harmat, az égen egyetlen felhő sem volt. Staś a lövészekkel összegyűjtette az embereket, s rövid beszédet intézett hozzájuk. Kijelentette, hogy a folyóhoz visszatérniük már lehetetlen, hiszen mindnyájan tudják, hogy az ötnapi és egy éjszakai járóföldnyire van. Ellenben azt senki sem tudhatja, hogy az ellenkező irányban nincsen-e víz. Lehet, hogy nem is olyan messzire találunk forrást, patakot vagy legalább valami tócsát. Igaz, hogy fát semerre sem látni, de a sivatagokon gyakran van úgy, hogy a vihar elsodorja a magvakat, s még a folyók partján sincsenek fák. Tegnap láttak néhány antilopot és struccot kelet felé futni, ami azt bizonyítja, hogy arrafelé okvetlenül itatónak kell lennie. Aki tehát nem ostoba, s mellében nem nyúlász, hanem oroszlán vagy bivalyszív dobog, az inkább előre megy, ha kínlódva is, mintsem itt várja be a keselyűket vagy hiénákat.

Azzal felmutatott a magasba, ahol már néhány keselyű keringett a karaván fölött. E szavak után a vahimák Kali parancsára majdnem mindnyájan felkeltek, mert megszokták a kegyetlen királyi hatalmat, s nem mertek ellene szegülni. De a szamburuk közül, kiknek a királya ott maradt a tó partján, sokan nem akartak felkelni, hanem így suttogtak egymás között: „Minek menjünk a halál elé, mikor az úgyis eljön hozzánk?” így kelt útra a karaván, körülbelül a felére olvadva, s már az induláskor kínlódva és gyötrődve. Az embereknek huszonnégy óra óta egy csepp víz vagy más folyadék sem volt a szájukban. Ez hűvösebb éghajlatú orszá-

gokban is rettenetes kín lett volna, ha közben dolgozni is kell, hát még itt, ebben az afrikai katlanban, ahol, aki bőven ihatik, az is oly hamar kiizzadja a megivott vizet, hogy szinte ugyanabban a pillanatban letörölheti azt testéről verejték formájában. Előrelátható volt, hogy útközben sokan elhullanak a kimerültségtől vagy a napszúrástól. Staś, ahogyan tudta, óvta Nelt a nap hevétől, nem engedte, hogy csak egy pillanatra is kihajoljon a palankin alól, melynek tetejét még egy darab fehér vászonnal is bevonta, hogy ezzel is árnyékosabbá tegye. Abból a maradék vízből, melyet gumipalackjában őrzött, erős teát főzött neki, s lehűtve, cukor nélkül adta oda, mert az édesség fokozza a szomjúságot. A kislány könnyes szemmel könyörgött, hogy igyék ő is, mire Staś szájához emelte az üveget, melyben alig néhány gyűszűnyi víz lötyögött, s még gégéjét is mozgatva színlelte, hogy iszik. Amint a víz ajkához ért, úgy érezte, mellében és gyomrában valóságos tűz ég, s ha el nem oltja, nyomban holtan esik össze. Szeme előtt, vörös karikák táncoltak, s állkapcsában olyan metsző fájdalmat érzett, mintha ezer tűvel szurkálták volna. Keze annyira reszketett, hogy kis híján az utolsó pár csepp vizet is széjjel nem öntözte. Legfeljebb két-három csepp tapadt ajkához, a többit eltette Nelnek.

Megint elmúlt egy kínos, fáradtságos nap, utána azonban szerencsére hűvösebb éjszaka következett. Ámde másnap reggel annál kínzóbb hőség dühöngött. Egy leheletnyi szellő sem mozdult. A nap, mint valami gonosz szellem, perzselte a kiszáradt földet tüzes sugaraival. A láthatár széle fehér lett. Ameddig a szem ellátott, egyetlen euforbiát sem lehetett észrevenni. Semmi - csak az agyonperzseltségek meg itt-ott összeégett fű- és avarbozók feketeültek. Olykor-olykor a távolban halk mennydörgés hallatszott, de mivel az ég egészen felhőtlen volt, ez nem esőt, hanem még nagyobb szárazságot jósolt.

Déltájt, mikor a hőség a legnagyobb, meg kellett állniuk. A karaván néma csendben helyezkedett el. Kiderült, hogy útközben elhullott egy ló, és elmaradt tíz-tizenöt pagazi. Pihenés közben senki sem gondolt evésre. Az emberek szeme beesett, ajka kicserepesedett, s cseppekben ült rajta a megalvadt vér. Nel úgy lihegett, mint egy kismadár, Staś átnyújtotta neki a gumipalackot, és „Én már ittam! Én már ittam!” felkiáltással elszaladt a tábor másik végébe, mert félt, hogyha ott marad, elveszi a kislánytól a vizet, vagy legalábbis követeli, hogy osztozzék meg vele. Az egész út folyamán talán ez volt a legnagyobb hőstette. Szörnyű kínokat állt ki. Szeme előtt folyton vörös karikák táncoltak, állkapcsában olyan szorítást érzett, hogy kinyitni is, becsukni is nehezebb esett. Torka száraz volt, és égett, szájában nem volt egy cseppnyi nyál, nyelve mintha fából lett volna. Pedig hát ő is meg a karaván is még csak az elején voltak a kinszenvedésnek.

A szárazságot jósoló mennydörgések szakadatlanul hangzottak a láthatár széleiről. Három óra tájban, mikor a nap az égbolt nyugati felére siklik át, Staś talpra állította a karavánt, s elindult vele kelet felé. Most már csak alig hetven ember vánszorgott utána, s ezek közül is minduntalan lefeküdt egy-egy a földre, csomagja mellé, hogy többé fel se keljen. A hőség néhány fokkal csökkent, de még most is borzalmas volt. A mozdulatlan levegőben égés szaga terjengett. Az emberek alig bírtak lélegzeni, de éppen úgy szenvedtek az állatok is. Egy órával az elindulás után ismét kidőlt egy ló. Sába lihegett, tátogott, s megfeketedett, kilógó nyelvéről egy csepp tajték sem hullott le. Az afrikai száraz dzsungelekhez szokott Kingen nem látszott meg annyira, hogy szenved, de egyre dühösebb lett. Apró szeme szokatlan fényben égett. Staśnak s különösen Nelnek, ki minduntalan szólt hozzá, szokásos gurgulázásával felelgetett még, de mikor Kali mit sem sejtve elhaladt mellette, egy vészeset horkantott, s olyat lendített ormányán, hogy nyomban agyonütötte volna, ha a fiú idejekorán félre nem ugrik.

Kali szeme vérbe borult, nyakán az erek kidagadtak, ajkai megrepedeztek, mint a többi szerecsené. Öt óra tájt Staśhoz lépett, s nehezen sajtoltva ki torkából a rekedt hangokat, így szólt:

- Nagy úr, Kali nem bírni tovább, hadd jöjjön már itt az éjszaka.

Staś leküzdötte az állkapcsát kínzó fájdalmat, s erőlködve felelte:

- Jól van, álljunk meg, az éjszaka majd meghozza az enyhülést.

- Meghozza a halált - suttogta a fekete fiú.

Az emberek ledobták fejükről a málhát, de mivel sűrű vérük lázas melege már a legmagasabb fokra hágott, ezúttal nem feküdtek le mindjárt a földre. Szívükben, halántékukban, kezükben és lábukban úgy kalapált az ütőér, mintha menten szét akarna pattanni. Bőrük a szárazságtól összehúzódottnak és viszketettnak, csontjaikban hallatlan nyugalanság lobogott, belsejükben és torukban tűz lángolt. Némelyek nyugtalanul járkáltak a málhák között, másokat távolabb lehetett látni a nap vörös fényében, amint a száraz fűkupacok között forgolódtak, mintha kerestek volna valamit. Ez mindaddig tartott, amíg erejük teljesen ki nem merült. Akkor aztán egymás után rogytak össze, s görcsös remegésben heverték a földön. Kali odaguggolt Staś és Nel mellé, nyitott szájával kapkodott levegő után, könyörgő hangon suttogta:

- Bvana kubava, vizet!

Staś üveges szemmel nézett rá, és hallgatott.

- Bvana kubava, vizet!

S egy pillanat múlva hozzátette:

- Kali meghalni...

Ekkor Mea, ki valahogy könnyebben bírta a szomjúságot, s mindnyájuk között a legkevesebbet szenvedett, odalépett, leült Kali mellé, s nyakát átölelve halk, dallamos hangon megszólalt:

- Mea Kalival együtt akar meghalni...

Hosszú csend támadt.

Közben lement a nap, s a vidékre ráborult az éjszaka. Az égbolt sötétkék színt öltött. Déli hajlatában felragyogott a Dél Keresztje. A síkság fölött ezernyi csillag tündöklött. A hold előbújt a föld alól, s fényével behintette az éjszakát, nyugat felől pedig halvány hajnalpírként terjedt szét az állatövi fény. A levegő egyetlen, mérhetetlen, ragyogó tengerré változott. Egyre erősödő fény árasztotta el a vidéket. A King hátán felejtett palankin meg a sátrak úgy világítottak, mint a fehérre meszelt házak a holdvilágos éjszakában. A világra ráborult a csend, a föld álomba merült.

S míg a természet ebben a csendben pihent, a karaván népe pokoli kínok közt vonaglott, és várta a halált. A szürkület alkotta ezüstös háttér előtt keményen rajzolódott ki az elefánt óriási, fekete alakja. A holdsugarak megvilágították Staś és Nel fehér ruháját is, a száraz fűkupacok között heverő négerek összekuporodott, fekete testét s a rendetlen halmokba dobált málhát. A gyermekek előtt ült Sába, s szemét a hold tányérjára függesztve, keservesen vonított.

Staś agyában már csak a gondolatok töredékei kavargtak, s ezek is egyetlen, tompa, kétségbeesett érzéssé változtak; hogy most már csakugyan nincs segítség, hogy ama szörnyű fáradságok és erőfeszítések, azok az emberfeletti szenvedések, melyeket eddigi borzalmas utazásuk alatt Medinettől Kartúmig, Kartúmtól Fazodáig és Fazodától az ismeretlen tóig elszenvedett és véghezvitt, mind haszontalanul veszendőbe mennek, mert íme, elközelgett a küzdelem és az élet kimerülhetetlen vége. S e gondolat annál borzalmasabban kínoztta, mert ez a vég most jön, az utolsó útszakaszon, amelynek túlsó végén már ott az óceán. Nem viszi hát el a kis Nelt a tengerpartig, nem viszi gőzhajón Port Saidba, nem adhatja át Rawlison bácsinak,

ő maga sem borul édesapja ölelő karjaiba, s nem hallhatja ajkairól a dicsérő szót, hogy úgy viselkedett, ahogy derék ifjúhoz és igazi lengyelhez illik! Vége! Vége! Néhány nap múlva a nap már csak holttestüket világítja meg, azután kiszáritja, mint ama múmiákat, melyek az egyiptomi múzeumokban alusszák örök álmukat.

A szenvedéstől és láztól összekavarodtak fejében a gondolatok. Megrohanták a halál előtti látomások és hallomások. Tisztán hallotta a szudániak és beduinok „Jalla! Jalla!” kiáltásait, mellyel vágató tevéiket hajszolják. Láta Idriszt és Gebhrt, majd Mahdi mosolygott rá vastag ajkaival, és kérdezte: „Akarsz-e inni az igazság forrásából?...” Azután az oroszlán meredt rá a szikla tetejéről, majd Linde adta át a kinines üveget, és mondta: „Siess, siess, mert a kicsi meghal!” Végül már csak a szeretett, drága, halvány arcocskát és a feléje nyúló két kezecskét látta.

Egyszerre csak összerezzen, s eszmélete egy pillanatra visszatért, mert fülét megütötte Nel sóhajszzerű suttogása:

- Staś... vizet!...

Nel is csak tőle várt segítséget, akár az imént Kali.

Mivel azonban tizenkét órával előbb már odaadta neki az utolsó cseppeket, felugrott, s hangjában a fájdalom, kétségbeesés és panasz kitörésével kiáltotta:

- Ó, Nel! Én csak mondtam, hogy iszom. Nekem már három napja nem volt semmi a szájamban!

S fejét két keze közé kapva elrohant, hogy ne lássa Nel szenvedését. Vaktában futott a száraz fűvön, míg ereje teljesen el nem hagyta, s oda nem rogyott egy fűhalomra. Fegyver nem volt nála. Leopárd, oroszlán vagy akár egy nagyobb hiéna is könnyű zsákmányra lelt volna benne. Sába jött csak utána, körülszaglászta, aztán vonítani kezdett, mintha most gazdája számára hívna segítséget.

De senki sem sietett segítségére, csak a magasból tekintett le rá a nyugodt, egykedvű hold. Staś hosszú ideig feküdt ott, mint egy halott. Csak egy hűvösebb fuvallat serkentette fel, mely váratlanul érkezett kelet felől. Staś felült, s kis idő múlva megpróbált felállni, hogy visszatérjen Nelhez.

A hűvös fuvallat megismétlődött. Sába abbahagyta a vonítást, s kelet felé fordulva szimatolni kezdett. Hirtelen egyet, majd még egyet vakkantott, szaggatott, mély hangon, végül nekiiramodott, s elrohant. Egy darabig nem hallatszott semmi, de kisvártatva megint felhangzott a kutya ugatása. Staś felállt, s meggémberedett lábain ingadozva utána nézett. A hosszú utazások, a huzamos vadonbeli tartózkodás, a kényszerűség, hogy minden érzékét folyton megfeszítse, s az örökös veszedelmek megtanították arra, hogy éber figyelemmel kísérjen mindent, ami körülötte történik. Így hát a testét gyötrő szenvedés ellenére, noha csak félig-meddig volt öntudatnál, ösztönösen és szokásból is figyelni kezdte a kutya viselkedését. Sába pedig nemsokára visszatért hozzá, de valahogyan ideges és nyugtalan volt. Néhányszor Staśra emelte szemét, egyszer-kétszer körülfutotta, aztán szimatolva és csaholva megint elrohant, majd ismét visszatért, végül megkapta Staś ruháját, s a táborral ellenkező irányba húzta!

Staś most már teljesen feleszmélt.

Mi ez? - gondolta magában. - Ez a kutya vagy megzavarodott a szomjúságtól, vagy vizet érez. De nem!... Ha itt a közelben víz volna, odarohant volna, hogy igyék, és most vizes volna a szája. Ha pedig messze van, akkor nem érezné... a víznek nincsen szaga... Antilopokhoz nem rángatna, hiszen este már nem akart enni. Ragadozókhöz sem... De akkor mi az?...

Szíve hevesen feldobogott.

- Hátha emberszagot hozott a szél?... hátha... valami néger falucska van a távolban?... hátha valamelyik sárkány repült el egészen a...

A felcsillanó, halvány remény visszaadta minden erejét. Rohant a tábor felé, mit sem törődve azzal, hogy a kutya minduntalan elállja útját.

A táborban megpillantotta Nel fehér alakját, azután megbotlott a földön heverő Kaliban, de nem törődött semmivel. Odarohant a csomaghoz, melyben a rakéták voltak, széttépte, kivett egyet, remegő kézzel kötözte egy bambuszvesszőhöz, a botot beszúrta a földbe, tüzet csiholt, s meggyújtotta a cső végén kilógó kanócot.

Egy pillanat múlva sziszegve, sisteregve röppent fel a vörös tűzkígyó. Staś két kézzel kapaszkodott a bambuszba, hogy el ne essék, s a távolba meredt.

Elmúlt egy perc, azután a másik, a harmadik, a negyedik. Semmi, semmi! Keze lehanyatlott, feje lekókadott, s mérhetetlen elkeseredés öntötte el megkínzott szívét.

Hiába, hiába! - gondolta. - Elmegyek, leülök Nel mellé, s meghalunk együtt.

Egyszerre csak, valahol messze, messze, tüzes szalag repült fel a holdvilágos éjszakában, majd ezer csillaggá szóródva lassan hullott vissza a földre, mint megannyi súlyos könnycsepp.

- Itt a segítség! - ordította Staś.

S megtörtént, hogy az imént még félholtan heverő emberek felugráltak, s egymással versenyezve iramodtak előre. Az első rakéta után felröppent a második és harmadik. A szellő kopogó hangokat hozott, melyekben könnyű volt felismerni a távoli puskaropogást. Staś minden remingtonból lövetett, s ettől fogva többé nem szűnt meg a fegyverek egyre hangosabbá váló beszélgetése. Staś a ló hátán ült, mely csodálatos módon szintén visszanyerte erejét, s Nelt maga előtt tartva vágatott a síkságon át a megváltó hangok felé. Mellette futott Sába, s nyomukban dübörgött az óriási King.

A két tábor jó néhány kilométernyi távolság választotta el egymástól, de mivel mindkét irányból egyszerre közeledtek egymáshoz, az egész út nem tartott sokáig. Rövidesen a puskák tüzét már nemcsak hallani, de látni is lehetett. Még egy rakéta röppent fel, de már alig néhány száz lépésnyire. Azután számos tűzfény villant. A talaj csekély emelkedése egy pillanatra eltakarta, de amint Staś a dombra ért, közvetlenül előtte bukkant fel egy csomó szerecsen, kezükben fáklyával.

A csapatot két európai férfi vezette angol sisakban, kezükben fegyverrel.

Staś azonnal felismerte bennük Glen kapitányt és Clary doktort.

XLVI.

Glen kapitány és Clary doktor expedíciójának korántsem az volt a feladata, hogy Staát és Nelt felkutassa. Népes és igen jól felszerelt állami expedíció volt az, s azért küldték ki, hogy megvizsgálja az óriási Kilimandzsáró hegység északkeleti lejtőit, valamint a hegységtől északra fekvő, még kevésbé ismert vidéket. Glen kapitány és Clary doktor is tudtak arról, hogy a gyerekeket Medinet el-Faiyumból elrabolták, mert erről mind az angol, mind az arab lapok hírt adtak, de meg voltak győződve róla, hogy vagy meghaltak már mind a ketten, vagy pedig Mahdi rabságában sínylődnek, ahonnan eddig még egyetlen európai sem került ki élve. Clary, kinek húga a bombayi Rawlison felesége volt, már a kairói úton nagyon megszerette Nelt, így hát igen fájdalmasan érintette a kislány elvesztése. De a talpraesett fiúcskát is igen sajnálták mind a ketten. Többször táviratoztak is Mombasából Port Saidba, hogy a gyerekek megke-rültek-e, de az utolsó kedvezőtlen válasz után, mely jóval a karaván elindulása előtt érkezett, végképp elvesztették reményüket.

Arra még csak nem is gondoltak, hogy a távoli Kartúmban rabságba vetett gyermekek ezen a vidéken bukkannak fel. Esténként a napi munka elvégzése után azonban gyakran beszélgettek róluk, mert a doktor nem tudta elfelejteni az angyali szép kislányt.

Eközben az expedíció egyre tovább nyomult előre. A Kilimandzsáró keleti lejtőin hosszabb időt töltöttek, majd megvizsgálták a Szobat és Tana folyók felső folyását, meg a Kenya hegységet, azután észak felé fordultak, s a mocsaras Gvasszó-Nyirón átkelve, terjedelmes, néptelen síkságra jutottak, ahol csak megszámlálhatatlan antilopcsordák tanyáztak. A három-havi utazás után az embereket megillette a pihenés, miért is egy egészséges, bővizű tavacskához érve, Glen kapitány felüttette a sátrakat, s tíznapi pihenőt rendelt.

A pihenés ideje alatt a fehérek vadászattal, valamint a földrajzi és természetrajzi jegyzetek rendezésével foglalkoztak, a feketék pedig teljesen átadták magukat a számukra mindenkor oly kedves semmittevésnek. Egy napon Clary doktor, amint reggeli sétáját végezte a parton, látta, hogy egy csapat zanzibári egy magas fa tetejét bámulja, s egyre azt hajtogatja:

- Ndege? Akuna ndege! Ndege? - Madár? Nem madár! De madár!

A doktor, rövidlátó lévén, elküldött a sátorba tábori távcsövéért, aztán azon át nézett a mutatott irányba. Arcán nagy csodálkozás tükröződött.

- Hívjátok csak a kapitányt! - kiáltotta.

De mielőtt a négerek odaértek volna, a kapitány már meg is jelent a sátor előtt, mert antilopvadászatra készült.

- Nézzed csak, Glen! - mondotta a doktor a fa tetejére mutatva.

A kapitány feltekintett, kezével ellenzőt formált szeme elé, s éppúgy elcsodálkozott, mint a doktor.

- Sárkány! - jelentette ki.

- Az ám, de a bennszülöttek nem eregetnek sárkányt! Hogyan kerül hát ide?

- Talán valami fehér telepítvény van a közelben vagy valami misszió?...

- Már harmadik napja, hogy nyugatról, vagyis az ismeretlen vidék felől fúj a szél, s az a vidék valószínűleg éppoly lakatlan, mint ez. Különben is, tudod, hogy errefelé sem telepítvény, sem misszió nincsen.

- Csakugyan különös...
- Feltétlenül le kell venni azt a sárkányt...
- Le hát! Megtudjuk talán, honnan származik.

A kapitány kiadta a parancsot. A fa jó harminc-negyven méter magas lehetett, de a négerek egykettőre felmáshztak, óvatosan levették a beakadt sárkányt s átadták a doktornak. Clary ránézett s felkiáltott:

- Valami írás van rajta! Lássuk csak!...

S szemöldökét összevonva vizsgálgatta.

Arca egyszerre csak elváltozott, keze megremegett.

- Glen! - kiáltotta. - Fogd, olvasd, s győzz meg róla, hogy nem kaptam napszúrás, s nem vesztettem el az eszemet!

A kapitány átvette a bambuszkeretet a ráerősített papírral, hangosan olvasta:

*„Nel Rawlison és Stanisław Tarkowski,
kiket Kartúmból Fazodába, onnan pedig
a Nílustól keleti irányba hurcoltak,
kiszabadultak a dervisek kezéből.
Hosszú hónapokig tartó utazás után Abesszíniától
délre egy tóhoz értek.
Az óceán felé igyekeznek.
Sürgős segítséget kérnek.”*

Az ív szélén még a következő, apróbb betűkkel írt jegyzet látszott:

*„Ez a sárkány sorrendben az ötvennegyedik, s az ismeretlen tavat környező hegyekből
eresztettük fel. Aki megtalálja, értesítse a Csatorna Társaság igazgatóságát Port
Saidban vagy Glen kapitányt Mombasában.*

Stanisław Tarkowski.”

Az utolsó szavak után a két jó barát szótlanul bámult egymásra.

- Mi ez? - kérdezte végül a doktor.
- Nem hiszek tulajdon szememnek - válaszolta a kapitány.
- Pedig nem káprázat!
- Nem!
- Világos az írás: „Nel Rawlison és Stanisław Tarkowski”.
- Egészen világos...
- Valahol ezen a vidéken lehetnek?
- Az Isten megmentette őket, alighanem, igen...
- Hála legyen neki! - kiáltotta a doktor lelkesen.
- De hát hol keressük őket?
- Más írás nincs a sárkányon?
- Van még néhány szó, de azon a helyen az ágak szétszaggatták a papírt, bajos kivenni.

Mindketten a sárkány fölé hajoltak, s csak hosszas böngészés után sikerült összeállítaniuk a mondatot.

„Az esős évszak régen elmúlt.”

- Mit jelenthet ez? - kérdezte a doktor.

- Azt, hogy a fiú elvesztette az időérzékét.

- S így akarta körülbelül meghatározni az üzenet keltét. Igazad van. Eszerint ezt a sárkányt nem valami régen ereszhették fel.

- Ha pedig így van, akkor ők sem lehetnek nagyon messze.

Még egy darabig tartott ez a lázas, izgatott beszélgetés, aztán ismét mindketten a sárkányt vizsgálták, s minden szót külön megvitattak. A dolog annyira valószínűtlen volt, hogy ha nem itt történt volna, több mint hatszáz kilométernyire a legközelebbi tengerparttól, ahol egyáltalán nincsenek európaiak, a doktor és a kapitány biztosra vették volna, hogy ez valami éretlen tréfa, melyet az újságok híradásai nyomán európai gyerekek vagy valamely misszió növénydekei követtek el. Bajos lett volna azonban nem hinniük tulajdon szemüknek, hiszen előttük feküdt a sárkány, s világosan feketéllettek rajta az alig elmosódott szavak.

Ám még így is sok minden nem fért a fejükbe. Honnan vették a gyerekek a sárkányokhoz szükséges papírt? Ha valamely karavántól kapták, akkor kétségtelenül ők is odacsatlakoztak volna, s nem kérnének segítséget. Miért nem törekedett a fiú a kislánnyal együtt Abesszíniába szökni? Miért küldték őket a dervisek a Nílustól kelet felé, az ismeretlen vidékre? Hogyan tudtak kiszabadulni őreik kezéből? Hol rejtőztek el? Milyen csoda folytán nem pusztultak éhen a hónapokig tartó utazás során, vagy nem lettek a vadállatok martalékává? Hogyan nem gyilkolták le őket a bennszülöttek? Mindezekre a kérdésekre nem találtak feleletet.

- Nem értem! Nem értem! - ismételte Clary doktor. - Ez csak Isten csodája!

- Kétségtelen - helyeselt a kapitány.

Majd hozzátette:

- Hanem az a fiú! Mert ez az ő műve!

- Nem hagyta el a kicsit. Az Isten áldja meg érte eszét és szemét.

- Stanley, maga Stanley három napig sem élt volna, ilyen körülmények között!

- S ők mégis élnek!

- De segítséget kérnek. Tüstént indulunk!

Úgy is történt. Útközben a két jó barát tovább vizsgálta a sárkányt abban a reményben, hogy találnak rajta valami útmutatást, hogy merre menjenek. De nem találtak semmit. A kapitány zegzugosan vezette a karavánt, remélve, hogy valami nyomra talál, kihamvadt tűzhelyre vagy fa kérgébe vésett jelre. Így haladtak néhány napig. Szerencsétlenségükre teljesen fátlan síkságra értek, melyet csak száraz fű borított. A két jó barát már nyugtalankodni kezdett. Mily könnyen el lehet kerülni e végtelen síkságon akár egy karavánt is, hát még - ahogy ők gondolták - két kisgyereket, akik apró bogárcák módjára bolyonganak a náluk jóval magasabb avarfűben. Megint elmúlt egy nap. Mit sem használtak a bádogdobozokba rejtett s a fűhalmokon hagyott cédulák, sem az éjszakánként meggyújtott tüzek.

A kapitány és a doktor olykor már minden reményüket elvesztették, hogy a gyerekeket felkutathatják, különösen pedig, hogy élve találják meg őket.

Mindazonáltal a következő napokon is buzgón kutattak. A kiküldött járőrök végül jelentették, hogy távolabb már teljesen víztelen síkság kezdődik. Így tehát, mikor egy szakadékban ismét friss vízre bukkantak, meg kellett állniuk, hogy készleteket gyűjtsenek a további útra.

A szakadék tíz méter mély és viszonylag keskeny hasadék volt, melyből szénsavval telített, forró víz buzgott fel. A víz lehűtés után élvezetes és egészséges volt, a forrás pedig oly bőséges, hogy a karaván háromszáz embere sem bírta kimeregetni. Sőt minél többet meregették, annál erősebben buzgott, s annál jobban megtöltötte a hasadékot.

- Lehet, hogy idők múltán itt valami gyógyfürdő lesz - vélte a doktor -, jelenleg azonban a forrást az állatok sem közelíthetik meg, mert a szakadék partja nagyon meredek.

- Vajon a gyerekek is rábukkanhatnak ilyen forrásokra? - kérdezte a kapitány.

- Nem tudom. Lehet, hogy több ilyen van ezen a vidéken, de ha nincs, akkor szomjan kell pusztulniuk.

Eljött az éjszaka. Meggyújtották a csenevész tüzeket, de bómát nem építettek, mert nem volt miből. Estebéd után a doktor és a kapitány leültek vadászszékeikre, s pipára gyújtva beszélgettek arról, ami leginkább a szívükön feküdt.

- Semmi nyom! - szólalt meg Clary.

- Én már arra gondoltam - felelte a kapitány -, hogy el kellene küldeni tíz embert a tengerparthoz a távirattal, hogy a gyerekek életjelt adtak magukról. De örülök, hogy nem tettem meg, mert az emberek valószínűleg elpusztultak volna útközben, de ha nem, akkor is minek keltenénk hiábavaló reményeket...

- S szaggatnánk fel régi sebeket...

Az orvos, fehér sisakját levéve megtörölte verejtékes homlokát.

- Hallod-e? - szólt aztán. - Hátha visszamennénk ahhoz a tóhoz, kivágnánk egy csomó fát, s éjszakánként óriási tüzet rakatnánk. Talán a gyerekek meglátnák...

- Ha közel vannak, így is megtalálják, ha pedig messze vannak, a föld egyenetlenségei a legnagyobb tüzet is eltakarják szemük elől. Ez a lapály látszólag sík, de valójában púp hátán púp, csupa hullám, akár az óceán. Ha visszafordulunk, arról is le kell mondanunk, hogy legalább a nyomukat megtaláljuk.

- Beszélj nyíltan! Nincsen semmi reményed?

- Barátom, mi meglelt, erős, tapasztalt emberek vagyunk, de képzelj el, mi lenne velünk, ha akár fegyveresen is, de készletek és emberek nélkül állnánk itt a sivatagban.

- Igaz! Sajnos, igaz!... Elképzelem, hogyan botorkál két gyermek egy ilyen éjszakán a sivatagban.

- Éhség, szomjúság, vadállatok...

- A fiú mégis azt írja, hogy hosszú hónapokig vándoroltak így.

- Éppen ez az, ami meghaladja a képzeletemet.

Hosszú ideig csak a pipákban égő dohány sercegése hallatszott a mély csendben. A doktor belebámult a halvány éjszakába, aztán halkabban szólt:

- Késő van, de kerül az álom... Ha elgondolom, hogy ők... ha élnek, ott bolyonganak a holdvilágnál... az avar között... egyedül... ilyen gyerekek... Emlékszel, Glen, a kislány angyali arcára?

- Emlékszem, és nem bírom elfelejteni.

- Hej, a kezemet vágatnám le, ha...

De nem fejezte be, mert Glen kapitány úgy ugrott fel, mintha forró vízzel öntötték volna nyakán.

- Rakéta a távolban! - kiáltotta. - Rakéta!

- Rakéta! - ismételte meg a doktor is.

- Karaván van előttünk!

- Hátha megtalálta a gyerekeket!

- Lehet! Siessünk elébük.

- Előre!

A kapitány parancsa egyszerre megmozgatta az egész tábor. A zanzibáriak talpra ugrottak. Hamarosan kigyúltak a fáklyák. Glen a távoli jelre válaszképpen felrepített néhány rakétát sűrűn egymás után, azután sortüzeket adatott le. Negyedóra elteltével az egész karaván úton volt.

A távolból lövések feleltek. Nem volt már semmi kétség, egy európai karaván kért ismeretlen okból segítséget.

A kapitány és a doktor egymással versenyezve futottak. Vitte őket a váltakozó kétség és remény. Megtalálják-e a gyermekeket vagy sem? A doktor egyre azt ismételte magában, hogy ha nem, akkor már legfeljebb holttestüket kereshetik ebben a sivár avartengerben.

Félóra múlva egy dombhát, amelyenről az imént beszéltek, eltakarta előlük a kilátást. De már olyan közel voltak, hogy tisztán hallották a lódobogást. Még néhány perc - és a dombháton megjelent egy lovas, karján valami nagy, fehér tárgyat tartva.

- Fel a fáklyákkal! - vezényelte Glen.

A lovas ebben a pillanatban állította meg lovát a fáklyák fénykörében.

- Víz! Víz!

- A gyerekek! - ordította Clary doktor.

- Víz! - ismételte Staś.

S szinte odadobta Nelt a kapitánynak, maga pedig leugrott a lóról.

De abban a pillanatban megtántorodott, s mintegy holtan zuhant végig a földön.

Befejezés

Glen kapitány és Clary doktor táborában határtalan volt az öröm, de az angolok kíváncsiságának ugyancsak nehéz próbát kellett kiállnia, mert ha eddig nem tudták megérteni, hogy a gyermekek mi módon hatolhattak át a végtelen sivatagokon és őserdőkön, melyek azt a vidéket a Nílustól és Fazodától elválasztották, most még kevésbé érthették meg, milyen úton-módon tette meg ezt a „kis lengyel”, ahogy Stašt nevezték, s főképpen mi módon jelenhetett meg előttük, mint egy európai fegyverekkel felszerelt népes karaván vezére, elefánttal, lovakkal, sátrakkal és bőséges élelmiszerkészletekkel. A kapitány ezt látva széttárta karját, s csodálkozva mondta: „Clary, sok mindent láttam már életemben, de ilyen fiút még soha!” A derék doktor pedig nem kisebb csodálattal tette hozzá: „És kiszabadította a kicsit a rabságból - és megmentette az életét!” Azzal rohant is a sátrakhoz, hogy megnézze, hogy vannak a gyerekek, s jól alusznak-e.

Azok pedig, miután ittak, ettek, megfürödtek, átöltöztek és lefeküdtek, másnap az egész napot átaludták, mint a bunda s karavánjuk többi tagja szintűgy. Glen kapitány megkísérelte, hogy Kalit kifaggassa egész útjuk kalandjai és főleg Staš tettei felől, de a szerecsen, egyik szemét kinyitva csak ennyit mondott: „Nagy úr mindent megtehet!” - s újra elaludt. Végül is a következő napokra kellett halasztaniuk a kérdezősködést és a dolgok felderítését.

Ezalatt a két jóbarát azon tanakodott, hogy miképpen térjenek vissza Mombasába. Úgyis messzebb eljutottak, s több vidéket felkutattak, mint amennyire utasítást kaptak, elhatározták hát, hogy haladéktalanul visszafordulnak. A kapitányt nagyon izgatta ugyan az az ismeretlen tó, amelyről a földrajz nem tud, de a gyerekek egészségi állapota s a vágy, hogy minél hamarabb átadhassa őket a gondokba merült szülőknek, győzedelmeskedett. A doktor azonban kikötötte, hogy okvetlenül meg kell pihenniük a hűvösebb éghajlatú Kenya vagy Kilimandzsáró magaslatain.

Azt is elhatározták, hogy csak onnan adnak hírt a szülőknek, s hívják el őket Mombasába.

Csak harmadnap indultak el hazafelé, miután a gyermekek alaposan kipihenték magukat, s fürdöket vettek a meleg forrásvízben. Ezen a napon egyúttal Kalitól is el kellett búcsúzniuk. Staš meggyőzte a kis Nelt, hogy csúnya önzés volna Kalit az óceánig vagy éppen Egyiptomig magukkal vinni. Megmagyarázta neki, hogy Kali Egyiptomban vagy akár Angliában csak szolga lehetne, míg odahaza, ha átveszi az uralkodást, mint király, népe között megszilárdítja a keresztény vallást, szelídebbé teszi a vahimák vad erkölcsseit, s népét nemcsak civilizált néppé, de jó emberekké is változtatja. Körülbelül ugyanezt mondta el Kalinak is.

Mindazonáltal a búcsúzásnál sűrűn hullott a könny, még Staš sem szégyellt sírni, hiszen annyi keserves és vidám napot éltek át Kalival együtt, s ez idő alatt nemcsak azt tanulták meg, hogy hűséges, jó szívét megbecsüljék, hanem őszintén meg is szerették a fekete fiút. Az ifjú néger sokáig, szóltanul hevert „bvana kubavája” és a jó Mzimu lábai előtt. Kétszer is visszafordult, hogy még egy pillantást vessen rájuk, de végül mégis elérkezett a válás pillanata, s a két karaván megindult két, ellentétes irányba.

Csak útközben került sor a fiatal utasok kalandjainak elbeszélésére. Staš régebben nagyon is hajlamos volt a hencegésre, most azonban egyáltalán nem kérkedett. Sokkal többet élt át, sokkal többet tett, sokkal jobban megkomolyodott, semhogy meg ne értette volna, hogy a szavak nem lehetnek nagyobbak a tetteknél. Különben is éppen eleget beszéltek maguk a tettek, még a legszerényebb előadásban is.

A déli hőség úgynevezett „fehér óráiban” s esténként, a pihenőhelyeken Glen kapitány és Clary doktor szeme előtt naponta mint megannyi kép vonultak el a kalandok, amelyeken a gyermekek átmentek. Látták, miként rabolták el őket Medinet-el-Faiyumból, majd a borzalmas vágatást tevéhaton a sivatagon át. Látták Kartúmot és Omdurmant mint a földi poklot, majd a félelmetes Mahdit. Glen kapitány megjegyezte:

- Mahdi már nem él!

- Nem él? - csodálkozott Staś.

- Nem - felelte a doktor. - Megütötte a guta. Abdullahi vette át utána a hatalmat.

Ezután hosszas csend következett.

- Hah! - szólalt meg Staś. - Mikor minket vesztünkre Fazodába küldött, nem gondolta, hogy őt előbb utoléri a halál...

Aztán még hozzátette:

- De Abdullahi még Mahdinál is kegyetlenebb.

- Meg is kezdődtek már a lázadások és a mézszárlások. Mahdi művének előbb-utóbb össze kell dőlnie - felelte a kapitány.

- S mi fogja követni?

- Anglia! - felelte a kapitány.²³

A továbbiakban Staś elmesélte, hogyan utaztak Fazodába majd Dinah halálát, hogyan indultak el Fazodából a lakatlan vidékek felé, hogy Smaint felkutassák. Mikor odaért, hogy agyonlőtte az oroszlant, majd Gebhrt, Khamiszt és a két beduint, a kapitány e két szót vetette közbe: „All right!”²⁴, s kezét szorított vele, aztán Claryval együtt egyre növekvő érdeklődéssel hallgatta tovább az elbeszélést: King megszelídítését, a „Krakkóban” való letelepedést, Nel betegségét, Lindét, a Karamodzso hegységben feleregetett sárkányokat. Clary doktor, akinek a kis Nel napról napra jobban a szívéhez nőtt, annyira a szívére vett mindent, ami a kislányt leginkább fenyegette, hogy minduntalan kénytelen volt szívét egy-egy korty „brandy”-vel megerősíteni, s mikor Staś ott tartott, hogy Nel egy csepp híján a rettenetes „wobó” áldozata lehetett volna, karjába kapta a kislányt, s sokáig tartotta ott, mintha attól félne, hogy megint valami ragadozó fenyegeti életét.

Hogy pedig mind a ketten milyen véleménnyel voltak Staśról, arról tanúskodik az a két távirat, melyeket két héttel a Kilimandzsáro hegység lábához történt megérkezésük után külön futárral küldtek el Mombasába a kapitány helyettesének, azzal az utasítással, hogy küldje tovább Port Saidba a gyermekek szüleinek. Az első, melyet Port Saidba küldtek, s nagyon óvatosan fogalmaztak meg, hogy valamiképpen túlságosan meg ne rendítse a szülőket, így hangzott:

„A fiú ügyessége folytán gyerekekről kedvező hír érkezett. Jöjjetek Mombasába.”

²³ Abdullahi azonban még kerek tíz évig uralkodott. Kitchener lord mérte a dervisekre a döntő csapást 1898-ban, amikor egy véres csatában csaknem egy lábíg kiirtotta őket. Mahdi sírját földig lerombolták, holttestét a folyóba dobták

²⁴ All right - jól van (angolul)

A másik „Aden” címezéssel, már egészen világosan így szólt:

„A gyerekek velünk vannak, egészségesek. A fiú valóságos hős.”

Stástól elmúltak hát a gondok, a nyugtalanság és az erő kifejtés napjai. Még egyhónapi út volt előttük Mombasába a csodaszép, de egészségtelen Taveta erdősége át, mennyivel könnyebb volt azonban így utazni, a mindennel bőségesen felszerelt népes karavánnal, ismert utakon, mint akkor, az ismeretlen őserdőben bolyongva, csak Kali és Mea társaságában. Különböző is ezért az útért Glen kapitány volt felelős. Staś pihent és vadászott. Ezenkívül a hűvösebb órákban - a karaván felszerelése között talált véső és kalapács segítségével - egy gneisszliklába bevészte: „Nincs még veszve Lengyelország...” mert azt akarta, hogy valami nyoma maradjon itteni tartózkodásuknak. Az angoloknak lefordította e szavakat, s azok csodálkoztak, hogy a fiú nem a saját nevét véste a szliklába. De hát ő fontosabbnak tartotta azt, amit bevésített.

Nel fölött azonban tovább is gyámkodott, s a kislány annyira bízott benne, hogy mikor Clary doktor megkérdezte tőle, nem fog-e félni a Vörös-tengeren a vihartól, ráemelte gyönyörű, nyugodt szemecskéjét s szelíd hangon csak ennyit mondott: „Staś velem lesz.” Glen kapitány megállapította, ennél jobb és hívebb bizonyítványt senki sem állíthatott volna ki arról, hogy mi volt Staś Nel számára az egész bolyongás alatt.

Jóllehet az első táviratot igen óvatosan fogalmazták s Tarkowskinak címezték, az mégis oly megrendítő hatással volt Nel apjára, hogy a túlaradó öröm majd megölte. Tarkowski kivételesen edzett férfi volt ugyan, mégis térdre rogyott, s úgy imádkozott Istenhez, hogy ez a hír ne legyen csalóka ködfoszlány, fájdalom, vágyakozás és beteges elkeseredés szülte futó látomás. Hiszen azért fáradoztak mind a ketten, hogy legalább annyit megtudjanak, élnek-e a gyerekek! Rawlison egész karavánokat menesztett Szudánba, Tarkowski arabnak öltözve, élete kockáztatásával egészen Kartúmig jutott, de mindhiába! Akik tudhattak róluk valamit, meghaltak himlőben, éhen vagy a folytonos harcok közepette, a gyerekeket meg mintha a föld nyelte volna el. A szülők végre elvesztették minden reménységüket, s csak a múlt emlékeiből éltek abban a biztos hitben, hogy most már csak a halál egyesíti őket a drága lényekkel, kik a földön mindenük voltak.

Eközben szakadt rájuk a váratlan öröm, mely csaknem túlhaladta erőiket. De ehhez az örömhöz bizonytalanság és csodálkozás is járult. Egyikük sem tudta felfogni, miképpen érkezhetett a hír Afrika eme részéből, vagyis Mombasából. Tarkowski úgy vélekedett, talán egy arab karaván váltotta ki, vagy szöktette meg őket, mely a keleti partoktól elefántcsontért hatolt előre, egészen a Nílusig. „A fiú ügyessége folytán” szavakat úgy magyarázták, hogy Staś levélben közölte Glen kapitánnyal, hol vannak. Mégis igen sok dolgot nem tudtak megmagyarázni. Tarkowski azonban megállapította, hogy a hír nemcsak kedvező, hanem nagyon is kedvező, mert különben a kapitány és a doktor nem mertek volna bennük reményeket kelteni s különösen őket Mombasába hívni.

Rövidesen megtették az úti előkészületeket, s másnap a két mérnök és Nel tanítónője már a Peninsular and Orient Company hatalmas gőzhajójának fedélzetén volt, mely Indiába készült azzal, hogy útközben kiköt Adenben, Mombasában és Zanzibárban is. Adenben már várt rájuk a második távirat, mely így szólt: „A gyerekek velünk vannak, egészségesek. A fiú valóságos hős.” E távirat elolvasása után Rawlison csaknem esztét vesztette örömeiben, s Tarkowski kezét szorongatva kiáltotta: „Látod, ő mentette meg! Neki köszönhetem az életét!” Tarkowski pedig nem akarván atyai gyengeségét elárulni, fogát összeszorítva csak ennyit mondott: „Hát igen! Derekasán viselte magát a fiú!” Mikor azonban magára maradt kabinjában, sírva fakadt örömeiben.

Végre elérkezett a pillanat, mikor a gyerekek szüleik ölelő karjaiba borultak. Rawlison karjába kapta visszanyert drága kincsét, Tarkowski pedig hosszan szívére szorította hős fiát. Bal-sorsuk elmúlt, mint ahogy elmúlik a sivatagi vihar. Életük újra tele volt derűs boldogsággal, s a korábbi távollét és vágyakozás csak növelte a viszontlátás örömét. A gyermekek csak azon csodálkoztak, hogy szüleik haja mennyire megőszült távollétük alatt.

Szuez felé a Messageries Maritimes társaság pompás hajóján utaztak, melynek fedélzete tele volt a Réunion, Mauritius, Madagaszkár és Zanzibár szigetekről visszatérő utasokkal. Mikor híre terjedt, hogy a hajó fedélzetén vannak azok a gyerekek, akik megszöktek a dervisek fogságából, Staś egyszeriben az utasok csodálatának és tömjénezésének középpontjába került. De a boldog család inkább visszavonult a nagy kabinba, melyet a kapitány engedett át nekik, s beszélgetéssel töltötte a hűvösebb órákat. E beszélgetésekben élénk részt vett Nel is, folytonosan csacsogott, akár egy madár, s mindnyájuk nagy mulatságára minden mondatot éssel kezdett. Apja ölébe telepedett, s gyönyörű szemecskéjét ráemelve mesélte: „És apuskám, és elraboltak bennünket, és teveháton vittek, és Gebhr rám vágott, és Staś védelmezett, és megérkeztünk Kartumba, és az emberek ott éhen haltak, és Staś dolgozott, hogy datolyát szerezzen nekem, és voltunk Mahdínál, és Mahdi elküldött Fazodába, és aztán Staś agyonlőtt egy oroszlánt és mindenkit, és egy nagy fában laktunk, amit Krakkónak hívtak, és King is velünk volt, és váltólázam volt, és Staś meggyógyított, és megölte a wobót, és legyőzte a szamburukat, és mindig nagyon jó volt hozzám, apuskám!...”

Éppen így beszélt Kaliról, Meáról, Sábáról, Kingről, a Linde-hegyről, a sárkányokról, az utolsó utazásról egészen a doktor és a kapitány karavánjával való találkozásig. Rawlison e csacsogás hallatára alig tudta könnyeit visszatartani, csak minduntalan keblére szorította leánykáját, Tarkowski pedig azt sem tudta, hova legyen a büszkeségtől és boldogságtól, mert még ebből a gyerekes elbeszélésből is kitűnt, hogy Staś bátorsága és talpraesettsége nélkül a kislány nem egyszer, de ezerszer is menthetetlenül elpusztult volna.

Staś mindenről részletesen és pontosan beszámolt. A Fazodából a vízeséshez való utazás elbeszélése közben óriási kő esett le a szívről, mert mikor a beszámolóban odaért, hogyan ölte meg Gebhrt és társait, s itt megakadva nyugtalanul tekingetett édesapjára, Tarkowski összeráncolta szemöldökét egy kicsit, gondolkozott, aztán komolyan így szólt:

- Ide figyelj, Staś! A halállal nem szabad könnyedén sáfarkodnunk, de ha valaki hazádat, édesanyádat, testvéredet vagy más nő életét fenyegeti, akit a te oltalmadra bíztak, akkor mit sem kérdezve röpi a fejébe, emiatt ne legyenek lelkiismeretfurdalásaid.

Amint megérkeztek Port Saidba, Rawlison nyomban elvitte Nelt Angliába, s ott végleg megtelepedtek. Staśt édesapja Alexandriába küldte iskolába, mert ott kevésbé tudtak tetteiről és kalandjairól. A gyerekek csaknem naponta írtak egymásnak, de mégis úgy alakult, hogy tíz évig nem látták egymást. A fiú az egyiptomi iskolák elvégzése után beiratkozott a zürichi műegyetemre, s miután ott oklevelet szerzett, Svájcban kapott munkát az alagutak építésénél.

Tíz év múlva Tarkowski nyugdíjba ment, s csak akkor látogatták meg mindketten angol barátait. Rawlison egész nyárra meghívta őket Hampton-Court közelében levő otthonába. Nel tizennyolcadik évét töltötte be, s gyönyörű hajadonná serdült, Staś pedig saját lelki-nyugalma árán jött rá, hogy egy huszonnégy éves férfi is gondolhat a nőkre. S oly állhatatosan gondolt a gyönyörű Nelre, hogy végül is elhatározta: menekül, amerre a lába viszi.

Ekkor azonban Rawlison bácsi egy napon mindkét kezét az ifjú vállára tette, s szemébe nézve, angyalijósággal mondta:

- Mondd meg, fiam, van-e ember a világon, akinek ezt az én egyetlen kincsemet, drága leánykámat nyugodtabb lélekkel odaadhatnám, mint neked.

A fiatal Tarkowski házaspár Rawlison haláláig Angliában maradt, de egy évvel később már hosszú útra indult. Elhatározták, hogy meglátogatják azokat a helyeket, ahol legifjabb éveiket töltötték, s ahol mint gyermekek játszadoztak és bolyongtak. Legelőször is Egyiptomba mentek, Mahdi és Abdullahi birodalma már régen összeomlott, s őket - mint Glen kapitány megjósolta - Anglia „követte”. Kairóból Kartúmba vasútvonalat építettek. A „szudákat” vagyis a Nílus árterületét megtisztították úgy, hogy a fiatalok kényelmes gőzössel utazhattak nemcsak Fazodába, hanem a hatalmas Viktória-Nyanza tóig. A tó partján épült Florence városából vonaton utaztak Mombasába. Glen kapitány és Clary doktor régen elköltöztek már Natálba, ellenben az angol hatóságok gondos oltalma alatt élt - King. Az óriás mindjárt megismerte régi gazdáit, s különösen Nelt köszöntötte olyan örvendező trombitálással, hogy a közeli fák is rengtek bele. Megismerte a vén Sábát is, mely kétszeresen túlélte a kutyák rendes életkorát, s noha már rosszul látott, mindenüvé hűségesen követte gazdáit.

Staś megtudta, hogy Kali angol védnökség alatt jó egészségben uralkodik a Rudolf-tótól délre fekvő egész vidéken, misszionáriusokat hívott be, akik a helybeli törzsek között terjesztik a keresztény hitet.

Utazásukat befejezve, a fiatalok visszatértek Európába. Staś agg édesapjával együtt Lengyelországban telepedett le.

Vége